C. PLINII CÆCILII

SECUNDI

EPISTOLARUM

LIBRI X.

SUMPTIBUS EDITORIS EXCUDEBANT

M. RITCHIE & J. SAMMELLS

LONDINI

M. DCC. XC.

MVSEVM BRITANNICVM

00000

CCCCCCCC

WALLON

NOMENCLATOR

Eorum ad quos Plinius Epistolas scripsit.

Primus numerus Epistolam, secundus Librum indicat.

A.		10
A Cilio	14,3	C
A Adriano, v	ide An-	C
tonino		C
Albino	10,6	
Anniano	16,2	1
Antonino, seu A	rriano 3,4.	1
	18,4.10,5	F
Apollinari	9,2.6,5	F
Appio	35.9	
Aristoni	3,5.14,8	F
Arriano 2,1.11,	2.12,2.8,4.	F
12	,4.2,6.21,8	F
Atrio Clementi	10,I	F
Augurino	8,9	F
Avito	6,2	F
В.	1. 7	AL
Bæbio Hifpan	24,1	G
C.		G
Calestrio Tiro		-
Calphurniæ		G
Calvinæ	4,2	G
Calvifio20, 2.1,3.	7,5.2,0.0,9	
Calvisio Rufo	19,3	H
Caninio Rufo	3,1	H
Caninio 8,2.7,3.	21,6.18,7.	
Contract	4,8,33,9	Ju
Capitoni	8,5	Ju
Catilio	12,3	Ju
Catilio Severo	22,1	Iu
Celeri	17,7	
Cereali	19,2	La
Clementi	2,4	Lo
Coloni	9,9	Li
Corn. Tacito	6,1.20,1	Lu
Corn. Titiano	17,1	
	,	

, , ,	mis murcur.
Corneliano	31,6
Corelliæ Hifp	
Corelliæ	14,7
Cornuto	21,7.31,7
E	, , , , ,
Euricio	16,1
F:	
Fabato -	30,6.11,7
Fabato profoce	ero 1,4.12,5.
12,6.16,7.2	3,7.32,7.10,8
Fabio Justo	11,1
Falconi 2;	,4.22,7.15,9
Feroci	13,7
Flacco	2,5
Fundano	15,4.6,6
Fusco g	,7.36,9.40,9
G.	41.7
Gallo 17	,2,17,4.20,8
Geminio 24,7	5,8.22,8.11,
	9.37,9
Geniali	13,8
Genitori	30,7.17,9
H.	
Hispano	25,6
Hifpullæ	19,4.11,8
I.	
Julio Genitori	11, 3
Junio Maurico	14, 1
Juniori	15, 8, 12, 9
Iusto	2,7
L,	
Laterano	27, 9
Lepido	7, 4
Licinio Suræ	30, 4
Luperco	5, 2. 26, 9

8, 8. 7, 9. 28, 9	
Romano Firmo	19, 1
Rufo 21, 5	18, 8
Rufino	18, 8
Rutoni	19,9
Ruftico	29, 9
S.	
Sabino 10, 4. 18,	5, 2, 9
	18, 9
Sabiniano 21, 9	. 24, 9
Sardo	31,9
Saturnino 9,5.7,7.15,	7.38,9
Scauro	13, 5
Sempronio Rufo Septitio 1, 1. 28,	22, 4
Septitio - 1, 1. 20,	
Septitio Claro Serviano 17, 3	15, 1
Severo, 6, 3, 18, 3.	. 26, 6
1, 5. 27, 6. Sofio Senecioni	
Soffio	13, 1
	4, 4
Spurinnæ 3, 4	1. 3, 8
Spurinnæ & Cocciæ	17, 5
Suræ	27, 7
Т.	4/, /
Tacito 13, 4. 9, 6.	16. 6.
20, 6. 20, 7. 33, 7.	7. 8.
10,9.14,9	
Tironi 1, 6. 22, 6	5. 5, 9
Titiano	32, 9
Tranquillo 18, 1. 8, 3.	11,5.
	34, 9
Triario	23,6
v.	
Valenti	24, 4
Valeriano 15,2.24, 5.	
Valerio	15, 2
Valerio Paulino	16, 4
Velio Cereali	21, 4
Venatori	20, 9
Vero	3, 6
Voconio Romano, vide mano.	
Vrfo 9,4.20,5.5,6.13,6	. 9,8.

lib

C. PLINII CÆCILII

SECUNDI

EPISTOLARUM

LIBER PRIMUS.

EPIST. I. C. PLINIUS SECUNDUS SEPTITIO SUO S.

995.96

0-

,8.

FREQUENTER hortatus es ut epistolas, si quas paulo accuratius scripsissem, colligerem publicaremque. Collegi, non servato temporis ordine (neque enim historiam componebam:) sed ut quæque in manus venerat. Superest ut nec te consilii, nec me pæniteat obsequii. Ita enim siet, ut eas quæ adhue neglectæ jacent, requiram: &, si quas addidero, non supprimam. Vale.

II. C. PLINIUS ARRIANO SUO S.

Quia tardiorem adventum tuum profpicio, librum, quem prioribus epistolis promiseram,

exhibeo. Hunc rogo ex confuetudine tua & legas & relegas & emendes: eo magis, quod nihil ante peræque eodemque stilo scripsisse videor. Tentavi enim imitari Demosthenem semper tuum, Calvum nuper meum duntaxat figuris orationis. Nam vim tantorum verborum pauci, quos æquus amavit, affequi poffunt. Nec materia ipfa huic (vereor ne improbe dicam) æmulationi repugnavit. Erat enim prope tota in contentione dicendi, quod me longæ defidiæ indormientem excitavit, fi modo is fum ego, qui excitari poffim. Non tamen omnino Marci nostri τὰς λημύ-Hour fugimus, quoties paululum itinere decedere non intempestivis amœnitatibus admonebamur, acres enim esse, non tristes volebamus. est, quod putes me sub hac exceptione veniam postulare. Immo quo magis intendam limam tuam, confitebor & ipfum me & contubernales ab editione non abhorrere, si modo tu fortasse errori nostro album calculum adjeceris. enim plane aliquid edendum, atque utinam hoc potissimum, quod paratum est, (audis desidiæ votum) edendum autem ex pluribus causis: maxime quod libelli, quos emifimus, dicuntur in manibus esse, quamvis jam gratiam novi-

ex

&

alt

fit

qui

tatis exuerint. Nisi tamen auribus nostris bibliopolæ blandiuntur. Sed sane blandiantur, dum per hoc mendacium nobis studia nostra commendent. Vale.

III. C. PLINIUS CANINIO RUFO SUO S.

Quid agit Comum, tuæ, meæque deliciæ? quid fuburbanum amænissimum? quid illa porticus, verna femper? quid ωλατανών opacissimus? quid Euripus viridis, & gemmeus? quid fubjectus, & ferviens lacus? quid illa mollis, & tamen folida gestatio? quid balneum illud, quod plurimus fol implet & circumit? quid triclinia illa popularia? quid illa paucorum? quid cubicula diurna nocturnaque? possidentne te, & per vices partiuntur? An, ut folebas, intentione rei familiaris obeundæ, crebris excursionibus avocaris: si te possident, felix beatusque es: sin minus, unus ex multis. Quin tu (tempus est enim) humiles & fordidas curas aliis mandas: & ipfe te in alto isto pinguique secessu studiis adseris. Hoc fit negotium tuum, hoc otium, hic labor, hæc quies, in his vigilia, in his etiam fomnus re-

e

1,

c

m m

es

Tf.

oc

iæ

s:

tur

vi-

ponatur. Effinge aliquid & excude, quod sit perpetuo tuum. Nam reliqua rerum tuarum post te alium atque alium dominum sortientur. Hoc nunquam tuum desinet esse, si semel cœperit. Scio, quem animum, quod horter ingenium. Tu modo enitere, ut tibi ipse sis tanti, quanti videberis aliis, si tibi fueris. Vale.

IV. C. PLINIUS POMPEIÆ CELERINÆ SOCRUI S.

Quantum copiarum in Ocriculano, in Narniensi, in Carsulano, in Perusino tuo, in Narniensi vero etiam balineum, ex epistolis meis (nam jam tuis opus non est) una illa brevis & vetus sufficit. Non, me hercule, tam mea sunt, quæ mea sunt, quam quæ tua: hoc tamen differunt, quod solicitius & intentius tui me, quam mei excipiunt. Idem sortasse eveniet tibi, si quando in nostra diverteris: quod velim facias, primum ut perinde tu nostris rebus, ac nos tuis, persruaris: deinde, ut mei expergiscantur aliquando, qui me secure, ac prope negligenter expectant. Nam mitium dominonorum apud servos ipsa consuetudine metus

exolescit: novitatibus excitantur, probarique dominis per alios magis, quam per ipsos laborant. Vale.

V. C. PLINIUS VOCONIO ROMANO SUO S.

VIDISTINE quenquam Marco Regulo timidiorem, humilioremque post Domitiani mortem: fub quo non minora flagitia commiserat, quam fub Nerone, fed tectiora. Cœpit vereri ne fibi irascerer: nec fallebatur, irascebar. Rustici Aruleni periculum foverat, exultaverat morte, adeo ut librum recitaret publicaretque, in quo Rusticum insectatur, atque etiam Stoicorum simiam appellat. Adjicit Vitelliana cicatrice stigmosum. Agnoscis eloquentiam Reguli. Lacerat Herennium Senecionem tam intemperanter quidem, ut dixerit ei Metius Carus, Quid tibi cum meis mortuis? nunquid ego aut Crasso aut Camerino molestus sum? quos ille fub Nerone accufaverat. Hæc me Regulus dolenter tulisse credebat: ideoque etiam cum recitaret librum, non adhibuerat. rea reminiscebatur quam capitaliter ipsum me apud centumviros laceffiffet. Aderam Arrio-

r-

is

&

ea

a-

tui

re-

od

us,

er-

ope

no-

etus

nillæ Timonis uxori, rogatu Aruleni Rustici: Regulus contra. Nitebamur nos in parte causæ sententia Vectii Modesti optimi viri: is tunc in exilio erat à Domitiano relegatus. Ecce ibi Regulus. Quæro, inquit, Secunde: quid de Modesto sentias. Vides quod periculum, fi respondissem bene: quod flagitium, fi male. Non possum dicere aliud tunc mihi quam deos adfuiffe. Respondebo, inquam, quid fentiam, fi de hoc centumviri judicaturi funt. Rursus ille, Quæro, quid de Modesto fentias. Iterum ego, Solebant testes in reos, non in damnatos interrogari. Tertio ille, Non jam quid de Modesto, sed quid de pietate Modesti fentias, quæro. Quæris, inquam, quid fentiam? at ego ne interrogare quidem fas puto de quo pronuntiatum est. Conticuit: me laus, & gratulatio fecuta est, quod nec famam meam aliquo responso utili fortasse, inhonesto tamen læseram, nec me laqueis tam insidiosæ interrogationis involveram. Nunc ergo confcientia exterritus apprehendit Cæcilium Celerem, mox Fabium Justum rogat, ut me sibi reconcilient: nec contentus pervenit ad Spurinam. Huic suppliciter (ut est, cum timet abjec-

tissimus) Rogo, inquit, mane videas Plinium domi, fed plane mane. (Neque enim diutius ferre folicitudinem possum) & quoquo modo efficias, ne mihi irafcatur. Evigilaveram. Nuntius à Spurina; Venio ad te: Immo ego ad te. Coimus in porticum Liviæ. Cum alter ad alterum tenderemus, exponit Reguli mandata, addit preces fuas, ut decebat optimum virum pro diffimillimo: Parce inquiens. Cui ego, Dispicies ipse quid renuntiandum Regulo putes. Te decipi à me non oportet. Expecto Mauricum (nondum enim ab exilio venerat) ideo nihil alterutram in partem respondere tibi posfum, facturus quicquid ille decreverit. Illum enim esse hujus confilii ducem, me comitem decet. Paucos post dies ipse me Regulus convenit in prætoris officio. Illuc me perfecutus fecretum petit. Ait timere fe, ne animo meo penitus hæreret, quod in centumvirali judicio aliquando dixisset, cum respondet mihi & Satrio Rufo, Satrius Rufus, cui est cum Cicerone æmulatio: & qui contentus non est eloquentia seculi nostri. Respondi, nunc me intelligere maligne dictum, quia ipse confiteretur: cæterum potuisfe honorificum existimari. Est enim, inquam,

i

0

,

n

)-

1-

to

S,

eto

æ

n-

e-

bi rì-

C-

mihi cum Cicerone æmulatio: nec fum contentus eloquentia feculi nostri. Nam stultissimum credo, ad imitandum non optima quæque proponere. Sed tu, qui hujus judicii meministi, cur illius oblitus es, in quo me interrogafti, quid de Metii Modesti pietate sentirem? Expalluit notabiliter: quamvis palleat femper. Hæfitabundus, Interrogavi, non ut tibi nocerem, fed ut Modesto. Vide hominis crudelitatem: qui fe non diffimulet exuli nocere voluiffe. Subjunxit egregiam caufam. Scripfit, inquit, in epistola quadam, quæ apud Domitianum recitata est, Regulus omnium bipedum nequissimus. Quod quidem Modestus verissime scripferat. Hic fere nobis sermonis terminus. Neque enim volui progredi longius: ut mihi omnia libera fervarem, dum Mauricus venit. Nec me præterit esse Regulum δυσκαθαίρετον. Est enim locuples, factiofus, curatur à multis, timetur à pluribus: quod plerumque fortius amore est. Potest tamen fieri, ut hæc concusta labantur. Nam gratia malorum tam infida est, quam ipsi. Verum, ut idem sæpius dicam, expecto Mauricum. Vir est gravis, prudens, multis experimentis eruditus, & qui

futura possit ex præteritis providere. Mihi & tentandi aliquid, & quiescendi illo auctore ratio constabit. Hæc tibi scripsi, quia æquum erat, te pro amore mutuo, non solum omnia mea sacta dictaque, verum etiam consilia cognoscere. Vale.

d

-

1-

1-

1-

m i-

i-

ut

us

02-

ur

ue

æc

am

ius

is, qui

VI. C. PLINIUS CORNELIO TACITO SUO S.

RIDEBIS, & licet rideas. Ego Plinius ille, quem nosti, apros tres, & quidem pulcherrimos, cepi. Ipse, inquis? Ipse, non tamen ut omnino ab inertia mea, & quiete discederem. Ad retia sedebam. Erant in proximo non venabulum, aut lancea, sed stylus & pugillares. Meditabar aliquid, enotabamque: ut si manus vacuas, plenas tamen ceras reportarem. Non est, quod contemnas hoc studendi genus. Mirum est, ut animus hac agitatione, motuque corporis excitetur. Jam undique sylvæ, & solitudo: ipsumque illud silentium, quod venationi datur, magna cogitationis incitamenta sunt. Proinde, cum venabere licebit auctore me, ut panarium & lagunculam, sic etiam pugillares feras.

Experieris non Dianam magis montibus, quam Minervam inerrare. Vale.

VII. C. PLINIUS OCTAVIO RUFO SUO S.

VIDE, in quo me fastigio collocaris, cum mihi idem potestatis, idemque regni dederis, quod Homerus Jovi opt. max.

Τῷ δ' ἔτερον μὲν ἔδωκε πατής, ἔτερον δ' ἀιένευσε.

Nam ego quoque simili nutu ac renutu, respondere voto tuo possum. Etenim sicut sa est mihi, præsertim te exigente, excusare Bæticis contra unum hominem advocationem: ita nec sidei nostræ, nec constantiæ, quam diligis, convenit adesse contra provinciam, quam tot officiis, tot laboribus, tot etiam periculis meis aliquando devinxerim. Tenebo ergo hoc temperamentum, ut ex duobus, quorum alterutrum petis, eligam id potius, in quo non solum studio tuo, verum etiam judicio satisfaciam. Neque enim tantopere mihi considerandum est, quid vir optimus in præsentia velis, quam quid semper sis probaturus. Me circa idus Octobres spero Romæ suturum: eademque hæc præsentem

ŀ

quoque tua meaque fide Gallo confirmaturum: cui tamen jam nunc licet spondeas de animo meo,

m

S.

m

S,

5,

n-

est eis ec

nis,

do

n-

is,

10,

im

vir

er

ero

m

H³ καὶ κυανέμσιν ἐπ' ὀΦρύσι νεῦσε Κρονίων. Cur enim non ufquequaque Homericis verfibus agam tecum? quatenus tu me tuis agere non pateris: quorum tanta cupiditate ardeo, ut videar mihi hac fola mercede posse corrumpi, ut vel contra Bæticos adsim. Pene præterii, quod minime prætereundum fuit, accepisse me cariotas optimas, quæ nunc cum ficis & boletis certandum habent. Vale.

VIII. C. PLINIUS POMPEIO SATURNINO SUO S.

Peropportune mihi redditæ funt literæ tuæ, quibus flagitabas, ut tibi aliquid ex scriptis meis mitterem, cum ego id ipsum destinassem. Addidisti ergo calcaria sponte currenti, pariterque & tibi veniam recusandi laboris, & mihi exigendi verecundiam sustulisti. Nam nec me timide uti decet eo quod oblatum est; nec te gravari quod depoposcisti. Nec est tamen quod ab homine desidioso aliquid novi operis expectes.

Petiturus fum enim, ut rurfus vaces fermoni, quem apud municipes meos habui, bibliothecam dedicaturus. Memini quidem te jam quædam adnotaffe, fed generaliter: ideo nunc rogo, ut non tantum univerfitati ejus attendas, verum etiam particulas qua foles lima perfequa-Erit enim & post emendationem liberum nobis, vel publicare vel continere. Quinimo fortasse hanc ipsam cunctationem nostram in alterutram fententiam emendationis ratio deducet: quæ aut indignum editione, dum fæpius retractat, inveniet: aut dignum, dum id ipfum experitur, efficiet. Quanquam hujus cunctationis meæ caufæ non tam in fcriptis quam in ipfo materiæ genere confiftunt. Est enim paulo quafi gloriofius & elatius. Onerabit hoc modestiam nostram, etiamsi stilus ipse fuerit presfus demiffusque, propterea quod cogimur, cum de munificentia parentum nostrorum, tum de nostra disputare. Anceps hic & lubricus locus est, etiam cum illi necessitas lenocinetur. Etenim fi alienæ quoque laudes parum æquis auribus accipi folent, quam difficile est obtinere, ne molesta videatur orațio de se aut de suis disferentis? Nam cum ipfi honestati, tum aliquanto magis gloriæ ejus prædicationique invidemus: atque ea demum recte facta minus detorquemus & carpimus, que in obscuritate & filentio reponuntur. Qua ex causa sæpe mecum, nobifne tantum quicquid illud est, composuisse, an & aliis debeamus, ut nobis? Admonet istud quoque, quod pleraque quæ funt agendæ rei necessaria, eadem peracta, nec utilitatem parem, nec gratiam retinent. Ac, ne longius exempla repetamus, quid utilius fuit, quam munificentiæ rationem etiam stilo profequi? Per hoc enim affequebamur, primum, ut honestis cogitationibus immoraremur: deinde, ut pulchritudinem illarum longiore tractu pervideremus: postremo, ut subitæ largitionis comitem pænitentiam caveremus. Nascebatur ex his exercitatio quædam contemnendæ pecuniæ. Nam cum omnes homines ad custodiam ejus natura restrinxerit, nos contra multum ac diu penfitatus amor liberalitatis communibus avaritiæ vinculis eximebat: tantoque laudabilior munificentia nostra fore videbatur, quod ad illam non impetu quodam, fed confilio trahebamur. Accedebat his causis, quod non ludos aut gladiatores, fed annuos fumptus in alimenta

S

n

n

0

)-

n

le

ıs

t-

1-

e,

f-

li-

ingenuorum pollicebamur. Oculorum porro & aurium voluptates adeo non egent commendatione, ut non tam incitari debeant oratione, quam reprimi. Ut vero aliquis libenter educationis tædium, laboremque fuscipiat, non præmiis modo, verum etiam exquifitis adhortationibus impetrandum est. Nam si medici salubres, sed voluptate carentes, cibos blandioribus alloquiis profequuntur: quanto magis decuit publice confulentem utilissimum munus, fed non perinde populare, comitate orationis inducere? Præfertim cum enitendum haberemus, ut quod parentibus dabatur, etiam nobis probaretur, honoremque paucorum cæteri patienter & spectarent & mirarentur. Sed ut tunc communibus magis commodis quam privatæ jactantiæ studebamus, cum intentionem effectumque muneris nostri vellemus intelligi: ita nunc in ratione edendi veremur, ne forte non aliorum utilitatibus, fed propriæ laudi fervisse videamur. Præterea meminimus quanto majore animo honestatis fructus in conscientia, quam in fama reponatur. Sequi enim gloria, non appeti debet: nec, fi cafu aliquo non fequatur, idcirco quod gloriam non meruit, minus pulchrum est. Ii vero qui

n

S

S

S

d

is

1-

le

-

1-

1-

8

is

s,

ri

di

ed

e-

C-

fi im jui

benefacta fua verbis adornant, non ideo prædicare, quia fecerint, fed ut prædicarent fecisse creduntur. Sic, quod magnificum referente alio fuiffet, ipfo qui gesserat recensente, vanescit. Homines enim, cum rem destruere non possunt, jactatione ejus inceffunt: ita fi filenda feceris, factum ipfum: si laudanda, quod non fileas ipfe, culpatur. Me vero peculiaris quædam impedit ratio: etenim hunc ipfum fermonem non apud populum, fed apud Decuriones habui, nec in propatulo, fed in curia. Vereor ergo ne fit fatis congruens, cum in dicendo affentationem vulgi acclamationemque defugerim, nunc eadem illa editione fectari: cumque plebem ipfam cui confulebatur, limine curiæ parietibufque discreverim, ne quam in speciem ambitionis inciderem, nunc eos etiam, ad quos ex munere nostro nihil pertinet præter exemplum, velut obvia affentatione conquirere. Habes cunctationis meæ causas; obsequar tamen confilio tuo, cujus mihi auctoritas pro ratione fufficiet. Vale.

IX. C. PLINIUS MINUTIO FUNDANO SUO S.

MIRUM est, quam singulis diebus in urbe ratio aut constet, aut constare videatur, pluribus cunctifque non conftet. Nam, si quem interroges, hodie quid egisti? respondeat, officio togæ virilis interfui; sponsalia aut nuptias frequentavi; ille me ad signandum testamentum, ille in advocationem, ille in consilium rogavit. Hæc quo die feceris, neceffaria; eadem, fi quotidie fecisse te reputes, inania videntur: multo magis cum secesseris. Tunc enim subit recordatio, quot dies, quam frigidis rebus absumpseris? Quod evenit mihi postquam in Laurentino meo aut lego aliquid, aut feribo, aut etiam corpori vaco, cujus fulturis animus fustinetur. Nihil audio, quod audiffe, nihil dico quod dixiffe pœniteat. Nemo apud me quenquam finistris sermonibus carpit: neminem ipse reprehendo, nisi unum me, cum parum commode feribo: nulla fpe, nullo timore folicitor, nullis rumoribus inquietor, mecum tantum & cum libellis loquor. O rectam finceramque vitam! ô dulce otium honestumque, ac pene omni negotio pulchrius!

r

C

P

ar

ra

nu

na

cer

fui

ma

fati

ficto

ô mare! ô littus, verum secretumque μεσᾶον, quam multa invenitis, quam multa dictatis? Proinde tu quoque strepitum istum, inanemque discursum, & multum ineptos labores, ut primum fuerit occasio relinque, teque studiis vel otio trade. Satius est enim, ut Attilius noster eruditissime simul & facetissime dixit, otiosum esse, quam nihil agere. Vale.

0

e-

ec ie

is

ot

od

ut

0,

io,

at.

ous

um

pe,

iie-

or.

ium ius!

X. C. PLINIUS ATRIO CLEMENTI SUO S.

SI quando urbs nostra liberalibus studiis floruit, nunc maxime floret. Multa claraque exempla sunt. Suffecerit nobis unum, Euphrates philosophus. Hunc ego in Syria, cum adolescentulus militarem, penitus, & domi inspexi, amarique ab eo laboravi, etsi non erat laborandum. Est enim obvius, & expositus, plenusque humanitate, quam præcipit. Atque utinam sic ipse, quam spem tunc ille de me concepit, impleverim, ut ille multum virtutibus suis addidit! At ego nunc illas miror, quia magis intelligo: quanquam ne nunc quidem satis intelligo. Ut enim de pictore, sculptore, sictore, nisi artisex judicare: ita nisi sapiens non-

potest perspicere sapientem. Quantum mihi tamen cernere datur, multa in Euphrate fic eminent & elucent, ut mediocriter quoque doctos advertant, & afficiant. Disputat subtiliter, graviter, ornate, frequenter etiam Platonicam illam sublimitatem & latitudinem effingit. Sermo est copiosus, & varius: dulcis inprimis, & qui repugnantes quoque ducat & impellat. Ad hæc proceritas corporis & decora facies, demiffus capillus, ingens & cana barba: quæ licet fortuita & inania putentur, illi tamen plurimum venerationis acquirunt. Nullus horror in vultu, nulla tristitia, multum severitatis; reverearis, occurfum non reformides. Vitæ fanctitas fumma, comitas par. Infectatur vitia, non homines: nec castigat errantes, sed emendat. Sequaris monentem attentus, & pendens: & persuadere tibi, etiam cum persuaserit, cu-Jam vero liberi tres, duo mares, quos pias. diligentissime instituit. Socer Pompejus Julianus, cum cætera vita, tum vel hoc uno magnus & clarus, quod ipfe provinciæ princeps hunc, inter altissimas conditiones, generum non honoribus principem, fed fapientia, elegit. Quanquam quid ego plura de viro, quo mihi

pi

ri

ta

bo

qu

mi

i

C

le

i-

0-

nn-

&

ora

a:

ien

or-

is; itæ

tia,

en-

ns:

cuquos

ılia-

nag-

nceps n non legit. mihi

frui non licet? An, ut magis angar, quod non licet? Nam distringor officio, ut maximo, sic molestissimo. Sedeo pro tribunali, subnoto libellos, conficio tabulas, feribo plurimas, fed illiteratissimas literas. Soleo nonnunguam (nam id ipfum quandoque contingit) de his occupationibus apud Euphratem queri. Ille me confolatur; affirmat etiam, esse hanc philosophiæ, & quidem pulcherrimam partem, agere negotium publicum, cognoscere, judicare, promere, & exercere justitiam, quæque ipsi doceant, in usu habere. Mihi tamen hoc unum non perfuadet, fatius esse ista facere, quam cum illo dies totos audiendo, discendoque consumere. magis te, cui vacat, hortor, cum in urbem proxime veneris (venias autem ob hoc maturius) illi te expoliendum limandumque permit-Neque enim ego (ut multi) invideo aliis bonum, quo ipse careo: sed contra sensum quendam, voluptatemque percipio, si ea, quæ mihi denegantur, amicis video superesse. Vale.

XI. C. PLINIUS FABIO JUSTO S.

OLIM nullas mihi epistolas mittis. Nihil est (inquis) quod scribam: at hoc ipsum scribe, nihil esse, quod scribas; vel solum illud, unde incipere priores solebant, Si vales, bene est: ego valeo. Hoc mihi sufficit; est enim maximum. Ludere me putas? serio peto. Fac sciam, quid agas: quod sine solicitudine summa nescire non possum. Vale.

XII. C. PLINIUS CALESTRIO TYRONI S.

i

p

P

ba

fu

fer

tra

qu

Cin

hos

Jacturam gravissimam feci, si jactura dicenda est tanti viri amissio. Decessit Corcelius Rufus, & quidem sponte, quod dolorem meum exulcerat. Est enim luctuosissimum genus mortis, quæ non ex natura, nec fatalis videtur. Nam utcunque in illis, qui morbo finiuntur, magnum ex ipsa necessitate solatium est; in iis vero, quos accersita mors ausert, hic insanabilis dolor est, quod creduntur potuisse diu vivere. Corcelium quidem summa ratio, quæ

il

i-

ı,

ne

m

0.

ne

di-

lius-

um

or-

tur.

tur,

n iis

ana-

vi-

quæ

fapientibus pro necessitate est, ad hoc confilium compulit: quanquam plurimas vivendi caufas habentem, optimam conscientiam, optimam famam, maximam auctoritatem: præterea filiam, uxorem, nepotem, forores, interque tot pignora, veros amicos. Sed tam longa, tam iniqua valetudine conflictabatur, ut hæc tanta pretia vivendi mortis rationibus vincerentur. Tertio & tricefimo anno (ut ipfum prædicantem audiebam) pedum dolore correptus est. Patrius hic illi. Nam plerumque morbi quoque per fucceffiones quasdam, ut alia, traduntur. Hunc abstinentia, fanctitate, quoad viridis ætas, vicit & fregit: novissime eum senectute ingravescentem, viribus animi fustinebat. Cum quidem incredibiles cruciatus, & indignissima tormenta pateretur. Jam enim dolor non pedibus folis, ut prius, infidebat: fed omnia membra pervagabatur. Veni ad eum Domitiani temporibus, in fuburbano jacentem. Servi è cubiculo reces-Habebat enim hoc moris, quoties intraffet fidelior amicus, quinetiam uxor, quanquam omnis secreti capacissima, digrediebatur. Circumtulit oculos, & cur (inquit) me putas hos tantos dolores tamdiu sustinere? ut, scilicet

C 3

isti tatroni vel uno die supersim. Dedisses huic animo par corpus, fecisset quod optabat. Affuit tamen Deus voto, cujus ille compos, ut jam fecurus liberque moriturus, multa illa vitæ, fed minora retinacula abrupit. Increverat valetudo, quam temperantia mitigare tentavit; perseverantem constantia fugit. Jam dies alter, tertius, quartus, abstinebat cibo. Misit ad me uxor ejus Hifpulla communem amicum C. Geminium cum tristissimo nuntio, destinasse Corœlium mori: nec aut suis aut filiæ precibus flecti, folum superesse me, à quo revocari posfet ad vitam. Cucurri: perveneram in proximum, cum mihi ab eadem Hifpulla Julius Atticus nuntiat, nihil jam, ne me quidem impetraturum: tam obstinate magis ac magis induruisse. Dixerat sane medico admoventi cibum, ие́иции. Quæ vox quantum admirationis in animo meo, tantum defiderii reliquit. Cogito, quo amico, quo viro caream. Implevit quidem annum feptimum & fexagefimum, quæ ætas etiam robustissimis satis longa est, Scio. Evasit perpetuam valetudinem, Scio. Decessit superstitibus suis, florente republica, quæ illi omnibus fuis charior erat, & hoc fcio. Ego tamen, taniic

iit

m

ed

le-

er-

er,

me

ie-

œ-

ous of-

xi-At-

pe-

du-

ım,

s in

rito,

dem

ætas

vafit

per-

ibus

tan-

quam & juvenis & fortissimi morte doleo: doleo autem, licet me imbecillum putes, meo nomine. Amisi enim, amisi vitæ meæ testem, rectorem, magistrum. In summa dicam, quod recenti dolore contubernali meo Calvisio dixi, Vereor ne negligentius vivam. Proinde adhibe solatia mihi: non hæc, Senex erat, Insirmus erat (hæc enim novi) sed nova aliqua, sed magna, quæ audierim nunquam, legerim nunquam. Nam quæ audivi, quæ legi, sponte succurrunt, sed tanto dolore superantur. Vale.

XIII. C. PLINIUS SOSIO SENECIONI S.

MAGNUM proventum poëtarum annus hic attulit. Toto mense Aprili nullus sere dies, quo non recitaret aliquis. Juvat me, quod vigent studia, proferunt se ingenia hominum, & ostentant: tametsi ad audiendum pigre coitur. Plerique in stationibus sedent, tempusque audiendis fabulis conterunt, ac subinde sibi nuntiari jubent, an jam recitator intraverit, an dixerit præfationem, an ex magna parte evolverit librum; tum demum, ac tunc quoque lente,

cunctanterque veniunt, nec tamen permanent, fed ante finem recedunt: alii diffimulanter & furtim, alii fimpliciter & libere. At hercule memoria parentum, Claudium Cæfarem ferunt, cum in Palatio spatiaretur, audissetque clamorem, causam requisisse: cumque dictum esset, recitare Nonianum, subitum recitanti inopinatumque venisse. Nunc otiosissimus quisque multo ante rogatus, & identidem admonitus, aut non venit, aut, si venit, queritur se diem, quia non perdiderit, perdidiffe. Sed tanto magis laudandi probandique funt, quos à scribendi recitandique studio hæc auditorum vel desidia vel fuperbia non retardat. Equidem prope nemini defui: erant sane plerique amici. Neque enim fere est quisquam qui studia, ut non fimul & nos amet. His ex causis longius, quam destinaveram, tempus in urbe consumpsi. Poffum jam repetere secessium, & scribere aliquid, quod non recitem, ne videar, quorum recitationibus affui, non auditor fuisse, sed creditor. Nam ut in cæteris rebus, ita in audiendi officio perit gratia, fi reposcatur. Vale.

fo

I

li

or le

XIV. C. PLINIUS JUNIO MAURICO SUO S.

e

e

,

,

li

a

n n

n

it

PETIS, ut fratris tui filiæ prospiciam maritum, quod merito mihi potissimum injungis. Scis enim quantopere fummum illum virum fufpexerim dilexerimque: quibus ille adolescentiam meam exhortationibus foverit, quibus etiam laudibus ut laudandus viderer, effecerit. Nihil est, quod à te mandari mihi aut majus aut gratius, nihil quod honestius à me suscipi possit, quam ut eligam juvenem, ex qua nasci nepotes Aruleno Rustico deceat. Qui quidem diu quærendus fuisset, nisi paratus & quasi provisus esset Minutius Acilianus, qui me, ut juvenis juvenem (est enim minor pauculis annis) familiarissime diligit, reveretur ut senem. Nam ita à me formari & institui cupit, ut ego à vobis folebam. Patria est ei Brixia, ex illa nostra Italia, quæ multum adhuc verecundiæ, frugalitatis, atque etiam rusticitatis antiquæ retinet ac fervat. Pater Municius Macrinus, equestris ordinis princeps, quia nihil altius voluit, allectus à Divo Vespasiano inter prætorios, ho-

nestam quietem huic nostræ ambitioni dicam an dignitati, constantissime prætulit. Habet aviam maternam Serranam Proculam è municipio Patavino. Nosti loci mores. Serrana tamen Patavinis quoque severitatis exemplum est. Contigit & avunculus ei P. Acilius, gravitate, prudentia, fide prope fingulari. In fumma, nihil erit in domo tota, quod non tibi tanquam in tua placeat. Aciliano vero ipfi plurimum vigoris, & industriæ: quanquam in maxima verecundia quæsturam, tribunatum, præturam honestissime percucurrit, ac jam pro se tibi necessitatem ambiendi remisit. Eft illi facies liberalis, multo fanguine, multo rubore fuffusa. Est ingenua totius corporis pulchritudo, & quidam Senatorius decor: quæ ego nequaquam arbitror negligenda. Debet enim hoc castitati puellarum quasi præmium dari. Nescio, an adjiciam, esse patri ejus amplas facultates. Nam cum imaginor vos, quibus quærimus generum, filendum de facultatibus puto, cum publicos mores, atque etiam leges civitatis intueor, quæ vel inprimis cenfus hominum spectandos arbitrantur, ne id quidem prætereundum videtur. Et sane de posteris, & his plu-

i

C

n

h

ti

la

ly

tu

G

qu

cei

n

et

1-

na

m

a-In

bi

pfi

in m,

fe

illi ore

do,

ua-

hoc cio,

tes.

nus

in-

pec-

eun-

plu-

ribus, cogitanti, hic quoque in conditionibus deligendis ponendus est calculus. Tu fortasse me putes indulsisse amori meo, supraque ista, quam res patitur sustulisse: at ego side mea spondeo, suturum ut omnia longe ampliora, quam à me prædicantur, invenias. Diligo quidem adolescentem ardentissime, sicut meretur. Sed hoc ipsum amantis est; non onerare eum laudibus. Vale.

XV. C. PLINIUS SEPTITIO CLARO SUO S.

Heus tu, promittis ad cœnam, nec venis. Dicitur jus, ad affem impendium reddes, nec id modicum. Paratæ erant, lactucæ fingulæ, cochleæ ternæ, ova bina, alica cum mulfo & nive, (nam hanc quoque computabis, immo hanc inprimis, quæ perit in ferculo) olivæ Bæticæ, cucurbitæ, bulbi, alia mille non minus lauta. Audisses comædum, vel lectorem, vel lyristen, vel, quæ mea liberalitas, omnes. At tu, apud, nescio, quem, ostrea, vulvas, echinos, Gaditana maluisti. Dabis pænas, non dico quas. Dure fecisti. Invidisti, nescio an tibi, certe mihi, sed tamen & tibi. Quantum nos

lusissemus, risissemus, studuissemus. Potes apparatius cœnare apud multos: nusquam hilarius, simplicius, incautius: in summa, experire. Et, nisi postea te aliis potius excusaveris, mihi semper excusa. Vale.

XVI. C. PLINIUS EURITIO SUO S.

AMABAM Pompejum Saturninum, hunc dico nostrum: laudabamque ejus ingenium, etiam antequam scirem, quam varium, quam flexibile, quam multiplex effet; nunc vero totum me tenet, habet, possidetque. Audivi causas agentem acriter & ardenter, nec minus polite, & ornate, five meditata, five fubita proferret. Adfunt aptæ, crebræque fententiæ, gravis & decora constructio, fonantia verba & antiqua. Omnia hæc mire placent. Cum impetu quodam, & fulmine prævehuntur: placent si retractentur. Senties quod ego, cum orationes ejus in manus sumpseris, quas facile cuilibet veterum, quorum est æmulus, comparabis. tamen in historia tibi magis fatisfaciet vel brevitate, vel luce, vel fuavitate, vel fplendore; etiam & fublimitate narrandi. Nam in con-

f

q

n

p-

a-

e-

is,

co

m

le.

ne

n-

or-

d-

ra

nia

ıl-

ır.

in

te-

em

vel

re;

n

cionibus eadem, quæ in orationibus, vis est: preffior tamen, & circumfcriptior, & adductior. Præterea facit versus, quales Catullus meus aut Calvus. Quantum illis leporis, dulcedinis, amaritudinis, amoris inferit! fane, fed data opera molliufculos leviufculofque, duriufculos quosdam: & hoc, quasi Catullus meus aut Calvus. Legit mihi nuper epistolas, quas uxoris effe dicebat. Plautum, vel Terentium metro folutum legi credidi, quæ five uxoris funt ut affirmat, five ipfius, ut negat, pari gloria dignus est, qui aut illa componat, aut uxorem, quam virginem accepit, tam doctam, politamque reddiderit. Est ergo mecum per diem totum, eundem antequam scribam, eundem cum scripfi, eundem etiam, cum remittor, non tanquam eundem lego. Quod te quoque, ut facias & hortor & moneo: neque enim debet operibus ejus obesse, quod vivit. An si inter eos quos nunquam vidimus floruisset, non folum libros ejus, verum etiam imagines conquireremus: ejusdem nunc honor præsentis & gratia quasi satietate languescet? At hoc pravum malignumque est, non admirari hominem admiratione dignissimum, quia videre, alloqui,

audire, complecti: nec laudare tantum, verum etiam amare contingit. Vale.

XVII. C. PLINIUS CORN. TITIANO SUO S.

Est adhuc curæ hominibus fides & officium. Sunt, qui defunctorum quoque amicos agant. Titinius Capito ab Imperatore nostro impetravit, ut sibi liceret statuam L. Syllani in foro ponere. Pulchrum, & magna laude dignum amicitia principis in hoc uti, quantumque gratia valeas, aliorum honoribus experiri. Est omnino Capitoni in ufu, claros viros colere. Mirum est, qua religione, quo studio imagines Brutorum, Cassiorum, Catonum domi, ubi potest, habeat. Idem clarissimi cujusque vitam egregiis carminibus exornat. Scias ipfum plurimis virtutibus abundare, qui alienas fic amat. Redditus est L. Syllano debitus honor, cujus immortalitati Capito prospexit pariter, & suæ. Neque enim magis decorum & infigne eft, statuam in foro populi Romani habere, quam ponere. Vale.

q

C

lu

a

ru

ta

ex

po

I N

vio

ac

pa

XVIII. C. PLINIUS TRANQUILLO SUO S.

Scribis te perterritum fomnio, vereri ne quid adversi in actione patiaris. Rogas, ut dilationem petam, & pauculos dies: certe proximum excusem difficile est, sed experiar:

- καὶ γὰς τ' ὅνας ἐκ Διός ἐςιν.

١.

t.

1-

ro

m

1-

ft

e.

es

bi

m

1-

it.

us

e.

ft,

m

Refert tamen, eventura soleas, an contraria somniare. Mihi reputanti somnium meum, istud quod times tu, egregiam actionem portendere videtur. Susceperam causam Julii Pastoris cum mihi quiescenti visa est socrus mea advoluta genibus, ne agerem, obsecrare. Et eram acturus adolescentulus adhuc: eram in quadruplici judicio: eram contra potentissimos civitatis, atque etiam Cæsaris amicos: quæ singula excutere mentem mihi post tam triste somnium poterant. Egi tamen, $\lambdaoyioauev$ illud,

Eiς οἰωνὸς ἄρις & ἀμύνασθαι περὶ πάτρης. Nam mihi patria, & fi quid charius patria, fides videbatur. Prospere cessit: atque adeo illa actio mihi aures hominum, illa januam samæ patesecit. Proinde dispice, an tu quoque sub

hoc exemplo fomnium istud in bonum vertas: aut, si tutius putas illud cautissimi cujusque præceptum. Quod dubitas ne seceris; id ipsum rescribe. Ego aliquam stropham inveniam, agamque causam tuam, ut ipsam agere, cum tu voles, possis. Est enim sane alia ratio tua, alia mea suit. Nam judicium centumvirale differri nullo modo, istud ægre quidem, sed tamen potest. Vale.

XIX. C. PLINIUS ROMANO FIRMO SUO S.

Municers tu meus, & condiscipulus, & ab ineunte ætate contubernalis: pater tuus & matri, & avunculo meo, mihi etiam quantum ætatis diversitas passa est, familiaris: magnæ & graves eausæ, cur suscipere & augere dignitatem tuam debeam. Esse autem tibi centum millium censum, satis indicat, quod apud nos decurio es. Igitur, ut te non decurione solum, verum etiam equite Romano persruamur, offero tibi ad implendas equestres facultates trecenta millia nummûm. Te memorem hujus muneris amicitiæ nostræ diuturnitas spondet. Ego ne illud quidem admoneo, quod admonere deberem, nisi

ir

ag

ft:

ru

E

cle

Po

M

te scirem sponte facturum, ut dignitate à me data, quam modestissime, ut à me data, utare. Nam solicitius custodiendus est honor, in quo etiam beneficium amici tuendum est. Vale.

XX. C. PLINIUS CORN. TACITO SUO S.

n'

d

.

1i,

is

es

m

n-

m

n-

niæ

ui-

nifi

 ${f F}_{ t REQUENS}$ mihi disputatio est cum quodam docto homine & perito, cui nihil æque in cavifis agendis, ut brevitas placet: quam ego cuftodiendam esse confiteor, si causa permittat, alioqui prævaricatio est transire dicenda. Prævaricatio etiam, cursim & breviter attingere, quæ fint inculcanda, infigenda, repetenda. Nam plerisque longiore tractu vis quædam & pondus accedit. Utque corpori ferrum, fic oratio animo non ictu magis, quam mora imprimitur. Hîc ille mecum auctoritatibus agit, ac mihi ex græcis orationes Lyfiæ oftenflat, ex nostris, Gracchorum Catonisque, quorum fane plurimæ funt circumcifæ & breves. Ego Lysiæ Demosthenem, Æschinem, Periclem, multofque præterea: Gracchis, & Catoni, Pollionem, Cæfarem, Cælium, & inprimis Marcum Tullium oppono, cujus oratio optima fertur esse, quæ maxima. Et hercule, ut aliæ

bonæ res, ita bonus liber quisque melior est, quo major. Vides ut statuas, figna, picturas, hominum denique, multorumque animalium formas, arborum etiam, si modo sint decoræ, nihil magis, quam amplitudo commendet. Idem orationibus evenit: quin etiam voluminibus ipsis auctoritatem quandam & pulchritudinem adjicit magnitudo. Hæc ille, multaque alia, quæ à me in eandem sententiam solent dici, ut est in disputando incomprehensibilis & lubricus, ita eludit, ut contendat hos ipsos, quorum orationibus nitor, pauciora dixisse, quam ediderint. Ego contra puto. Testes sunt multæ multorum orationes, & Ciceronis pro Murena, pro Vareno: in quibus brevis & nuda quasi subscriptio quorundam criminum folis titulis indicatur. Ex his apparet, illum permulta dixisse, cum ederet, omisisse. Idem pro Cluentio ait, se totam causam veteri instituto solum perorasse, & pro Cornelio quatriduo egisse: ne dubitare possimus, quæ per plures dies, ut necesse erat, latius dixerit, postea recisa, ac purgata in unum librum, grandem quidem, unum tamen, coarctaffe. At aliud est actio bona, aliud oratio. Scio nunnullis ita videri, fed ego (forfitan fallor)

fin

fe

te

tif

il

-

is

|-

æ

st

s,

1-

t.

)-

ro

io

Cx

e-

ım

ro

ri-

us

li-

c-

o.

or)

persuasum habeo, posse fieri, ut sit actio bona, quæ non fit bona oratio: non posse non bonam actionem effe, quæ fit bona oratio. enim oratio actionis exemplar, & quafi ἀρχέτυπον. Ideo in optima quaque mille figuras extemporales invenimus; in his etiam, quas tantum editas scimus, ut in Verrem, Artificem quemnam? recte admones. Polycletum esse dicebant. Sequitur ergo, ut actio fit abfolutissima, quæ maxime orationis fimilitudinem expresserit, si modo justum & debitum tempus accipiat: quod fi negetur, nulla orationis, maxima judicis culpa Adfunt huic opinioni meæ leges, quæ longissima tempora largiuntur, nec brevitatem dicentibus, fed copiam, hoc est, diligentiam, fuadent: quam præstare nisi in angustissimis causis non potest brevitas. Adjiciam, quod me docuit usus, magister egregius, frequenter egi, frequenter judicavi, frequenter in confilio fui. Aliud alios movet, ac plerumque parvæ res maximas trahunt: varia funt hominum judicia, variæ voluntates: inde qui eandem caufam fimul audierunt, fæpe diverfum, interdum idem. fed ex diversis animi motibus sentiunt. terea suæ quisque inventioni favet, & quasi fortissimum complectitur, cum ab alio dictum

est, quod ipse prævidit. Omnibus ergo dandum est aliquid, quod teneant, quod agnoscant. Dixit aliquando mihi Regulus, cum fimul adessemus: Tu omnia, quæ sunt in causa, putas exequenda: ego jugulum statim video, hunc premo (premat fane quod elegit, fed in eligendo frequenter errant.) Respondi, posse fieri, ut genu effet, aut tibia, aut talus, ubi ille jugulum puta-At ego, (inquam) qui jugulum perspicere non possum, omnia pertento, omnia experior, πάντα denique λίθον κινώ. Utque in agricultura non vineas tantum, verum etiam arbusta; nec arbusta tantum, verum etiam campos curo, & exerceo: utque in ipfis campis non far, aut filiginem folam, fed hordeum, fabam, cæteraque legumina fero; fic in actione plura quafi femina latius spargo, ut quæ provenerint, colligam. Neque enim minus imperspicua, incerta, fallaciaque funt judicum ingenia, quam tempestatum, terrarumque. Nec me præterit fummum oratorem Periclem sic à comico Eupolide laudari,

18

qu

au

ce

æ

bu

ma

cur

pro

nor

— πρός δέ γ' αὖ τέτφ τάχ' ή
Παθώ τις ἐπεκάθητο τοῖσι χάλεσιν.
Οὖτως ἐκήλα, καὶ μόν Φ τῶν ἡητόρων,
Τὸ κέντςον ἐγκατέλιπε τοῖς ἀκςοωμένοις.

Verum huic ipsi Pericli nec illa webω, nec illud ἐκήλει brevitate, vel velocitate, vel utraque (differunt enim) sine facultate summa contigisset. Nam delectare, persuadere, copiam dicendi spatiumque desiderant: relinquere vero aculeum in audientium animis, is demum potest, qui non pungit, sed insigit. Adde, quæ de codem Pericle comicus alter,

Η ςραπί έδρόντα, ξυνεκύκα την Ε λλάδα.

Non enim amputata oratio & abscissa, sed lata, & magnifica, & excelsa tonat, sulgurat, omnia denique perturbat ac miscet. Optimus tamen modus est, quis negat? sed non minus non servat modum, qui infra rem quam qui supra: qui adstrictius, quam qui effusius dicit. Itaque audis frequenter, ut illud immodice & redundanter, ita hoc jejune & infirme. Alius excessisse materiam, alius dicitur non implesse: æque uterque, sed ille imbecillitate, hic viribus peccat. Quod certe essi non limatioris,

ie

ie

a-

m

Καὶ ἔπεα νιΦάδεσσιν ἐοικότα χαμερίοισιν: non quia non & ille mihi validissime placeat,

probo, fed hunc,

majoris tamen ingenii vitium est. Nec vero cum hæc dico, illum Homericum ἀμετροεπῆ

παυρα μέν, άλλα μάλα λιγέως. Si tamen detur electio, illam orationem fimilem nivibus hybernis, id est, crebram, assiduam & largam, postremo divinam & cœlestem volo. At est gratior multis actio brevis. Est quidem; sed inertibus, quorum delicias defidiamque, quafi judicium, respicere ridiculum est. Nam si hos in confilio habeas, non folum fatius est breviter dicere, fed omnino non dicere. Hæc eft adhuc fententia mea, quam mutabo, si dissenferis tu; Sed plane cur diffentias, explices rogo. Quamvis enim cedere auctoritate tuæ debeam, rectius tamen arbitror in tanta re, ratione quam auctoritate superari. Proinde, si non errare videor, id ipfum quam voles brevi epistola, sed tamen scribe: confirmabis enim judicium meum; fi vero errare, longissimam para. Non corrupi te, qui tibi, fi mihi accederes, brevis epistolæ necessitatem; si dissentires, longissimæ, imposui. Vale.

u

n

pe

&

qu

ter

ab

fer

pre

XXI. C. PLINIUS PATERNO SUO S.

Ur animi tui judicio, fic oculorum plurimum tribuo: non quia multum, ne tibi placeas, fed

quia tantum quantum ego, fapis: quanquam hoc quoque multum est. Omissis jocis, credo decentes esse servos, qui funt empti mihi ex consilio tuo: superest ut frugi sint: quod de venalibus, melius auribus, quam oculis judicatur. Vale.

d

fi s

i-

st 1-

es

æ

e,

fi

vi

m

a-

es,

n-

ım

fed

XXII. C. PLINIUS CATILIO SEVERO SUO S.

Dru jam in urbe hæreo, & quidem attonitus. Perturbat me longa & pertinax valetudo Titi Aristonis, quem singulariter & miror & diligo. Nihil est enim illo gravius, sanctius, doctius, ut mihi non unus homo sed literæ ipse omnesque bonæ artes in uno homine summum periculum adire videantur. Quam peritus ille & privati juris & publici? quantum rerum? quantum exemplorum? quantum antiquitatis tenet? nihil est, quod discere velis, quod ille docere non possit. Mihi certe, quoties aliquid abditum quæro, ille thesaurus est. Jam quanta sermonibus ejus sides? quanta auctoritas? quam pressa & decora cunctatio? quid est, quod non statim sciat? & tamen plerumque hæsitat, dubi-

tat diversitate rationum, quas acri magnoque judicio ab origine causisque primis repetit, discernit, expendit. Ad hæc quam parcus in victu? quam modicus in cultu? Soleo ipfum cubiculum ejus ipfumque lectum, ut imaginem quandam priscæ frugalitatis aspicere. Ornat hæc magnitudo animi, quæ nihil ad oftentationem, omnia ad conscientiam refert: recteque facti, non ex populi fermone mercedem, fed ex facto petit. In fumma, non facile quis quenquam ex istis qui sapientiæ studium habitu corporis præferunt, huic viro compararit. Non quidem gymnasia sectatur, aut porticus, nec disputationibus longis aliorum otium fuumque delectat : fed in toga, negotiifque verfatur ; multos advocatione, plures confilio juvat. Nemini tamen istorum castitate, pietate, justitia: fortitudine, etiam primo loco cesserit. Mirareris, si interesses, qua patientia hanc ipsam valetudinem toleret, ut dolori refistat, ut sitim differat, ut incredibilem febrium ardorem immotus opertusque transmittat. Nuper me, paucosque mecum, quos maxime diligit, advocavit, rogavitque ut medicos confuleremus de fumma valetudinis, ut, si esset insuperabilis, sponte exiret

b

b

P

q

di

è vita: fin tantum difficilis, & longa, refisteret, maneretque. Dandum enim precibus uxoris, dandum filiæ lacrymis, dandum etiam nobis amicis, ne spes nostras, si modo non essent inanes, voluntaria morte desereret. Id ego arduum inprimis, & præcipua laude dignum puto. Nam impetu quodam, & instinctu procurrere ad mortem, commune cum multis: deliberare vero, & causas ejus expendere, utque suaserit ratio, vitæ mortifque confilium fuscipere, vel ponere, ingentis est animi. Et medici quidem fecunda nobis pollicentur: Superest ut promissis Deus adnuat, tandemque me hac folicitudine exfolvat; qua liberatus, Laurentinum meum, hoc est libellos & pugillares, studiosumque otium repetam. Nunc enim nihil legere, nihil fcribere, aut affidenti vacat, aut anxio libet. Habes, quid timeam, quid optem, quid etiam in posterum destinem. Tu quid egeris, quid agas, quid velis agere, invicem nobis, fed latioribus epistolis, scribe. Erit confusioni meæ non mediocre folatium, si tu nihil quereris. Vale.

c

ı, i,

to

m

is

i-

u-

e-

OS

a-

u-

fi

li-

at,

er-

itleret XXIII. C. PLINIUS POMPEJO FALCONI SUO S.

Consulis, an existimem te in Tribunatu caufas agere decere? Plurimum refert quid esse Tribunatum putes: inanem umbram, & fine honore nomen, an potestatem facrofanctam, & quam in ordinem cogi, ut à nullo, ita ne à se quidem deceat. Ipfe cum Tribunus effem, erraverim fortasse, qui me esse aliquid putavi; fed tanquam essem, abstinui causis agendis: primum, quod deforme arbitrabar, cui affurgere, cui loco cedere omnes oporteret, hunc omnibus fedentibus stare: & qui jubere posset tacere quemcunque, huic filentium clepfydra indici, & quem interfari nefas esset, hunc etiam convitia audire, & si inulta pateretur, inertem: fi ulcifceretur, infolentem videri. Erat hic quoque æstus ante oculos, si forte me appellasset, vel ille cui adessem, vel ille quem contra intercederem, & auxilium ferrem, an quiescerem fileremque, & quafi ejurato magistratu privatum ipse me facerem. His rationibus motus, malui me tribunum omnibus exhibere, quam paucis

d

I

fe

ft

(1

m

po

qu

tic

tu

re

on

bu

fci

tib

advocatum. Sed tu (iterum dicam) plurimum interest, quid esse tribunatum putes: quam perfonam tibi imponas, quæ sapienti viro ita aptanda est, ut perferatur. Vale.

I

ıuffe

ne

&

fe m,

i;

is:

ır-

inc

Tet

dra

am

m:

hic

let,

er-

em

um na-

icis

XXIV. C. PLINIUS BEBIO HISPANO SUO S.

Tranquillus, contubernalis meus, vult emere agellum, quem venditare amicus tuus dicitur. Rogo cures quanti æquum est emat. Ita enim delectabit emisse. Nam mala emptio femper ingrata est, eo maxime, quod exprobrare stultitiam domino videtur. In hoc autem agello (si modo arriferit pretium) Tranquilli mei stomachum multa folicitant, vicinitas urbis, opportunitas viæ, mediocritas villæ, modus ruris, qui advocet magis, quam distringat. Scholafticis porro, ut hic est, sufficit abunde tantum foli, ut relevare caput, reficere oculos, reptare per limitem, unamque semitam terere, omnesque viticulas suas nosse & numerare arbusculas possint. Hæc tibi exposui, quo magis scires, quantum ille esset mihi, quantum ego tibi debiturus, fi prædiolum istud quod commendatur his dotibus, tam falubriter emerit, ut pœnitentiæ locum non relinquat. Vale.

F

F

hi & an fe in

funcu cu pe ev

rei tiu

qu va

C. PLINII CÆCILII

SECUNDI

it.

EPISTOLARUM

LIBER SECUNDUS.

I. C. PLINIUS SECUNDUS VOCONIO ROMANO SUO S.

Post aliquot annos infigne, atque etiam memorabile populi Romani oculis spectaculum exhibuit publicum funus Virginii Rufi, maximi & clarissimi civis, & perinde scelicis. Triginta annis gloriæ fuæ fupervixit. Legit fcripta de fe carmina, legit historias, & posteritati suæ interfuit. Perfunctus est tertio consulatu, ut fummum fastigium privati hominis impleret, cum principis noluisset. Cæsares, quibus sufpectus, atque etiam invifus virtutibus fuerat, evasit: reliquit incolumem optimum atque amicissimum, tanquam ad hunc ipsum honorem publici funeris refervatus. Annum tertium & octogefimum excessit in altissima tranquillitate, pari veneratione. Usus est firma valetudine, nisi quod solebant ei manus tremere,

citra dolorem tamen: aditus tantum mortis durior longiorque, fed hic ipfe laudabilis. Nam cum vocem præpararet, acturus in consulatu principi gratias, liber, quem forte acceperat grandiorem, & feni & stanti ipso pondere elapsus est. Hunc dum consequitur colligitque, per læve & lubricum pavimentum fallente vestigio cecidit, coxamque fregit, quæ parum apte collocata, reluctante ætate, male coiit. Hujus viri exequiæ magnum ornamentum principi, magnum feculo, magnum etiam foro & rostris attulerunt. Laudatus est à consule Cornelio Ta-Nam hic supremus fœlicitati ejus cumulus accessit, laudator eloquentissimus, & ille quidem plenus annis abiit, plenus honoribus, illis etiam quos recufavit. Nobis tamen quærendus ac defiderandus est, ut exemplar ævi prioris: mihi vero præcipue, qui illum non folum publice, fed etiam privatim quantum admirabar, tantum diligebam. Primum, quod utrique eadem regio, municipia finitima, agri etiam possessionesque conjunctæ. Præterea quod ille tutor mihi relictus, affectum parentis exhibuit. Sic candidatum me fuffragio ornavit, fic ad omnes honores meos ex fecessibus accur-

h

q

11

q

de

m

fir

fe

nu

rec

tot

fix

Vi

tan

alic

mu

rtis

Tam

latu

erat

ofus

per

igio

col-

viri

nag-

at-

Ta-

mu-

ille

bus,

uæ-

ævi

non

tum

luod

agri

luod

ex-

avit,

cur-

rit, cum jam pridem ejusmodi officiis renunciaffet, fic illo die, quo facerdotes folent nominare, quos dignissimos facerdotio judicant, me femper nominabat. Quinetiam in hac noviffima valetudine, veritus, ne forte inter quinqueviros crearetur, qui minuendis publicis fumptibus judicio Senatus constituebantur, cum illi tot amici fenes, confularefque superessent, me hujus ætatis, per quem excufaretur, elegit, his quidem verbis: Etiamsi filium haberem, tibi mandarem. Quibus ex causis necesse est tanquam immaturam mortem ejus in finu tuo defleam: si tamen fas est aut flere, aut omnino mortem vocare, qua tanti viri mortalitas magis finita, quam vita est. Vivit enim, vivetque femper, atque etiam latius in memoria hominum & fermone verfabitur, postquam ab oculis recessit. Volui tibi multa alia scribere, sed totus animus in hac una contemplatione defixus est. Virginium cogito, Virginium video, Virginium jam vanis imaginibus, recentibus tamen audio, alloquor, teneo: cui fortaffe cives aliquos virtutibus pares, & habemus & habebimus, gloria neminem. Vale.

II. C. PLINIUS PAULINO SUO S.

e

p

n

C

8

ti

pi

P

di

fy

qu

m

ve

&

til

tu fel

nil N

mi

mı

ita

fen

fœ

Qu

IRASCOR, nec liquet mihi an debeam, sed irascor. Scis, quam sit amor iniquus interdum, impotens sæpe, pingæltis semper. Hæc tamen causa magna est, nescio an justa: sed ego tanquam non minus justa, quam magna sit, graviter irascor, quod à te tamdiu literæ nullæ. Exorare me potes uno modo, si nunc saltem plurimas, & longissimas miseris. Hæc mihi sola excusatio vera, cæteræ, salsæ videbuntur. Non sum auditurus: Non eram Romæ, vel occupatior eram. Illud enim nec dii sinant, ut insirmior. Ipse ad villam partim studiis, partim desidia fruor, quorum utrumque ex otio nascitur. Vale.

III. C. PLINIUS NEPOTI SUO S.

Magna Isæum fama præcesserat, major inventus est. Summa est facultas, copia, ubertas. Dicit semper ex tempore, sed tanquam diu scripserit. Sermo Græcus, immo Atticus. Præfationes tersæ, graciles, dulces, graves interdum, & erectæ. Poscit controversias plures,

fed

m,

ta-

ego

ra-

læ.

em

nihi

tur.

vel

int,

liis, otio

in-

ber-

uam

cus.

in-

ires,

electionem auditoribus permittit, fæpe etiam partes: furgit, amicitur, incipit. Statim omnia, ac pene pariter ad manum. Senfus reconditi, occurfant verba, fed qualia: quæfita, & exculta. Multa lectio in fubitis, multa feriptio elucet, procemiatur apte, narrat aperte, pugnat acriter, colligit fortiter, ornat excelfe: Postremo docet, delectat, afficit, (quod maxime dubites) crebra ένθυμήμα απί νοήμα α, crebri fyllogifmi, circumfcripti & effecti: quod ftilo quoque affequi magnum est. Incredibilis memoria, repetit altius quæ dixit ex tempore, ne verbo quidem labitur. Ad tantam Eziv studio & exercitatione pervenit. Nam diebus & nocitibus nihil aliud agit, nihil audit, nihil loquitur. Annum fexagefimum excessit, & adhuc scholasticus tantum est. Quo genere hominum nihil aut fimplicius aut fincerius aut melius. Nos enim, qui in foro verifque litibus terimur, multum malitiæ, quamvis nolimus, addifcimus. Schola & auditorium, ut ficta causa, ita res inermis innoxia est: nec minus fœlix, senibus præsertim. Nam quid in senectute fœlicius, quam quod dulciffimum est in juventa? Quare ego Isæum non disertissimum tantum,

E

verum etiam beatissimum judico, quem tu nisi cognoscere concupiscis, faxeus ferreusque es, Proinde fi non ob alia, nosque ipsos, at certe ut hunc audias veni. Nunquamne legisti Gaditanum quendam Titi Livii nomine gloriaque commotum, ad visendum eum ab ultimo terrarum orbe venisse, statimque ut viderat abiisse? άΦιλόκαλον, illiteratum, iners, ac pene etiam turpe est, non putare tanti cognitionem, qua nulla est jucundior, nulla pulchrior, nulla denique humanior. Dices, Habeo hîc, quos legam,. non minus disertos. Etiam: sed legendi semper occasio est, audiendi non semper. Præterea multo magis, (ut vulgo dicitur) viva vox affi-Nam licet acriora fint, quæ legas, altius tamen in animo fedent, quæ pronunciatio, vultus, habitus, gestus etiam dicentis adfigit. Nisi vero falsum putamus illud Æschinis, qui cum legisset Rhodiis orationem Demosthenis, admirantibus cunctis, adjecisse fertur, τί δε ε αὐτε τε θηρίε (τὰ αὐτε ρήμαλα βοώντ Φ) ακηκόατε. Et erat Æschines, si Demostheni credimus, μεγαλοΦωνόται : fatebatur tamen longe melius eadem illa pronunciasse ipsum qui pepe-

d

fe

ri

te

fu

di

ha

de

ad

ter

tur

ne

der

fun

run ceff rerat. Quæ omnia huc tendunt; ut audias Isæum: vel ideo tantum, ut audieris.

ifi

te

ue

er-

ım

lua

de-

ım,

m-

rea ffi-

tius

rul-Visi

um mi-

บ้าร์

TE.

nus,

me-

epe-

IV. C. PLINIUS CALVINÆ S.

Si pluribus pater tuus, vel uni cuilibet alii quam mihi, debuiffet, fuiffet fortaffe dubitandum, an adires hæreditatem etiam viro gravem: cum vero ego ductus adfinitatis officio, dimissis omnibus, qui, non dico molestiores, fed diligentiores erant, creditor folus extiterim: cumque vivente eo nubenti tibi in dotem centum millia contulerim, præter eam fummam, quam pater tuus, quasi de meo dixit (erat enim folvenda de meo) magnum habes facilitatis meæ pignus, cujus fiducia debes famam defuncti pudoremque suscipere, ad quod ne te verbis magis quam rebus horter, quicquid mihi pater tuus debuit, acceptum tibi ferri jubeo. Nec est, quod verearis, ne fit mihi ista onerosa donatio. Sunt quidem omnino nobis modicæ facultates, dignitas fumptuosa, reditus propter conditionem agellorum, nefcio minor, an incertior, fed quod cessat ex reditu, frugalitate suppletur, ex qua

te

ta

Ia

ei

Pide

qu

fi

qu

di

ra

lib

ce

ne

juf

pot

rie

cor

ten

om

rec

Ato

affe

qui

velut à fonte liberalitas nostra decurrit. Quæ tamen ita temperanda est, ne nimia profusione inarescat. Sed temperanda in aliis, in te vero facile ratio constabit, etiamsi modum excesserit. Vale,

V. C. PLINIUS LUPERCO SUO S.

Actionem & à te frequenter efflagitatam, & à me fæpe promissam exhibui tibi, non tamen totam. Adhuc enim pars ejus perpolitur. Interim quæ absolutiora mihi videbantur, non fuit alienum judicio tuo tradi. rogo, intentionem feribentis accommodes. Nihil enim adhuc inter manus habui, cui majorem folicitudinem præftare deberem. Nam in cæteris actionibus existimationi hominum, diligentia tamen, & fides nostra, in hac etiam pietas subjicietur. Inde & liber crevit, dum ornare patriam & amplificare gaudemus, pariterque & defensioni ejus deservimus, & gloriæ. Tu tamen hæc ipfa, quantum ratio exegerit, refeca. Quoties enim ad fastidium legentium, deliciasque respicio, intelligo nobis commendationem etiam ex ipfa mediocritate libri peuæ

ne

ero

Te-

m,

ion

oli-

ur,

tu

es.

cui

am

m,

am

um

ıri-

iæ.

rit,

m,

en-

pe-

tendam. Idem tamen, qui à te hanc austeritatem exigo, cogor id quod diverfum est postulare, ut in plerifque frontem remittas. Sunt enim quædam adolescentium auribus danda, præfertim fi materia non refragetur. Nam descriptiones locorum, quæ in hoc libro frequentiores erunt, non historice tantum, fed prope poëtice profequi fas est. Quod tamen fi quis extiterit qui putet nos latius fecisse, quam orationis feveritas exigat: hujus, ut ita dixerim, triffitiam reliquæ partes actionis exorare debebunt. Adnisi certe sumus, ut quamlibet diversa genera lectorum per plures dicendi species teneremus. At sicut veremur, ne quibufdam pars aliqua fecundum fuam cujusque naturam non probetur: ita videmur posse confidere, ut universitatem omnibus varietas ipfa commendet. Nam & in ratione conviviorum, quamvis à plerisque cibis singuli temperemus, totam tamen cœnam laudare omnes folemus: nec ea quæ stomachus noster recufat, adimunt gratiam illis, quibus capitur. Atque hæc ego fic accipi volo, non tanquam affequutum effe me credam, fed tanquam affequi laboraverim, fortasse non frustra, si modo

tu curam tuam admoveris, interim istis, mox iis quæ fequentur. Dices te non posse satis diligenter id facere, nisi prius totam actionem cognoveris. Fateor: in præsentia tamen & ista tibi familiariora fient, & quædam ex his talia erunt, ut per partes emendari possint. Etenim fi avulfum statuæ caput, aut membrum aliquod infpiceres, non tu quidem ex illo posses congruentiam æqualitatemque deprehendere, posses tamen judicare an idipsum fatis elegans esset. Nec alia ex causa principia librorum circumferuntur, quam quia existimatur pars aliqua etiam fine cæteris esse perfecta. Longius me provexit dulcedo quædam tecum loquendi. Sed jam finem faciam, ne modum quem etiam orationi adhibendum puto, in epistola excedam. Vale.

VI. C. PLINIUS AVITO S.

ic

li

CI q

p:

ti

fu

ru

in

Longum est altius repetere, nec refert quemadmodum acciderit, ut homo minime familiaris cœnarem apud quendam ut sibi videbatur, lautum & diligentem: ut mihi, sordidum simul & sumptuosum. Nam sibi & paucis nox

atis

em

&

his

int.

um

ffes

ere,

ans

um

ars

on-

10-

um in

em-

mi-

ba-

um

ucis

optima quædam, cæteris vilia & minuta ponebat. Vinum etiam parvulis lagunculis in tria genera descripserat, non ut potestas eligendi, fed ne jus effet recufandi. Et aliud fibi & nobis, aliud minoribus amicis (nam gradatim amicos habet) aliud fuis nostrifque libertis. Animadvertit qui mihi proximus recumbebat, &, an probarem, interrogavit. Negavi. Tu ergo, inquit, quam confuetudinem fequeris? Eadem omnibus pono, ad cœnam enim non ad notam invito: cunctifque rebus exæquo, quos mensa & toro æquavi. Etiamne libertos? etiam: convictores enim tunc, non libertos puto. Et ille: Magno tibi constat: Minime. Qui fieri potest? Quia scilicet liberti mei non idem, quod ego bibunt, fed idem ego, quod Et Hercule, si gulæ temperes, non est onerosum, quo utaris ipse, communicare cum pluribus. Illa ergo reprimenda, illa quafi in ordinem redigenda est, si sumptibus parcas, quibus aliquanto rectius tua continentia, quam aliena contumelia confulas. Quorfum hæc? Ne tibi optimæ indolis juveni quorundam immenfa luxuria fpecie frugalitatis imponat. Convenit autem amori in te meo

E 4

F

ir

d

ta

u

n

er

ju

m

ci

ex H

pr

ju

rec

gie

ful Et

dol

qui &

refe

quoties tale aliquid inciderit sub exemplo præmonere, quid debeas sugere. Igitur memento, nihil magis esse vitandum, quam istam luxuriæ & sordium novam societatem: quæ cum sint turpissima, discreta ac separata, turpius junguntur. Vale.

VII. C. PLINIUS MACRINO SUO S.

HERI à Senatu Vestricio Spurinnæ, Principe auctore triumphalis statua decreta est: non ita ut multis, qui nunquam in acie steterunt, nunquam castra viderunt, nunquam denique tubarum fonum nisi in spectaculis, audierunt: verum ut illis qui decus istud sudore & fanguine & factis affequebantur. Nam Spurinna Bructerum regem vi & armis induxit in regnum: ostentatoque bello, ferocissimam gentem (quod est pulcherrimum victoriæ genus) terrore perdomuit. Et hoc quidem virtutis præmium, illud folatium doloris accepit, quod filio ejus Cottio quem amifit absens, habitus est honor statuæ. Rarum id in juvene, sed pater hoc quoque merebatur, cujus gravissimo vulneri magno aliquo fomento medendum fuit.

0,

æ

nt

1-

1-

n

t,

1e

:

1-

na

5-

m

r÷

2-

d

15

d

t.

Præterea Cottius ipfe tam clarum specimen indolis dederat, ut vita ejus brevis & angusta debuerit hac veluti immortalitate proferri. Nam tanta ei fanctitas, gravitas, auctoritas etiam, ut posset senes illos provocare virtute, quibus nunc honore adæquatus est. Quo quidem honore, quantum ego interpretor, non modo defuncti memoriæ, dolori patris, verum etiam exemplo prospectum est. Acuent ad bonas artes juventutem: adolescentibus quoque (digni fint modo) tanta præmia conflituta: acuent principes viros ad liberos fuscipiendos. Et gaudia ex superstitibus, & amissis tam gloriofa solatia. His ex causis statua Cottii publice lætor, nec privatim minus. Amavi confummatissimum juvenem tam ardenter, quam nunc impatienter requiro. Erit ergo pergratum mihi hanc effigiem ejus fubinde intueri, fubinde respicere, fub hac confistere, præter hanc commeare. Etenim si defunctorum imagines domi positæ dolorem nostrum levant, quanto magis eæ, quibus in celeberrimo loco non modo species & vultus illorum, fed honor etiam & gloria refertur? Vale.

VIII. C. PLINIUS CANINIO SUO S.

Studes? an piscaris? an venaris? an simul omnia? possumt enim omnia simul sieri ad Larium nostrum. Nam lacus piscem, feras sylvæ, quibus lacus cingitur, studia altissimus iste secessus affatim suggerunt. Sed sive omnia simul, sive aliquid facias, non possum dicere, invideo: angor tamen non & mihi licere, quæ sic concupisco, ut ægri vinum, balinea, sontes. Nunquamne hos arctissimos laqueos si solvere negatur, abrumpam? nunquam puto. Nam veteribus negotiis nova accrescunt, nec tamen priora peraguntur, tot nexibus, tot quasi catenis majus indies occupationum agmen extenditur. Vale.

IX. C. PLINIUS APOLLINARI SUO S.

m ni It

fta rit

T

pa:

ger

Anxium me & inquietum habet petitio Sexti Euritii mei. Afficior cura: & quam pro me solicitudinem non adii, quasi pro me altero patior: & alioquin meus pudor, mea existimatio, mea dignitas in discrimen adducitur. Ego Sexto la-

tumclavum à Cæfare nostro, ego quæsturam impetravi: meo suffragio pervenit ad jus Tribunatus petendi: quem nisi obtinet in Senatu, vereor ne decepisse Cæsarem videar. adnitendum est mihi ut talem eum judicent omnes qualem esse Princeps mihi credidit: quæ caufa fi studium meum non incitaret, adjutum tamen cuperem juvenem probissimum, gravissimum, eruditissimum, omni denique laude dignissimum, & quidem cum tota domo. Nam pater ejus Euritius vir fanctus, antiquus, difertus, atque in agendis causis exercitatus quas fumma fide, pari constantia, nec verecundia minore defendit. Habet avunculum C. Septitium, quo nihil verius, nihil fimplicius, nihil candidius, nihil fidelius novi. Omnes me certatim, & tamen æqualiter amant: omnibus nunc ego in uno referre gratiam possum. Itaque prenso amicos, supplico, ambio domos, stationesque circumeo: quantumque vel auctoritate vel gratia, valeam, precibus experior. Te quoque obsecro, ut aliquam oneris mei partem suscipere tanti putes. Reddam vicem, si reposces: reddam, &, si non reposces. Diligeris, coleris, frequentaris. Oftende modo

ul ad as

us nia re, næ

es. ere am

nis ur.

exti fo-

nea lavelle te, nec deerunt, qui quod tu velis, cupiant. Vale.

X. C. PLINIUS OCTAVIO SUO S.

HOMINEM te patientem, vel potius durum, ac pene crudelem, qui tam infignes libros tam diu teneas! Quousque & tibi & nobis invidebis? tibi, maximam laudem: nobis, voluptatem? Sine per ora hominum ferantur, iifdemque quibus lingua Romana, spatiis pervagentur: magna etiam longaque expectatio est: quam frustrari adhuc & differre non debes. Enotuerunt quidam tui versus, & invito te, claustra tua refregerunt: hos, nisi retrahes in corpus, quandoque ut errones, aliquem cujus dicantur invenient. Habe ante oculos mortalitatem, à qua afferere te hoc uno monimento potes. Nam cætera, fragilia & caduca, non minus quam ipsi homines, occidunt definuntque. Dices, ut foles, Amici mei viderint. Opto equidem amicos tibi tam fideles, tam eruditos, tam laboriosos, ut tantum curæ intentionisque fuscipere & possint & velint. Sed dispice ne fit parum providum, sperare ex aliis, quod tibi

fe

q

pe

fu

di

A

1-

n,

m

e-

p-

1-

a

t:

s.

e, in

us a-

to

on

le.

to

s,

ue

ne

bi

ipse non præstes. Et de editione quidem interim, ut voles, recita saltem, quo magis libeat emittere: utque tandem percipias gaudium, quod ego olim pro te non temere præsumo. Imaginor enim, qui concursus, quæ admiratio te, qui clamor, quod etiam silentium maneat: quo ego, cum dico vel recito, non minus quam clamore, delector. Sit modo silentium acre & intentum & cupidum ulteriora audiendi. Hoc fructu tanto, tam parato, desine studia tua infinita ista cunctatione fraudare: quæ cum modum excedit, verendum est, ne inertiæ & desidiæ vel etiam timiditatis nomen accipiat, Vale.

XI. C. PLINIUS ARRIANO SUO S.

Solet esse gaudio tibi, si quid actum est in senatu dignum ordine illo. Quamvis enim quietis amore secesseris, insidet tamen animo tuo majestatis publicæ cura. Accipe ergo quod per hos dies actum est personæ claritate samosum, severitate exempli salubre, rei magnitudine æternum. Marius Priscus accusantibus Afris, quibus Proconsul præsuit, omissa de-

fensione judices petiit. Ego & Cornelius Tacitus adesse provincialibus jussi, existimavimus fidei nostræ convenire, notum fenatui facere, excessisse Priscum immanitate & fævitia, crimina quibus dari judices possent, cum ob innocentes condemnandos, interficiendos etiam, pecunias accepisset. Respondit Fronto Catius, deprecatusque est: ne quid ultra repetundarum legem quæreretur, omniaque actionis fuæ vela vir movendarum lacrymarum peritiffimus, quodam velut vento miferationis implevit. Magna contentio, magni utrinque clamores, aliis cognitionem Senatus lege conclusam, aliis liberam folutamque dicentibus: quantumque admissifet reus, tantum vindicandum. Novissime conful defignatus Julius Ferox, vir rectus & fanctus Mario quidem judices interim censuit dandos: evocandos autem quibus diceretur innocentium pænas vendidisse. Quæ sententia non prævaluit modo, fed omnino post tantas dissensiones fuit sola frequens: adnotatumque experimentis, quod favor & misericordia acres & vehementes primos impetus habent, paulatim confilio & ratione, quasi restincta, considunt. Unde evenit,

C

C

m

co

qui fui

mı

di.

nir

cuj

cep

Jan Sen S

i-

it

id

a-

y-

ni-

mi

us

di-

ım

u-

em

lu-

en-

do.

ola

uod

pri-

ra-

nit,

ut quod multi clamore permixto tuentur, nemo tacentibus cæteris dicere velit. Patescit enim cum separaris à turba, contemplatio rerum quæ turba teguntur. Venerunt qui adesse erant juffi, Vitellius Honoratus, & Flavius Martianus: ex quibus Honoratus trecentis millibus exilium equitis Romani, septemque amicorum ejus ultimam pænam: Martianus unius equitis Romani feptingentis millibus plura fupplicia arguebatur emisse. Erat enim fustibus cæfus, damnatus in metallum, strangulatus in carcere. Sed Honoratum cognitioni Senatus mors opportuna fubtraxit: Martianus inductus est absente Prisco. Itaque Tutius Cerealis confularis jure fenatorio postulavit, ut Priscus certior fieret: five quia miserabiliorem, five quia invidiofiorem fore arbitrabatur, fi præsens fuiffet, five (quod maxime credo) quia æquissimum erat, commune crimen ab utroque defendi. Et, si dilui non potuisset, in utroque puniri. Dilata res est in proximum Senatum, cujus ipfe conspectus augustissimus fuit. Princeps præfidebat (erat enim Conful) ad hoc Januarius mensis cum cætera, tum præcipue Senatorum frequentia celeberrimus: præterea

causæ amplitudo, auctaque dilatione expectatio, & fama, infitumque mortalibus studium magna & inufitata noscendi, omnes undique exciverat. Imaginare, quæ folicitudo nobis, qui metus, quibus super tanta re, in illo cœtu, præsente Cæsare, dicendum erat. Equidem in Senatu non femel egi: quinimmo nufquam audiri benignius foleo. Nunc me tamen, ut nova omnia novo metu permovebant. Obverfabatur præter illa, quæ fupra dixi, caufæ difficultas, stabat modo Consularis, modo Septemvir Epulonum, jam neutrum. Erat igitur perquam onerofum accufare damnatum, quem, ut premebat atrocitas criminis, ita quafi peractæ damnationis miseratio tuebatur: utcunque tamen animum, cogitationemque collegi. Cœpi dicere, non minore audientium affenfu, quam folicitudine mea. Dixi horis pene quinque. Nam decem clepfydris, quas spatiofissimas acceperam, funt additæ quatuor. Adeo illa ipfa, quæ dura & adverfa dicturo videbantur, fecunda dicenti fuerunt. Cæfar quidem mihi tantum studium, tantam etiam curam (nimium est enim dicere solicitudinem) præstitit, ut libertum meum post me stantem, sæpius admo-

fi

e

in

he

no

C

gi

tin

inf

du

fen

neret, voci laterique confulerem, cum me

ta-

ım

que

ois,

tu,

in

am

ut

er-

dif-

ep-

itur

em,

per-

un-

egi.

nfu,

uin-

fiffi-

illa

itur,

mihi

nium

t li-

lmo-

vehementius putaret intendi, quam gracilitas mea perpeti posset. Respondit mihi pro Martiano Claudius Marcellinus. Missus deinde Senatus & revocatus in posterum. Neque enim jam inchoari poterat actio, nisi ut noctis interventu scinderetur. Postero die dixit pro Mario Salvius Liberalis, vir fubtilis, dispositus, acer, difertus, in illa vero caufa omnes artes fuas protulit. Respondit Cornelius Tacitus eloquentissime &, quod eximium orationi ejus inest, σεμνώς. Dixit pro Mario rursus Fronto Catius infigniter: utque jam locus ille poscebat, plus in precibus temporis, quam in defenfione confumpfit. Hujus actionem vespera inclusit: non tamen sic, ut abrumperet. Itaque in tertium diem probationes exierunt. Jam hoc ipsum pulchrum & antiquum, Senatum nocte dimitti, triduo vocari, triduo contineri. Cornutus Tertullus Cos. designatus, vir egregius, & pro veritate firmissimus, censuit septingenta millia, quæ acceperat Marius, ærario inferenda, Mario urbe Italiaque interdicendum: Martiano hoc amplius, Africa. In fine fententiæ adjecit, Quod ego & Tacitus in-

juncta advocatione diligenter fortiterque functi essemus, arbitrari senatum, ita nos fecisse, ut dignum mandatis partibus fuerit. Affenferunt Confules defignati, omnes etiam confulares usque ad Pompejum Collegam: ille & septingenta millia, quæ acceperat Marius, ærario inferenda, & Martianum in quinquennium relegandum, Marium repetundarum pænæ, quam jam passus esset, censuit relinquendum. Erant in utraque sententia multi, fortasse etiam plures in hac vel folutiore vel molliore. Nam quidam ex illis quoque, qui Cornuto videbantur affenfi, hunc qui post ipsos censuerat, sequebantur. Sed cum fieret discessio, qui sellis Consulum astiterant, in Cornuti sententiam ire cœperunt. Tum illi, qui se Collegæ adnumerari patiebantur, in diverfum transierunt, Collega cum paucis relictus. Multum postea de impulsoribus suis, præcipue de Regulo; questus est, qui se in sententia quam ipse dictaverat, deseruisset. Est alioqui Regulo tam mobile ingenium, ut plurimum audeat, plurimum timeat. Hic finis cognitionis ampliffimæ, fuperest tamen λατέργιον non leve, Hostilius Firminus, legatus Marii Prisci, qui permistus

A Prif circ

Secu

g

to

fi

ti

Ca

ca

re

bu

qu

lor

nif

ti

ıt

nt

es

io

e-

m

nt

res

ıi-

ur

llis

am

ad-

nt, Itea alo;

Sta-

no-

ium fu-

Fir-

iftus

causæ, graviter vehementerque vexatus est. Nam & rationibus Martiani & fermone, quem ille habuerat in ordine Leptitanorum, operam fuam Prisco ad turpissimum ministerium commodasse, stipulatusque de Martiano quinquaginta millia denarium probabatur ipfe: præterea accepisse sestertium decem millia, scedisfimo quidem titulo, nomine unguentarii, qui titulus à vita hominis compti semper & pumicati, non abhorrebat. Placuit censente Cornuto referri de eo proximo Senatu: tunc enim casu, incertum an conscientia, absuerat. Habes res urbanas: invicem rusticas scribe, quid arbusculæ tuæ, quid vineæ, quid segetes agant, quid oves delicatissimæ. In summa, nisi æque longam epistolam reddes, non est quod postea nisi brevissimam expectes. Vale.

XII. C. PLINIUS ARRIANO SUO S.

AEITOT'PFION illud, quod superesse Marii Prisci causa proxime scripseram, nescio an satis circumcisum, tamen & abrasum est. Firminus inductus in Senatum respondit crimini noto. Secutæ sunt diversæ sententiæ Consulum desig-

natorum. Cornutus Tertullus censuit ordine movendum: acutius Nerva, in fortitione provinciæ rationem ejus non habendam: quæ fententia, tanquam mitior, vicit. Cum sit alioqui durior tristiorque. Quid enim miserius quam exectum & exemptum honoribus fenatoriis, labore & molestia non carere? quid gravius, quam tanta ignominia affectum, non in folitudine latere? fed in hac altissima specula conspiciendum se monstrandumque præbere? Præterea, quid publice minus aut congruens, aut decorum? notatum à Senatu in Senatu federe? ipfisque illis, à quibus sit notatus, æquari? fummotum à Proconfulatu, quia fe in legatione turpiter gesferat, de Proconsulibus judicare? damnatumque fordium, vel damnare alios vel absolvere? Sed hoc pluribus visum est. Numerantur enim fententiæ, non ponderantur: nec aliud in publico confilio potest fieri, in quo nihil est tam inæquale, quam æqualitas ipfa. Nam cum fit impar prudentia, par omnium jus est. Implevi promissum, priorifque epistolæ fidem exfolvi, quam ex spatio temporis jam recepisse te colligo. Nam & festinanti & diligenti tabellario dedi, nifi quid

p

b

ft

e

la

ar

no

m

alt

ma

rio

qu

cite

vin

me

der

me

ne

0-

n-

0-

us a-

id

on ıla

e?

ıs,

tu

15,

in

us

are

ım on-

rest

am

ia,

ri-

tio

&

uid

impedimenti in via passus est. Tuæ nunc partes, ut primum illam, deinde hanc remunereris literis, quales istinc redire uberrimæ posfunt. Vale.

XIII. C. PLINIUS PRISCO SUO S.

ET tu occasiones obligandi me avidissime amplecteris, & ego nemini libentius debeo. Duabus ergo de causis à te potissimum petere conflitui, quod impetratum maxime cupio. Regis exercitum ampliffimum, hinc tibi beneficiorum larga materia: longum præterea tempus, quo amicos tuos exornare potuisti. Convertere ad nostros, nec hos multos. Malles tu quidem multos, fed meæ verecundiæ fufficit unus aut alter, ac potius unus. Is erit Voconius Romanus: Pater ei in equestri gradu clarus, clarior vitricus, immo pater alius. Nam huic quoque nomini pietate fuccessit mater è primis citerioris Hifpaniæ. Scis quod judicium provinciæ illius: fcis quanta fit gravitas: ipfe flamen proxime fuit. Hunc ego, cum fimul studeremus, arcte familiariterque dilexi. meus in urbe, ille in fecessu contubernalis.

Cum hoc feria, cum hoc jocos miscui. Quid enim aut illo fidelius amico, aut fodale jucundius? mira in fermone, mira etiam in ore ipso vultuque fuavitas. Ad hoc, ingenium excelfum, fubtile, dulce, facile, eruditum in causis agen-Epistolas quidem scribit, ut musas ipsas latine loqui credas. Amatur à me plurimum, nec tamen vincitur. Equidem juvenis statim juveni quantum potui per ætatem avidissime contuli, & nuper ab optimo Principe trium liberorum ei jus impetravi. Quod quanquam parce & cum delectu daret, mihi tamen, tanquam eligeret, indulfit. Hæc beneficia mea tueri nullo modo melius, quam ut augeam, pof-Præsertim cum ipse illa tam grate interpretetur, ut dum priora accipit, posteriora mereatur. Habes qualis, quam probatus charufque sit nobis. Quem rogo pro ingenio, pro fortuna tua exornes. Inprimis ama hominem. Nam licet tribuas ei quantum amplissimum potes, nihil tamen amplius potes amicitia tua: cujus esse eum usque in intimam familiaritatem capacem, quo magis scires, breviter tibi studia, mores, omnem denique vitam ejus expressi. Extenderem preces, nisi & tu rogari diu nolles,

n

d

& iff

ca

hi

m

me liff

ali

pul fra

ten

& ego tota hac epistola fecissem. Rogat enim & quidem efficacissime, qui reddit causas rogandi. Vale.

uid

ın-

pfo m,

fas

m,

im

me

li-

am

an-

nea

of-

er-

ne-

uf-

or-

m.

um

ia:

em

lia,

ffi.

es,

XIV. C. PLINIUS MAXIMO SUO S.

ERUM opinaris, distringor centumviralibus causis, quæ me exercent magis quam delectant. Sunt enim pleræque parvæ & exiles. incidit vel personarum claritate, vel negotii magnitudine infignis. Ad hoc, perpauci, cum quibus juvet dicere. Cæteri audaces, atque etiam magna ex parte adolescentuli obscuri ad declamandum huc transeunt, tam irreverenter & temere, ut mihi Attilius noster expresse dixisse videatur, Sic in foro pueros à centumviralibus causis auspicari, ut ab Homero in scholis. Nam hic quoque, ut illic primum cœpit effe, quod maximum est. At hercule ante memoriam meam, (majores natu ita folent dicere) ne nobiliffimis quidem adolescentibus locus erat, nisi aliquo Confulari producente: tanta veneratione pulcherrimum opus celebrabatur. Nunc refractis pudoris & reverentiæ claustris, omnia patent omnibus. Nec inducuntur, sed irrumpunt.

il

C

il

m

ti

al

p

qı

T

ar

cu

fu

fe

tu

an

ty

(no

N

tio

ne

bo

Va

Sequentur auditores actoribus fimiles, conducti & redempti mancipes: convenitur in media bafilica, ubi tam palam fportulæ, quam in triclinio dantur. Ex judicio in judicium pari mercede transitur. Inde jam non inurbane ΣοΦοκλές vocantur: iifdem latinum nomen impositum est, Et tamen crescit indies fœditas laudicæni. utraque lingua notata. Heri duo nomenclatores mei, (habent fane ætatem eorum, qui nuper togas fumpferunt) ternis denariis ad laudandum trahebantur. Tanti constat, ut sis disertissimus. Hoc pretio quamlibet numerofa fubfellia implentur, hoc ingens corona colligitur: hoc infiniti clamores commoventur, cum μεσόχος 🚱 dedit fignum. Opus est enim figno apud non intelligentes, ne audientes quidem: nam plerique non audiunt, nec ulli magis laudant. Si quando transibis per Basilicam, & voles scire quomodo quisque dicat, nihil est quod tribunal ascendas, nihil quod præbeas aurem, facilis divinatio. Scito eum pessime dicere, qui laudabitur maxime. Primus hunc audiendi morem induxit Largius Licinius, hactenus tamen, ut auditores corrogaret. Ita certe ex Quintiliano, præceptore meo, audisse memini. Narrabat

cti

anio

de

eig

st.

tas

0-

er

ım

is.

n-

fi-

3

on

ri-Si

re

nal

li-

a-

m

ut

o,

ille, Affectabar Domitium Afrum, cum apud centumviros diceret graviter & lente (hoc enim illi actionis genus erat) audiit ex proximo immodicum infolitumque clamorem, admiratus reticuit: ubi filentium factum est, repetit quod abruperat: iterum clamor, iterum reticuit: & post filentium cœpit idem tertio. Novissime quis diceret, quæfivit. Responsum est, Licius. Tum intermissa causa, Centumviri, inquit, hoc artificium periit. Quod alioqui perire incipiebat, cum perisse Afro videretur: nunc vero prope funditus extinctum, & everfum est. Pudet referre, quæ, quam fracta pronunciatione dicantur: quibus, quam teneris clamoribus excipi-Plaufus tantum, ac fola cymbala & tympana illis canticis defunt. Ululatus quidem (neque enim alio vocabulo potest exprimi, theatris quoque indecora laudatio) large superfunt. Nos tamen adhuc & utilitas amicorum, & ratio ætatis moratur, ac retinet. Veremur enim ne forte non has indignitates reliquisse, sed laborem refugisse videamur. Sumus tamen solito rariores, quod initium est gradatim definendi. Vale.

XV. C. PLINIUS VALERIANO SUO S.

Quo modo te veteres Marsi tui? Quo modo emptio nova? placent agri, postquam tui facti sunt? Rarum id quidem, nihil tamen æque gratum est adeptis, quam concupiscentibus. Me prædia materna parum commode tractant: delectant tamen, ut materna. Alioqui longa patientia occalui. Habent hunc sinem assiduæ querelæ, quod queri pudet. Vale.

XVI. C. PLINIUS ANNIANO SUO S.

fi

p

fe

qu

m

Tu quidem pro cætera tua diligentia admones me, codicillos Aciliani, qui me ex parte instituit hæredem, pro non scriptis habendos, quia non sint confirmati testamento. Quod jus ne mihi quidem ignotum est, cum sit iis etiam notum, qui nihil aliud sciunt: sed ego propriam quandam legem mihi dixi, ut defunctorum voluntates, etiamsi jure desicerentur, quasi persectas tuerer. Constat autem codicillos istos Aciliani manu scriptos. Licet ergo non sint confirmati testamento, à me tamen ut confirmati observa-

buntur. Præsertim cum delatori locus non sit. Nam si verendum esset, ne quod ego dedissem, populus eriperet, cunctatior fortasse, & cautior esse deberem. Cum vero liceat hæredi donare, quod in hæreditate subsedit, nihil est quod obstet illi meæ legi, cui publicæ leges non repugnant. Vale.

odo

acti

que

nt: nga

luæ

nes

tuit

nor

ihi

ım,

an-

ita-

tas

ani

ati

va-

XVII. C. PLINIUS GALLO SUO S.

Miraris, cur me Laurentinum, vel (si ita mavis) Laurens meum tantopere delectet? desines mirari, cum cognoveris gratiam villæ, opportunitatem loci, litoris spatium. Decem & septem millibus passum ab urbe secessit: ut peractis, quæ agenda fuerint, salvo jam & composito die possis ibi manere. Aditur non una via: nam & Laurentina & Hostiensis eodem ferunt, sed Laurentina à quartodecimo lapide, Ostiensis ab undecimo relinquenda est. Utrinque excipit iter aliqua ex parte arenosum jumentis paulo gravius & longius, equo breve & molle. Varia hinc atque inde facies. Nam modo occurrentibus sylvis via coarctatur: modo latissimis pratis diffunditur & patescit. Multi greges

F

e

10

aj

OI

fp

ge

do

qu

fal

nif

lib

mı

late

cul

plu

cub

mu

om

cœt

cell

trar

finu

mo

ovium, multa ibi equorum, boumque armenta: quæ montibus hyeme depulsa, herbis & tepore verno nitefcunt. Villa ufibus capax, non fumptuosa tutela. Cujus in prima parte atrium frugi, nec tamen fordidum: deinde porticus in O literæ fimilitudinem circumactæ, quibus parvula, fed festiva area includitur: egregium hæ adversum tempestates receptaculum: nam specularibus, ac multo magis imminentibus tectis muniuntur. Est contra medias cavædium hilare: mox triclinium fatis pulchrum, quod in litus excurrit; ac fiquando Africo mare impulfum est, fractis jam, & novissimis fluctibus leviter adluitur. Undique valvas, aut fenestras non minores valvis habet: atque ita à lateribus, à fronte quasi tria maria prospectat. A tergo cavædium, porticum, aream: porticum rurfus, mox atrium, fylvas, & longinquos respicit mon-Hujus à læva retractius paulo cubiculum est amplum: deinde aliud minus, quod altera fenestra admittit orientem, occidentem altera retinet. Hæc & fubjacens mare longius quidem, sed securius intuetur. Hujus cubiculi, & triclinii illius objectu includitur angulus, qui purissimum solem continet, & accendit. Hoc

a:

ore

p-

gi,

li-

la,

id-

u-

tis

ni-

in

ul-

le-

ras

us,

go

us,

n-

ım

era

era

ui-

ıli,

us,

OC

Hybernaculum, hoc etiam Gymnafium meorum est. Ibi omnes filent venti, exceptis, qui nubilum inducunt, & ferenum antequam usum loci eripiunt. Adnectitur angulo cubiculum in apfida curvatum, quod ambitum folis fenestris omnibus fequitur. Parieti ejus in bibliothecæ speciem armarium insertum est, quod non legendos libros, fed lectitandos capit. Adhæret dormitorium membrum transitu interjacente, qui fuspensus & tabulatus conceptum vaporem falubri temperamento huc illuc digerit & mi-Reliqua pars lateris hujus fervorum libertorumque ufibus detinetur, plerifque tam mundis, ut accipere hospites possint. Ex alio latere cubiculum est politissimum, deinde vel cubiculum grande, vel modica cœnatio, quæ plurimo fole, plurimo mari lucet. Post hanc cubiculum cum procœtone, altitudine æstivum, munimentis hybernum. Est enim subductum omnibus ventis. Huic cubiculo aliud, & procœton communi pariete junguntur, inde balinei, cella frigidaria, fpatiofa & effufa, cujus in contrariis parietibus duo baptisteria, velut ejecta finuantur, abunde capacia. Si innare in proximo cogites, adjacet unctuarium hypocaustum,

9

he

po

U

gı di

V

ri

00

cr

ac

fr

al ej

di

qu

qu

m

cr de

tei

qu

ve ho

adjacet propnigeon balinei. Mox duæ cellæ magis elegantes, quam fumptuofæ. Cohæret calida piscina mirifice, ex qua natantes mare aspiciunt. Nec procul fphæristerium, quod calidissimo soli, inclinato jam die, occurrit. Hinc turris erigitur, fub qua diætæ duæ, totidem in ipfa. Præterea cœnatio, quæ latissimum mare, longiffimum litus, amœniffimas villas profpicit. Est & alia turris: in hac cubiculum, in quo fol nascitur conditurque: lata post apotheca & horreum. Sub hoc triclinium, quod turbati maris non nisi fragorem & sonum patitur, eumque jam languidum ac definentem. Hortum & gestationem videt qua hortus includitur. Gestatio buxo aut rore marino, ubi deficit buxus, ambitur. Nam buxus qua parte defenditur tectis, abunde viret aperto cœlo, apertoque vento: &, quanquam longinqua aspergine maris, inarefcit. Adjacet gestationi interiore circuitu vinea tenera & umbrofa, nudisque etiam pedibus mollis & cedens. Hortum morus & ficus frequens vestit, quarum arborum illa vel maxime ferax est terra, malignior cæteris. Hac non deteriore quam maris facie cœnatio remota à mari fruitur. Cingitur diætis duabus à tergo,

llæ

ret

af-

ıli-

inc

in

re,

cit.

fol

or-

iris

que

&

ef-

us,

tur

que

na-

cir-

am

8

vel

Tac

ota

go,

quarum fenestris subjacet vestibulum villæ, & hortus alius pinguior & rufticus. Hinc cryptoporticus prope publici operis instar extenditur. Utrinque fenestræ, à mari plures, ab horto fingulæ, & altius pauciores. Hæ, cum ferenus dies & immotus, omnes: cum hinc vel inde ventus inquietus, qua venti quiescunt, fine injuria, patent, ante cryptoporticum Xystus violis Teporem folis infusi repercussu cryptoporticus auget, quæ ut tenet folem, fic aquilonem inhibet, fummovetque, quantumque caloris ante, tantum retro frigoris, fimiliter Africum fistit, atque ita diversissimos ventos alium alio à latere frangit & finit. Hæc jucunditas ejus hyeme, major æstate. Nam ante meridiem xystum, post meridiem gestationis, hortique proximam partem umbra fua temperat, quæ ut dies crevit decrevitque, modo brevior, modo longior hac vel illac cadit. Ipfa vero cryptoporticus tunc maxime caret fole, cum ardentissimus culmini ejus insistit. Ad hoc patentibus fenestris favonios accipit, transmittitque: nec unquam aëre pigro & manente ingravescit. In capite xysti deinceps cryptoporticus, horti diæta est, amores mei: re vera amores,

ta

p

p

il

ai

p

01

lo

00

ta

tin

0

m

ni

m

ad

Li

nu

mi

ipf

tra

riu

pife

tim

ter

Ipfe pofui. In hac heliocaminus quidem, alia xystum, alia mare, utraque folem: cubiculum autem valvis, cryptoporticum fenestra prospicit: qua mare contra parietem medium zotheca perquam eleganter recedit, quæ specularibus & velis obductis reductifve modo adjicitur cubiculo, modo aufertur. Lectum & duas cathedras capit, à pedibus mare, à tergo villæ, à capite fylvæ, tot facies locorum, totidem fenestris & distinguit & miscet. Junctum est cubiculum noctis & fomni. Non illud voces fervulorum, non maris murmur, non tempestatum motus, non fulgurum lumen, ac ne diem quidem fentit, nisi fenestris apertis. Tam alti abditique secreti illa ratio, quod interjaces andron parietem cubiculi, hortique distinguit, atque ita omnem fonum media inanitate confumit. Applicitum est cubiculo hypocaustum perexiguum, quod angusta fenestra suppositum calorem, ut ratio exigit, aut effundit, aut retinet. Procœton inde & cubiculum porrigitur in folem, quem orientem statim exceptum, ultra meridiem, obliquum quidem, fed tamen fervat. ego diætam cum me recipio, abesse mihi etiam à villa mea videor. Magnamque ejus voluplia

m

t:

&

lo;

a-

ite

&

ım

m,

it.

fe-

em

em

ım

od

tio

on

em

m,

inc

am

ip-

tatem præcipue Saturnalibus capio, cum reliqua pars tecti licentia dierum, festisque clamoribus personat. Nam nec ipse meorum lusibus, nec illi studiis meis obstrepunt. Hæc utilitas, hæc amœnitas, deficitur aqua falienti, fed puteos ac potius fontes habet: Sunt enim in summo, & omnino litoris illius mira natura. Quocunque loco moveris humum, obvius & paratus humor occurrit, ifque fincerus, ac ne leviter quidem tanta maris vicinitate falfus. Suggerunt affatim ligna proximæ fylvæ. Cæteras copias Oftienfis colonia ministrat. Frugi quidem homini fufficit etiam vicus, quem una villa discernit, in hoc balinea meritoria tria. Magna commoditas, si forte balineum domi, vel subitus adventus, vel brevior mora calefacere diffuadeat. Litus ornant varietate gratissima nunc continua, nunc intermissa tecta villarum, quæ præstant multarum urbium faciem, five ipfo mari, five ipso litore utare. Quod nonnunquam longa tranquillitas mollit, fæpius frequens & contrarius fluctus indurat. Mare non fane preciofis piscibus abundat: soleas tamen & squillas optimas fuggerit. Villa vero nostra etiam mediterraneas copias præstat, lac in primis. Nam

G

illue è pascuis pecora conveniunt, si quando aquam, umbramve sectantur. Justisne de causis eum tibi videor incolere, inhabitare, diligere secessium? quem tu, nimis urbanus es, nisi concupiscis: atque utinam concupiscas, ut tot tantisque dotibus villulæ nostræ maxima commendatio ex tuo contubernio accedat! Vale.

XVIII. C. PLINIUS MAURICO SUO S.

n

to

ar

cit

me

act

cal

qua

judi

pec

due

hoc,

omn

Quid à te jucundius mihi potuit injungi, quam ut præceptorem fratris tui liberis quærerem? Nam beneficio tuo in scholam redeo: & illam dulcissimam ætatem quasi resumo. Sedeo inter juvenes ut solebam: atque etiam experior quantum apud illos auctoritatis ex studiis habeam. Nam proxime frequenti auditorio inter se, coram multis ordinis nostri, clare jocabantur. Intravi, conticuerunt. Quod non referrem, nisi ad illorum magis laudem, quam ad meam pertineret, ac nisi sperare te vellem, posse fratris tui silios probe discere. Quod superest, cum omnes, qui prositentur audiero, quid de quoque sentiam, scribam: efficiamque, quantum tamen epistola consequi potero, ut

do

fis fe-

n-

n-

n-

gi, re-

deo

rior ha-

in-

ca-

re-

iam

em,

uod

ero,

que, ut ipse omnes audisse videaris. Debeo enim tibi, debeo memoriæ fratris tui hanc sidem, hoc studium, præsertim super tanta re. Nam quid magis interest vestra, quam ut liberi, (dicerem tui, nisi nunc illos magis amares) digni illo patre, te patruo reperiantur: quam curam mihi etiamsi non mandasses, vindicassem. Nec ignoro suscipiendas offensas in eligendo præceptore. Sed oportet me non modo offensas, verum simultates pro fratris tui filiis tam æquo animo subire, quam parentes pro suis. Vale.

XIX. C. PLINIUS CEREALI SUO S.

Hortaris ut orationem amicis pluribus recitem. Faciam, quia hortaris: quamvis vehementer addubitem. Neque enim me præterit, actiones, quæ recitantur, impetum, omnem calorem, ac prope nomen fuum perdere: ut quas foleant commendare, fimul & accendere judicum confessus, celebritas advocatorum, expectatio eventus, fama non unius actoris, diductumque in partes audientium studium: ad hoc, dicentis gestus, incessus, discursus etiam, omnibusque motibus animi consentaneus vigor

G 2

Unde accidit ut hi qui fedentes corporis. agunt, quamvis illis maxima ex parte fuperfint eadem illa quæ stantibus, tamen hoc quod fedent quafi debilitentur & deprimantur. Recitantium vero præcipua pronunciationis adjumenta, oculi, manus, præpediuntur, quominus mirum est si auditorum intentio languescit, nullis extrinfecus aut blandimentis capta aut aculeis excitata. His accedit quod oratio de qua loquor pugnax & contentiofa est. Porro ita natura comparatum est, ut ea quæ scripfimus cum labore, etiam cum labore audiri putemus. Et sane quotusquisque tam rectus auditor, quem non potius dulcia hæc & fonantia, quam austera & pressa delectent? Est quidem omnino turpis ista discordia, est tamen, quia plerumque evenit ut aliud auditores, aliud judices exigant, cum alioqui præcipue auditor iis affici debeat, quibus idem, si foret judex, maxime permoveretur. Potest tamen fieri, ut quanquam in his difficultatibus libro ifti novitas lenocinetur. Novitas apud nostros: apud Græcos enim est quiddam quamvis ex diverso, non tamen omnino dissimile. Nam ut illis erat moris, leges quas ut contrarias prioribus legibus argue-

A bul nui Ver

h

b

a

n

po

en

V

Pifo Reg nis, inim

fi ve

tes

int

od e-

ju-

cit.

aut

de

orro

rip-

diri

ctus nanqui-

nen,

liud

litor

dex,

vitas

æcos

men

oris, guebant, aliarum collatione convincere: ita nobis inesse repetundarum lege quod postularemus, cum hac ipsa lege, tum aliis colligendum suit: quod nequaquam blandum auribus imperitorum, tanto majorem apud doctos habere gratiam debet, quanto minorem apud indoctos habet. Nos autem, si placuerit recitare, adhibituri sumus eruditissimum quemque: sed plane adhuc an sit recitandum, examina tecum, omnesque quos ego novi in utraque parte calculos pone. Idque elige, in quo vicerit ratio. A te enim ratio exigetur, nos excusabit obsequium. Vale.

XX. C. PLINIUS CALVISIO SUO S.

Assem para, & accipe auream fabulam: fabulas immo, nam me priorum nova admonuit: nec refert à qua potissimum incipiam. Verania Pisonis graviter jacebat. (Hujus dico Pisonis, quem Galba adoptavit.) Ad hanc Regulus venit. Primum impudentiam hominis, qui venerit ad ægram, cujus marito inimicissimus, ipsi invisissimus fuerat. Esto, si venit tantum. At ille etiam proximus toro

G 3

f

n

le

fe

ri

fc

m

ha'A

pr

ne

ha

ipt

fef

fe

du

cœ

fedit, quo die, qua hora nata effet, interrogavit. Ubi audivit, componit vultum, intendit oculos, movet labra, agitat digitos, computat nihil, nisi ut diu miseram expectatione suspendat. Habes (inquit) climactericum tempus, sed evades. Quod ut tibi magis liqueat, aruspicem consulam, quem sum frequenter expertus. Nec mora: sacrificium facit. Affirmat exta cum fiderum fignificatione congruere. Illa, ut in periculo, credula, poscit codicillos, legatum Regulo scribit: mox ingravescit, clamat moriens: O hominem nequam, perfidum, ac plus etiam quam perjurum, qui sibi per salutem filii pejerasset! Facit hoc Regulus non minus scelerate quam frequenter, quod iram deorum quos ipfe quotidie fallit, in caput infelicis pueri detestatur. Vellejus Blæfus, ille locuples Confularis noviffima valetudine conflictabatur, cupiebat mutare testamentum. Regulus qui speraret aliquid ex novis tabulis, quia nuper captare, eum cœperat, medicos hortari, rogare, quoquo modo spiritum homini prorogarent. Postquam signatum est testamentum, mutat personam, vertit allocutionem, iisdemque medicis quousque miserum cruciatis? quid invidetis bonam mortem, cui dare

it.

os,

nil,

at.

les.

ım,

fa-

um

lo.

ri-

ho-

am

et!

am

10-

ur.

vif-

are

ex

pe-

fpi-

um

10-

·um

are

vitam non potestis? Moritur Blæsus: &, tanquam omnia audiffet, Regulo ne tantulum quidem. Sufficiunt duæ fabulæ, an scholastica lege tertiam poscis? est unde fiat. Aurelia, ornata fœmina, fignatura testamentum, fumpferat pulcherrimas tunicas: Regulus cum venisset ad signandum, Rogo, inquit, has mihi leges. Aurelia ludere hominem putabat, ille ferio instabat, nec multa: coëgit mulierem aperire tabulas, ac fibi tunicas, quas erat induta, legare. Observavit scribentem, inspexit an scripsiffet. Et Aurelia quidem vivit, ille tamen istud tanquam morituram coëgit. Et hic hæreditates, hic legata, quasi mereatur, accipit. 'Αλλά τι διατένομαι in ea civitate, in qua jampridem non minora præmia, immo majora, nequitia & improbitas, quam pudor & virtus habent? Aspice Regulum, qui ex paupere & tenui, ad tantas opes per flagitia processit, ut ipse mihi dixerit cum consuleret, quam cito festertium sexcenties impleturus esset, invenisse fe exta duplicata, quibus portendi millies & ducenties habiturum. Et habebit, si modo, ut cœpit, aliena testamenta, (quod est improbif-

G 4

fimum genus falsi) ipsis, quorum funt illa, dictaverit. Vale.

ge add (fi N au nu juv tur & tur con

(par & v

C. PLINII CÆCILII

C-

SECUNDI

EPISTOLARUM

LIBER TERTIUS.

I. C. PLINIUS SECUNDUS CALVISIO SUO S.

Nescio, an ullum jucundius tempus exegerim, quam quo nuper apud Spurinnam fui: adeo quidem ut neminem magis in senectute, (si modo senescere datum est) æmulari velim. Nihil est enim illo vitæ genere distinctius. Me autem ut certus siderum cursus, ita vita hominum disposita delectat, senum præsertim. Nam juvenes adhuc, confusa quædam & quasi conturbata non indecent: senibus placida omnia & ordinata conveniunt, quibus industria sera, turpis ambitio est. Hanc regulam Spurinna constantissime servat. Quinetiam parva hæc, (parva, si non quotidie siant) ordine quodam, & velut orbe circumagit. Mane lectulo continetur: hora secunda calceos poscit, ambulat

millia passuum tria: nec minus animum quam corpus exercet. Si adfunt amici, honestiffimi fermones explicantur: fi non, liber legitur: interdum etiam præsentibus amicis: si tamen illi non gravantur. Deinde confidet, & liber rurfus, aut fermo libro potior, mox vehiculum afcendit: affumit uxorem fingularis exempli, vel aliquem amicorum, ut me proxime. Quam pulchrum illud, quam dulce fecretum: quantum ibi antiquitatis: quæ facta, quos viros audias, quibus præceptis imbuare. Quamvis ille hoc temperamentum modestiæ suæ indixerit, ne præcipere videatur. Peractis septem millibus paffuum, iterum ambulat mille, iterum refidet, vel fe cubiculo ac stylo reddit. Scribit enim, & quidem utraque lingua, lyrica doctiffime, mira illis dulcedo, mira fuavitas, mira hilaritas, cujus gratiam cumulat fanctitas feribentis. Ubi hora balinei nunciata est (est autem hyeme nona, æstate octava) in sole, si caret vento, ambulat nudus. Deinde movetur pila vehementer & diu. Nam hoc quoque exercitationis genere pugnat cum fenectute. Lotus accubat, & paulisper cibum differt. Interim audit legentem remissius aliquid & dul-

re

ri

ex

qu

m

ho

fu

ap

ris

qui

Va

am

mi

ir:

nen

ber

um

pli,

am

an-

ros

ivis

em

um ibit

tif-

nira

cri-

au-, fi

ve-

que ute.

In-

dul-

cius. Per hoc omne tempus liberum est amicis, vel eadem agere vel alia, fi malint. Apponitur cœna non minus nitida quam frugi in argento puro & antiquo. Sunt in usu & Corinthia, quibus delectatur, nec afficitur. Frequenter comædis cæna diftinguitur, ut voluptates quoque studiis condiantur. Sumit aliquid de nocte & æstate. Nemini hoc longum est, tanta comitate convivium trahitur. Inde illi post septimum & feptuagefimum annum aurium oculorumque vigor integer, inde agile & vividum corpus, folaque ex senectute prudentia. Hanc ego vitam voto & cogitatione præfumo, ingreffurus avidiffime, ut primum ratio ætatis receptui canere permiserit. Interim mille laboribus conteror, quorum mihi & folatium, & exemplum est idem Spurinna. Nam ille quoque, quoad honestum fuit, obiit officia, gessit magistratus, provincias rexit, multoque labore hoc otium meruit. Igitur eundem mihi curfum, eundem terminum statuo, idque jam nunc apud te fubfigno: ut fi me longius evehi videris, in jus voces ad hanc epistolam meam, & quiescere jubeas cum inertiæ crimen effugero. Vale.

II. C. PLINIUS GAVIO MAXIMO SUO S.

QUOD ipse amicis tuis obtulissem si mihi eadem materia suppeteret, id nunc jure videor à te meis petiturus. Arrianus Maturius Altinatium est princeps. Cum dico princeps, non de facultatibus loquor, quæ illi large fuperfunt: fed de castitate, justitia, gravitate, prudentia. Hujus ego confilio in negotiis: judicio in studiis utor. Nam plurimum fide, plurimum veritate, plurimum intelligentia præstat. Amat me (nihil possum ardentius dicere) ut tu. Caret ambitu, ideo fe in equestri gradu tenuit cum facile posset ascendere altissimum. Mihi tamen ornandus excolendusque est. Itaque magni æstimo dignitati ejus aliquid adstruere inopinantis, nescientis, immo etiam fortasse. nolentis: adstruere autem quod sit splendidum nec molestum: cujus generis quæ prima occasio tibi, conferas in eum rogo. Habebis me, habebis ipfum gratiffimum debitorem. Quamvis enim ista non appetat, tam grate tamen excipit, quam si concupiscat. Vale.

p

ri

er

fo

tu m III. C. PLINIUS CORELLIÆ HISPULLÆ S.

CUM patrem tuum, gravissimum & fanctisfimum virum, fuspexerim magis an amaverim dubitem: teque & in memoriam ejus & in honorem tuum unice diligam: cupiam necesse est, (atque etiam, quantum in me fuerit, enitar) ut filius tuus avo fimilis existat: equidem malo materno, quanquam illi paternus etiam clarus spectatusque contigerit. Pater quoque & patruus illustri laude conspicui, quibus omnibus ita demum fimilis adolefcet, fi imbutus honestis artibus fuerit, quas plurimum refert, à quo potissimum accipiat. Adhuc illum pueritiæ ratio intra contubernium tuum tenuit, præceptores domi habuit, ubi est vel erroribus modica, vel etiam nulla materia. Jam studia ejus extra limen proferenda funt, jam circumfpiciendus rhetor Latinus, cujus scholæ severitas, pudor inprimis, castitas constet. Adest enim adolescenti nostro cum cæteris naturæ fortunæque dotibus, eximia corporis pulchritudo, cui in hoc lubrico ætatis non præceptor modo, fed custos etiam rectorque quærendus

s.

ihi eor lti-

on erru-

idilutat.

ut adu am.

Itatruasse

oc-

me, ammen

ci

0

n

2

F

ri

ait

ti

2

e

8

n

est. Videor ego demonstrare tibi posse Julium Genitorem. Amatur à me, judicio tamen meo non obstat charitas hominis, quæ ex judicio nota est: vir est emendatus & gravis: paulo etiam horridior & durior, ut in hac licentia temporum. Quantum eloquentia valeat pluribus credere potes. Nam dicendi facultas aperta & exposita statim cernitur. Vita hominum altos receffus, magnafque latebras habet, cujus pro Genitore me fponforem accipe. Nihil ex hoc viro filius tuus audiet nisi profuturum: nihil discet quod nescisse rectius fuerit : nec minus fæpe ab illo quam à te meque admonebitur, quibus imaginibus oneretur, quæ nomina & quanta fustineat. Proinde, faventibus diis, trade eum præceptori, à quo mores primum, mox eloquentiam difcat: quæ male fine moribus discitur. Vale.

IV. C. PLINIUS MACRINO SUO S.

QUAMVIS & amici quos præsentes habebam, & sermones hominum factum meum comprobasse videantur, magni tamen æstimo scire quid sentias tu. Nam cujus integra re consilium

m

e₀

io

10

ia

i-

ta

1-

18

X

C

)-

-

S

e

exquirere optassem, hujus etiam peracta judicium nosse mire concupisco. Cum publicum opus mea pecunia inchoaturus in Thufcos excurrissem, accepto, ut Præfectus ærarii, commeatu, legati provinciæ Bæticæ questuri de Proconfulatu Cæcilii Claffici, advocatum me à Senatu petierunt. Collegæ optimi, meique amantissimi de communis officii necessitatibus prælocuti, excusare me & eximere tentarunt. Factum est Senatusconsultum perquam honorificum, ut darer provincialibus patronus, si ab ipso me impetrassent. Legati rursus inducti, iterum me jam præfentem advocatum postulaverunt, implorantes fidem meam quam effent contra Massam Bæbium experti, allegantes patrocinii fœdus. Secuta est Senatus clarissima affensio, quæ solet decreta præcurrere. Tum ego, Defino, inquam, Patres Conscripti, putare me justas excusationis causas attulisse. Placuit & modestia sermonis & ratio. Compulit autem me ad hoc confilium, non folum confenfus Senatus (quanquam hic maxime) verum & alii quidam minores, fed tamen numeri. Veniebat in mentem priores nostros etiam fingulorum hospitum injurias accusationibus volun-

tariis executos, quo deformius arbitrabar publici hospitii jura negligere. Præterea cum recordarer, quanta pro iisdem Bæticis priore advocatione etiam pericula fubiiffem, confervandum veteris officii meritum novo videbatur. Est enim ita comparatum, ut antiquiora beneficia fubvertas, nifi illa posterioribus cumules. Nam quamlibet sæpe obligati, si quid unum neges, hoc folum meminerunt, quod negatum est. Ducebar etiam, quod decesserat Classicus, amotumque erat quod in ejufmodi caufis folet esse tristissimum, periculum Senatoris. Videbam ergo advocationi meæ non minorem gratiam, quam si viveret ille propositam, invidiam nullam. In fumma, computabam, si munere hoc, jam tertio fungerer, faciliorem mihi excusationem fore, si quis incidisset quem non deberem accufare. Nam cum est omnium officiorum finis aliquis, tum optime libertati venia obsequio præparatur. Audisti confilii mei motus, fuperest alterutra ex parte judicium In quo mihi æque jucunda erit fimplicitas diffentientis, quam comprobantis aucto-Vale. ritas.

a

I

12

b

V

ge

er

da

in

fex

bu

fec

V. C. PLINIUS MACRO SUO S.

Pergratum est mihi, quod tam diligenter libros avunculi mei lectitas, ut habere omnes velis, quærafque, qui fint omnes. Fungar indicis partibus: atque etiam quo fint ordine scripti, notum tibi faciam. Est enim hæc quoque studiosis non injucunda cognitio. De jaculatione equestri unus, hunc, cum præfectus alæ militaret, pari ingenio curaque composuit. De vita Pomponii Secundi duo, à quo fingulariter amatus, hoc memoriæ amici quafi debitum munus exfolvit. Bellorum Germaniæ viginti, quibus omnia, quæ cum Germanis gessimus bella, collegit: Inchoavit, cum in Germania militaret, fomnio monitus. enim ei quiescenti Drusi Neronis effigies, qui Germaniæ latissime victor ibi periit: commendabat memoriam fuam, orabatque, ut fe ab injuria oblivionis affereret. Studiofi tres, in fex volumina propter amplitudinem divifi: quibus oratorem ab incunabulis inftituit, & perfecit. Dubii fermonis octo scripsit sub Nerone novisfimis annis, cum omne studiorum genus

H

breid-

ur.

es. um

us, olet

dera-

am ere

exion

ofve-

mei um

pli-No-

paulo liberius & erectius periculofum fervitus fecisset. A fine Aufidii Bassi triginta unus. Naturæ historiarum triginta septem, opus diffusum, eruditum, nec minus varium, quam ipfa natura. Miraris quod tot volumina, multaque in his tam scrupulosa, homo occupatus absolverit: magis miraberis, si scieris, illum aliquandiu causas actitasse, decessisse anno sexto & quinquagefimo, medium tempus distentum impeditumque, qua officiis maximis, qua amicitia principum, egiffe. Sed erat acre ingenium, incredibile studium, summa vigilantia. Lucubrare à Vulcanalibus incipiebat, non auspicandi causa, sed studendi, statim à nocte multa: hyeme vero ab hora feptima. Vel cum tardissime octava, sæpe sexta. Erat sane fomni parcissimi: nonnunquam etiam inter studia instantis & deserentis. Ante lucem ibat ad Vespasianum Imperatorem. Nam ille quoque noctibus utebatur: inde ad delegatum fibi Reversus domum, quod reliquum erat temporis, studiis reddebat. Post cibum fæpe (quem interdiu levem & facilem, veterum more, fumebat) æstate, si quid otii, jacebat in fole, liber legebatur, adnotabat, excerpebatque.

p

e

h

qı

ul

pt

te

iti

va

lar

ba

ftu

n

lS

n

0

n

-

1.

lte

el

æ

1-

at

obi

m

m m

in

e.

Nihil enim unquam legit, quod non excerperet. Dicere etiam folebat, Nullum esse librum tam malum, ut non aliqua parte prodesset. Post solem plerunque frigida lavabatur, deinde gustabat, dormiebatque minimum. Mox, quafi alio die, fludebat in cœnæ tempus: fuper hanc liber legebatur, adnotabatur, & quidem curfim. Memini quendam ex amicis, cum lector quædam perperam pronunciasset, revocasse, & repeti coëgisse, huic avunculum meum dixisse, Intellexeras nempe? cum ille annuisset. Cur ergo revocabas? decem amplius versus hac tua interpellatione perdidimus. Tanta erat parsimonia temporis. Surgebat æstate à cœna, luce: hyeme, intra primam noctis, & tanquam aliqua lege cogente. Hæc inter medios labores, urbifque fremitum: fecessu folum balinei tempus studiis eximebatur. Cum dico balinei, de interioribus loquor. Nam dum distringitur, tergiturque, audiebat aliquid, aut dictabat. In itinere, quafi folutus cæteris curis, huic uni vacabat, ad latus notarius cum libro & pugillaribus, cujus manus hyeme manicis muniebantur, ut ne cœli quidem asperitas ullum studii tempus eriperet: qua ex causa Romæ

i

1

e

to

in

q

qı

fi

ve

ex

re

ut

on

quoque sella vehebatur. Repeto me correptum ab eo cur ambularem, Poteras, inquit, has horas non perdere. Nam perire omne tempus arbitrabatur, quod studiis non impertiretur. Hac intentione tot ista volumina peregit, Electorumque commentarios centum fexaginta mihi reliquit, opistographos quidem & minutissime scriptos: qua ratione multiplicatur hic numerus. Referebat ipse potuisse se, cum procuraret in Hifpania, vendere hos commentarios Lartio Licinio, quadringentis millibus nummum: & tunc aliquanto pauciores erant. Nonne videtur tibi recordanti quantum legerit, quantum scripferit, nec in officiis ullis, nec in amicitia principum fuisse? rursus cum audis, quid studiis laboris impenderit, nec scripsisse satis nec legisse. Quid est enim, quod non aut illæ occupationes impedire, aut hæc inftantia non possit efficere? Itaque soleo ridere cum me quidam studiosum vocant: qui si comparer illi, fum defidiofiffimus. Ego autem tantum? quem partim publica, partim amicorum officia diftringunt. Quin ex istis, qui tota vita literis adfident, collatus illi, non quafi fomno & inertiæ deditus erubescat? Extendi epistolam,

ım

ras

bi-

ac

m-

li-

pus.

in tio

&

le-

ım

tia

id

tis

læ

on

me

lli,

em

if-

ris

in-

m,

quamvis hoc folum quod requirebas scribere destinassem, quos libros reliquisset. Consido tamen, hæc quoque tibi non minus grata, quam ipsos libros futura, quæ te non tantum ad legendos eos, verum etiam ad simile aliquid elaborandum possunt æmulationis stimulis excitare. Vale.

VI. C. PLINIUS SEVERO SUO S.

Ex hæreditate quæ mihi obvenit, emi proxime Corinthium signum: modicum quidem, sed sestivum & expressum, quantum ego sapio: qui fortassis in omni re, in hac certe perquam exiguum sapio. Hoc tamen signum ego quoque intelligo. Est enim nudum, nec aut vitia, si qua sunt, celat: aut laudes parum ostentat. Essingit senem stantem: ossa, musculi, nervi, venæ, rugæ etiam ut spirantis apparent: rari & cedentes capilli, lata frons, contracta facies, exile collum: pendent lacerti, papillæ jacent, recessit venter. A tergo quoque eadem ætas, ut à tergo, æs ipsum, quantum verus color indicat, vetus & antiquum. Talia denique omnia, ut possint artiseum oculos tenere, de-

lectare imperitorum. Quod me, quanquam tyrunculum, folicitavit ad emendum. autem, non ut haberem domi (neque enim ullum adhuc Corinthium domi habeo) verum ut in patria nostra celebri loco ponerem, ac potissimum in Jovis templo. Videtur enim dignum templo, dignum Deo donum. Tu ergo, ut foles omnia quæ à me tibi injunguntur, suscipe hanc curam. Et jam nunc jube basim fieri, ex quo voles marmore, quæ nomen meum, honoresque capiat, si hos quoque putabis addendos. Ego fignum ipfum, ut primum invenero aliquem, qui non gravetur, mittam tibi: vel ipfe, quod mavis, adferam me-Destino enim, si tamen officii ratio permiserit, excurrere isto. Gaudes, quod me venturum esse polliceor, sed contrahes frontem, cum adjecero, ad paucos dies; neque enim diutius abesse me sinunt eadem hæc, quæ nondum exire patiuntur. Vale.

1

C

q

u

ef

n

ef

re

VII. C. PLINIUS CANINIO SUO S.

Modo nunciatus est Silius Italicus in Neapolitano suo inedia vitam finisse. Causa morm

ni

m

m

ac

m

n-

he

0-

ue ri-

it-

e-

r-

n-

n,

m n-

aortis, valetudo. Erat illi natus infanabilis clavus, cujus tædio ad mortem irrevocabili constantia decurrit, usque ad supremum diem beatus & fœlix, nifi quod minorem è liberis duobus amisit, sed majorem melioremque, florentem, atque etiam Confularem, reliquit. Læferat famam fuam fub Nerone, credebatur sponte accusasse. Sed in Vitellii amicitia sapienter se, & comiter gesserat. Ex Proconsulatu Afiæ gloriam reportaverat: maculam veteris industriæ laudabili otio abluerat. Fuit inter principes civitatis fine potentia, fine invidia. Salutabatur, colebatur, multumque in lectulo jacens, cubiculo femper non ex fortuna frequenti. Doctiffimis fermonibus dies tranfigebat, cum à scribendo vacaret. Scribebat carmina majore cura quam ingenio, nonnunquam judicia hominum recitationibus experiebatur. Novissime ita fuadentibus annis ab urbe fecessit, seque in Campania tenuit, ac ne adventu quidem novi principis inde commotus est. Magna Cæfaris laus, sub quo hoc liberum fuit: magna illius qui hac libertate aufus est uti. Erat Oidonal usque ad emacitatis reprehensionem. Plures iisdem in locis villas

H 4

V

fo

ill

cı

cr

m

qı

fa

n

de

no

eg

re

A

ac

1

F

pra

qu

per

qu

juc

possidebat, adamatisque novis, priores negligebat: multum ubique librorum, multum statuarum, multum imaginum, quas non habebat modo, verum etiam venerabatur: Virgilii ante omnes, (cujus natalem religiofius, quam fuum celebrabat:) Neapoli maxime, ubi monumentum ejus adire, ut templum, folebat. In hac tranquillitate annum quintum & feptuagefimum excessit, delicato magis corpore quam infirmo. Utque novissimus à Nerone factus est Conful, ita postremus ex omnibus, quos Nero Consules fecerat, decessit. Illud etiam notabile, ultimus ex Neronianis Confularibus obiit, quo Confule Nero periit. Quod me recordantem fragilitatis humanæ miferatio fubit. Quid enim tam circumcifum, tam breve, quam hominis vita longissima? Annon videtur tibi Nero modo fuisse, cum interim ex iis qui fub illo gefferant Confulatum, nemo jam fuperest? quanquam quid hoc miror? nuper Lucius Pifo, pater Pifonis illius, qui à Valerio Festo per summum facinus in Africa occisus est, dicere solebat, Neminem se videre in Senatu, quem cos. ipse sententiam rogavisset. Tam angustis terminis tantæ multitudinis vi1-

at

te

n

-

i-

n

IS

S

n

e

r

vacitas ipfa concluditur, ut mihi non venia folum dignæ, verum etiam laude, videantur illæ regiæ lacrymæ. Nam ferunt Xerxem, cum immensum exercitum oculis obiisset, illacrymaise, quod tot millibus tam brevis immineret occasus. Sed tanto magis hoc, quicquid est temporis futilis & caduci, si non datur factis, (nam horum materia in aliena manu) nos certe studiis proferamus: & quatenus nobis denegatur diu vivere, relinquamus aliquid, quo nos vixisse testemur. Scio te stimulis non egere. Me tamen tui charitas evocat, ut currentem quoque instigem, sicut tu soles me. 'Aγαθή δ' έρις, cum invicem fe mutuis exhortationibus amici ad amorem immortalitatis exacuunt. Vale.

VIII. C. PLINIUS TRANQUILLO SUO S.

Facis pro cætera reverentia, quam mihi præstas, quod tam solicite petis, ut tribunatum, quem à Neratio Marcello, clarissimo viro, impetravi tibi, in Cæsennium Sylvanum propinquum tuum transferam. Mihi autem, sicut jucundissimum, ipsum te Tribunum, ita non

minus gratum, alium per te videre. Neque enim effe congruens arbitror, quem augere honoribus cupias, huic pietatis titulos invidere, qui funt omnibus honoribus pulchriores. Video etiam, cum sit egregium & mereri beneficia, & dare, utramque te laudem fimul affecuturum, si quod ipse meruisti, alii tribuas. Præterea intelligo, mihi quoque gloriæ fore, fi ex hoc tuo facto non fuerit ignotum amicos meos non gerere tantum Tribunatus posse, verum etiam dare. Quare ego vero honestissimæ voluntati tuæ pareo. Neque enim adhuc nomen in numeros relatum est. Ideoque liberum est nobis Sylvanum in locum tuum fubdere: cui cupio tam gratum esse munus tuum, quam tibi meum eft. Vale.

fa

V

ta

ex

ru

no

m

tai

cio

na Ac

vir

cui

eta glo

IX. C. PLINIUS MINUTIANO SUO S.

Possum jam perscribere tibi, quantum in publica provinciæ Bæticæ causa laboris exhauserim. Nam fuit multiplex, actaque est sæpius cum magna varietate. Unde varietas? unde plures actiones? Cæcilius Classicus, homo sædus & aperte malus, Proconsulatum in ea non minus

violenter quam fordide gefferat, eodem anno quo in Africa Marius Priscus. Erat autem Priscus ex Bætica, ex Africa Classicus. dictum Bæticorum, (ut plerunque dolor etiam venustos facit) non illepidum ferebatur. malum, & accepi: fed Marium una civitas publice, multique privati reum peregerunt: in Classicum tota provincia incubuit. Ille accufationem vel fortuita, vel voluntaria morte prævertit. Nam fuit mors ejus infamis: ambigua tamen. Ut enim credibile videbatur voluisse exire de vita cum defendi non posset, ita (mirum) pudorem damnationis morte fugisse, quem non puduiffet damnanda committere. Nihilominus Bætica etiam in defuncti accufatione perstabat: provisum hoc legibus, intermissum tamen, & post longam intercapedinem tunc reductum. Addiderunt Bætici, quod fimul focios, ministrosque Classici detulerunt, nominatimque in eos inquifitionem postulaverunt. Aderam Bæticis, mecumque Luceius Albinus, vir in dicendo copiofus, ornatus, quem ego cum olim mutuo diligerem, ex hac officii focietate amare ardentius cœpi. Habet quidem gloria, in studiis præsertim, quiddam anowwy-

o-

ia, m,

on am

bis pio

ım

ub-

im. um ires &

nus

r

n

tu

ac

ar

qu

Sej

tic

fu

ne

nif

fru

det

vei

&

Sol

fpo libe

cali

cun

ner

Tov: nobis tamen nullum certamen, nulla contentio: cum uterque pari jugo, non pro fe, fed pro caufa niteretur. Cujus & magnitudo, & utilitas vifa est postulare, ne tantum oneris fingulis actionibus fubiremus. Verebamur, ne nos dies, ne vox, ne latera deficerent : fi- tot crimina, tot reos uno velut fasce complecteremur. Deinde ne judicum intentio multis nominibus multifque caufis non laffaretur modo, verum etiam confunderetur. Mox ne gratia fingulorum collata, atque permista, pro fingulis quoque vires omnium acciperet: postremo, ne potentissimi vilissimo quoque quasi piaculari dato, alienis pœnis elaberentur. Etenim tum maxime favor, & ambitio dominatur, cum fub aliqua specie severitatis delitescere potest. Erat in confilio Sertorianum illud exemplum, qui robustissimum & infirmissimum militem justit caudam equi: reliqua nosti. Nam nos quoque tam numerofum agmen reorum ita demum videbamus posse superare, si per singulos carperetur. Placuit in primis ipfum Clafficum oftendere nocentem: hic aptiffimus ad focios ejus, & ministros transitus erat, quia socii ministrique probari, nisi illo nocente, non potee,

0,

is

ne

ot

e-

0-

0,

tia lis

ne

ari

im

rat

Jui Ait

ue

ım

ar-

ım

ios

ni-

te-

rant. Ex quibus, duos statim Classico junximus, Bæbium Probum, & Fabium Hifpanum: utrumque gratia, Hifpanum etiam facundia validum. Et circa Classicum quidem brevis, & expeditus labor: fua manu reliquerat fcriptum, quid ex quaque re, quid ex quaque caufa accepisset. Miserat etiam epistolas Romam ad amiculam quandam, jactantes & gloriofas, his quidem verbis, Io, io, liber ad te venio: jam sestertium quadragies redegi, parte vendita Bæticorum. Circa Hifpanum & Probum multum fudoris. Horum antequam crimina ingrederer, necessarium credidi elaborare, ut constaret ministerium crimen esse. Quod nisi effecissem, frustra ministros probassem. Neque enim ita defendebantur, ut negarent, fed ut necessitati veniam precarentur. Esse enim se provinciales, & ad omne Proconfulum imperium metu cogi. Solet dicere Claudius Restitutus, qui mihi refpondit, vir exercitatus & vigilans, & quamlibet fubitis paratus, nunquam fibi tantum caliginis, tantum perturbationis offusum, quam cum ea prærepta & extorta defensioni suæ cerneret, in quibus omnem fiduciam reponebat. Confilii nostri exitus fuit: bona Classici, quæ

habuisset ante provinciam, placuit Senatui à reliquis separari, illa filiæ, hæc spoliatis relinqui. Additum est, ut pecuniæ, quas creditoribus folverat, revocarentur. Hifpanus & Probus in quinquennium relegati. Adeo grave vifum est, quod initio dubitabatur, an omnino crimen effet. Post paucos dies Clavium Fuscum, Classici generum, & Stilonium Priscum, qui Tribunus cohortis sub Classico fuerat, accufavimus, dispari eventu. Prisco in biennium Italia interdictum: absolutus est Fuscus. Actione tertia commodissimum putavimus, plures congregare: ne fi longius effet extracta cognitio, fatietate & tædio quodam justitia cognoscentium feveritafque languesceret: alioqui supererant minores rei, data opera hunc in locum refervati: excepta tamen Classici uxore, quæ ficut implicita fuspicionibus, ita non fatis convinci probationibus vifa est. Nam Classici filia, quæ & ipfa inter reos erat, ne fuspicionibus quidem hærebat. Itaque cum ad nomen ejus in extrema actione venissem (neque enim ut initio, fic etiam in fine verendum erat, ne per hoc totius accufationis auctoritas minueretur) honestissimum credidi non premere imme-

n

ji

te

p fu

fin

lu

pe bu

ta:

lef

ne

rai mi

fiff

-

-

e

0

١,

-

n

-

S

n

æ

1-

ci

)-

n

m

ne

e-

rentem: idque ipfum dixi & libere & varie. Nam modo legatos interrogabam, docuissentne me aliquid, quod reprobari posse confiderent? modo confilium à Senatu petebam, putaretne debere me, si quam haberem in dicendo facultatem, in jugulum innocentis, quasi telum aliquod, intendere: postremo totum locum hoc fine conclusi, Dicet aliquis, Judicas ergo? Ego vero non judico. Memini tamen me advocatum ex judicibus datum. Hic numerofissimæ caussæ terminus fuit, quibusdam absolutis, pluribus damnatis, atque etiam relegatis: aliis in tempus, aliis in perpetuum. Eodem Senatufconfulto industria, fides, constantia nostra plenisfimo testimonio comprobata est: dignum, solumque par pretium tanti laboris. Concipere animo potes, quam fimus fatigati, quiagendum, toties altercandum, bus toties tam multi testes interrogandi, sublevandi, re-Jam illa, quam ardua, quam molesta: tot reorum amicis fecreto rogantibus negare, adversantibus palam obsistere? Referam unum aliquod ex iis, quæ dixi. Cum mihi quidam è judicibus ipsis pro reo gratiosissimo reclamarent, Non minus, inquam, hic

innocens erit, si ego omnia dixero. Conjectabis ex hoc quantas contentiones, quantas etiam offensas subierimus, duntaxat ad breve tempus. Nam fides in præsentia eos, quibus resistit, offendit: deinde ab illis ipsis suspicitur, laudaturque. Non potui magis te in rem præfentem perducere. Dices, Non fuit tanti. Quid enim mihi cum tam longa epistola? Nolito ergo identidem quærere, quid Romæ geratur: & tamen memento esse non epistolam longam, quæ tot dies, tot cognitiones, tot denique reos, causasque complexa sit. Quæ omnia videor mihi non minus breviter, quam diligenter persecutus. Temere dixi, diligenter: fuccurrit quod præterieram, & quidem fero: fed quanquam præpostere, reddetur. Facit hoc Homerus, multique illius exemplo. Est alioqui perdecorum: à me tamen non ideo fiet. E testibus quidam five iratus, quod evocatus effet invitus, five fubornatus ab aliquo reorum, ut accufationem exarmaret, Norbanum Licinianum legatum, & inquifitorem reum postulavit: tanquam in causa Castæ uxor hæc Clasfici prævaricaretur. Est lege cautum, ut reus ante peragatur, tunc de prævaricatore quæra-

n

I

q

b

CI

P

tr

da

ois

m

is.

it,

u-

æ-

ti.

0-

a-

m

e-

n-

li-

r:

0:

oc

0-

et.

us

n,

ci-

u-

ıf-

us

a-

tur: videlicet, quia optime ex accufatione ipfa accufatoris fides æstimatur. Norbano tamen non ordo legis, non legati nomen, non inquisitionis officium præsidio fuit: tanta conflagravit invidia, homo alioqui flagitiofus, & Domitiani temporibus ufus, ut multi, electufque tunc à provincia ad inquirendum, non tanquam bonus & fidelis, sed tanquam Classici inimicus. Erat ab illo relegatus: dari fibi diem ad diluenda crimina postulavit. Neutrum impetravit, coactus est statim respondere: respondit: malum pravumque ingenium hominis facit, ut dubitem confidenter, an constanter, certe paratissime. Objecta funt multa, quæ magis, quam prævaricatio nocuerunt. Quinetiam duo Confulares, Pomponius Rufus & Libo Frugi, læserunt eum testimonio, tanquam apud judicem fub Domitiano Salvii Liberalis accufatoribus adfuisset: damnatus, & in infulam relegatus est. Itaque cum Castam accufarem, nihil magis preffi, quam quod accufator ejus, prævaricationis crimine corruisset. Pressi tamen frustra. Accidit enim res contraria & nova, ut accufatore prævaricationis damnato, rea abfolveretur. Quæris quid nos,

dum hæc aguntur? indicavimus Senatui ex Norbano didicisse nos publicam causam, rurfusque debere ex integro discere, si ille prævaricator probaretur. Atque ita dum ille peragitur reus, sedimus. Postea Norbanus omnibus diebus cognitionis interfuit: eandemque usque ad extremum vel constantiam, vel audaciam pertulit. Interrogo ipse me, an aliquid omiserim: rursus & rursus pene omisi. Summo die Salvius Liberalis reliquos legatos graviter increpuit, tanquam non omnes, quos mandaffet provincia, reos peregiffent. Atque, ut est vehemens, & disertus, in discrimen adduxit. Protexi viros optimos, eofdemque gratissimos: mihi certe debere se prædicant, quod illum turbinem evaferint. Hic erit epiftolæ finis, revera finis: literam non addam, etiamfi adhuc aliquid præteriisse me sensero. Vale.

X. C. PLINIUS SPURINNÆ SUO ET COCCIÆ S.

ti h

to

re

Composuisse me quædam de filio vestro non dixi vobis, cum proxime apud vos fui. Primum, quia non ideo scripseram, ut diceex

ur-

ræ-

pe-

m-

que

dauid

m-

ra-

uos

ue, ad-

ra-

olæ

nsi

ro

ui.

e-

rem: fed ut meo amori, meo dolori fatisfacerem. Deinde, quia te Spurinna, cum audisses recitasse me (ut mihi ipse dixisti) quid recitassem, simul audisse credebam. Præterea veritus fum ne vos festis diebus confunderem, si in memoriam gravissimi luctus reduxissem. Nunc quoque paulisper hæsitavi, id solum, quod recitavi, mitterem exigentibus vobis, an adjicerem, quæ in aliud volumen cogito refervare? Neque enim affectibus meis uno libello chariffimam mihi & fanctiffimam memoriam profequi fatis est: cujus famæ latius confuletur, fi dispensata & digesta fuerit. Verum hæfitanti mihi, omnia, quæ jam compofui, vobis exhiberem, an adhuc aliqua differrem; fimplicius & amicius vifum est, omnia: præcipue cum affirmetis intra vos futura, donec placeat emittere. Quod superest, rogo, ut pari simplicitate, fiqua existimabitis addenda, commutanda, omittenda indicetis. Mihi difficile est hucusque intendere animum in dolore: difficile, [& vobis.] Sed tamen ut sculptorem, ut pictorem, qui filii vestri imaginem faceret, admoneretis, quid exprimere, quid emendare deberet: ita me quoque formate, regite, qui non

I 2

fragilem & caducam, fed immortalem, ut vos putatis, effigiem conor efficere: quæ hoc diuturnior erit, quo verior, melior, absolutior suerit. Vale.

XI. C. PLINIUS JULIO GENITORI SUO S.

Est omnino Artemidori nostri tam benigna natura, ut officia amicorum in majus extollat: inde etiam meum meritum, ut vera, ita fupra meritum prædicatione circumfert. Equidem cum effent philosophi ab urbe summoti, sui apud illum in fuburbano: & quo notabilius hoc periculofiusque effet, fui prætor. Pecuniam etiam, qua tunc illi ampliore opus erat, ut æs alienum exfolveret, contractum ex pulcherrimis causis, mussantibus magnis quibusdam & locupletibus amicis, mutuatus ipfe, gratuitam dedi. Atque ita hoc feci, cum feptem amicis meis aut occifis aut relegatis: (occifis, Senecione, Ruftico, Helvidio: relegatis, Maurico, Gratilla, Arria, Fannia.) Tot circa me jactis fulminibus quasi ambustus, mihi quoque impendere idem exitium certis quibufdam notis augurarer. Non ideo tamen exiVOS

iu-

ie-

S.

na

it:

ora

em fui

us u-

ıt,

11-

1-

e,

pc-

s,

hi

[-

miam gloriam meruisse me, ut ille prædicat, credo: fed tantum effugisse slagitium. Nam & C. Musonium socerum ejus, quantum licitum est per ætatem, cum admiratione dilexi, & Artemidorum ipfum jam tum, cum in Syria tribunus militarem, arcta familiaritate complexus fum: idque primum nonnullius indolis dedi specimen, quod virum aut sapientem, aut proximum, fimillimumque fapienti intelligere fum vifus. Nam ex omnibus, qui nunc fe philosophos vocant, vix unum aut alterum invenies tanta finceritate, tanta veritate. Mitto qua patientia corporis, hyemes juxta, & æstates ferat, ut nullis laboribus cedat, ut nihil in cibo, in potu voluptatibus tribuat, ut oculos animumque contineat. Sunt hæc magna, fed in alio: in hoc vero, minima, fi cæteris virtutibus comparentur: quibus meruit, ut à C. Musonio ex omnibus omnium ordinum affectatoribus gener adfumeretur. Quæ mihi recordanti est quidem jucundum, quod me cum apud alios, tum apud te tantis laudibus cumulat. Vereor tamen ne modum excedat, quem benignitas ejus (illuc enim unde cœpi revertor) non folet tenere. Nam in hoc uno interdum

vir alioqui prudentissimus, honesto quidem, sed tamen errore versatur, quod pluris amicos suos, quam sunt, arbitratur. Vale.

XII. C. PLINIUS CATILIO SUO S.

VENIAM ad coenam, sed jam nunc paciscor, fit expedita, fit parca, Socraticis tantum fermonibus abundet: in his quoque teneat modum. Erunt officia antelucana, in quæ incidere impune, ne Catoni quidem licuit. Quem tamen C. Cæfar ita reprehendit, ut laudet. Describit enim, eos, quibus obvius fuerat, cum caput ebrii retexissent, erubuisse. Deinde adjicit, Putares non ab illis Catonem, sed illos à Catone deprehensos. Potuitne plus auctoritatis tribui Catoni, quam fi ebrius quoque tam venerabilis erat? Nostræ tamen cœnæ ut apparatus & impendii, fic temporis modus constet. Neque enim ii fumus, quos vituperare ne inimici quidem possint, nisi ut simul laudent. Vale.

XIII. C. PLINIUS ROMANO SUO S.

fed

os.

or,

0-

n.

n-

en

i-

ut

it,

ne

ui

is

1-

ie

LIBRUM, quo nuper optimo Principi Consul gratias egi, misi exigenti tibi, missurus etsi non exegisfes. In hoc confideres velim, ut pulchritudinem materiæ, ita difficultatem. In cæteris enim lectorem novitas ipfa intentum habet: in hac, nota, vulgata, dicta funt omnia: quo fit, ut quafi otiofus fecurufque lector tantum elocutioni vacet: in qua fatisfacere difficilius est, cum fola æstimatur. Atque utinam ordo faltem & tranfitus, & figuræ fimul spectarentur. Nam invenire præclare, enunciare magnifice, interdum etiam barbari folent: disponere apte, figurare varie, nisi eruditis negatum est. Nec vero affectanda funt semper elata & excelsa. Nam ut in pictura lumen non alia res magis quam umbra commendat, ita orationem tam fubmittere, quam attollere decet. Sed quid ego hæc doctiffimo viro? Quin potius illud, adnota, quæ putaveris corrigenda. Ita enim magis credam cætera tibi placere, fi quædam difplicuisse cognovero. Vale.

XIV. C. PLINIUS ACILIO SUO S.

f

Rem atrocem, nec tantum epistola dignam, Largius Macedo, vir prætorius, à fervis suis passus est: superbus alioqui dominus & sævus, & qui servisse patrem suum parum, immo minimum meminisset. Lavabatur in villa Formiana. Repente eum servi circumsistunt: alius fauces invadit, alius os verberat, alius pectus & ventrem: atque etiam (fœdum dictu) verenda contundit: & cum exanimem putarent, abjiciunt in fervens pavimentum, ut experirentur, an viveret. Ille, five quia non fentiebat, five quia fe non fentire fimulabat, immobilis, & extentus, fidem peractæ mortis implevit. Tum demum quafi æstu solutus effertur: excipiunt fervi fideliores: concubinæ cum ululatu & clamore concurrunt. Ita & vocibus excitatus, & recreatus loci frigore, fublatis oculis agitatoque corpore, vivere se (& jam tutum erat) confitetur. Diffugiunt servi, quorum magna pars comprehensa est, cæteri requiruntur: ipse paucis diebus ægre refocillatus, non fine ultionis folatio decessit, ita vivus vindicatus,

m,

uis

IS,

ni-

r-

us

us

e-

i,

2-

)-

1-

-

n

n

ut occifi folent. Vides quot periculis, quot contumeliis, quot ludibriis fimus obnoxii, nec est quod quisquam possit esse securus, quia sit remissus & mitis. Non enim judicio domini, sed scelere perimuntur. Verum hæc hactenus. Quid præterea novi? Quid? nihil, alioqui fubjungerem. Nam & charta adhuc fuperest, & dies feriatus patitur plura contexi. Addam, quod opportune de eodem Macedone fuccurrit, cum in publico Romæ lavaretur, notabilis, atque etiam ut exitus docuit, ominofa res acci-Eques Romanus à servo ejus, ut transitum daret, manu leviter admonitus, convertit se, nec servum à quo erat tactus, sed ipsum Macedonem tam graviter palma percussit, ut pene concideret. Ita balneum illi, quafi per gradus quosdam, primum contumeliæ locus, deinde exitii fuit. Vale.

XV. C. PLINIUS PROCULO SUO S.

Petis, ut libellos tuos in fecessu legam, examinemque, an editione sint digni: adhibes preces, allegas exemplum. Rogas etiam, ut aliquid succisivi temporis studiis meis subtraham,

impertiam tuis. Adjicis M. Tullium mira benignitate poëtarum ingenia fovisse. Sed ego nec rogandus fum nec hortandus. Nam & poëticen ipsam religiosissime veneror, & te validiffime diligo. Faciam ergo, quod defideras, tam diligenter, quam libenter. Videor autem jam nunc posse rescribere, esse opus pulchrum, nec fupprimendum, quantum æstimare licuit ex iis, quæ me præsente recitasti: si modo mihi non imposuit recitatio tua. Legis enim suavissime & peritissime. Confido tamen, me non fic auribus duci, ut omnes aculei judicii mei illarum delinimentis restringantur, hebetentur fortasse & paululum retundantur, revelli quidem, extorquerique non possunt. Igitur non temere jam nunc de universitate pronuncio: de partibus experiar, legendo. Vale.

XVI. C. PLINIUS NEPOTI SUO S.

Addresse videor facta, dictaque virorum, foeminarumque illustrium, alia clariora esse, alia majora: confirmata est opinio mea hesterno Fanniæ sermone. Neptis hæc Arriæ illius, quæ marito & solatium mortis & exemplum

fuit. Multa referebat aviæ fuæ non minora hoc, sed obscuriora: quæ tibi existimo tam mirabilia legenti fore, quam mihi audienti fuerunt. Ægrotabat Cæcinna Pætus, maritus ejus. Ægrotabat & filius, uturque mortifere, ut videbatur. Filius decessit eximia pulchritudine, pari verecundia, & parentibus non minus ob alia charus, quam quod filius erat. Huic illa ita funus paravit, ita duxit exequias, ut ignoraret maritus. Quinimmo quoties cubiculum ejus intraret, vivere filium atque etiam commodiorem effe fimulabat. Ac persæpe interroganti, quid ageret puer, respondebat, Bene quievit, libenter cibum sumpsit. Deinde cum diu cohibitæ lacrymæ vincerent prorumperentque, egrediebatur. Tunc fe dolori dabat: fatiata ficcis oculis, composito vultu redibat tanquam orbitatem foris reliquisset. Præclarum quidem illud ejusdem, ferrum stringere, perfodere pectus, extrahere pugionem, porrigere marito, addere vocem immortalem ac pene divinam, Pate non dolet. Sed tamen ista facienti dicentique gloria & æternitas ante oculos erant: quo majus est fine præmio æternitatis, fine præmio gloriæ abdere lacrymas, operire luctum, amif-

beego

alias, em

m,

ex ihi ia-

me icii be-

elli

0:

n, lia

s,

foque filio matrem adhuc agere. Scribonianus arma in Illyrico contra Claudium moverat: fuerat Pætus in partibus, & occifo Scriboniano, Romam trahebatur. Erat afcenfurus navem. Arria milites orabat, ut fimul imponeretur. Nempe enim (inquit) daturi eftis Consulari viro servulos aliquos, quorum è manu cibum capiat, à quibus vestiatur, à quibus calcietur. Omnia sola præstabo. Non impetravit. Conduxit piscatoriam naviculam, ingenfque navigium minimo fecuta est. Eadem apud Claudium, uxori Scriboniani, cum illa profiteretur indicium, Ego (inquit) te audiam, cujus in gremio Scribonianus occisus est: & vivis? Ex quo manifestum est, ei confilium pulcherrimæ mortis non fubitum Quinetiam cum Thrasea gener ejus deprecaretur, ne mori pergeret: interque alia dixisset, Tu vis ego filiam tuam, si mihi pereundum fuerit, mori mecum? Respondebat, si tamdiu, tantaque concordia vixerit tecum, quam ego cum Pato, volo. Auxerat hoc responso curam fuorum. Attentius custodiebatur, fensit, &, nihil agitis, inquit, Potestis enim efficere ut male moriar: ne moriar, non potestis. Dum hæc dicit, exiluit cathedra, adverfoque parieti, ca-

fu

h

q

nus

at:

10,

m,

ur.

iro

à

ola ono

i-

go

us

m

a

-

0

put ingenti impetu impegit & corruit. Refocillata, Dixeram, inquit, vobis, inventuram me quamlibet duram ad mortem viam, si vos facilem negassetis. Videnturne hæc tibi majora illo, Pate non dolet. Ad quod per hæc perventum est. Cum interim illud quidem ingens fama, hæc nulla circumfert. Unde colligitur, quod initio dixi, alia esse clariora, alia majora.

XVII. C. PLINIUS SERVIANO SUO S.

Rectene omnia, quod jampridem epistolæ tuæ cessant, an omnia recte? sed occupatus es tu? an tu non occupatus? sed occasio scribendi vel rara vel nulla? Exime hunc mihi scrupulum, cui par esse non possum. Exime autem vel data opera tabellario misso, ego viaticum, ego etiam præmium dabo, nuntiet mihi modo, quod opto. Ipse valeo, si valere est suspensamentos, timentemque pro capite amicissimo, quicquid accidere homini potest. Vale.

F

P

t

n

d

q

u

f

b

V

n

CI

XVIII. C. PLINIUS SEVERO SUO S.

Officium Confulatus injunxit mihi, ut Reip. nomine Principi gratias agerem. Quod ego in Senatu, cum ad rationem & loci & temporis ex more fecissem, bono civi convenientisfimum credidi, eadem illa spatiofius & uberius volumine amplecti. Primum, ut Imperatori nostro virtutes suæ veris laudibus commendarentur: deinde ut futuri principes non quafi à magistro, sed tamen sub exemplo præmonerentur, qua potissimum, via possent ad eandem gloriam niti. Nam præcipere qualis effe debeat princeps, pulchrum quidem, fed onerofum, ac prope fuperbum est: laudare vero optimum principem, ac per hoc posteris, velut è specula, lumen quod sequantur ostendere, idem utilitatis habet, arrogantiæ nihil. Cepi autem non mediocrem voluptatem, quod hunc librum cum amicis recitare voluissem, non per codicillos, non per libellos, fed fi commodum effet, & fi valde vacaret, admoniti (nunquam porro, aut valde raro, vacat Romæ, aut commodum est audire recitantem) fœdissimis insu-

per tempestatibus per biduum convenerunt, cumque modestia mea finem recitationi facere voluisset, ut adjicerem tertium diem, exegerunt. Mihi hunc honorem habitum putem, an studiis? studiis malo, quæ prope extincta refoventur. At cui materiæ hanc fedulitatem præstiterunt? nempe quam in Senatu quoque, ubi perpeti necesse erat, gravari tamen vel puncto temporis folebamus. Eadem nunc & qui recitari, & qui audire triduo velint, inveniuntur: non quia eloquentius quam prius, fed quia liberius, ideoque etiam libentius scribitur. Accedet ergo hoc quoque laudibus Principis nostri, quod res antea tam invifa quam falfa, nunc ut vera, ita amabilis facta est. Sed ego cum studium audientium, tum judicium mire probavi. Animadverti enim severissima quæque vel maxime fatisfacere. Memini quidem, me non multis recitaffe quod omnibus fcripfi: nihilominus tamen, tanquam fit eadem omnium futura sententia, hac severitate aurium lætor. Ac ficut olim theatra male musicos canere docuerunt, ita nunc in spem adducor posse fieri, ut eadem theatra bene canere musicos doceant. Omnes enim qui placendi causa scribunt, qualia placere viderint, scribent. Ac mihi quidem confido in hoc genere materiæ lætioris styli constare rationem cum ea potius, quæ pressius & adstrictius, quam illa quæ hilarius & quasi exultantius scripsi, possint videri accersita & inducta. Non ideo tamen segnius precor, ut quandoque veniat dies (utinamque jam venerit) quo austeris illis severisque dulcia hæc blandaque vel justa possessione decedant. Habes acta mea tridui, quibus cognitis volui tantum te voluptatis absentem, & studiorum nomine, & meo capere, quantum præsens percipere potuisses. Vale.

p

C

ft e: ft

to

V

m

qı

cr

gi

ha

qu

no

ve

XIX. C. PLINIUS CALVISIO RUFO SUO S.

Additional Additional

m

n-

&

X-

n-

ut

it)

a-

ta

te &

0-

t,

n

n

le

)-

tum tueri. Inest huic computationi sumptus supellectilis, fumptus atrienfium, topiariorum, fabrorum, atque etiam venatorii instrumenti: quæ plurimum refert, unum in locum conferas, an in diversa dispergas. Contra, vereor ne sit incautum, rem tam magnam iifdem tempeftatibus, iifdem cafibus fubdere. Tutius videtur, incerta fortunæ possessionum varietatibus ex-Habet etiam multum jucunditatis foli cœlique mutatio, ipfaque illa peregrinatio in-Jam, quod deliberationis nostræ caput eft, agri funt fertiles, pingues, aquofi. Conftant campis, vineis, fylvis, quæ materiam & ex ea reditum ficut modicum, ita statum præstant. Sed hæc felicitas terræ, imbecillis cultoribus fatigatur. Nam possessor prior fæpius vendidit pignora: & dum reliqua colonorum minuit ad tempus, vires in posterum exhausit, quarum defectione rubus & aliqua incommoda creverunt. Sunt ergo instruendi complures frugi mancipes. Nam nec ipfe ufquam vinctos habeo, nec ibi quisquam superest. Ut scias quanti videantur posse emi, Sestertio tricies, non quia non aliquando quinquagies fuerint, verum & hac penuria colonorum & communi

temporis iniquitate, ut reditus agrorum, sic etiam pretium retro abiit. Quæris, an hoc ipsum tricies facile colligere possimus? Sum quidem prope totus in prædiis, aliquid tamen sænore: nec molestum erit mutuari. Accipiam à socru, cujus arca non secus ac mea utor. Proinde hoc te non moveat, si cætera non refragantur: quæ velim quam diligentissime examines. Nam cum in omnibus rebus, tum in disponendis facultatibus plurimum tibi & usus & providentiæ superest. Vale.

XX. C. PLINIUS MESSIO MAXIMO SUO S.

ti

q

d

re

n

n

qı

q

MEMINISTINE te sæpe legisse quantas contentiones excitarit lex tabellaria? quantumque ipse latori vel gloriæ, vel reprehensionis attulerit? At nunc in Senatu sine ulla dissensione hoc idem, ut optimum placuit. Omnes comitiorum die tabellas postulaverunt. Excesseramus sane manifestis illis apertisque suffragiis licentiam concionum. Non tempus loquendi, non tacendi modestia, non denique sedendi dignitas custodiebatur, Magni undique dissonique clamores. Procurrebant omnes cum suis

ic

n

candidatis. Multa agmina in medio, multique circuli & indecora confusio: adeo desciveramus à confuetudine parentum, apud quos omnia difposita, moderata, tranquilla, majestatem loci, pudoremque retinebant. Superfunt fenes, ex quibus audire foleo hunc ordinem comitiorum, Citato nomine candidati, filentium fummum, dicebat ipfe pro fe, vitam fuam explicabat, teftes & laudatores dabat : vel eum fub quo militaverat, vel eum, cui quæstor fuerat, vel utrumque, si poterat. Addebat quosdam ex suffragatoribus: illi graviter & paucis loquebantur. Plus hoc, quam preces proderat. Nonnunquam candidatus aut natales competitoris, aut annos, aut etiam mores arguebat. Audiebat Senatus gravitate cenforia: ita fæpius digni, quam gratiofi prævalebant. Quæ nunc immodico favore corrupta, ad tacita fuffragia, quafi ad remedium, decurrerunt. Quod interim plane remedium fuit. Erat enim novum & fubitum. Sed vereor, ne procedente tempore ex ipfo remedio vitia nascantur. Est enim periculum, ne tacitis fuffragiis impudentia irrepat. Nam quoto cuique eadem honestatis cura secreto, quæ palam? Multi famam, conscientiam

pauci verentur. Sed nimis cito de futuris: interim beneficio tabellarum habebimus magiftratus, qui maxime fieri debuerunt. Nam ut in recuperatoriis judiciis, fic nos in his comitiis quasi repente apprehensi, sinceri judices sui-Hæc tibi scripsi, primum, ut aliquid novi scriberem, deinde ut nonnunquam de Rep. loquerer, cujus materiæ nobis quanto rarior quam veteribus occasio, tanto minus omittenda est. Et Hercule quousque illa vulgaria? Eho quid agis? ecquid commode vales? Habeant nostræ quoque literæ aliquid non humile, nec fordidum, nec privatis rebus inclufum. Sunt quidem cuncta fub unius arbitrio, qui pro utilitate communi folus omnium curas, laboresque suscepit: quidam tamen salubri temperamento ad nos quoque, velut rivi ex illo benignissimo fonte decurrunt, quos & haurire ipfi, & absentibus amicis, quafi ministrare epistolis possumus. Vale.

t

9

n

XXI. C. PLINIUS PRISCO SUO S.

Audio Valerium Martialem decessisse, & moleste fero. Erat homo ingeniosus, acutus, acer,

n

d

e

0

1

& qui plurimum in scribendo & salis haberet, & sellis, nec candoris minus. Prosecutus eram viatico secedentem, dederam hoc amicitiæ, dederam etiam versiculis, quos de me composuit. Fuit moris antiqui, eos qui vel singulorum laudes, vel urbium scripserant, aut honoribus aut pecunia ornare: nostris vero temporibus, ut alia speciosa & egregia, ita hoc in primis exolevit. Nam postquam desiimus facere laudanda, laudari quoque ineptum putamus. Quæris qui sint versiculi quibus gratiam retulerim? Remitterem te ad ipsum volumen, nisi quosdam tenerem: Tu, si placuerint hi, cæteros in libro requires. Alloquitur musam, mandat ut domum meam in Exquiliis quærat, adeat reverenter:

Sed ne tempore non tuo disertam,
Pulses ebria januam, videto.
Totos dat tetricæ dies Minervæ,
Dum centum studet auribus virorum,
Hoc, quod secula posterique possint
Arpinis quoque comparare chartis.
Seras tutior ibis ad lucernas,
Hæc hora est tua cum furit Lyæus.
Cum regnat rosa, cum madent capilli,
Tunc me vel rigidi legant Catones.

K 3

Meritone eum qui hæc de me scripsit, & tune demisi amicissime, & nunc ut amicissimum defunctum esse doleo? Dedit enim mihi quantum maxime potuit, daturus amplius, si potuisset. Tametsi quid homini potest dari majus, quam gloria, & laus, & æternitas? At non erunt æterna quæ scripsit. Non erunt fortasse, ille tamen scripsit tanquam essent sutura. Vale.

C. PLINII CÆCILII

10

m t.

n it

le

SECUNDI

EPISTOLARUM

LIBER QUARTUS.

 C. PLINIUS SECUNDUS FABATO PRO-SOCERO SUO S.

Cupis post longum tempus neptem tuam, meque una videre. Gratum est utrique nostrum quod cupis, mutuo me hercule. Nam invicem nos increbili quodam desiderio vestri tenemur, quod non ultra differemus. Atque jam adeo sarcinulas alligavimus, sestinaturi quantum itineris ratio permiserit. Erit una, sed brevis mora: deslectemus in Thuscos, non ut agros, remque familiarem oculis subjiciamus (id enim postponi potest) sed ut fungamur necessario officio. Oppidum est prædiis nostris vicinum. Nomen Tisernium Tyberinum, quod me pene adhue puerum patronum cooptavit: tanto majore studio, quanto minore judicio adventus meos celebrat, prosectionibus angitur, honori-

0

d

n

ta

fe

1

h

iı

in fa

ta

q

n

1

bus gaudet. In hoc ego ut referrem gratiam (nam vinci in amore turpissimum est) templum mea pecunia extruxi, cujus dedicationem, cum sit paratum, differre longius irreligiosum est. Erimus ergo ibi dedicationis die, quem epulo celebrare constitui. Subsistemus fortasse, & sequenti die, sed tanto magis viam ipsam corripiemus, contingat modo te filiamque tuam fortes invenire: nam hilares certum est, si nos incolumes receperitis. Vale.

II. C. PLINIUS CLEMENTI SUO S.

Regulus filium amisit: hoc uno malo indignus, quod nescio an malum putet. Erat puer acris ingenii, sed ambigui, qui tamen posset recta sectari, si patrem non referret. Hunc Regulus emancipavit, ut hæres matris existeret. Mancipatum (ita vulgo ex moribus hominis loquebantur) sæda & insolita parentibus indulgentiæ simulatione captabat. Incredibile est, sed Regulum cogita. Amissum tamen luget insane. Habebat puer manulos multos, & junctos & solutos: habebat canes majores, minoresque: habebat luscinias, psittacos, merulas:

omnes Regulus circa rogum trucidavit. Nec dolor erat ille, fed oftentatio doloris. Convenitur ad eum mira celebritate. Cuncti deteftantur, oderunt: &, quasi probent, quasi diligant, curfant, frequentant, utque breviter, quod fentio, enunciem, in Regulo demerendo, Regulum imitantur. Tenet se trans Tyberim in hortis, in quibus latissimum folum porticibus immensis, ripam statuis suis occupavit: ut est in fumma avaritia fumptuofus, in fumma infamia gloriofus. Vexat ergo civitatem in faluberrimo tempore, & quod vexat, folatium pu-Dicit fe velle ducere uxorem: hoc quoque, ficut alia, perverse. Audies brevi nuptias lugentis, nuptias fenis: quorum alterum, immaturum, alterum, ferum est. Unde hoc augurer, quæris? non quia affirmat ipfe, (quo mendacius nihil est) sed quia certum est Regulum esse facturum, quicquid fieri non oportet. Vale.

III. C. PLINIUS ANTONINO SUO S.

Quod femel atque iterum Conful fuisti, similis antiquis, quod Proconful Asiæ, qualis ante te, qualis post te, vix unus aut alter. (Non finit me verecundia tua dicere, qualis nemo:) quod fanctitate, quod auctoritate, ætate quoque princeps civitatis, est quidem venerabile & pulchrum, ego tamen te vel magis in remissioribus miror. Nam severitatem istam pari jucunditate condire, fummæque gravitati tantum comitatis adjungere, non minus difficile, quam magnum est: id tu cum incredibili quadam fuavitate fermonum, tum vel præcipue stilo affequeris. Nam & loquenti tibi illa Homerici fenis mella profluere, & quæ feribis complere apes floribus, & innectere videntur. Ita certe sum refectus ipse cum Græca epigrammata tua, cum iambos proxime legerem. Quantum ibi humanitatis, venustatis. Quam dulcia illa! quantum amantia? quam antiqua! quam arguta! quam recta! Callimachum me, vel Herodem, vel fi quid his melius, tenere credebam. Quorum tamen neuter utrumque aut absolvit aut attigit. Hominemne Romanum tam Græce loqui? Non medius fidius ipfas Athenas tam Atticas dixerim. multa? invideo Græcis, quod illorum lingua scribere maluisti: neque enim conjectura eget,

qui

m co

fo d

(

r.

e-

te an

n

quid sermone patrio exprimere possis, cum hoc institio & inducto, tam præclara opera perfeceris. Vale.

IV. C. PLINIUS SOSSIO SUO S.

Calvisium Nepotem validissime diligo, virum industrium, rectum, disertum, quod apud me vel potissimum est. Idem C. Calvisium contubernalem meum, amicum tuum arcta propinquitate complectitur. Est enim filius sororis. Hunc rogo semestri Tribunatu splendidiorem, & sibi & avunculo suo facias. Obligabis me, obligabis Calvisium nostrum, obligabis ipsum non minus idoneum debitorem, quam nos putas. Multa beneficia in multos contulisti. Ausim contendere nullum te melius æque bene, vix unum aut alterum collocasse. Vale.

V. C. PLINIUS SPARSO SUO S.

ÆSCHINEM ajunt petentibus Rhodiis legisse orationem suam: deinde Demosthenis summis utramque clamoribus. Quod tantorum viro-

ho

ei

tı

h

d

rum contigisse scriptis non miror, cum orationem meam proxime doctissimi homines hoc studio, hoc assensu, hoc etiam labore per biduum audierint. Quamvis intentionem eorum nulla hinc, & inde collatio, nullum quasi certamen accenderet. Nam Rhodii, cum ipsis orationum virtutibus, tum etiam comparationis aculeis excitabantur: nostra oratio sine æmulationis gratia probabatur. An merito, scies cum legeris librum, cujus amplitudo non sinit me longiore epistola præloqui. Oportet enim nos in hac certe, in qua possumus, breves esse: quo sit excusatius, quod librum ipsum, non tamen ultra causæ amplitudinem, extendimus. Vale.

VI. C. PLINIUS NASONI SUO S.

Thusci grandine excussi, in regione Transpadana summa abundantia, sed parum utilitatis nunciatur: solum mihi Laurentinum meum in reditu. Nihil quidem ibi possideo præter tectum & hortum, statimque arenas, solum tamen mihi in reditu. Ibi enim plurimum scribo, nec agrum quem non habeo, sed ipsum me studiis

excolo, ac jam possum tibi, ut aliis in locis horreum plenum, sic ibi scrinium ostendere. Igitur tu quoque si certa & fructuosa prædia concupiscis, aliquid in hoc litore para. Vale.

VII. C. PLINIUS LEPIDO SUO S.

DEPE tibi dico, inesse vim Regulo. Mirum est, quam efficiat in quod incubuit. Placuit ei lugere filium: luget ut nemo. Placuit statuas ejus & imagines quam plurimas facere, hoc omnibus officinis agit. Illum coloribus, illum cera, illum ære, illum argento, illum auro, ebore, marmore effingit. Ipfe vero & nuper adhibito ingenti auditorio librum de vita ejus recitavit: Tum eundem librum in exemplaria transcriptum mille, per totam Italiam provinciasque dimisit. Scripsit publice, ut à decurionibus eligeretur vocalissimus aliquis ex ipsis, qui legeret eum populo: factum est. Hanc ille vim, (feu quo alio nomine vocanda est intentio quicquid velis obtinendi) si ad potiora vertisset, quantum boni efficere potuisset? quanquam minor vis bonis, quam malis inest, ac ficut άμαθία μέν θράσΦ, λογισμός δέ

ούνου Φέρει, ita recta ingenia debilitat verecundia, perversa confirmat audacia. Exemplo est Regulus, imbecillum latus, os confusum, hæfitans lingua, tardiffima inventio, memoria nulla: nihil denique præter ingenium infanum: & tamen eo impudentia ipsoque illo furore pervenit, ut à plurimis orator habeatur. Itaque Herennius Senecio mirifice Catonis illud de oratore in hunc è contrario vertit, Orator est vir malus, dicendi imperitus. Non, me Hercule, Cato ipfe tam bene verum oratorem, quam hic Regulum expressit. Habesne quo tali epistolæ parem gratiam referas? habes, si refcripferis, num aliquis in municipio vestro ex fodalibus meis, num etiam ipfe tu hunc luctuofum Reguli librum, ut circulator in foro legeris, scilicet, ut ait Demosthenes, ἐπάρας την Φωνήν και γεγηθώς, και λαρυΓγίζων. Eft enim tam ineptus, ut rifum magis possit exprimere, quam gemitum. Credas non de puero scriptum, fed à puero. Vale.

re

C

tu

qı

ql

bi

te

ill

ce

m

ce

co

ut

fer

me

tar æn cer juv

VIII. C. PLINIUS ARRIANO SUO S.

GRATULARIS mihi, quod acceperim auguratum. Jure gratularis: primum, quod gravissimi Principis judicium in minoribus etiam rebus confequi pulchrum est: deinde quod facerdotium ipsum cum priscum & religiosum, tum hoc quoque facrum plane & infigne eft, quod non adimitur viventi. Nam cætera, quam dignitate propemodum paria, ut tribuuntur, sic auferuntur: in hoc fortunæ hactenus licet, ut dari possit. Mihi vero etiam illud gratulatione dignum videtur, quod fuccessi Julio Frontino, principi viro, qui me nominationis die per hos continuos annos inter facerdotes nominabat, tanquam in locum fuum cooptaret: quod nunc eventus ita comprobavit, ut non fortuitum videretur. Te quidem (ut fcribis) ob hoc maxime delectat auguratus meus, quod Marcus Tullius augur fuit. Lætaris enim, quod honoribus ejus infistam, quem æmulari in studiis cupio. Sed utinam, ut sacerdotium, idem & Consulatum, multo etiam juvenior quam ille, fum confecutus: ita fenex faltem ingenium ejus aliqua ex parte affequi possim! Sed nimirum, quæ sunt in manu hominum, & mihi, & multis contigerunt: illud vero, ut adipisci arduum, sic etiam sperare nimium est, quod dari nonnisi à diis potest. Vale.

IX. C. PLINIUS URSO SUO S.

CAUSAM per hos dies dixit Julius Bassus, homo laboriofus, & adversis suis clarus. Accusatus est sub Vespasiano à privatis duobus: ad Senatum remissus diu pependit, tandemque absolutus vindicatusque est. Titum timuit, ut Domitiani amicus: à Domitiano relegatus est, revocatus à Nerva: fortitusque Bithyniam, rediit reus. Accufatus non minus acriter, quam fideliter defensus: varias fententias habuit, plures tamen, quasi mitiores. Egit contra eum Pomponius Rufus, vir paratus & vehemens. Rufo fuccessit Theophanes, unus ex legatis, princeps & fax accufationis & origo. Respondi ego. Num mihi Bassus injunxerat, ut totius defensionis fundamenta jacerem? dicerem de ornamentis fuis, quæ illi & ex generis claritate, & ex periculis ipsis magna erant : dicerem de

n

e

a

P

q

il

ui

0-

ud ii-

e.

S,

c-

3:

le

ut 1,

m

t,

m

s.

s,

di

conspiratione delatorum, quam in quæstu habebant: dicerem causas, quibus factiosissimum quemque ut illum ipfum Theophanem, offendiffet. Eundem me voluerat occurrere crimini, quo maxime premebatur. In aliis enim, quamvis auditu gravioribus, non absolutionem modo, verum etiam laudem merebatur. Hoc illum onerabat, quod homo fimplex & incautus, quædam à provincialibus, ut amicus, acceperat. Nam fuerat in provincia eadem Quæstor. Hæc accufatores furta ac rapinas, ipfe munera vocabat. Sed lex munera quoque accipi vetat. Hîc ego, quid agerem? quod iter defensionis ingrederer? Negarem? Verebar, ne plane furtum videretur, quod confiteri timerem: præterea rem manifestam inficiari, augentis erat crimen, non diluentis: præsertim cum reus ipse nihil integrum advocatis reliquisset. Multis enim, atque etiam Principi dixerat, fola fe munuscula, duntaxat natali suo, aut Saturnalibus accepisse, & plerisque missife. Veniam ergo peterem? Jugularem reum, quem ita deliquisse concederem, ut servari, nisi venia, non posset? Tanquam recte factum tuerer? non illi profuissem, sed ipse impudens extitissem.

In hac difficultate placuit medium quiddam tenere. Videor tenuisse. Actionem meam, ut prælia folet, nox diremit. Egeram horis tribus, & . dimidia, fupererat sesquihora. Nam cum ex lege accufator fex horas, novem reus accepiffet, ita diviserat tempora reus inter me, & eum, qui dicturus post erat, ut ego quinque horis, ille reliquis uteretur. Mihi fuccessus actionis filentium, finemque fuadebat. Temerarium est enim secundis non esse contentum. Ad hoc verebar, ne mox corporis vires iterato labore deficerent, quem difficilius est repetere, quam jungere. Erat etiam periculum, ne reliqua actio mea & frigus ut deposita, & tædium ut resumpta, pateretur. Ut enim faces ignem affidua concustione custodiunt, dimissum ægerrime reparant: sic & dicentis calor, & audientis intentio continuatione fervatur, intercapedine & quasi remissione languescit: sed Bassus multis precibus, pene etiam lacrymis, obsecrabat, implerem meum Parui, utilitatemque ejus prætuli tempus. meæ. Bene cessit: inveni ita erectos animos Senatus: ita recentes, ut priore actione incitati magis, quam fatiati viderentur. Successit mihi Lucius Albinus, tam apte, ut orationes nof-

n

te

a

d

fe

ra

træ varietatem duarum, contextum unius habuiffe credantur. Respondit Herennius Pollio instanter & graviter. Deinde Theophanes rurfus. Fecit enim hoc quoque ut cætera, impudentissime, quod post duos, & Consulares, & difertos, tempus fibi, & quidem laxius, vindicavit. Dixit in noctem, atque etiam nocte, illatis lucernis. Postero die egerunt pro Basso Homulus, & Fronto, mirifice: quartum diem probationes occupaverunt. Cenfuit Bæbius Macer, Conful defignatus, lege repetundarum Bassum teneri. Cæpio Hispo salva dignitate judices dandos: uterque recte. Qui fieri potest, inquit, cum tam diversa censuerint? quia scilicet & Macro legem intuenti, consentaneum fuit damnare eum, qui contra legem munera acceperat: & Cæpio cum putaret licere Senatui, ficut licet, & mitigare leges, & intendere, non fine ratione veniam dedit facto, vetito quidem, non tamen inufitato. Prævaluit fententia Cæpionis. Quinimmo confurgenti ei ad cenfendum acclamatum eft, quod folet refidentibus. Ex quo potes æstimare, quanto confenfu fit exceptum, cum diceret, quod tam favorabile fuit, cum dicturus videretur. Sunt ta-

e

n

e

men ut in Senatu, ita in civitate, in duas partes hominum judicia divifa. Nam quibus fententia Cæpionis placuit, fententiam Macri ut rigidam duramque reprehendunt: quibus Macri, illam alteram dissolutam, atque etiam incongruentem vocant. Negant enim congruens esse, retinere in Senatu, cui judices dederis. Fuit & tertia fententia: Valerius Paulinus affenfus Cæpioni, hoc amplius cenfuit, referendum de Theophane cum legationem renunciaffet. Arguebatur enim multa in accufatione fecisse, quæ illa ipsa lege, qua Bassum accusaverat, tenerentur. Sed hanc fententiam Confules (quanquam maximæ parti Senatus mire probabatur) non funt perfecuti. Paulinus tamen & justitiæ famam & constantiæ tulit. Misfo Senatu Bassus magna hominum frequentia, magno clamore, magno gaudio exceptus est. Fecerat eum favorabilem renovata discriminum vetus fama, notumque periculis nomen, & in procero corpore mœsta & squalida senectus. Habebis hanc interim epistolam, ut πρόδρομον: expectabis orationem plenam, onustamque expectabis diu. Neque enim leviter & cursim, ut de re tanta, retractanda est. Vale.

X. C. PLINIUS SABINO SUO S.

rus

ri

us m

u-

s.

ſ-

n-

i-

ne

a-

1-

re

a-

ſ-

a,

t.

m

in

S.

xn,

Scribis mihi, Sabinam, quæ nos reliquithæredes, Modestum servum suum nusquam liberum esse jussisse: eidem tamen sie adscripsisse legatum, Modesto, quem liberum esse jussi. Quæris quid fentiam? Contuli cum prudentibus. Convenit inter omnes nec libertatem deberi, quia non fit data: nec legatum, quia fervo fuo dederit. Sed mihi manifestus error videtur: ideoque puto, nobis quafi scripferit Sabina faciendum, quod ipse scripsisse credidit. Confido acceffurum te fententiæ meæ, cum religiofissime foleas custodire defunctorum voluntatem, quam bonis hæredibus intellexisse pro jure est. Neque enim minus apud nos honestas, quam apud alios necessitas valet. Moretur ergo in libertate finentibus nobis, fruatur legato, quafi omnia diligentissime caverit. Cavit enim, quæ hæredes bene elegit. Vale.

XI. C. PLINIUS MINUTIANO CORNELIO SUO S.

AUDISTINE Valerium Licinianum in Sicilia profiteri? Nondum te puto audisse. Est enim recens nuncius: Prætorius hic modo inter eloquentissimos causarum actores habebatur: nunc eo decidit, ut exul de Senatore, rhetor de oratore fieret. Itaque ipse in præfatione dixit dolenter & graviter Quos tibi fortuna ludos facis? Facis enim ex professoribus senatores, ex senatoribus professores. Cui sententiæ tantum bilis, tantum amaritudinis ineft, ut mihi videatur ideo professus, ut hoc diceret. Idem cum Græco pallio amictus intraffet (carent enim togæ jure, quibus aqua & igni interdictum est) postquam se composuit, circumspexitque habitum suum, Latine, inquit, declamaturus sum : dices, tristia & miseranda ; Dignum tamen illum, qui hæc ipsa studia incesti scelere maculaverit! Confessus est quidem incestum: sed incertum, utrum quia verum erat, an quia graviora metuebat, si negasset. Fremebat enim Domitianus, æstuabatque ingenti invidia destitutus.

0

ift

1-

:

r

e

Nam cum Corneliam Vestalium Maximam defodere vivam concupiffet, ut qui illustrari feculum fuum ejusmodi exemplo arbitraretur, Pontificis Maximi jure, seu potius immanitate tyranni, licentia Domini, reliquos Pontifices, non in regiam, fed in Albanam villam convocavit. Nec minore scelere, quam quod ulcisci videbatur, absentem inauditamque damnavit incesti, cum ipse fratris filiam incesto non polluisset folum, verum etiam occidisset. Nam vidua abortu pe-Missi statim Pontifices, qui defodiendam necandamque curarent. Illa nunc ad Vestam, nunc ad cæteros deos manus tendens, multa, sed hoc frequentissime clamitabat, Me Casar incestam putat: qua sacra faciente, vicit, triumphavit. Blandiens hæc, an irridens, ex fiducia fui, an ex contemptu Principis dixerit, dubium est: dixit donec ad supplicium nescio an innocens, certe tanquam nocens ducta est. Quinetiam, cum in illud fubterraneum cubiculum demitteretur, hæsissetque descendenti stola, vertit se, ac recollegit. Cumque ei carnifex manum daret, aversata est, & resiluit: fœdumque contactum, quasi plane à casto puroque corpore novissima fanctitate rejecit: omnibusque nume-

ris pudoris, πολλήν πρόνααν έχεν εὐσχήμως πεσεῖν. Præterea Celer, eques Romanus, cui Cornelia objiciebatur, cum in comitio virgis cæderetur, in hac voce perstiterat, Quid seci? nihil feci. Ardebat ergo Domitianus & crudelitatis & iniquitatis infania. Arripit Licinianum, quod in agris fuis occultaffet Corneliæ libertatem. Ille ab iis, quibus erat curæ, præmonetur, fi comitium & virgas pati nollet, ad confessionem confugeret, quasi ad veniam. Fecit. Locutus est pro absente Herennius Senecio tale quiddam, quale est illud, κεῖται Πάτρομλ. Ait enim, ex advocato nuncius factus fum. Recessit Licinianus. Gratum hoc Domitiano, adeo quidem, ut gaudio proderetur, diceretque, Absolvit nos Licinianus. Adjecit etiam, non esse verecundiæ ejus instandum: ipsi vero permisit, si qua posset, ex rebus fuis raperet, antequam bona publicarentur, exiliumque molle, velut præmium dedit. Ex quo tamen postea clementia Divi Nervæ translatus est in Siciliam, ubi nunc profitetur, feque de fortuna præfationibus vindicat. Vides, quam obsequenter paream tibi, qui non folum res urbanas, verum etiam peregrinas tam

WC

ui

is ?

1i-

.

fedulo fcribo, ut altius repetam. Et fane putabam te, quia tum abfuisti, nihil aliud de Liciniano audisse, quam relegatum ob incestum. Summam enim rerum nunciat fama, non ordinem. Mereor, ut vicissim quid in oppido tuo, quid in finitimis agatur (folent enim notabilia quædam incidere) perscribas. Denique quicquid voles: dummodo non minus longa epistola nuncies. Ego non paginas tantum, sed etiam versus syllabasque numerabo. Vale.

XII. C. PLINIUS ARRIANO SUO S.

Amas Egnatium Marcellinum, atque etiam mihi sæpe commendas: amabis magis, commendabisque, si cognoveris recens ejus sæstum. Cum in provinciam Quæstor existet, scribamque, qui sorte obtigerat, ante legitimum salarii tempus amissset, quod acceperat scribæ daturus, intellexit, & statuit subsidere apud se non oportere. Itaque reversus, Cæsarem, deinde, Cæsare auctore senatum consuluit, quid sieri de salario vellet. Parva quæstio, sed tamen quæstio. Hæredes scribæ sibi, præsecti ærarii populo vindicabant. Acta causa est, dixit hære

redum advocatus, deinde populi: uterque percommode. Cæcilius Strabo ærario cenfuit inferendum: Bæbius Macer hæredibus dandum. Obtinuit Strabo. Tu lauda Marcellinum, ut ego statim feci. Quamvis enim abunde sufficiat illi, quod est & à Principe & à Senatu probatus, gaudebit tamen testimonio tuo. Omnes enim, qui gloria famaque ducuntur, mirum in modum affensio & laus à minoribus etiam profecta delectat. Te vero Marcellinus ita reveretur, ut judicio tuo plurimum tribuat. Accedit his, quod fi cognoverit factum fuum isto usque penetrasse, necesse est laudis suæ spatio & cursu & peregrinatione lætetur. Etenim nescio quo pacto vel magis homines juvat gloria lata, quam magna. Vale.

XIII. C. PLINIUS TACITO SUO S.

SALVUM te in urbem venisse gaudeo, venisti autem siquando alias, nunc maxime mihi desideratus. Ipse pauculis adhuc diebus in Thusculano commorabor, ut opusculum, quod est in manibus, absolvam. Vereor enim, ne si hanc intentionem jam in sinem laxavero, ægre

er-

in-

m.

ut uf-

atu

m-

ım

m

e-

cto

io

m

refumam: interim, ne quid festinationi meæ pereat, quod fum præfens petiturus, hac quafi præcursoria epistola rogo, sed prius accipe causas rogandi, deinde ipfum, quod peto. Proxime cum in patria mea fui, venit ad me falutandum municipis mei filius prætextatus. Huic ego, Studes? inquam. Respondit, Etiam. Ubi? Mediolani. Cur non bîc? & pater ejus? (erat enim una, atque etiam ipse adduxerat puerum) quia nullos hic præceptores habemus. Quare nullos? Nam vehementer intererat vestra, qui patres estis (& opportune complures patres audiebant) liberos vestros hic potissimum discere. Ubi enim aut jucundius morarentur, quam in patria? aut pudicius continerentur, quam fub oculis parentum? aut minore fumptu, quam do-Quantulum est ergo collata pecunia conducere præceptores? quodque nunc in habitationes, in viatica, in ea, quæ peregre emuntur (omnia autem peregre emuntur) impenditis, adjicere mercedibus? Atque adeo ego, qui nondum liberos habeo, paratus fum pro Republ. nostra, quasi pro filia vel parente tertiam partem ejus, quod conferre vobis placebit, dare. Totum etiam pollicerer, nisi timerem, ne hoc

munus meum quandoque ambitu corrumperetur: ut accidere multis in locis video, in quibus præceptores publice conducuntur. vitio uno remedio occurri potest, si parentibus folis jus conducendi relinquatur, iifdemque religio recte judicandi necessitate collationis addatur. Nam qui fortaffe de alieno negligentes, certe de suo diligentes erunt: dabuntque operam, ne eam à me pecuniam non nisi dignus accipiat, fi accepturus & ab ipfis erit. Proinde consentite, conspirate, majoremque animum ex meo fumite, qui cupio esse quamplurimum, quod debeam conferre. Nihil honestius præstare liberis vestris, nihil gratius patriæ potestis. Edoceantur hîc, qui hîc nascuntur, statimque ab infantia natale solum amare, frequentare confuescant: atque utinam tam claros præceptores inducatis, ut à finitimis oppidis studia hinc petantur, utque nunc liberi vestri aliena in loca, ita mox alieni in hunc locum confluant! Hæc putavi altius, & quafi à fonte repetenda: quo magis scires, quam gratum mihi foret, fi fusciperes, quod injungo. Injungo autem, & pro rei magnitudine rogo, ut ex copia studiorum, quæ ad te ex admiraere-

ui-

uic

bus

re-

id-

n-

ue

g-0-

i-1=

)-

S

tione ingenii tui convenit, circumspicias præceptores, quos solicitare possimus: sub ea tamen conditione, ne cui sidem meam obstringam. Omnia enim libera parentibus servo.
Illi judicent, illi eligant: ego mihi curam tantum, & impendium vindico. Proinde, si quis
suerit repertus, qui ingenio suo sidat, eat illuc
ea lege, ut hinc nihil aliud certum, quam siduciam suam ferat. Vale.

XIV. C. PLINIUS PATERNO SUO S.

Tu fortasse orationem, ut soles, & slagitas, & expectas: at ego quasi ex aliqua peregrina delicataque merce, lusus meos tibi prodo. Accipies cum hac epistola hendecasyllabos nostros: quibus nos in vehiculo, in balineo, inter cœnam oblectamus otium temporis. His jocamur, ludimus, amamus, dolemus, querimur, irascimur: describimus aliquid modo pressus, modo elatius: atque ipsa varietate tentamus essicere, ut alia aliis, quædam fortasse omnibus placeant. Ex quibus tamen, si nonnulla tibi paulo petulantiora videbuntur, erit eruditionis tuæ cogitare summos illos & gravissimos viros, qui talia

fcripserunt, non modo lascivia rerum, sed ne verbis quidem nudis abstinuisse: quæ nos resugimus, non quia severiores, (unde enim?) sed quia timidiores sumus. Scimus alioqui hujus opusculi illam esse verissimam legem, quam Catullus expressit,

Nam castum esse decet pium poëtam Ipsum, versiculos nihil necesse est: Qui tunc denique habent salem & leporem, Si sunt molliculi, & parum pudici.

Ego quanti faciam judicium tuum, vel ex hoc potes æstimare, quod malui omnia à te pensitari, quam electa laudari. Et sane, quæ sunt commodissima, desinunt videri cum paria esse cæperunt. Præterea sapiens subtilisque lector debet non diversis conferre diversa, sed singula expendere: nec deterius alio putare, quod est in suo genere persectum. Sed quid ego plura? Nam longiore præsatione vel excusare, vel commendare ineptias, ineptissimum est. Unum illud prædicendum videtur, cogitare me has nugas meas ita inscribere, Hendecasyllabi, qui titulus sola metri lege constringitur. Proinde sive epigrammata, sive edyllia, sive eclogas, sive (ut multi) poëmata, seu quod aliud vocare malu-

ne

u-

ed

us

m·

eris, licebit voces: ego tantum Hendecasyllabos præsto. A simplicitate tua peto, ut, quod de libello meo dicturus es aliis, mihi dicas. Neque est dissicile, quod postulo. Nam si hoc opusculum nostrum, aut potissimum esset, aut solum, fortasse posset durum videri dicere, Quære quod agas: molle & humanum est, Habes quod agas. Vale.

XV. C. PLINIUS FUNDANO SUO S.

Siquid omnino, hoc certe judicio facio, quod Afinium Rufum fingulariter amo. Est homo eximius, & bonorum amantissimus. Cur enim non me quoque inter bonos numerem? Idem Cornelium Tacitum (scis quem virum) arcta familiaritate complexus est. Proinde, si utrumque nostrûm probas, de Ruso quoque necesse est idem sentias, cum sit ad connectendas amicitias vel tenacissimum vinculum, morum similitudo. Sunt ei liberi plures. Nam in hoc quoque sunctus est optimi civis officio, quod secunditate uxoris large frui voluit eo seculo, quo plerisque etiam singulos silios orbitatis præmia graves faciunt: quibus ille despectis, avi

quoque nomen affumpfit. Est enim avus & quidem ex Saturio Firmo, quem diliges, ut ego, fi ut ego, propius inspexeris. Hæc eo pertinent, ut scias, quam copiosam, quam numerofam domum uno beneficio fis obligaturus: ad quod petendum, voto primum, deinde bono quodam omine adducimur. Optamus enim tibi, ominamurque in proximum annum Confulatum. Ita nos virtutes tuæ & judicia Principis augurari volunt. Concurrit autem, ut fit eodem anno quæstor maximus ex liberis Rufi Afinius Baffus, juvenis (nescio an dicam, quod me pater & fentire & dicere cupit, adolefcentis verecundia vetat) ipfo patre melior. Difficile est, ut mihi de absente credas, quanquam credere foles omnia. Tantum in illo industriæ, probitatis, eruditionis, ingenii, studii, memoriæ denique esse, quantum expertus invenies. Vellem tam ferax feculum bonis artibus haberemus, ut aliquos Basso præferre deberes. Tum ego te primus hortarer, moneremque, circumferres oculos, ac diu penfitares, quem potissimum eligeres. Nunc vero, sed nihil volo de amico meo arrogantius dicere, hoc folum dico, Dignum effe juvenem, quem

s &

, ut

eo :

nu-

us:

ono

nim

onrin-

ut

m.

le-

or.

ın-

llo

lii,

n-

ti-

e-

e-

es,

ed

e,

m

more majorum in filii locum assumas. Debent autem sapientes viri, ut tu, tales quasi à Rep. liberos accipere, quales à natura folemus optare. Decorus erit tibi confuli quæstor patre prætorio: propinquis confularibus: quibus judicio ipforum, quanquam adolescentulus adhuc, jam tamen invicem ornamento est. Proinde indulge precibus meis, obsequere confilio: & ante omnia, si festinare videor, ignosce: primum, quia votis fuis amor plerumque præcurrit : deinde quod in ea civitate, in qua omnia quafi ab occupantibus aguntur; quæ legitimum tempus expectant, non matura fed fera funt: in fumma, quod rerum, quas affequi cupias, præfumptio ipfa jucunda est. Revereatur jam te Bassus ut consulem: Tu dilige illum, ut quæstorem. Nos denique utriusque vestrum amantissimi, duplici lætitia perfruamur. Etenim cum fic te, fic Bassum diligamus, ut & illum cujuscunque, & tuum quemcunque quæstorem in petendis honoribus omni ope, omni labore, gratia fimus juvaturi, perquam jucundum nobis erit fi in eundem juvenem studium nostrum & amicitiæ meæ & confulatus tui ratio contulerit: fi denique precibus

meis tu potissimus adjutor accesseris, cujus Senatus & suffragio libentissime indulgeat, & testimonio plurimum credat. Vale.

XVI. C. PLINIUS VALERIO PAULINO SUO S.

Gaude meo, gaude tuo, gaude etiam publico nomine. Adhuc honor studiis durat. Proxime cum dicturus apud Centumviros essem, adeundi mihi locus, nisi à tribunali, nisi per ipsos judices, non suit: tanta stipatione cætera tenebantur. Ad hoc quidam ornatus adolescens, scissis tunicis, ut in frequentia solet, sola velatus toga persitit, & quidem horis septem. Nam tamdiu dixi, magno cum labore, sed majore cum fructu. Studeamus ergo, nec desidiæ nostræ prætendamus alienam. Sunt qui audiant, sunt qui legant, nos modo dignum aliquid auribus, dignum chartis elaboremus. Vale.

XVII. C. PLINIUS GALLO SUO S.

ET admones, & rogas ut fuscipiam absentis Corelliæ causam contra C. Cæcilium, consulem

defignatum. Quod admones, gratias ago: quod rogas, queror. Admoneri enim debeo, ut sciam, rogari non debeo ut faciam, quod mihi non facere turpissimum est. An ego tueri Corelli filiam dubitem? Est quidem mihi cum isto, contra quem me advocas, non plane familiaritas, fed tamen amicitia. Accedit huc dignitas hominis, atque hic ipfe cui destinatus est honor. Cujus nobis hoc major agenda reverentia est, quod jam illo functi sumus. Naturale est enim, ut ea quæ quis adeptus est, ipsa quam amplissima existimari velit. Sed mihi cogitanti adfuturum me Corelli filiæ, omnia ista frigida & inania videntur. Obverfatur oculis ille vir, quo neminem ætas nostra graviorem, fanctiorem, fubtiliorem denique tulit : quem ego cum ex admiratione diligere cœpissem, quod evenire contra folet, magis admiratus fum, postquam penitus infpexi. (Infpexi enim penitus.) Nihil à me ille fecretum, non joculare, non ferium, non trifte, non lætum. Adolescentulus eram, & jam mihi ab illo honor, atque etiam, (audebo dicere) reverentia, ut æquali habebatur. Ille meus in petendis honoribus fuffragator, & testis: ille in inchoandis deductor & comes:

ille in gerendis confiliator & rector: ille denique in omnibus officiis nostris, quanquam & imbecillus & fenior, quafi juvenis & validus confpiciebatur. Quantum ille famæ meæ domi, in publico, quantum etiam apud Principem adstruxit? Nam cum forte de bonis juvenibus apud Nervam Imperatorem fermo incidisset, & plerique me laudibus ferrent: paulisper se intra filentium tenuit, quod illi plurimum auctoritatis addebat : deinde gravitate, quam noras, Necesse est (inquit) parcius laudem Secundum, quia nihil nisi ex consilio meo facit. Qua voce tribuit mihi, quantum petere voto immodicum erat, nihil me facere non fapientissime, cum omnia ex confilio fapientissimi viri facerem. Quinetiam moriens, filiæ fuæ (ut ipfa folet prædicare) multos quidem amicos (inquit) tibi in longiore vita paravi, præcipuos tamen Secundum, & Cornutum. Quod dum recordor, intelligo mihi laborandum, ne qua parte videar hanc de me fiduciam providentissimi viri destituisse. Quare ego vero Corelliæ adero promptissime, nec subire offensas recusabo: quanquam non folum veniam me, verum etiam laudem apud istum ipsum, à quo, ut ais, nova lis fortasse

ue

e-

i-

n

l-15 ut fæminæ intenditur, arbitror consecuturum, fi hæc eadem in actione latius scilicet, & uberius, quam epistolarum angustiæ sinunt, contigerit mihi vel in excusationem, vel etiam in commendationem meam dicere. Vale.

XVIII. C. PLINIUS ANTONINO SUO S.

QUEMADMODUM magis approbare tibi poffum, quantopere miror Epigrammata tua Græea, quam quod quædam æmulari Latine, & exprimere tentavi? In deterius quidem accidit hoc, primum imbecillitate ingenii mei, deinde inopia: ac potius, ut Lucretius ait, egestate patrii sermonis. Quod si hæc, & quæ sunt Latina, & mea habere tibi aliquid venustatis videbuntur, quantum putas inesse eis gratiæ, quæ & à te, & Græce proferuntur? Vale.

XIX. C. PLINIUS HISPULLÆ SUÆ S.

Cum sis pietatis exemplum, fratremque optimum & amantissimum tui pari charitate dilexeris, siliamque ejus ut tuam diligas, nec tantum amitæ ejus, verum etiam patris amissi

affectum repræsentes, non dubito maximo tibi gaudio fore, cum cognoveris dignam patre, dignam te, dignam avo evadere. Summum est acumen, fumma frugalitas: amat me, quod castitatis indicium est. Accedit his studium literarum, quod ex mei charitate concepit. Meos libellos habet, lectitat, edifcit etiam. Qua illa follicitudine cum videor acturus, quanto, cum egi, gaudio afficitur? Disponit, qui nuncient fibi, quem affenfum, quos clamores excitarim, quem eventum judicii tulerim. Eadem fiquando recito, in proximo difereta velo fedet, laudesque nostras avidissimis auribus excipit. Versus quidem meos cantat, formatque cithara, non artifice aliquo docente, fed amore, qui magister est optimus. His ex causis in spem certissimam adducor, perpetuam nobis majoremque indies futuram esse concordiam. Non enim ætatem meam aut corpus, quæ paulatim occidunt ac fenescunt, fed gloriam diligit. Nec aliud decet tuis manibus educatam, tuis præceptis institutam: quæ nihil in contubernio tuo viderit, nisi fanctum honestumque: quæ denique amare me ex tua prædicatione consueverit. Nam cum matrem meam parentis loco venebi

e,

bo

n

t.

ii S rêre, meque à pueritia statim formares, laudare, talemque qualis nunc uxori meæ videor, ominari solebas. Certatim ergo tibi gratias agimus. Ego, quod illam mihi, illa, quod me sibi dederis, quasi invicem elegeris. Vale.

XX. C. PLINIUS NONO MAXIMO SUO S.

Quid de universis generaliter judicem. Est opus pulchrum, validum, acre, sublime, varium, elegans, purum, figuratum, spatiosum etiam, & cum magna tua laude diffusum. In quo tu ingenii simul, dolorisque velis latissime vectus es, & horum utrumque invicem adjumento suit. Nam dolori sublimitatem & magnificentiam ingenium; ingenio vim & amaritudinem dolor addidit. Vale.

XXI. C. PLINIUS VELIO CEREALI SUO S.

Tristem & acerbum casum Helvidiarum fororum! utraque à partu, utraque filiam enixa decessit. Afficior dolore, nec tamen supra mo-M 4

dum doleo, ita mihi luctuofum videtur, quod puellas honestissimas in flore primo fœcunditas abstulit. Angor infantium forte, quæ funt parentibus statim, & dum nascuntur, orbatæ. Angor optimorum maritorum, angor etiam meo nomine. Nam patrem illarum defunctum quoque perseverantissime diligo, ut actione mea, librifque testatum est; cui nunc unus ex tribus liberis fuperest, domumque pluribus adminiculis paulo ante fundatam desolatus fulcit, ac fustinet. Magno tamen fomento dolor meus acquiescet, si hunc faltem & incolumem, paremque illi patri, illi avo fortuna servaverit. Cujus ego pro falute, pro moribus, hoc fum magis anxius, quod unicus factus est. Nosti in amore mollitiem animi mei, nosti metus. Quo minus te mirari oportebit, quod plurimum timeam, de quo plurimum spero. Vale.

XXII. C. PLINIUS SEMPRONIO RUFO SUO S.

INTERFUI Principis optimi cognitioni in confilium affumptus. Gymnicus agon apud Viennenses ex cujusdam testamento celebrabatur. Hunc Trebonius Rufinus, vir egregius, nobis-

bo

tas

a-

æ.

eo

m

a,

us

i-

ac

18

-

IS

S

e

que amicus, in Duumviratu fuo tollendum, abolendumque curavit. Negavit ex auctoritate publica fecisse. Egit ipse causam non minus feliciter, quam diferte. Commendabat actionem, quod tanquam homo Romanus & bonus civis in negotio fuo mature & graviter loquebatur. Cum fententiæ rogarentur, dixit Junius Mauricus (quo viro nihil firmius, nihil verius) non esse restituendum Viennensibus agona: adjecit, Vellem etiam Romæ tolli posset: Constanter, inquis, & fortiter. Quidni? Sed hoc Maurico novum non est. Idem apud Nervam Imperatorem non minus fortiter. Cœnabat Nerva cum paucis: Vejento proximus, atque etiam in finu recumbebat. Dixi omnia, cum hominem nominavi. Incidit fermo de Catullo Meffalino, qui luminibus orbatus, ingenio fævo mala cæcitatis addiderat. Non verebatur, non erubescebat, non miserebatur. Sæpius à Domitiano non fecus ac tela, quæ & ipfa cæca & improvida feruntur, in optimum quemque contorquebatur. De hujus nequitia, fanguinariifque fententiis, in commune omnes fuper cœnam loquebantur. Tum ipse Imperator, Quid putamus passurum fuisse, si viveret? & Mauricus, Nobiscum cœnaret. Longius abii, libens tamen. Placuit agona tolli, qui mores Viennensium infecerat, ut noster hic omnium. Nam Viennensium vitia intra ipsos resident, nostra late vagantur. Utque in corporibus, sic in imperio gravissimus est morbus, qui à capite diffunditur. Vale.

XXIII. C. PLINIUS POMPONIO BASSO SUO S.

MAGNAM cepi voluptatem, cum ex communibus amicis cognovi, te, ut fapientia tua dignum est, & disponere otium, & ferre, habitare amœnissime, & nunc terra, nunc mari corpus agitare: multum disputare, multum audire, multum lectitare: cumque plurimum scias, quotidie tamen aliquid addiscere. Ita senescere oportet virum, qui magistratus amplissimos gesserit, exercitus rexerit, totumque se Reip. quamdiu decebat, obtulerit. Nam & prima vitæ tempora, & media patriæ, extrema nobis impertire debemus, ut ipsæ leges monent, quæ majorem annis Lx. otio reddunt. Quando mihi licebit? quando per ætatem honestum erit imitari istud pulcherrimæ quietis exem-

plum? quando secessus mei, non desidiæ nomen, sed tranquillitatis accipient? Vale.

on-

lli, hic

00-

us,

S.

u-

re

18

e,

s,

re f-

).

is

0

n

XXIV. C. PLINIUS FABIO VALENTI SUO S.

PROXIME cum apud centumviros in quadruplici judicio dixissem, subiit recordatio egisse me juvenem, æque in quadruplici. Processit animus, ut folet, longius: cœpi reputare, quos in hoc judicio, quos in illo focios laboris habuif-Solus eram, qui in utroque dixissem: tantas conversiones, aut fragilitas mortalitatis, aut fortunæ mobilitas facit. Quidam ex iis, qui tunc egerant, decesserunt, exulant alii: huic ætas, & valetudo filentium fuafit: hic fponte beatissimo otio fruitur: 'alius exercitum regit: illum civilibus officiis Principis amicitia exemit. Circa nos ipfos quam multa mutata funt, studiis processimus, studiis periclitati sumus: rursusque processimus. Profuerunt nobis bonorum amicitiæ, bonorum obfuerunt, iterumque profunt. Si computes annos, exiguum tempus: si vices rerum, ævum putes. Quod potest esse documento, nihil desperare, nulli rei fidere, cum videamus tot varietates tam volubili orbe circumagi. Mihi autem familiare est, omnes cogitationes meas communicare, iisdemque te vel præceptis vel exemplis monere, quibus ipse me moneo, quæ ratio hujus epistolæ fuit. Vale.

XXV. C. PLINIUS MESSIO MAXIMO SUOS.

SCRIPSERAM tibi verendum esse, ne ex tacitis fuffragiis vitium aliquod existeret. Factum est. Proximis comitiis in quibusdam tabellis multa jocularia, atque etiam fœda dictu: in una vero pro candidatorum nominibus, fuffragatorum nomina inventa funt. Excanduit Senatus, magnoque clamore ei qui scripsiffet, iratum Principem est comprecatus: ille tamen fefellit, & latuit, fortaffe etiam inter indignantes fuit. Quid hunc putamus domi facere, qui in tanta re, tam ferio tempore, tam scurriliter ludat? qui denique omnino in Senatu dicax, & urbanus, & bellus est? Tantum licentiæ pravis ingeniis adjicit illa fiducia. Quis enim fciet? popofcit tabellas, stylum accepit, demisit caput, neminem veretur, fe contemnit. ista ludibria, scena & pulpito digna. Quo te vertas? quæ remedia conquiras? ubique vitia

nes

te

pfe

le.

S.

ta-

ım

llis

in

ra-

e-

e-

tes

in

u-

&

a-

m fit de te remediis fortiora. ἀλλὰ ταῦτα τῶν ὑπὲς ἡμᾶς, ἄλλφ μελήσε. Cui multum quotidie vigiliarum, multum laboris adjicit hæc nostra iners, sed tamen effrænata petulantia. Vale.

XXVI. C. PLINIUS NEPOTI SUO S.

Petis, ut libellos meos, quos studiosissime comparasti, recognoscendos, emendandosque curem: faciam. Quid enim suscipere libentius debeo, te præsertim exigente? Nam cum vir gravissimus, doctissimus, disertissimus, super hæc occupatissimus, maximæ provinciæ præsuturus, tanti putes scripta nostra circumserre tecum, quantopere mihi providendum est, ne hæc pars sarcinarum, tanquam supervacua offendat? Adnitar ergo primum, ut comites istos quam commodissimos habeas: deinde, ut reversus invenias, quos istis addere velis. Neque enim mediocriter me ad nova opera tu lector hortaris. Vale.

XXVII. C. PLINIUS FALCONI SUO S.

II

Terrius dies est, quod audivi recitantem Sentium Augurinum cum summa mea voluptate, immo etiam admiratione (poëmatia appellat) multa tenuiter, multa sublimiter, multa venuste, multa tenere, multa dulciter, multa cum bile. Aliquot annis puto nihil generis ejusdem absolutius scriptum, nisi forte me fallit, aut amor ejus, aut quod me ipsum laudibus evexit. Nam lemma sibi sumpsit, quod ego interdum versibus ludo. Atque adeo judicii mei te judicem faciam, si mihi ex hoc ipsolemmate secundus versus occurrerit. Nam cæteros teneo, & jam explicui:

Canto carmina versibus minutis,
His alim quibus & meus Catullus,
Et Calvus, veteresque. Sed quid ad me?
Unus Plinius est mihi, priores
Mavult versiculos, foro relicto,
Et quærit quod amet, putatque amari.
Ille Plinius, ille. Quid Catones?
I nunc qui sapias, amare noli.
Vides, quam acuta omnia, quam apta, quam

expressa! Ad hunc gustum totum librum repromitto, quem tibi, ut primum publicaverit, exhibebo. Interim ama juvenem, & temporibus nostris gratulare pro ingenio tali, quod ille moribus adornat. Vivit cum Spurinna, vivit cum Antonino: quorum alteri affinis, utrique contubernalis est. Possis ex hoc facere conjecturam, quam sit emendatus adolescens, qui à gravissimis senibus sic amatur. Est enim illud verissimum:

em

ip-

el-

lta lta

ris

al-

us

go

cii fo e---- Γιγνώσκων ὅτι Τοιῆτός ἔςιν ἕκας۞, δισπες ἤδεται ξενών. Vale.

XXVIII. C. PLINIUS SEVERO SUO S.

Herennius Severus, vir doctissimus, magni æstimat in bibliotheca sua ponere imagines municipum tuorum, Cornelii Nepotis, & Titi Cassii: petitque si sunt istic, ut esse credibile est, exscribendas, pingendasque delegem. Quam curam tibi potissimum injungo: primum, quia desideriis meis amicissime obsequeris: deinde, quia tibi studiorum summa reverentia, summus amor studiosorum: postremo, quod patriam

tuam, omnesque qui nomen ejus auxerunt, ut patriam ipsam, veneraris, & diligis. Peto autem ut pictorem quam diligentissimum assumas. Nam cum est arduum similitudinem essingere ex vero, tum longe difficillima est imitationis imitatio. A qua rogo, ut artificem, quem elegeris, ne in melius quidem sinas aberrare. Vale.

XXIX. C. PLINIUS ROMANO SUO S.

EJA tu, cum proxime res agentur, quoquo modo ad judicandum veni. Nihil est, quod in dextram aurem siducia mei dormias: non impune cessatur. Ecce, Licinius Nepos, prætor acer, & fortis vir, mulcham dixit, etiam Senatori. Egit ille in Senatu causam suam: egit autem sic, ut deprecaretur. Remissa est mulcha, sed timuit, sed rogavit, sed opus venia suit. Dices, Non omnes prætores tam severi. Falleris. Nam vel instituere, vel reducere ejusmodi exemplum, non nisi severi: institutum, reductumve exercere, etiam lenissimi possunt. Vale.

XXX. C. PLINIUS LICINIO SURRÆ SUO S.

Attuli tibi ex patria mea pro munusculo quæstionem, altissima ista eruditione dignissimam. Fons oritur in monte, per faxa decurrit, excipitur cœnatiuncula manu facta. Ibi paululum retentus in Larium lacum decidit. mira natura. Ter in die statis auctibus, ac diminutionibus crescit, decrescitque. Cernitur id palam, & cum fumma voluptate deprehenditur. Juxta recumbis & vesceris: Atque etiam ex ipfo fonte (nam est frigidissimus) potas: interim ille certis dimensisque momentis vel fubtrahitur vel affurgit. Annulum, feu quid aliud ponis in ficco, alluitur fenfim, ac novissime operitur: detegitur rursus, paulatimque deseritur. Si diutius observes, utrumque iterum ac tertio videas. Spiritufne aliquis occultior os fontis & fauces modo laxat, modo includit, prout illatus occurrit, aut decessit expulsus? Quod in ampullis cæterisque generis ejusdem videmus accidere, quibus non hians, nec statim patens exitus. Nam illa quoque, quanquam prona & vergentia, per quasdam ob-

N

ut au-

nas. gere

onis ele-

ire.

juo in

mtor

git la, it.

alıf-

n, nt.

luctantis animæ moras crebris quafi fingultibus fistunt, quod effundunt. An, quæ Oceano natura, fonti quoque? quaque ille ratione aut impellitur aut reforbetur, hac modicus hic humor vicibus alternis fupprimitur, vel egeritur? An, ut flumina, quæ in mare deferuntur, adversantibus ventis, obvioque æstu retorquentur, ita est aliquid quod hujus fontis excursum per momenta repercutiat? An latentibus venis certa menfura, quæ dum colligit quod exhauferat, minor rivus est & pigrior: cum collegit, agilior majorque profertur? An, nescio quod libramentum abditum & cæcum, quod cum exinanitum est, suscitat & elicit fontem: cum repletum, moratur, & strangulat? Scrutare tu causas, (potes enim) quæ tantum miraculum efficiunt. Mihi abunde est, si satis expressi, quod efficitur. Vale.

t

fe

C. PLINII CÆCILII

us

10

ut u-

-1-

r, er

is

t,

d

n

n

e

n

SECUNDI

EPISTOLARUM

LIBER QUINTUS.

1. C. PLINIUS SECUNDUS SEVERO SUO S.

Legatum mihi obvenit modicum, sed amplissimo gratius. Cur amplissimo gratius? Pomponia Gratilla exhæredato silio Assudio Curiano, hæredem reliquerat me: dederat cohæredes Sertorium Severum, prætorium virum, aliosque equites Romanos splendidos: Curianus orabat, ut sibi donarem portionem meam, seque præjudicio juvarem: eandem tacita conventione salvam mihi pollicebatur. Respondebam, non convenire moribus meis aliud palam, aliud agere secreto. Præterea, non esse satis honestum donare & locupleti & orbo. In summa, non profuturum ei, si donassem: profuturum, si cessissem: esse autem me paratum cedere, si inique exhæredatum mihi

N 2

(1

re

d

e

q

fi

h

ge

bi

S

ri

m

fr

fa

qu

m

til

ta

cu

m

tat

tai

ho

&

liqueret. Ad hoc ille, Rogo cognoscas. Cunctatus paulum, Faciam, inquam, Neque enim video, cur ipse me minorem putem, quam tibi videor. Sed jam nunc memento, non defuturam mihi constantiam, si ita fides duxerit secundum matrem tuam pronuntiandi. Ut voles, ait : voles enim quod æquissimum. Adhibui in confilium duos, quos tunc civitas nostra spectatissimos habuit, Corellium & Frontinum. His circumdatus, in cubiculo meo fedi. Dixit Curianus, quæ pro se putabat. Respondi paucis ego. Neque enim aderat alius, qui defunctæ pudorem tueretur. Deinde fecessi, & ex confilii fententia, Videtur, inquam, Curiane, mater tua justas habuisse causas irascendi tibi. Post hoc ille, cum cæteris fubscripsit centumvirale judicium, mecum non subscripsit. Appetebat judi-Cohæredes mei componere & trancii dies. figere cupiebant: non diffidentia caufæ, fed metu temporum. Verebantur, quod videbant multis accidisse, ne ex centumvirali judicio capitis rei exirent. Et erant quidam in illis, quibus objici & Gratillæ amicitia & Rustici posset: Rogant me, ut cum Curiano loquar. Convenimus in ædem Concordiæ. Ibi ego, Si mater

C-

in

11-

m

m

les

m

a-

1-

).

)-

ii

a.

C

.

d

t

.

r

(inquam) te ex parte quarta scripsisset hæredem, num queri posses? Quid si hæredem quidem instituisset ex asse, sed legatis ita exhaufiffet, ut non amplius apud te, quam quarta remaneret? Igitur sufficere tibi debet, fi exhæredatus à matre, quartam partem ab hæredibus ejus accipias, quam tamen ego augebo. Scis te non subscripsisse mecum, & jam biennium transisse, omniaque me usucepisse. Sed ut te cohæredes mei tractabiliorem experiantur, utque tibi nihil abstulerit reverentia mei, offero pro mea parte tantundem. fructum non conscientiæ modo, verum etiam famæ. Ille ergo Curianus legatum mihi reliquit: & factum meum (nisi forte blandior mihi) antiquorum notabili more fignavit. Hæc tibi scripsi, quia de omnibus quæ me vel delectant vel angunt, non aliter tecum quam mecum loqui foleo: deinde, quod durum existimabam, te amantissimum mei fraudare voluptate, quam ipse capiebam. Neque enim sum tam fapiens, ut nihil mea interfit, an iis, quæ honeste fecisse me credo, testificatio quædam, & quafi præmium accedat. Vale.

N 3

II. C. PLINIUS FLACCO SUO S.

Accept pulcherrimos turdos, cum quibus parem calculum ponere, nec ullis copiis ex Laurentino, nec maris tam turbidis tempestatibus possum. Recipies ergo epistolas steriles, & simpliciter ingratas: ac ne illam quidem solertiam Diomedis in permutando munere imitantes. Sed, quæ facilitas tua, hoc magis dabis veniam, quod se non mereri fatentur. Vale.

III. C. PLINIUS ARISTONI SUO S.

Cum plurima officia tua mihi grata & jucunda funt, tum vel maxime quod me celandum non putasti, fuisse apud te de versiculis meis multum copiosumque sermonem, eumque diversitate judiciorum longius processisse: extitisse etiam quosdam, qui scripta quidem ipsa non improbarent, me tamen amice simpliciterque reprehenderent, quod hæc scriberem recitaremque. Quibus ego, ut augeam meam culpam, ita respondeo. Facio nonnunquam versiculos severos parum, facio comædias, & audio &

pa-

lu-

us

n-

ım

es.

n,

n

n

e

specto mimos, & lyricos lego, & Sotadicos intelligo: aliquando præterea rideo, jocor, ludo; utque omnia innoxiæ remissionis genera breviter amplectar, homo fum. Nec vero moleste fero hanc esse de moribus meis existimationem: ut, qui nesciunt talia doctissimos, gravissimos, fanctissimos homines scriptitasse, me scribere mirentur. Ab illis autem, quibus notum est, quos quantosque auctores sequar, facile impetrari posse confido, ut errare me, sed cum illis finant, quorum non feria modo, verum etiam lufus exprimere, laudabile est. An ego verear (neminem viventium, ne quam in speciem adulationis incidam, nominabo) fed ego verear, ne me non fatis deceat, quod decuit M. Tullium, Cajum Calvum, Afinium Pollionem, Marcum Messalam, Q. Hortensium, M. Brutum, L. Syllam, Quintum Catulum, Quintum Scævolam, Servium Sulpitium, Varronem, Torquatum, immo Torquatos, C. Memmium, Lentulum, Gætulicum, Annæum Senecam, Lucejum, & proxime Virginium Rufum: & fi non fufficiunt exempla privata, Divum Julium, Divum Augustum, Divum Nervam, T. Cæfarem? Neronem enim transeo, quamvis sci-

N 4

h

I

ir

di

ci

n

eı

fe

d

g

271

di

N

n

qı

re

ip

qı

am, non corrumpi in deterius, quæ aliquando etiam à malis, sed honesta manere, quæ sæpius à bonis fiunt. Inter quos vel præcipue numerandus est P. Vergilius, Corn. Nepos, & prius Ennius, Actiusque. Non quidem hi Senatores, fed fanctitas morum non diftat ordinibus. Recito tamen, quod an illi fecerint, nescio etiam, sed illi judicio suo poterant esse contenti: mihi modestior constantia est, quam ut fatis absolutum putem, quod à me probetur. Itaque has recitandi causas sequor. Primum, quod ipfe qui recitat, aliquanto acrius fcriptis fuis auditorum reverentia intendit: deinde, quod, de quibus dubitat, quasi ex consilii sententia statuit. Multa etiam à multis admonetur, & fi non admoneatur, quid quisque sentiat, perspicit ex vultu, oculis, nutu, manuum motu, murmure, filentio, quæ fatis apertis notis judicium ab humanitate discernunt. Atque adeo, si cui forte eorum, qui interfuerunt, curæ fuerit eadem illa legere, intelliget me quædam aut commutasse, aut præterisse, fortasse etiam ex fuo judicio, quamvis ipfe nihil dixerit mihi. Atque hæc ita disputo, quasi populum in auditorium, non in cubiculum amicos advocarim,

quos plures habere, multis gloriosum, reprehensioni nemini fuit. Vale.

0

i

IV. C. PLINIUS VALERIANO SUO S.

RES parva, fed initium non parvum. Solers vir prætorius à Senatu petiit, ut fibi instituere in agris fuis nundinas permitteretur. Contradixerunt Vicentinorum legati: adfuit Thufcillus Nominatus: dilata causa est. Alio Senatu Vicentini fine advocato intraverunt: Dixerunt se deceptos, lapsine verbo, an quia ita sentiebant? Interrogati à Nepote Prætore, quem docuissent: responderunt, quem prius. Interrogati, an tunc gratis adfuisset: responderunt, Sex millibus nummûm. An rurfus aliquid dedissent: dixerunt, mille denarios. Nepos postulavit, ut Nominatus induceretur. Hactenus illo die. Sed, quantum auguror, longius res procedet. Nam pleraque tacita tantum ex minimo commota, latissime serpunt. Erexi aures tuas, quamdiu nunc oportet: quam blande roges ut reliqua cognoscas, si tamen non ante ob hæc ipsa veneris Romam, spectatorque malueris esse, quam lector. Vale.

V. C. PLINIUS MAXIMO SUO S.

NUNCIATUM mihi est, C. Fannium decesfisse: qui nuncius gravi me dolore confudit. Primum, quod amavi hominem elegantem, & difertum: deinde, quod judicio ejus uti folebam. Erat enim natura acutus, ufu exercitatus, varietate promptissimus. Angit me super ista casus ipsius. Decessit veteri testamento. Omifit, quos maxime diligebat: profecutus eft, quibus offensior erat. Sed hoc utcunque tolerabile: gravius illud, quod pulcherrimum opus imperfectum reliquit. Quamvis enim agendis causis distringeretur, scribebat tamen exitus occiforum, aut relegatorum à Nerone: & jam tres libros absolverat subtiles, & diligentes, & Latinos, atque inter fermonem historiamque medios. Ac tanto magis reliquos perficere cupiebat, quanto frequentius hi lectitabantur. Mihi autem videtur acerba femper & immatura mors corum, qui immortale aliquid parant. Nam qui voluptatibus dediti, quasi in diem vivunt, vivendi causas quotidie finiunt: qui vero posteros cogitant, & memoriam sui operibus

extendunt, his nulla mors non repentina est, ut quæ femper inchoatum aliquid abrumpat. Cajus quidem Fannius, quod accidit, multo ante præsensit. Visus est sibi per nocturnam quietem jacere in lectulo fuo compositus in habitum studentis, habere ante se scrinium (ita ut folebat.) Mox imaginatus est venisse Neronem, in toro refediffe: prompfiffe primum librum, quem de sceleribus ejus ediderat, eumque ad extremum revolvisse: idem in secundo ac tertio fecisse, tum abiisse. Expavit, & sic interpretatus est, tanquam idem sibi futurus effet scribendi finis, qui fuiffet illi legendi: & Quod me recordantem miseratio fuit idem. fubit, quantum vigiliarum, quantum laboris exhauserit frustra. Occurfant animo mea mortalitas, mea scripta. Nec dubito, te quoque eadem cogitatione terreri pro istis, quæ inter manus habes. Proinde dum suppetit vita, enitamur, ut mors quam paucissima, quæ abolere possit, inveniat. Vale.

cefdit. , &

per ito. eft.

pus dis

tus

& que

ere ur.

nt.

ero

VI. C. PLINIUS APOLLINARI SUO S.

AMAVI curam & folicitudinem tuam, qui cum audiffes me æstate Thuscos meos petiturum, ne facerem fuafisti, dum putas infalubres. Est fane gravis, & pestilens ora Thuscorum, quæ per litus extenditur: Sed hi procul à mari recesserunt, quinetiam Apennino saluberrimo montium subjacent. Atque adeo, ut omnem pro me metum ponas, accipe temperiem cœli, regionis fitum, villæ amænitatem, quæ & tibi auditu, & mihi relatu jucunda erunt. Cœlum est hyeme frigidum, & gelidum. Myrtos, oleas, quæque alia affiduo tepore lætantur, afpernatur ac respuit: laurum tamen patitur, atque etiam viridissimam profert interdum: sed non fæpius, quam sub urbe nostra, necat. Æstatis mira clementia. Semper aër spiritu aliquo movetur, frequentius tamen auras, quam ventos habet. Hinc fenes multos videas avos, proavosque jam juvenum. Audias fabulas veteres, fermonefque majorum: cumque veneris illo, putes alio te feculo natum. Regionis forma pulcherrima, imaginare Amphitheatrum aliquod immensum,

ui

s.

ı,

ri

0

n

& quale fola rerum natura possit effingere. Lata & diffusa planities montibus cingitur: montes fumma fui parte procera nemora & antiqua habent. Frequens ibi & varia venatio: Inde cæduæ fylvæ cum ipfo monte descendunt: has inter pingues, terrenique colles, (neque enim facile ufquam faxum, etiam fi quæratur, occurrit,) planissimis campis fertilitate non cedunt, opimamque messem serius tantum, sed non minus percoquunt. Sub his per latus omne vineæ porriguntur, unamque faciem longe lateque contexunt. Quarum à fine, imoque quasi margine, arbusta nascuntur: prata inde, campique. Campi, quos nonnifi ingentes boves & fortissima aratra perfringunt: tantis glebis tenaciffimum folum, cum primum profecatur, affurgit, ut nono demum fulco perdometur. Prata florida & gemmea, trifolium, aliasque herbas, teneras femper & molles, & quafi novas alunt. Cuncta enim perennibus rivis nutriuntur. Sed ubi aquæ plurimum, palus nulla: quia devexa terra quicquid liquoris accepit: nec abforbuit, effundit in Tyberim. Medios ille agros fecat: navium patiens, omnesque fruges devehit in urbem, hyeme duntaxat, & vere. Æstate summittitur,

immenfique fluminis nomen arenti alveo deferit, autumno refumit. Magnam capies voluptatem, fi hunc regionis fitum ex monte prospex-Neque enim terras tibi, fed formam aliquam ad eximiam pulchritudinem pictam videberis cernere. Ea varietate, ea descriptione, quocunque inciderint oculi, reficientur. Villa in colle imo fita prospicit quasi ex summo, ita leviter & fenfim clivo fallente confurgit, ut cum ascendere te non putes, sentias ascendisse. A tergo Apenninum, fed longius habet. Accipit ab hoc auras quamlibet fereno & placido die, non tamen acres, & immodicas, fed fpatio ipfo lassas & infractas, magna sui parte meridiem spectat, æstivumque solem ab hora sexta, hybernum aliquanto maturius, quasi invitat in porticum latam, & pro modo longam. ta in hac membra: atrium etiam ex more veterum, ante porticum xystus concisus in plurimas species, distinctusque buxo, demissus inde, pronusque pulvinus, cui bestiarum effigies invicem adversas buxus inscripsit. Acanthus in plano mollis, & pene dixerim liquidus. Ambit hunc ambulatio, pressis varieque tonsis viridibus inclusa: ab his gestatio in modum circi,

t

r

quæ buxum multiformem, humilesque, & retentas manu arbufculas circumit. Omnia maceria muniuntur: hanc gradata buxus operit & abscondit. Pratum inde non minus natura, quam fuperiora illa, arte visendum. Campi deinde, porro multaque alia prata & arbusta. A capite porticus triclinium excurrit, valvis xvstum definentem, & protinus pratum, multumque ruris videt fenestris. Hac latus xysti & quod profilit villæ, ac adjacentis hippodromi nemus, comasque prospectat. Contra mediam fere porticum diæta paulum recedit, cingit areolam, quæ quatuor platanis inumbratur. Inter has marmoreo labro aqua exundat, circumjectasque platanos, & subjecta platanis leni aspergine fovet. Est in hac diæta dormitorium cubiculum, quod diem, clamorem, fonumque excludit: junctaque quotidiana amicorum cœnatio. Areolam illam porticus alia, eademque omnia, quæ porticus aspicit. Est & aliud cubiculum à proxima platano, viride & umbrosum, marmore exsculptum podio tenus: nec cedit gratiæ marmoris, ramos, infidentefque ramis aves imitata pictura; cui fubest fonticulus: In hoc fonte crater, circa fiphunculi

a

,

t

h

e

m

b

01

CI

V

li

V

q

Ci

n

fi

C

a

tı

b

fe

a

plures miscent jucundissimum murmur. In cornu porticus ampliffimum cubiculum à triclinio occurrit: aliis fenestris xystum, aliis despicit pratum, sed ante piscinam; quæ fenestris servit ac subjacet, strepitu visuque jucunda. Nam ex edito defiliens aqua, fuscepta marmore albefcit. Idem cubiculum hyeme tepidissimum, quia plurimo fole perfunditur. Cohæret hypocaustum, & si dies nubilus, immisso vapore, folis vicem fupplet. Inde apodyterium balinei laxum & hilare excipit cella frigidaria, in qua baptisterium amplum atque opacum. Si natare latius aut tepidius velis, in area piscina est, in proximo puteus, ex quo possis rursus astringi, si pœniteat teporis. Frigidariæ cellæ connectitur media, cui fol benignissime præsto est, caldariæ magis. Prominet enim. In hac tres defcensiones: duæ in sole, tertia à sole longius, à luce non longius. Apodyterio superpositum est sphæristerium, quod plura genera exercitationis, pluresque circulos capit. Nec procul à balineo scalæ, quæ, in cryptoporticum ferunt, prius ad diætas tres. Harum alia areolæ illi, in qua platani quatuor, alia prato, alia vineis imminet, diversasque cœli partes, ac prospectus

1-

io

cit

r-

m

1-

n,

7-

e,

ei

ia

re

n

ır

n

S

In fumma cryptoporticu cubiculum, ex ipfa cryptoporticu excifum, quod hippodromum, vineas, montes intuetur. Jungitur cubiculum obvium foli maxime hyberno. Hinc oritur diæta, quæ villæ hippodromum adnectit. Hæc facies, hic visus à fronte, à latere æstiva cryptoporticus in edito posita, quæ non aspicere vineas, fed tangere videtur. In media triclinium faluberrimum afflatum ex Apenninis vallibus recipit. Post latissimis fenestris vineas, valvis æque vineas, fed per cryptoporticum quafi admittit, à latere triclinii, quod fenestris caret, scalæ convivio utilia, secretiore ambitu fuggerunt. In fine cubiculum, cui non minus jucundum prospectum cryptoporticus ipsa, quam vineæ præbent. Subest cryptoporticus subterraneæ similis, æstate incluso frigore riget: contentaque aëre suo nec desiderat auras nec admittit. Post utramque cryptoporticum, unde triclinium definit, incipit porticus: ante medium diem, hyberna: inclinato die, æstiva: hac adeuntur diætæ duæ, quarum in altera cubicula quatuor, altera tria, ut circuit fol, aut fole utuntur, aut umbra. Hanc dispositionem, amœnitatemque tectorum longe præcedit hip-

n

ti

n

ti

r

8

podromus, medius patescit, statimque intrantium oculis totus offertur. Platanis circuitur: illæ hedera vestiuntur, utque summæ suis, ita imæ alienis frondibus virent. Hedera truncum & ramos pererrat, vicinasque platanos transitu suo copulat. Has buxus interjacet. Exteriores buxos circumvenit Laurus, umbræque platanorum fuam confert. Rectus hic hippodromi limes in extrema parte hemicyclo frangitur, mutatque faciem: cupressis ambitur, & tegitur, denfiore umbra opacior, nigriorque: interioribus circulis (funt enim plures) purissimum diem recipit. Inde etiam rofas offert, umbrarumque frigus non ingrato fole distinguit. Finito vario illo, multiplicique curvamine, recto limiti redditur, nec huic uni. Nam viæ plures intercedentibus buxis, dividuntur, alibi pratulum, alibi ipfa buxus intervenit in formas mille descripta, literis interdum, quæ modo nomen Domini dicunt, modo artificis: alternis metulæ furgunt, alternis inferta funt poma: & in opere urbaniffimo, fubita velut illati ruris imitatio, medium in fpatium brevioribus utrinque platanis adornatur. Post has, acanthus hine inde lubricus n-

r:

ita

n-

OS

t.

e-

p-

lo

i-

1-

m

to

i-

ic

s,

1-

n

S

& flexuofus, deinde plures figuræ, pluraque nomina. In capite stibadium candido marmore, vite protegitur. Vitem quatuor columellæ Carvstiæ subeunt. E stibadio aqua, velut expressa cubantium pondere, siphunculis effluit, cavato lapide fuscipitur, gracili marmore continetur, atque ita occulte temperatur, ut impleat, nec redundet. Gustatorium graviorque cœnatio margini imponitur, levior navicularum & avium figuris innatans circuit: contra fons egerit aquam & recipit. Nam expulsa in altum in fe cadit, junctifque hiatibus & absorbetur & tollitur. E regione stibadii adversum cubiculum tantum stibadio reddit ornatus, quantum accipit ab illo. A marmore splendet, valvis in viridia prominet, & exit: alia viridia fuperioribus inferioribusque fenestris suspicit, despicitque. Mox zothecula refugit quafi in cubiculum idem atque aliud. Lectulus hîc & undique fenestræ, & tamen lumen obscurum umbra premente. Nam lætissima vitis per omne tectum in culmen nititur & ascendit. Non secus ibi, quam in nemore jaceas: imbrem tantum tanquam in nemore non fentias. Hîc quoque fons nascitur, simulque subducitur. Sunt

d

f

j

n

locis pluribus disposita sedilia è marmore, quæ ambulatione fessos, ut cubiculum ipsum juvant. Fonticuli fedilibus adjacent, per totum hippodromum inductis fistulis strepunt rivi, & qua manus duxit, fequuntur. His nunc illa viridia, nunc hæc, interdum fimul omnia lavantur. Vitassem jamdudum, ne viderer argutior, nisi propofuissem omnes angulos tecum epistola circumire. Neque enim verebar, ne laboriofum effet legenti tibi, quod visenti non fuisset: præfertim cum interquiescere si liberet, depositaque epistola, quasi residere sæpius posses. Præterea indulfi amori meo. Amo enim, quæ maxima ex parte ipfe inchoavi, aut inchoata percolui. In fumma (cur enim non aperiam tibi vel judicium meum vel errorem?) primum ego officium scriptoris existimo, ut titulum suum legat, atque identidem interroget se, quid cœperit scribere: fciatque, fi materiæ immoratur, non esse longum: longissimum, si aliquid accersit atque attrahit. Vides, quot versibus Homerus, quot Virgilius arma, hic Æneæ, Achillis ille, describat: brevis tamen uterque est, quia facit quod instituit. Vides, ut Aratus minutissima etiam sidera consectetur & colligat, molæ

ıt.

0-

ua

a,

r.

ifi la

)-

t:

1-

-

a

n

dum tamen fervat. Non enim excurfus hic ejus, fed opus ipfum est. Similiter nos, ut parva magnis, cum totam villam oculis tuis fubjicere conamur, si nihil inductum & quasi devium loquimur, non epistola, quæ describit, sed villa, quæ describitur magna est. Verum illuc, unde cœpi; ne fecundum legem meam jure reprehendar, fi longior fuero in hoc, quod Habes causas, cur ego Thuscos exceffi. meos Thusculanis, Tyburtinis, Prænestinisque meis præponam. Nam fuper illa, quæ retuli, altius ibi otium, & pinguius, eoque fecurius: nulla necessitas togæ, nemo accersitor ex proximo. Placida omnia & quiescentia, quod ipfum falubritate regionis, ut purius cœlum, ut aër liquidior accedit: ibi animo, ibi corpore maxime valeo. Nam studiis animum, venatu corpus exerceo. Mei quoque nufquam falubrius degunt, usque adhuc certe neminem ex iis, quos eduxeram mecum (venia fit dicto) ibi amifi. Dii modo in posterum hoc mihi gaudium, hanc gloriam loco fervent. Vale.

VII. C. PLINIUS CALVISIO SUO S.

NEC hæredem institui, nec percipere posse Rempubl. constat: Saturninus autem, qui nos reliquit hæredes, quadrantem Reipubl. noftræ. deinde pro quadrante præceptionem quadringentorum millium dedit. Hoc, si jus aspicias, irritum: fi defuncti voluntatem, ratum & firmum est. Mihi autem defuncti voluntas (vereor quam in partem Jurisconsulti, quod fum dicturus, accipiant) antiquior jure est, utique in eo quod ad communem patriam voluit pervenire. An cui de meo festertium undecies contuli, huic quadringentorum millium paulo amplius tertiam partem ex adventitio denegem? Scio te quoque à judicio meo non abhorrere, cum eandem Remp. ut civis optimus diligas. Velim ergo cum proxime decuriones contrahentur, quid fit juris indices, parce tamen & modeste: deinde subjungas, nos quadringenta millia offerre, ficut præcepit Satur-Illius hoc munus, illius liberalitas, nostrum tantum obsequium vocetur. Hæc ego scribere publice superfedi: Primum, quod memineram pro necessitudine amicitiæ nostræ, pro facultate prudentiæ tuæ, & debere te & posse, perinde meis, ac tuis partibus fungi: deinde, quia verebar ne modum, quem tibi in sermone custodire facile est, tenuisse in epistola non viderer. Nam sermonem vultus, gestus, vox ipsa moderatur: epistola, omnibus commendationibus destituta, malignitati interpretantium exponitur. Vale.

ffe

108

æ,

n-

S,

& 1-

e

VIII. C. PLINIUS CAPITONI SUO S.

Suades, ut historiam scribam, & suades non solus: multi hoc me sæpe monuerunt, & ego volo. Non quia commode facturum esse consido (id enim temere credas, nisi expertus) sed quia mihi pulchrum inprimis videtur, non pati occidere, quibus æternitas debeatur, aliorumque samam cum sua extendere. Me autem nihil æque, ac diuturnitatis amor & cupido solicitat: res homine dignissima, præsertim qui nullius sibi conscius culpæ, posteritatis memoriam non resormidet. Itaque diebus ac noctibus cogito,

Tollere humo.

Id enim voto meo sufficit: illud supra votum,

—— Victorque virum volitare per ora.

C

a

Quanquam ô! ---Sed hoc fatis est, quod prope fola historia polliceri videtur. Orationi enim & carmini parva gratia, nifi eloquentia fit fumma: historia quoquo modo scripta delectat. Sunt enim homines natura curiofi, & quamlibet nuda rerum cognitione capiuntur, ut qui sermunculis etiam fabellisque ducantur. Me vero ad hoc studium impellit domesticum quoque exemplum. Avunculus meus, idemque per adoptionem pater, hiftorias, & quidem religiofissime, scripsit. venio autem apud sapientes honestissimum esse: majorum vestigia sequi, si modo recto itinere præcesserint. Cur ergo cunctor? Egi magnas & graves causas. Has (etiamsi mihi tenuis ex eis spes) destino retractare, ne tantus ille labor meus, nisi hoc quod reliquum est studii addidero, mecum pariter intercidat. Nam si rationem posteritatis habeas, quicquid non est peractum, pro non inchoato est. Dices, Potes simul & rescribere actiones, & componere historiam. Utinam! Sed utrumque tam magnum est, ut abunde sit alterum efficere. Undevicesimo æta-

tis anno dicere in foro cœpi, & nunc demum, quid præstare debeat orator, adhuc tamen per caliginem video. Quid, fi huic oneri novum accesserit? Habet quidem oratio & historia multa communia, fed plura diversa in his ipsis, quæ communia videntur. Narrat fane illa, narrat hæc, fed aliter. Huic pleraque humilia & fordida, & ex medio petita: illi omnia recondita, fplendida, excelfa, conveniunt. Hanc fæpius offa, musculi, nervi: illam tori quidam & quasi jubæ decent. Hæc vel maxime vi, amaritudine, instantia: illa tractu & suavitate, atque etiam dulcedine placet. Postremo alia verba, alius fonus, alia constructio. Nam plurimum refert, ut Thucydides ait, μτημα fit, an ἀγώνισμα, quorum alterum oratio, alterum hiftoria. His ex causis non adducor, ut duo dissimilia, & hoc ipfo diverfa, quod maxima, confundam, misceamque: ne tanta quasi colluvione turbatus, ibi faciam, quod hîc debeo. Ideoque interim veniam, (ne à forenfibus verbis recedam,) advocandi peto. Tu tamen jam nunc cogita, quæ potissimum tempora aggrediamur. Vetera & scripta aliis? parata inquisitio, sed onerosa collatio; intacta & nova? graves offensæ, levis

n

gratia. Nam præterii, quod in tantis vitiis hominum plura culpanda funt, quam laudanda: tum fi laudaveris, parcus: fi culpaveris, nimius fuisse dicaris: quamvis illud plenissime, hoc restrictissime, feceris. Sed hæc me non retardant: est enim mihi pro side satis animi. Illud peto præstruas, ad quod hortaris, eligasque materiam, ne mihi, jam scribere parato, alia rursus cunctationis & moræ justa ratio nascatur. Vale.

r

q

fe

a

IX. C. PLINIUS SATURNINO SUO S.

Varie me affecerunt literæ tuæ: nam partim læta, partim tristia continebant. Læta, quod te in urbe teneri nunciabant. Nollem, inquis: sed ego volo, propterea quod recitaturum statim ut ego venissem, pollicebantur. Ago gratias: quod expector. Triste illud, quod Julius Valens graviter jacet: quanquam ne hoc quidem triste, si illius utilitatibus æstimetur, cujus interest quam maturissime inexplicabili morbo liberari. Illud plane non triste solum, verum etiam luctuosum, quod Julius Avitus decessit, dum ex quæstura redit. Decessit autem in navi procul à fratre amantissimo, procul

iis

a:

00

r-

ıd

1-

lS

à matre, à fororibus. Nihil ista ad mortuum pertinent, sed pertinuerunt, cum moreretur. Pertinent ad hos, qui supersunt. Jam, quod in flore primo tantæ indolis juvenis extinctus est, summa consecuturus, si virtutes ejus maturuissent. Quo ille studiorum amore slagrabat? quantum legit? quantum etiam scripsit? quæ nunc omnia cum ipso sine fructu posteritatis aruerunt. Sed quid ego indulgeo dolori? cui si frenos remittas, nulla materia non maxima est. Finem epistolæ faciam, ut sacere possim etiam lacrymis, quas epistola expressit. Vale.

X. C. PLINIUS ANTONINO SUO S.

Cum versus tuos æmulor, tum maxime, quam sint boni, experior. Ut enim pictores pulchram, absolutamque faciem raro, nisi in pejus effingunt: ita ego ab hoc archetypo laboro & decido. Quo magis hortor, ut quamplurima proferas, quæ imitari omnes concupiscant, nemo aut paucissimi possint. Vale.

XI. C. PLINIUS TRANQUILLO SUO S.

LIBERA tandem hendecafyllaborum meorum fidem, qui scripta tua communibus amicis spoponderunt, appellantur quotidie & flagitantur: ac jam periculum est, ne cogantur ad exhibendum formulam accipere. Sum & ipfe in edendo hæsitator: tu tamen meam quoque cunctationem tarditatemque vicisti. Proinde aut rumpe jam moras, aut cave ne eosdem illos libellos, quos tibi hendecafyllabi nostri blanditiis elicere non posfunt, convicio scazontes extorqueant. Perfectum opus, absolutumque est, nec jam fplendescit lima, sed atteritur. Patere me videre titulum tuum, patere audire, describi, legi, vænire volumina Tranquilli mei. Æquum est, nos in amore tam mutuo eandem percipere ex te voluptatem, qua tu perfrueris ex nobis. Vale.

XII. C. PLINIUS FABATO PROSOCERO SUO S.

um

00-

ır:

en-

en-

ta-

m-

os,

ere

nt.

ım

vi-

gi,

ft,

ex

is.

Accept literas tuas, ex quibus cognovi speciofiffimam te porticum sub tuo filique tui nomine dedicasse, sequenti die in portarum ornatum pecuniam promifisse, ut initium liberalitatis effet confummatio prioris. Gaudeo primum tua gloria, cujus ad me pars aliqua pro neceffitudine nostra redundat: deinde quod memoriam Soceri mei pulcherrimis operibus video proferri. Postremo quod patria nostra florescit, quam mihi à quocunque excoli jucundum, à te vero lætissimum est. Quod superest, Deos precor, ut animum istum tibi, animo isti tempus quam longissimum tribuant. Nam liquet mihi futurum, ut peracto, quod maxime promissifti, inchoes aliud. Nescit enim semel incitata liberalitas stare, cujus pulchritudinem usus ipse commendat. Vale.

XIII. C. PLINIUS SCAURO SUO S.

RECITATURUS oratiunculam, quam publicare cogito, advocavi aliquos, ut vererer: paucos, ut verum audirem. Nam mihi duplex ratio recitandi: una, ut folicitudine incendar: altera, ut admonear, si quid forte me, ut meum, fallat. Tuli quod petebam: inveni, qui mihi copiam confilii fui facerent. Ipfe præterea quædam emendanda annotavi. Emendavi librum, quem misi tibi. Materiam ex titulo cognosces, cætera liber explicabit: quem jam nunc oportet ita confuescere, ut fine præfatione intelligatur. Tu velim, quid de universo, quid de partibus fentias, feribas mihi. Ero enim vel cautior in continendo, vel constantior in edendo, si huc vel illuc auctoritas tua accesserit. Vale.

XIV. C. PLINIUS VALERIANO SUO S.

Er tu rogas, & ego promisi, si rogasses, scripturum me tibi, quem habuisset eventum postulatio Nepotis circa Thuscillum Nominatum.

X

e

Inductus est Nominatus, egit ipse pro se nullo accusante. Etenim legati Vicentinorum non modo non presserunt eum, verum etiam sublevaverunt. Summa defensionis, non fidem sibi in advocatione, sed constantiam defuisse: descendisse ut acturum, atque etiam in curia visum: deinde sermonibus amicorum perterritum, recessisse. Monitum enim, ne desiderio Senatoris non jam quasi de nundinis, sed quasi de gratia, fama, dignitate certantis, tam pertinaciter, præsertim in Senatu repugnaret: alioqui majorem invidiam, quam proxime passurus. Erat fane verum: tamen à paucis acclamatum est. Inde subjunxit preces, multumque lacrymarum: quinetiam tota actione homo in dicendo exercitatus operam dedit, ut deprecari magis (id enim & favorabilius & tutius) quam defendi videretur. Abfolutus est sententia designati Consulis Afranii Dextri, cujus hæc fumma: Melius quidem Nominatum fuisse facturum, si causam Vicentinorum eodem animo quo susceperat, pertulisset; quia tamen in hoc genus culpæ non fraude incidisset, nihilque dignum animadversione admissse convinceretur, liberandum, ita tamen ut Vicentinis, quod acceperat, redderet. Affenserunt omnes,

præter Flavium Aprum. Is interdicendum ei advocationibus in quinquennium cenfuit: & quamvis neminem auctoritate traxiffet, constanter in sententia mansit: quinetiam Dextrum, qui primus diversum censuerat, prolata lege de Senatu habendo, jurare coëgit è Rep. esse, quod cenfuiffet : cui, quanquam legitimæ poftulationi, à quibusdam reclamatum est. Exprobrare enim cenfenti ambitionem videbatur. Sed priufquam fententiæ dicerentur, Nigrinus, Tribunus plebis, recitavit libellum difertum & gravem, quo questus est vænire advocationes, vænire etiam prævaricationes: in lites coiri: & gloriæ loco poni ex fpoliis civium magnos & statos reditus. Recitavit capita legum, admonuit Senatufconfultorum: in fine dixit petendum ab optimo Principe, ut quia leges, quia Senatusconsulta contemnerentur, ipse tantis vitiis mederetur. Pauci dies, & liber Principis feverus, & tamen moderatus. Leges ipfum, est in publicis actis. Quam me juvat, quod in causis agendis non modo pactione, dono, munere, verum etiam xeniis femper abstinui! Oportet quidem, quæ funt inhonesta, non quasi illicita, sed quasi pudenda vitare:

Jucundum tamen si prohiberi publice videas, quod nunquam tibi ipse permiseris. Erit fortasse, immo non dubie, hujus propositi mei & minor laus, & obscurior fama, cum omnes ex necessitate facient, quod ego sponte faciebam. Interim fruor voluptate, cum alii divinum me, alii meis rapinis, meæ avaritiæ occursum, per ludum ac jocum dictitant. Vale.

XV. C. PLINIUS PONTIO SUO S.

Secesseram in municipium, cum mihi nunciatum est, Cornutum Tertullum accepisse Æmiliæ viæ curam. Exprimere non possum, quanto sim gaudio affectus, & ipsius & meo nomine. Ipsius, quod sit licet, sicut est, ab omni ambitione longe remotus, debet tamen ei jucundus esse honor ultro datus. Meo, quod aliquanto magis me delectat, mandatum mihi officium, postquam par Cornuto datum video. Neque enim augeri dignitate, quam æquari bonis gratius. Cornuto autem quid melius? quid sanctius? quid in omni genere laudis ad exemplar antiquitatis expressius? quod mihi cognitum est non fama, qua alioqui optima &

meritissima fruitur, sed longis magnisque experimentis. Una diligimus, una dileximus omnes fere, quos ætas nostra in utroque sexu æmulandos tulit: quæ focietas amicitiarum arctissima nos familiaritate conjunxit. Accessit vinculum necessitudinis publicæ. Idem enim mihi, (ut fcis) collega quafi voto petitus in præfectura ærarii fuit: fuit & in Consulatu. Tum ego qui vir, & quantus effet, altissime inspexi, cum sequerer ut magistrum, ut parentem vererer: quod non tam ætatis maturitate, quam vitæ merebatur. His ex causis, ut illi, sic mihi gratulor, nec privatim magis quam publice, quod tandem homines non ad pericula, ut prius, verum ad honores virtute perveniunt. In infinitum epistolam extendam, si gaudio meo indulgeam. Prævertor ad ea, quæ me agentem hic nuncius deprehendit. Eram cum profocero meo, eram cum amita uxoris, eram cum amicis diu defideratis, circumibam agellos, audiebam multum rusticarum querelarum: rationes legebam invitus & cursim (aliis enim chartis, aliis fum literis initiatus) cœperam etiam itineri me præparare: nam includor angustiis commeatus, eoque ipfo, quod delegatum CorX-

n-

(u

clit m

e-

m

i,

ic

)-

a,

t.

0

1-

n

1-

)-

n

-

nuto audio officium, mei admoneor. Cupio te quoque sub idem tempus Campania tua remittat, ne quis, cum in urbem rediero, contubernio nostro dies pereat. Vale.

XVI. C. PLINIUS MARCELLINO SUO S.

TRISTISSIMUS hæc tibi scribo. Fundani nostri filia minor est defuncta: qua puella nihil unquam festivius, amabilius, nec modo longiore vita, fed prope immortalitate dignius vidi. Nondum annos quatuordecim impleverat, & jam illi anilis prudentia, matronalis gravitas erat: & tamen fuavitas puellaris cum virginali verecundia. Ut illa patris cervicibus inhærebat! ut nos amicos paternos & amanter & modeste complectebatur! ut nutrices & pædagogos, ut præceptores, pro fuo quemque officio diligebat! quam studiose, quam intelligenter lectitabat! ut parce custoditeque ludebat! qua illa temperantia, qua patientia, qua etiam constantia novissimam valetudinem tulit! medicis obsequebatur, sororem, patrem adhortabatur, ipsamque se destitutam corporis sui viribus, vigore animi fustinebat: duravit hic illi usque

ad extremum, nec aut spatio valetudinis, aut metu mortis infractus est, quo plures gravioresque nobis causas relinqueret, & desiderii & do-O triste plane, acerbumque funus! ô morte ipfa mortis tempus indignius! Jam destinata erat egregio juveni, jam electus nuptiarum dies, jam nos vocati. Quod gaudium, quo mœrore mutatum est? Non possum exprimere verbis, quantum animo vulnus acceperim, cum audivi, Fundanum ipfum (ut multa luctuofa dolor invenit) præcipientem, quod in vestes, margaritas, gemmas fuerat erogaturus, hoc in thura & unguenta, & odores impenderetur. Eft quidem ille eruditus & fapiens, ut qui fe ab ineunte ætate altioribus studiis artibusque dediderit: fed nunc omnia, quæ audiit, quærit: fæpe quæ dixit, afpernatur, expulfifque virtutibus aliis, pietatis est totus. Et talis est pietas, cui ignoscas: laudabis etiam, fi cogitaveris quid amiserit. Amisit enim filiam quæ non minus mores ejus, quam os vultumque referebat, totumque patrem mira fimilitudine exfcripferat. Proinde si quas ad eundem de dolore tam justo literas mittes, memento adhibere folatium, non quafi castigatorium & nimis forte, sed molle

& humanum. Quod ut facilius admittat, multum faciet medii temporis fpatium. Ut enim crudum adhuc vulnus, medentium manus reformidat, deinde patitur, atque ultro requirit: fic recens animi dolor confolationes rejicit ac refugit, mox defiderat, & clementer admotis acquiescit. Vale.

XVII. C. PLINIUS SPURINNÆ SUO S.

Scro quantopere bonis artibus faveas, quantum gaudium capias, si nobiles juvenes dignum aliquid majoribus suis faciant: quo sestinantius nuncio tibi fuisse me hodie in auditorio Calphurnii Pisonis. Recitabat ἐρωτοπαίνιον, eruditam sane luculentamque materiam scripta elegis erat fluentibus, & teneris, & enodibus, sublimibus etiam verbis, ut poscit locus. Alte enim & varie nunc attollebatur, nunc residebat: excelsa depressis, exilia plenis, severis jucunda mutabat: omnia ingenio pari. Commendabat hæc voce suavissima, vocem verecundia, multum sanguinis, multum solicitudinis in ore, magna ornamenta recitantis. Etenim nescio, quo pacto magis in studiis homines

timor, quam fiducia decet. Ne plura, (quanquam libet plura, quo funt pulchriora de juvene, rariora de nobili) recitatione finita, multum ac diu exofculatus adolescentem, qui est acerrimus stimulus monendi, laudibus incitavi, pergeret, qua cœpisset, lumenque quod sibi majores sui prætulissent, posteris ipsis præferret. Gratulatus fum optimæ matri, gratulatus & fratri, qui ex auditorio illo non minorem pietatis gloriam, quam ille alter eloquentiæ tulit. Tam notabiliter pro fratre recitante primum metus ejus, mox gaudium eminuit. Dii faciant, ut talia tibi fæpius nunciem. Faveo enim feculo, ne sit sterile & effœtum: mireque cupio, ne nobiles nostri nihil in domibus fuis pulchrum, nisi imagines habeant: quæ nunc mihi hos adolescentes tacite laudare, adhortari, & quod amborum gloriæ fatis magnum eft, agnofcere videntur. Vale.

XVIII. C. PLINIUS MACRO SUO S.

Bene est mihi, quia tibi bene est. Habes uxorem tecum, habes filium. Frueris mari, fontibus, viridibus, agro, villa amœnissima.

Neque enim dubito esse amœnissimam, in qua se composuerat homo, felicior ante, quam felicissimus sieret. Ego in Thuscis & venor & studeo: quæ interdum alternis, & interdum simul facio: nec tamen adhuc possum pronunciare, utrum sit difficilius, capere aliquid, an scribere. Vale.

XIX. C. PLINIUS PAULINO SUO S.

VIDEO quam molliter tuos habeas, quo simplicius tibi consitebor, qua indulgentia meos tractem. Est mihi semper in animo & Homericum illud, wathe &' wie natura siperior & durior, frangeret me tamen insirmitas liberti mei Zosimi: cui tanto major humanitas exhibenda est, quanto nunc illa magis eget. Est homo probus, officiosus, literatus, & ars quidem ejus, & quasi inscriptio, comœdus, in qua plurimum facit. Nam pronunciat acriter, sapienter, apte, decenter etiam, utitur & cithara perite, ultra quam comœdo necesse est. Idem tam commode orationes, & historias, & carmina legit, ut hoc solum didicisse videatur.

Hæc tibi fedulo expofui, quo magis fcires, quam multa unus mihi, & quam jucunda ministeria præstaret. Accedit huc longa jam charitas hominis, quam ipfa pericula auxerunt. Est enim à natura comparatum, ut nihil æque amorem incitet & accendat, quam carendi metus, quem ego pro hoc non femel patior. Nam ante aliquot annos, dum intente inftanterque pronunciat, fanguinem rejecit, atque ob hoc in Ægyptum missus, à me post longam peregrinationem confirmatus rediit nuper. Deinde dum per continuos dies, nimis imperat voci, veteris infirmitatis tufficula admonitus, rurfus fanguinem reddidit. Qua ex caufa destinavi eum mittere in prædia tua, quæ Forojulii possides. Audivi enim te sæpe referentem esse ibi, & aërem salubrem, & lac hujufmodi curationibus accommodatissimum. Rogo ergo scribas tuis, ut illi villa, ut domus pateat : offerant etiam fumptibus ejus, fi quid opus erit: erit autem opus modico. Est enim tam parcus & continens, ut non folum delicias, verum etiam necessitates valetudinis frugalitate restringat; ego proficifcenti tantum viatici dabo, quantum fufficit eunti in tua. Vale.

d

tı

C

r

b

ti

to

r

F

XX. C. PLINIUS URSO SUO S.

n

n

e

Har rubi fedulo expotut, quo magis feires, quam

praviturers is secretar force some again charmas has ITERUM Bithyni post breve tempus à Julio Baffo & Rufum Varenum Proconfulem detulerunt: Varenum, quem nuper adversus Bassum advocatum, & postularant, & acceperant. Inducti in Senatum, inquisitionem postulaverunt; tum Varenus petit, ut fibi quoque defenfionis caufa evocare testes liceret. Recufantibus Bithynis, cognitio suscepta est. Egi ego pro Vareno non fine eventu. Nam bene an male, liber indicabit. In actionibus enim utramque in partem fortuna dominatur: multum commendationis & detrahit & adfert memoria, vox, geftus, tempus ipfum: postremo vel amor, vel odium rei. Liber offensis, liber gratia, liber & secundis casibus & adversis caret. Respondit mihi Fontejus Magius, unus ex Bithynis, plurimis verbis, paucissimis rebus. Mos est plerisque Græcorum, ut illis sit pro copia volubilitas: tam longas, tamque rigidas periodos uno spiritu quafi torrente contorquent. Ita Julius Candidus non invenuste solet dicere, aliud esse eloquentiam, aliud loquentiam. Nam eloquentia

vix uni aut alteri, immo fi Marco Antonio credimus, nemini: hæc vero, quam Candidus loquentiam appellat, multis atque etiam impudentissimo cuique maxime contingit. Postero die dixit pro Vareno Homullus callide, acriter, culte: contra Nigrinus presse, graviter, ornate. Censuit Acilius Rufus, Consul defignatus, inquifitionem Bithynis dandam: postulationem Vareni filentio præteriit. Hæc forma neganda fuit. Cornelius Priscus Consularis, & accusatoribus, quæ petebant, & reo tribuit, vicitque Impetravimus rem, nec lege comprehensam, nec satis usitatam, justam tamen. Quare justam non sum epistola executurus, ut desideres actionem. Nam si verum est Homericum illud.

p

n

d

n

q

tı

c

(

n

Την γὰρ ἀοιδην μᾶλλον ἐπικλείεσ' ἄνθρωποι, Η πες ἀκεόντεσσι νεωτάτη ἀμΦιπέληται, Apud te providendum est mihi, ne gratiam novitatis & florem, quæ oratiunculam meam vel maxime commendant, epistolæ loquacitate præcerpam. Vale. eus

uro

r,

e.

m

la

1-

e

t

XXI. C. PLINIUS RUFO SUO S.

DESCENDERAM in Basilicam Juliam, auditurus quibus proxima comperendinatione refpondere debeam. Sedebant judices, Centumviri venerant, obverfabantur advocati; filentium longum, tandem à Prætore nuncius. Dimittuntur Centumviri: eximitur dies, me gaudente, qui nunquam ita paratus sum, ut non mora læter. Caufa dilationis, Nepos Prætor, qui legibus quærit. Propofuerat breve edictum, admonebat accufatores, admonebat reos, executurum fe quæ Senatufconfulto continerentur. Suberat edicto Senatusconsultum hoc: Omnes, qui quid negotii haberent, jurare prius, quam agerent, jubebantur, nihil se ob advocationem cuiquam dedisse, promisisse, cavisse. enim verbis, ac mille præterea, & vænire advocationes, & emi vetabantur. Peractis tamen negotiis, permittebat pecuniam duntaxat decem millium dare. Hoc facto Nepotis commotus prætor, qui Centumviralibus præfidet, deliberaturus, an fequeretur exemplum, inopinatum nobis otium dedit. Interim tota civiti, Invenimus, qui curva corrigerent. Quid? ante hunc Prætores non fuerunt? Quis autem hic est, qui emendet publicos mores? Alii contra, Rectissime fecit, initurus magistratum: jura recognovit: Senatusconsulta legit, reprimit novissimas pactiones: rem pulcherrimam turpissime vanire non patitur. Tales ubique sermones, qui tamen alterutram in partem ex eventu prævalebunt. Est omnino iniquum, sed usu receptum, quod honesta consilia, vel turpia, prout male aut prospere cedunt, ita vel probantur, vel reprehenduntur. Inde plerumque eadem sacta, modo diligentiæ, modo vanitatis, modo libertatis, modo furoris nomen accipiunt. Vale.

n

C. PLINII CÆCILII

ul-

tem ra,

re-

æqui

lem,

ale

re-

ta.

er-

SECUNDI

EPISTOLARUM

LIBER SEXTUS.

I. C. PLINIUS SECUNDUS TYRONI SUO S.

QUAMDIU ego trans Padum, tu in Piceno, minus te requirebam. Postquam ego in urbe, tu adhuc in Piceno, multo magis: ex quo ipsa loca, in quibus esse una solemus, acrius me tui commonent, seu, quod desiderium absentium nihil perinde, ac vicinitas acuit, quoque propius accesseris ad spem fruendi, hoc impatientius careas. Quicquid in causa, eripe me huic tormento: veni, aut ego illuc, unde inconsulte properavi, revertar, vel ob hoc solum, ut experiar an mihi, cum sine me Romæ cæperis esse, similes his epistolas mittas. Vale.

Pa la

&

qu

ca

de

qt

no di

be

ju

ta

qu

qu

E

fp

fir

pr

qu pe

an

II. C. PLINIUS ARRIANO SUO S.

Soleo nonnunquam in judiciis quærere Marcum Regulum: nolo enim dicere, desiderare. Cur ergo quæro? habebat studiis honorem, timebat, pallebat, scribebat: quamvis non poffet dediscere illud ipsum, quod oculum modo dextrum, modo finistrum circumlinebat: dextrum, si à petitore, alterum, si à possessore effet acturus, quod candidum splenium in hoc aut illud supercilium transferebat : quod semper aruspices consulebat de actionis eventu, animi fuperstitione, sed tamen à magno studiorum honore veniebat. Jam illa perquam jucunda una dicentibus, quod libera tempora petebat, quod audituros corrogabat. Quid denique jucundius, quam fub alterius invidia, quamdiu velis, & in alieno auditorio, quafi deprehenfum commode dicere? Sed utcunque se habent ista, bene fecit Regulus, quod est mortuus, melius fi ante. Nunc enim fane poterat fine malo publico vivere sub eo Principe, sub quo nocere non poterat. Ideo fas est, nonnunquam eum quærere. Nam postquam obiit ille, increbuit

r-

e.

n,

)f-

do

t:

re

00

er

ni

m

la

t,

1-

u

n

S

e

n

passim, & invaluit confuetudo, binas vel singulas clepfydras, interdum & dimidias, & dandi & petendi. Nam & qui dicunt, egisse malunt, quam agere: & qui audiunt, finire quam judicare. Tanta negligentia, tanta defidia, tanta denique irreverentia studiorum, periculorumque est. An nos sapientiores majoribus nostris? nos legibus ipfis justiores, quæ tot horas, tot dies, tot comperendinationes largiuntur? Hebetes illi, & fupra modum tardi? Nos apertius dicimus, celerius intelligimus, religiofius judicamus, qui paucioribus clepfydris præcipitamus causas, quam diebus explicari solebant. O Regule, qui ambitione ab omnibus obtinebas, quod fidei paucissimi præstant! Equidem quoties judico, quod vel fæpius facio quam dico, quantum quis plurimum postulat aquæ do. Etenim temerarium existimo divinare, quam spatiosa sit causa inaudita, tempusque negotio finire, cujus modum ignores: præfertim cum primum religioni fuæ judex patientiam debeat, quæ pars magna justitiæ est. At quædam supervacua dicuntur; etiam: fed fatius est & hæc dici, quam non dici necessaria. Præterea, an fint supervacua, nisi cum audieris, scire non

possis. Sed de his melius coram, ut de pluribus vitiis civitatis. Nam tu quoque amore communium soles emendari cupere, quæ jam corrigere difficile est. Nunc respiciamus domos nostras. Ecquid omnia in tua recte? in mea novi nihil. Mihi autem & gratiora sunt bona, quod perseverant: & leviora incommoda, quod assuevi. Vale.

III. C. PLINIUS VERO SUO S.

Gratias ago, quod agellum, quem nutrici meæ donaveram, colendum fuscepisti. Erat, cum donarem centum millium nummûm: postea decrescente reditu, etiam pretium minuit, quod nunc te curante, reparabit. Tu modo memineris commendari tibi à me non arbores, & terram, (quanquam hæc quoque) sed munusculum meum, quod esse quam fructuosissimum non illius magis interest, quæ accepit, quam mea, qui dedi. Vale.

IV. C. PLINIUS CALPHURNIÆ SUÆ S.

uri-

nore jam

mos

nea

na.

por

ici

at,

of-

it,

do

3,

ıf-

m

m

NUNQUAM fum magis de occupationibus meis questus, quæ me non funt passæ, aut proficiscentem te valetudinis causa in Campaniam prosequi, aut profectam, è vestigio subsequi. Nunc enim præcipue simul esse cupiebam, ut oculis meis crederem, quid viribus, quid corpusculo acquireres, & qui denique secessus, voluptates, regionisque abundantiam inoffensa transmitteres. Equidem etiam fortem te, non fine cura defiderarem. Est enim suspensum & anxium de eo, quem ardentissime diligas, interdum nihil scire. Nunc vero me cum absentiæ, tum infirmitatis tuæ ratio, incerta & varia folicitudine exterret. Vereor omnia, imaginor omnia: quæque natura metuentium est, ea maxime mihi, quæ maxime abominor, fingo. Quo impenfius rogo, ut timori meo quotidie fingulis, vel etiam binis epistolis confulas. Ero enim fecurior, dum lego, statimque timebo, cum legero. Vale.

V. C. PLINIUS URSO SUO S.

SCRIPSERAM tenuisse Varenum, ut sibi evocare testes liceret, quod pluribus æquum, quibusdam iniquum, & quidem pertinaciter, vifum; maxime Licinio Nepoti, qui sequenti Senatu, cum de rebus aliis referretur, de proximo Senatufconfulto differuit, finitamque caufam retractavit. Addidit etiam, petendum à Consulibus, ut referrent sub exemplo legis ambitus, de lege repetundarum, an placeret in futurum ad eam legem adjici, ut ficut accufatoribus inquirendi, testibusque denunciandi potestas ex ea lege esset: ita reis quoque fieret. Fuerunt quibus hæc ejus oratio, ut sera & intempestiva, & præpostera, displiceret: quæ omisso contradicendi tempore castigaret peractum, cui potuisset occurrere. Jubentius quidem Celsus Prætor, tanquam emendatorem Senatus, & multis, & vehementer increpuit. Respondit Nepos, rursusque Celsus: neuter contumeliis temperavit. Nolo referre, quæ dici ab ipsis moleste tuli: quo magis quosdam è numero nostro improbavi, qui modo ad Celfum, modo ad Ne-

li

potem, prout hic vel ille diceret, cupiditate audiendi cursitabant: & nunc quasi stimularent & accenderent, nunc quasi reconciliarent, componerentque: frequentius singulis, ambobus interdum propitium Cæsarem, ut in ludicro aliquo, precarentur. Mihi quidem illud etiam peracerbum fuit, quod sunt alter alteri, quid pararent, indicati. Nam & Celsus Nepoti ex libello respondit, & Celso Nepos ex pugillaribus. Tanta loquacitas amicorum, ut homines jurgaturi, idipsum invicem scirent, tanquam convenissent. Vale.

0-

ui-

vi-

nti

X-

u-

à

n-

ias

nt i-

ı-

is &

it

is

VI. C. PLINIUS FUNDANO SUO S.

SI quando, nunc præcipue cuperem esse te Romæ, & sis rogo. Opus est mihi voti, laboris, solicitudinis socio. Petit honores Julius Naso, petit cum multis, cum bonis, quos ut gloriosum, sic est dissicile superare. Pendeo ergo, & exerceor spe, atque afficior metu, & me Consularem esse non sentio. Rursus mihi videor omnium, quæ decurri, Candidatus. Meretur hanc curam longa mei charitate: est mihi cum illo non sane paterna amicitia: neque enim po-

tuit esse per meam ætatem. Solebat tamen vix dum adolescentulo mihi pater ejus cum magna laude monstrari. Erat non studiorum tantum. verum etiam studiosorum amantissimus, ac prope quotidie ad audiendos, quos tunc ego frequentabam, Quinctilianum & Niceten Sacerdotem, ventitabat: vir alioqui clarus & gravis, & qui prodesse filio memoria sui debeat. Sed multi nunc in Senatu, quibus ignotus ille, multi, quibus notus, fed non nifi viventes reverentur: quo magis huic, omissa gloria patris, in qua magnum ornamentum, gratia infirma, ipfi enitendum & laborandum est. Quod quidem femper, quasi provideret hoc tempus, sedulo fecit, paravit amicos, quos paraverat, coluit: me certe, ut primum fibi ætas judicare permifit, ad amorem imitationemque delegit. Dicenti mihi folicite adfistit, assidet recitanti: primus etiam & cum maxime nascentibus opusculis meis interest, nunc folus, ante cum fratre, cujus nuper amissi ego suscipere partes, ego vicem debeo implere. Doleo enim & illum immatura morte indignissime raptum, & hunc optimi fratris adjumento destitutum, solisque amicis relictum. Quibus ex causis exigo, ut veVIX

na

m,

0-

reer-

is,

ed

ıl-

n-

in a,

ii-

0-

re

it.

i :

ıf-

a-

go

n-

p-

i-

e-

nias, & suffragio meo tuum jungas, permultum interest mea, te ostentare & mecum circumire. Ea est auctoritas tua, ut putem me essicacius tecum etiam meos amicos rogaturum. Abrumpe, si qua te retinent. Hoc tempus meum, hoc sides, hoc etiam dignitas postulat. Suscepi Candidatum & suscepisse me notum est: ego ambio, ego periclitor. In summa, si datur Nasoni quod petit, illius honor: si negatur, mea repulsa est. Vale.

VII. C. PLINIUS CALPHURNIÆ SUÆ S.

Scribis te absentia mea non mediocriter affici: unumque habere solatium, quod pro me libellos meos teneas, sæpe etiam in vestigio meo colloces: gratum est, quod nos requiris, quod his somentis acquiescis. Invicem ego epistolas tuas lectito, atque identidem in manus quasi novas sumo; sed eo magis ad desiderium tui accendor. Nam cujus literæ tantum habent suavitatis, hujus sermonibus quantum dulcedinis inest? Tu tamen frequentissime scribe, licet hoc ita me delectet ut torqueat. Vale.

VIII. C. PLINIUS PRISCO SUO S.

Attilium Crescentem & nosti & amas. Quis enim illum spectatior paulo, aut non novit, aut non amat? Hunc ego non ut multi, sed arctissime diligo. Oppida nostra unius dici itinere dirimuntur, ipsi amare invicem, qui est slagrantissimus amor, adolescentuli cœpimus. Mansit hic postea, nec refrixit judicio, sed invaluit. Sciunt qui alterutrum nostrûm familiarius intuentur. Nam & ille amicitiam meam latissima prædicatione circumfert, & ego præ me fero, quam sit mihi curæ modestia, quies, securitas ejus. Quin etiam cum insolentiam cujusdam tribunatum plebis inituri vereretur, idque indicasset mihi, respondi:

Οὔτις ἐμεῦ ζῶντ⑤ καὶ ἐπὶ χθονὶ δερκομένοιο, Σοὶ κοίλης παρὰ νηυσὶ βαράας χᾶρας ἐποίσα, Quorfum hæc? Ut fcias non posse Attilium, me incolumi, injuriam accipere. Iterum dices: Quorfum hæc? Debuit ei pecuniam Valerius Varus: hujus est hæres Maximus noster, quem & ipse amo: sed conjunctius tu. Rogo ergo, exigo etiam pro jure amicitiæ, cures, ut Attilio

as.

10-

lti,

liei

eft

us.

n-

li-

m

ræ

es,

m

ır,

0,

n,

s:

IS

m

0,

io

meo falva fit non fors modo, fed etiam ufura plurium annorum. Homo est alieni abstinentiffimus, fui diligens, nullis quæstibus fustinetur, nullus illi, nifi ex frugalitate reditus. Nam studia, quibus plurimum præstat, ad voluptatem tantum & gloriam exercet: gravis est ei vel minima jactura, quia reparare quod amiferis gravius est. Exime hunc illi, exime hunc mihi fcrupulum: fine me fuavitate ejus, fine leporibus perfrui. Neque enim possum tristem videre, cujus hilaritas me tristem esse non patitur. In fumma nosti facetias hominis: quas velim attendas, ne in bilem & amaritudinem vertat injuria. Quam vim habeat offenfus, crede ei, quam in amore habet. Non feret magnum & liberum ingenium cum contumelia damnum. Verum ut ferat ille, ego meum damnum, meam contumeliam vindicabo: fed non tanquam pro mea, hoc est gravius, irascar. Quanquam quid denunciationibus & quafi minis ago? Quin potius ut cœperam, rogo, oro, des operam, ne ille fe, quod validissime vereor, à me, ego me neglectum à te putem. Dabis autem, fi hoc perinde curæ est tibi, quam illud mihi. Vale.

Q4

IX. C. PLINIUS TACITO SUO S.

Commendas mihi Julium Nasonem Candidatum. Nasonem mihi? quid si meipsum? Fero tamen & ignosco. Eundem enim commendassem tibi, si te Romæ morante, ipse absuissem. Habet hoc solicitudo, quod omnia necessaria putat. Tu tamen censeo alios roges: ego precum tuarum minister, adjutor, particeps ero. Vale.

X. C. PLINIUS ALBINO SUO S.

ir

f

Sa

gi

lit

Cum venissem in socrus meæ villam Alsiensem, quæ aliquando Rusi Virginii suit, ipse
mihi locus optimi illius & maximi viri desiderium non sine dolore renovavit. Hunc enim
incolere secessum, atque etiam senectutis suæ
nidulum vocare consueverat. Quocunque me
contulissem, illum animus, illum oculi requirebant. Libuit etiam monumentum ejus videre, & vidisse pænituit. Est enim adhuc impersectum, nec dissicultas operis in causa, modici, ac potius exigui, sed inertia ejus, cui

cura mandata est. Subit indignatio cum miseratione: post decimum mortis annum reliquias, neglectumque cinerem sine titulo, sine nomine jacere, cujus memoria orbem terrarum gloria pervagetur. At ille mandaverat, caveratque, ut divinum illud & immortale sactum versibus inscriberetur:

13

1-

ia

3 :

OS

n

æ

e

-

)-

ıi

Hic situs est Rufus, pulso qui Vindice quondam, Imperium asseruit non sibi, sed patriæ.

Tam rara in amicitiis fides, tam parata oblivio mortuorum, ut ipfi nobis debeamus etiam conditoria exstruere, omniaque hæredum officia præsumere. Nam cui non est verendum, quod videmus accidisse Virginio? cujus injuriam ut indigniorem, sic etiam notiorem ipsius claritas facit. Vale.

XI. C. PLINIUS MAXIMO SUO S.

O DIEM lætum! adhibitus in confilium à præfecto urbis audivi ex diverso agentes summæ spei, summæ indolis juvenes duos, Fuscum Salinatorem, & Numidium Quadratum, egregium par, nec modo temporibus nostris, sed literis ipsis ornamento suturum. Mira utrique

probitas, constantia salva, decorus habitus, os planum, vox virilis, tenax memoria, magnum ingenium, judicium æquale, quæ fingula mihi voluptati fuerunt: atque inter hæc illud quod & ipsi me ut rectorem, ut magistrum intuebantur: & ii qui audiebant me æmulari, meis instare vestigiis videbantur. O diem (repetam enim) lætum, notandumque mihi candidiffimo calculo! Quid enim aut publice lætius quam clarissimos juvenes nomen & famam ex studiis petere? aut mihi optatius, quam me ad recta tendentibus quafi exemplar effe propositum? Quod gaudium, ut perpetuo capiam, deos oro: ac eosdem testes peto, ut omnes qui me imitari tanti putabunt, meliores effe quam me, velint. Vale.

XII. C. PLINIUS FABATO PROSOCERO SUO S.

Tu vero non debes suspensa manu commendare mihi, quos tuendos putas. Nam & te decet multis prodesse, & me suscipere quicquid ad curam tuam pertinet. Itaque Vectio Prisco quantum plurimum potuero præstabo, præser-

os

m hi

 $\mathbf{b}$

2-

1-

9-

m

ie

)-

e

0

tim in arena mea, hoc est apud Centumviros. Epistolarum, quas mihi, ut ais, aperto pectore scripsisti, oblivisci me jubes: at ego nullarum libentius memini. Ex illis enim vel præcipue sentio quantopere me diligas, cum sic exegeris mecum ut solebas cum tuo silio. Nec dissimulo, hoc mihi jucundiores eas suisse, quod habebam bonam causam, cum summo studio curassem, quod tu curari volebas. Proinde etiam atque etiam rogo, ut mihi semper eadem simplicitate, quoties cessare videbor, (nunquam enim cessabo) convitium facias. Quod & ego intelligam à summo amore proficisci, & tu non meruisse me gaudeas. Vale.

XIII. C. PLINIUS URSO SUO S.

UNQUAMNE vidisti quenquam tam laboriosum & exercitum, quam Varenum meum?
cui, quod summa contentione impetraverat,
desendendum, & quasi rursus petendum suit.
Bithyni Senatusconsultum apud Consules carpere & labesactare sunt ausi, atque etiam absente Principe criminari: ab illo ad Senatum
remissi, non destiterunt. Egit Claudius Ca-

n

P

ei

re

h

ar ri

dı

fp lu

lir

cit

fin

V

pito irreverenter magis quam conftanter, ut qui ipfum Senatufconfultum apud Senatum accufaret. Respondit Fronto Catius graviter & firme: Senatus ipse mirificus. Nam illi quoque qui prius negarant Vareno quæ petebat, eadem danda, postquam erant data, censuerunt. Singulos enim, integra re, diffentire fas esse, peracta, quod pluribus placuisset, cunctis tuendum. Acilius tantum Rufus, & cum eo septem an octo? feptem immo, in priore fententia perfeverarunt. Erant in hac paucitate nonnulli, quorum temporaria gravitas, vel potius gravitatis imitatio ridebatur. Tu tamen æstima quantum nos in ipfa pugna certaminis maneat, cujus quafi prælufio atque præcurfio has contentiones excitavit. Vale.

XIV. C. PLINIUS MAURICO SUO S.

Solicitas me in Formianum. Veniam ea conditione, ne quid contra commodum tuum facias: qua pactione invicem mihi caveo. Neque enim mare & litus, fed te, otium, libertatem fequor: alioqui fatius est in urbe remanere. Oportet enim omnia aut ad alienum

arbitrium, aut ad suum facere: mei certe stomachi hæc natura est, ut nihil nisi totum & merum velit. Vale.

ui

a-

e: ui

nu-

a,

n.

ın

r-

i,

i-

na

t,

1-

m

e-

a-

n-

XV. C. PLINIUS ROMANO SUO S.

MIRIFICÆ rei non interfuisti: ne ego quidem, fed me recens fabula excepit. Passienus Paulus splendidus eques Romanus, & inprimis eruditus, feribit elegos. Gentilicium hoc illt. Est enim municeps Propertii, atque etiam inter majores fuos Propertium numerat. Is cum recitaret, ita coepit dicere, Prisce jubes? Ad hoc Jabolenus Prifcus, (aderat enim ut Paulo amicissimus) Ego vero non jubeo. Cogita qui risus hominum, qui joci. Est omnino Priscus dubiæ fanitatis: intereft tamen officiis, adhibetur confiliis, atque etiam jus civile publice refpondet: quo magis quod tunc fecit, & ridiculum & notabile fuit. Interim Paulo aliena deliratio aliquantum frigoris attulit. Tam folicite recitaturis providendum est, non folum ut fint ipsi fani, verum etiam ut fanos adhibeant. Vale.

ir

Pd

tı

fe

te

te

P

V

V

ui

V

in

m (e

CU

XVI. C. PLINIUS TACITO SUO S.

Petis ut tibi avunculi mei exitum scribam, quo verius tradere posteris possis. Gratias ago. Nam video, morti ejus, si celebretur à te, immortalem gloriam effe propofitam. Quamvis enim pulcherrimarum clade terrarum, ut populi, ut urbes memorabili cafu, quafi femper victurus occiderit : quamvis ipfe plurima opera & mansura condiderit, multum tamen perpetuitati ejus scriptorum tuorum æternitas addet. Equidem beatos puto, quibus deorum munere datum est, aut facere scribenda aut scribere legenda: beatissimos vero quibus utrumque: horum in numero avunculus meus & fuis libris & tuis erit. Quo libentius fuscipio, deposco etiam quod injungis. Erat Miseni, classemque imperio præfens regebat. Nono Calend. Septembr. hora diei fere feptima, mater mea indicat ei, apparere nubem inufitata & magnitudine & specie. Usus ille sole, mox frigida, gustaverat jacens, studebatque: poscit soleas, ascendit locum, ex quo maxime miraculum illud conspici poterat. Nubes (incertum procul

intuentibus ex quo monte, Vesuvium fuisse postea cognitum est) oriebatur, cujus similitudinem & formam non alia magis arbor quam pinus expresserit. Nam longissimo velut trunco elata in altum, quibusdam ramis diffundebatur. Credo quia recenti spiritu evecta, deinde senescente eo destituta, aut etiam pondere suo victa, in latitudinem evanescebat: candida interdum, interdum fordida & maculofa, prout terram cineremve fustulerat. Magnum propiusque noscendum ut eruditissimo viro visum. Jubet liburnicam aptari: mihi fi venire una vellem, facit copiam. Respondi, studere me malle: & forte ipse, quod scriberem, dederat. Egrediebatur domo, accipit codicillos. Retinæ classiarii imminenti periculo exterriti (nam villa ea fubjacebat, nec ulla nisi navibus fuga) ut se tanto discrimine eriperet, orabant. Non vertit ille confilium, fed quod studioso animo inchoaverat, obit maximo. Deducit quadriremes, ascendit ipse non Retinæ modo, sed multis (erat enim frequens amœnitas oræ) laturus auxilium. Properat illuc, unde alii fugiunt: rectumque cursum, recta gubernacula, in periculum tenet, adeo folutus metu, ut omnes illius

S

r

e

e

9

mali motus, omnes figuras, ut deprehenderat dictaret enotaretque. Jam navibus cinis inciderat, quo propius accederet, calidior & denfior, jam pumices etiam, nigrique & ambusti, & fracti igne lapides. Jam vadum subitum, ruinaque montis litora obstantia, cunctatusque paulum, an retro flecteret, mox gubernatori, ut ita faceret monenti, Fortes, inquit, fortuna juvat : Pomponianum pete. Stabiis crat, diremptus finu medio. Nam fenfim circumactis curvatisque litoribus mare infunditur. Ibi, quanquam nondum periculo appropinquante, conspicuo tamen, & cum cresceret, proximo, farcinas contulerat in naves, certus fugæ, fi contrarius ventus refediffet : quo tunc avunculus meus fecundissimo invectus complectitur trepidantem, confolatur, hortatur: utque timorem ejus, sua securitate leniret, deferri se in balineum jubet, lotus accubat, cœnat, atque hilaris, aut, quod est æque magnum, fimilis hilari. Interime Vesuvio monte pluribus locis latissimæ flammæ, altaque incendia relucebant, quorum fulgor & claritas tenebris noctis excitabatur. Ille agrestium trepidatione, igni relictas desertasque villas per solitudinem ardere, in reme-

C

n

li

m

di

qu

ter

at

US.

of

n-

11-

a-

2-

r-

it,

C.

11,

€,

0,

fi

n-

ur

()-

20

11-

ri.

æ

ım

If.

7-

ie-

dium formidinis dictitabat : tum fe quieti dedit & quicvit, verissimo quidem somno. Nam meatus animæ, qui illi propter amplitudinem corporis gravior & fonantior crat, ab iis qui limini observabantur, audiebatur. Sed area ex qua zeta adibatur, ita jam cinere, mixtifque pumicibus oppleta furrexerat, ut fi longior in cubiculo mora effet, exitus negaretur. Excitatus procedit, seque Pomponiano, cæterisque qui pervigilarant, reddit. In commune confultant, an intra tecta fubfistant, an in aperto vagentur. Nam crebris vastisque tremoribus tecta nutabant, & quafi emota fedibus fuis nunc huc, nunc illuc abire, aut referri videbantur. Sub dio turfus, quanquam levium exeforumque pumicum casus metuebatur. Quod tamen periculorum collatio elegit, & apud illum quidem ratio rationem, apud alios timorem timor vicit, cervicalia capitibus imposita linteis constringunt. Id munimentum adversus decidentia fuit. dies alibi, illic nox omnibus noctibus nigrior denfiorque: quam tamen faces multæ, variaque limina folvebant. Placuit egredi in litus, & è proximo aspicere, ecquid jam mare admitteret, quod adhuc vastum & adversum perma-

nebat. Ibi fuper abjectum linteum recubans, femel atque iterum frigidam poposcit, hausitque: deinde flammæ, flammarumque prænuncius odor fulfuris, alios in fugam vertunt, excitavit illum. Innixus fervis duobus affurrexit, & statim concidit, ut ego conjecto, crasfiore caligine spiritu obstructo, clausoque stomacho, qui illi natura, invalidus & angustus, & frequenter interæstuans erat. Ubi dies redditus, is ab eo quem novissime viderat, tertius, corpus inventum est integrum, illæsum opertumque ut fuerat indutus. Habitus corporis quiescenti, quam defuncto similior. Interim Miseni ego & mater. Sed nihil ad historiam, nec tu aliud, quam de exitu ejus scire voluisti. Finem ergo faciam: unum adjiciam, omnia me quibus interfueram, quæque statim, cum maxime vera memorantur, audiveram, vere perfecutum: tu potissima excerpes. Aliud est enim epistolam, aliud historiam: aliud amico, aliud omnibus fcribere. Vale.

ti

fi

n

d

fi

V

qı

de

XVII. C. PLINIUS RESTITUTO SUO S.

ſ-

)-

C

c

INDIGNATIUNCULAM, quam in cujusdam amici auditorio cepi, non possum mihi temperare, quo minus apud te, quia non contigit coram, per epistolam effundam. Recitabatur liber absolutissimus: hunc duo, aut tres, ut sibi & paucis videntur, diferti, furdis mutifque fimiles Non labra diduxerunt, non moveaudiebant. runt manum, non denique affurrexerunt faltem lassitudine sedendi. Quæ tanta gravitas? quæ tanta fapientia? quæ immo pigritia, arrogantia, finisteritas, ac potius amentia? in hoc totum diem impendere, ut offendas, ut inimicum relinquas: ad quem tanquam amicissimus veneris? Difertior ipse es? tanto magis ne invideris. Nam qui invidet, minor est. Denique five plus, five minus, five idem præstas, lauda, vel inferiorem, vel fuperiorem, vel parem. Superiorem, quia nisi laudandus ille non est, non potes ipse laudari: inferiorem, aut parem, quia pertinet ad tuam gloriam quam maximum videri, quem præcedis, vel exæquas. Equidem omnes, qui aliquid in studiis faciunt, venerari etiam, mirarique foleo. Est enim res disficilis, ardua, fastidiosa, & quæ eos à quibus contemnitur, dedignatur. Nisi forte aliud judicas tu. Quanquam, quis uno te reverentior hujus operis, quis benignior æstimator? Qua ratione ductus, tibi potissimum indignationem meam prodidi, quem habere socium maxime poteram. Vale.

XVIII. C. PLINIUS SABINO SUO S.

0

n

fe

fi

fa

q

fa

n

fo

h

pi

P

ta

Rogas ut agam Firmanorum publicam caufam: quod ego, quanquam plurimis occupationibus distentus, adnitar. Cupio enim & ornatissimam Coloniam advocationis officio, & te,
gratissimo tibi munere obstringere. Nam cum
familiaritatem nostram, ut soles prædicare, ad
præsidium ornamentumque tibi sumpseris, nihil est quod negare debeam, præsertim pro patria
petenti. Quid enim precibus aut honestius piis,
aut efficacius amantis? Proinde Firmanis tuis,
ac jam potius nostris, obliga sidem meam, quos labore & studio meo dignos, cum splendor ipsorum
tum hoc maxime pollicetur, quod credibile est
optimos esse, inter quos tu talis extiteris. Vale.

XIX. C. PLINIUS NEPOTI SUO S.

res ui-

orte

re-

nain-

fo-

U-

0a-

c,

m

ıd

i-

ia

s,

s,

1-

n

Scis tu accessisse pretium agris, præcipue suburbanis. Caufa fubitæ caritatis, res multis agitata fermonibus, proximis comitiis honeftiffimas voces Senatui expressit: Candidati ne conviventur, ne mittant munera, ne pecunias depanant. Ex quibus duo priora tam aperte quam immodice fiebant: hoc tertium, quanquam occultaretur, pro comperto habebatur. mulus deinde noster vigilanter usus hoc confenfu Senatus, fententiæ loco postulavit, ut Confules defiderium univerforum notum Principi facerent, peterentque ficut aliis vitiis huic quoque providentia fua occurreret. Occurrit. Nam fumptus candidatorum, fœdos illos & infames ambitus lege reftrinxit. Eofdem patrimonii tertiam partem conferre justit in ea quæ folo continerentur, deforme arbitratus (ut erat) honorem petituros, urbem, Italiamque, non pro patria, fed pro hospitio, aut stabulo quasi peregrinantes habere. Concurfant ergo candidati certatim, quicquid venale audiunt, emptitant: ut fint quoque plura venalia, efficiunt.

R 3

Proinde, si pœnitet te Italicorum prædiorum, hoc vendendi tempus, tam Hercule, quam in provinciis comparandi, dum iidem candidati illic vendunt, ut hîc emant. Vale.

XX. C. PLINIUS CORNELIO TACITO SUO S.

Ais te adductum literis, quas exigenti tibi de morte avunculi mei scripsi, cupere cognosfcere, quos ego Miseni relictus (id enim ingresfus litus abruperam) non folum metus verum etiam casus pertulerim. Quanquam animus meminiffe horret, incipiam. Profecto avunculo, ipfe reliquum tempus studiis (ideo enim remanseram) impendi, mox balineum, cœna, fomnus inquietus & brevis. Præcesserat per multos dies tremor terræ minus formidolofus, quia Campaniæ folitus: illa vero nocte ita invaluit, ut non moveri omnia, fed everti crederentur. Irrumpit cubiculum meum mater: furgebam invicem, si quiesceret, excitaturus. Resedimus in area domus, quæ mare à tectis modico spatio dividebat. Dubito constantiam vocare, an imprudentiam debeam: agebam enim duodevicesimum m,

ati

bi

f-

1-

m i-

1)

r

)-

a

annum. Posco librum Titi Livii, & quasi per otium lego, atque etiam ut cœperam, excerpo. Ecce amicus avunculi, qui nuper ad eum ex Hispania venerat, ut me, & matrem sedentes, me vero etiam legentem videt, illius patientiam, fecuritatem meam corripit: nihilo fegnius ego intentus in librum. Jam hora diei prima, & adhuc dubius, & quafi languidus dies, jam quaffatis circumjacentibus tectis, quanquam in aperto loco, angusto tamen magnus & certus ruinæ metus. Tum demum excedere oppido vifum. Sequitur vulgus attonitum, quodque in pavore fimile prudentiæ, alienum confilium fuo præfert, ingentique agmine abeuntes premit & impellit. Egressi tecta consistimus, multa ibi miranda, multas formidines patimur. Nam vehicula, quæ produci jusseramus, quanquam in planissimo campo, in contrarias partes agebantur: ac ne lapidibus quidem fulta, in eodem vestigio quiescebant. Præterea mare in fe reforberi, & tremore terræ quafi repelli videbamus. Certe processerat litus, multaque animalia maris in ficcis arenis detinebat. Ab altero latere nubes atra & horrenda ignei spiritus tortis vibratisque discursibus rupta, in

in

pa

qu

ill

tis

to

na

int

tit

ra

fec

qu

ciı

fti

gr

ba

de

m

cu

m

tis

te

m

longas flammarum figuras dehiscebat, fulgoribus illæ & fimiles & majores erant. Tum vero ille idem ex Hispania amicus acrius & instantius, Si frater, inquit, tuus, tuus avunculus, vivit, vult vos effe falvos : si periit, superstites voluit. Proinde quid ceffatis evadere? Respondimus, Non commissuros nos, ut de salute ejus incerti, nostræ consuleremus. Non moratus ultra proripit se, effusoque cursu periculo aufertur: nec multo post, illa nubes descendere in terras, operire maria. Cinxerat Capreas, & abscon-Miseni quod procurrit, abstulerat, Tum mater orare, hortari, jubere quoquo modo fugerem. Posse enim juvenem, se & annis & corpore gravem bene morituram, si mihi causa mortis non fuisset. Ego contra, salvum me, nist una, non futurum: deinde manum ejus amplexus, addere gradum cogo: paret ægre, incufatque fe quod me moretur. Jam cinis adhuc tamen rarus, respicio, densa caligo tergis imminebat, quæ nos, torrentis modo infusa terræ, sequebatur. Deflectamus (inquam,) dum videmus, ne in via strati, comitantium turba in tenebris obteramur. Vix confideramus, & mox non qualis illunis, & nubila, fed qualis in locis claufis luU3

le

s,

t,

t.

s,

)-

C.

mine extincto: audires ululatus fœminarum, infantium queritatus, clamores virorum: alii parentes, alii liberos, alii conjuges vocibus requirebant, vocibus noscitabant: hi fuum casum. illi fuorum miferabantur: erant qui metu mortis mortem precarentur. Multi ad deos manus tollere: plures nufquam jam deos ullos, æternamque illam & novissimam noctem mundo interpretabantur. Nec defuerunt qui fictis mentitisque terroribus vera pericula augerent. Aderant qui Miseni illud fuisse, illud ardere falso, sed credentibus, nunciabant. Paululum reluxit, quod non dies nobis, fed adventantis ignis indicium videbatur: & ignis quidem longius fubstitit: tenebræ rursus, cinis rursus multus & gravis: hunc identidem affurgentes excutiebamus, operti alioqui, atque etiam oblifi pondere effemus. Poffem gloriari, non gemitum mihi, non vocem parum fortem in tantis periculis excidisse, nisi me cum omnibus, omnia mecum perire mifero, magno tamen mortalitatis folatio credidissem. Tandem illa caligo tenuata quafi in fumum, nebulamve deceffit: Mox dies verus, fol etiam effulfit, luridus tamen, qualis esse, cum deficit, solet. Occur-

n

n

e

q

n

I

n

n

n

t

ti

P

P

p

fabant trepidantibus adhuc oculis mutata omnia, altoque cinere tanquam nive obducta. Regressi Misenum, curatis utcunque corporibus, suspensam dubiamque noctem, spe ac metu exegimus: metus prævalebat. Nam & tremor terræ perseverabat, & plerique lymphati terrificis vaticinationibus, & sua & aliena mala ludisicabantur. Nobis tamen ne tunc quidem, quanquam & expertis periculum, & exspectantibus, abeundi consilium donec de avunculo nuncius. Hæc nequaquam historia digna, non scripturus, leges, & tibi scilicet, qui requisisti, imputabis, si digna ne epistola quidem videbuntur. Vale.

XXI. C. PLINIUS CANINIO SUO S.

Sum ex iis, qui mirer antiquos: non tamen, ut quidam, temporum nostrorum ingenia despicio. Neque enim quasi lassa & esseta natura, ut nihil jam laudabile pariat. Atque adeo nuper audii Verginium Romanum paucis legentem comædiam ad exemplar veteris comædiæ scriptam, tam bene, ut esse quandoque possit exemplar. Nescio an noris hominem, quanquam

nosse debes. Est enim probitate morum, ingenii elegantia, operum varietate monstrabilis. Scripfit mimiambos tenuiter, argute, venuste, atque in hoc genere eloquentissime. Nullum eft enim genus, quod absolutum, non possit eloquentissimum dici. Scripsit comædias, Menandrum, aliofque ætatis ejufdem æmulatus. Licet has inter Plautinas Terentianasque numeres. Nunc primum se in vetere comædia, sed non tanquam inciperet, oftendit: non illi vis, non granditas, non fubtilitas, non amaritudo, non dulcedo, non lepos defuit. Ornavit virtutes, insectatus est vitia, fictis nominibus decenter, veris usus est apte. Circa me tantum benignitate nimia modum excessit, nisi quod tamen poëtis mentiri licet. In fumma extorquebo ei librum, legendumque, immo edifcendum mittam tibi. Neque enim dubito futurum, ut non deponas, fi femel fumpferis. Vale.

XXII. C. PLINIUS TYRONI SUO S.

MAGNA res acta est omnium, qui sunt provinciis præfuturi, magna omnium, qui se simpliciter credunt amicis. Lustricus Bruttianus

omcta.

nor rri-

luem, an-

ulo

non sti, in-

en, pi-

ra, uem

pn-

m

pr

qı

qu

de

a

er

n

C

m

n

ti

te

cum Montanum Atticinum comitem fuum in multis flagitiis deprehendisset, Cæsari scripsit, Atticinus flagitiis addidit, ut quem deceperat, accufaret. Recepta cognitio est. Fui in confilio, egit uterque pro se, egit autem carptim, & κατὰ κεΦάλαια: quo genere veritas statim Protulit Bruttianus testamentum fuum, quod Atticini manu scriptum esse dicebat. Hoc enim & arcana familiaritas, & querendi de eo, quem sic amasset, necessitas indicabatur. Enumeravit crimina fœda manifestaque. Ille cum diluere non posset, ita regesfit, ut dum defenditur, turpis: dum accufat, sceleratus probaretur. Corrupto enim scribæ fervo, interceperat commentarios, intercideratque, ac per summum nefas utebatur adversus amicum crimine fuo. Fecit pulcherrime Cæ-Non enim de Bruttiano, sed statim de Atticino perrogavit. Damnatus & in infulam relegatus: Bruttiano justissimum integritatis testimonium redditum, quem quidem etiam constantiæ gloria secuta est. Nam defensus expeditissime, accufavit vehementer, nec minus acer quam bonus & fincerus apparuit. Quod tibi fcripfi, ut te fortitum provinciam

in

fit,

at,

n-

m,

im ım

e-

li-

a-

f-

t,

æ

t-

IS

le

n

n

S

præmonerem, plurimum tibi credas, nec cuiquam fatis fidas: deinde fcias, fi quis forte, quod abominor, fallat, paratam ultionem, qua tamen ne fit opus, etiam atque etiam attende. Neque enim tam jucundum est vindicari, quam decipi miserum. Vale.

XXIII. C. PLINIUS TRIARIO SUO S.

IMPENSE petis, ut agam causam pertinentem ad curam tuam, pulchram alioquin & famofam: faciam, fed non gratis. Qui fieri potest (inquis) ut non gratis? tu potes. Exigam enim mercedem honestiorem gratuito patrocinio. Peto atque etiam pacifcor, ut fimul agat Cremutius Rufo, folitum hoc mihi, & jam in pluribus claris adolescentibus factitatum. Nam mire concupisco bonos juvenes ostendere foro, assignare famæ. Quod si cui, præstare Rusoni meo debeo, vel propter natales ipfius, vel propter eximiam mei caritatem: quem magni æstimo in iisdem judiciis, ex iisdem etiam partibus conspici, audiri. Obliga me, obliga antequam dicat. Nam cum dixerit, gratias ages. Spondeo, folicitudini tuæ, fpei meæ, magni+

254

tudini caufæ fuffecturum. Est indolis optimæ, brevi producturus alios, fi interim provectus fuerit à nobis. Neque enim cuiquam tam clarum statim ingenium est, ut possit emergere, nisi illi materia, occasio, fautor etiam commendatorque contingat. Vale.

XXIV. C. PLINIUS MACRO SUO S.

QUAM multum interest, quid à quoque fiat! Eadem enim facta claritate vel obscuritate facientium, aut tolluntur altissime, aut humillime deprimuntur. Navigabam per Larium noftrum, cum fenior amicus oftendit mihi villam, atque etiam cubiculum quod in lacum promi-Ex hoc (inquit) aliquando municeps noftra cum marito se præcipitavit. Causam requisivi. Maritus ex diutino morbo circa velanda corporis ulceribus putrescebat: Uxor, ut inspiceret, exegit: neque enim quenquam fidelius judicaturum, possetne fanari. Vidit, desperavit. Hortata est, ut moreretur, comesque ipsa mortis, dux, immo & exemplum & necessitas fuit. Nam fe cum marito ligavit, abjecitque in lacum. Quod factum, ne mihi quidem, qui

mi mi

mu

So Ro lur qui

not gia pic qui

Hι pro inf

pol cui qua

Ro Sea ado

fun

municeps, nisi proxime, auditum est: non quia minus illo clarissimo Arriæ facto, sed quia minor est ipsa. Vale.

XXV. C. PLINIUS HISPANO SUO S.

Scribis, Robustum, splendidum equitem Rom, cum Attilio Scauro amico meo Ocriculum usque commune iter peregisse: deinde nusquam comparuisse: petis ut Scaurus veniat, nosque, si potest, in aliqua inquisitionis vestigia inducat. Veniet, vereor ne frustra. picor enim tale nescio quid Robusto accidisse, quale aliquando Metilio Crispo, municipi meo. Huic ego ordines impetraveram, atque etiam proficifcenti quadraginta millia nummûm ad instruendum se ornandumque donaveram: nec postea aut epistolas ejus, aut aliquem de exitu nuncium accepi. Interceptusne sit à suis, an cum fuis, dubium: certe non ipfe, non quifquam ex fervis ejus apparuit. Utinam ne in Robusto idem experiamur! tamen accersamus Demus hoc tuis, demus optimi adolescentis honestissimis precibus, qui pietate summa, mira etiam sagacitate patrem quærit:

ere, en-

næ,

Ptus.

cla-

at! ci-

ofm,

ri. re-

ra

uit.

t.

tic

ejt

D de

&

ab

tai

de

qu

eti

m

ip

fo

vi

ea

ter

ac

ter

tib

dii faveant, ut sic inveniat ipsum, quemadmodum jam cum quo fuisset, invenit! Vale.

XXVI. C. PLINIUS SERVIANO SUO S.

Gaude & gratulor, quod Fusco Salinatori filiam tuam destinasti. Domus patricia, pater honestissimus, mater pari laude. Ipse est studiosus, literatus, etiam disertus, puer simplicitate, comitate juvenis, senex gravitate: neque amore decipior. Amo quidem essus essus amore decipior. Amo quidem essus amore tibique, ut qui exploraverim, spondeo habiturum te generum, quo melior singi, ne voto quidem potuit. Superest, ut avum te quam maturissime simillimum sui faciat. Quam selix tempus illud quo mihi liberos illius, nepotes tuos, ut meos vel liberos vel nepotes ex vestro sinu sumere, & quasi pari jure tenere continget! Vale.

XXVII. C. PLINIUS SEVERO SUO S.

Rogas, ut cogitem, quid défignatus Consul in honorem Principis censeas. Facilis inven-

mo-

tori

ater

ıdi-

ite,

iis,

em

ut

ne-

iit.

il-

ud

cos

&

ul

n-

tio, non facilis electio. Est enim ex virtutibus ejus larga materia, tamen quod fentiam, indicabo, si prius hæsitationem meam ostendero. Dubito, num idem tibi fuadere, quod mihi Defignatus ego Conful, omni hac, debeam. & si non adulatione, specie tamen adulationis abstinui: non tanquam liber & constans, sed tanquam intelligens Principis nostri: cujus videbam hanc effe præcipuam laudem, fi nihil quafi ex necessitate decernerem. Recordabar etiam plurimos honores pessimo cuique delatos, à quibus hic Optimus separari non alio modo magis poterat, quam diversitate censendi: quod ipsum diffimulatione & filentio non præterii, ne forte non judicium illud meum, fed oblivio videretur. Hoe tune ego, fed non omnibus eadem placent, nec conveniunt quidem. Præterea, faciendi aliquid vel non faciendi vera ratio, cum hominum ipforum, tum rerum etiam ac temporum conditione mutatur. Nam recentia opera maximi Principis præbent facultatem, nova, magna, vera, cenfendi: quibus ex causis (ut supra scripsi) dubito an idem nunc tibi, quod tunc mihi fuadeam. Illud non dubito, debuisse me in partes consilii tui ponere, quid ipse fecissem. Vale.

Ca

ez

ill ta

qu

du

bi

A

&

qu

tu

&

eti

be

qu

cep

fall nu:

fac fed

mi

infi

dic

feri

XXVIII. C. PLINIUS PONTIO SUO S.

Scro quæ tibi causa fuerit impedimento, quo minus præcurrere adventum meum in Campaniam posses: sed quanquam absens totus huc migrasti, tantum mihi copiarum tam urbanatum quam rusticarum, nomine tuo oblatum est, quas omnes improbe quidem, accepi tamen. Nam me tui, ut ita facerem rogabant: & verebar ne & mihi & illis irascereris, si non secissem. In posterum nisi adhibueris modum, ego adhibebo. Etiam tuis denunciavi, si russus tam multa attulissent, omnia relaturos. Dices, oportere me tuis rebus ut meis uti. Etiam: sed perinde illis ac meis parco. Vale.

XXIX. C. PLINIUS QUADRATO SUO S.

Avidius Quietus, qui me unice dilexit, &, quo non minus gaudeo, probavit, ut multa alia Thraseæ (fuit enim familiaris) ita hoc sæpe referebat, præcipere solitum, suscipiendas esse

causas, aut amicorum, aut destitutas, aut ad exemplum pertinentes. Cur amicorum? non eget interpretatione. Cur destitutas? quod in illis maxime & constantia agentis, & humanitas cerneretur. Cur pertinentes ad exemplum? quia plurimum referret, bonum an malum induceretur. Ad hæc ego genera caufarum, ambitiofe fortaffe, addam tamen claras & illustres. Æquum enim est agere nonnunquam gloriæ, & famæ, id est fuam causam: hos terminos, quia me confuluifti, dignitati ac verecundiæ tuæ statuo. Nec me præterit, usum & esse, & haberi optimum dicendi magistrum. Video etiam multos parvo ingenio, literis nullis: ut bene agerent agendo confecutos. Sed & illud quod vel Pollionis, vel tanquam Pollionis accepi, verissimum experior, Commode agendo factum est, ut sæpe agerem, sæpe agendo, ut minus commode: quia scilicet assiduitate nimia facilitas magis, quam facultas: nec fiducia, sed temeritas paratur. Nec vero Isocrati, quo minus haberetur fummus orator, offecit, quod infirmitate vocis, mollitie frontis, ne in publico diceret, impediebatur. Proinde multum lege, scribe, meditare, ut possis, cum voles dicere:

S 2

re,

quo pa-

nuc na-

est, en.

ve-

cifego

fus ces,

fed

&,

alia re-

esse

I

ac

tu

ift

C

ea

ne

erg

de

cu

nei

tice

dui

gra

dea

eni

ibi

crec

dices, cum velle debebis. Hoc fere tempera. mentum ipse fervavi, nonnunquam necessitati, quæ pars rationis est, parui. Egi enim quafdam à Senatu jussus, quo tamen in numero fuerunt ex illa Thraseæ divisione, hoc est ad exemplum pertinentes. Adfui Bæticis contra Bæbium Massam. Quæsitum est, an danda effet inquisitio: data est. Adfui rursus, iisdem querentibus de Cæcilio Classico. Quæsitum est, an provinciales, ut focios ministrosque Proconfulis, plecti oporteret: pœnas luerunt. Accufavi Marium Priscum, qui lege repetundarum damnatus, utebatur clementia legis, cujus feveritatem immanitate criminum excesserat: relegatus est. Tuitus sum Julium Bassum, ut ineustoditum nimis & ineautum, ita minime malum: judicibus acceptis in Senatu remansit. Dixi proxime pro Vareno postulante, ut sibi invicem vocare testes liceret: impetratum est. In posterum opto, ut ea potissimum jubear, quæ me deceat vel sponte fecisse. Vale.

XXX. C. PLINIUS FABATO SUO S.

ra-

iti, af-

ero

ad

tra

nda

em

eft,

on-

cu-

um

jus

at:

ut

me

fibi

est.

ear,

DEBEMUS, me Hercule, natales tuos perinde ac nostros celebrare, cum lætitia nostrorum ex tuis pendeat, cujus diligentia & cura hîc hilares, istic securi sumus. Villa Camilliani quam in Campania possides, est quidem vetustate vexata, ea tamen, quæ funt pretiofiora, aut integra manent, aut levissime læsa sunt. Attendemus ergo ut quam faluberrime reficiantur. Ego videor habere multos amicos, fed hujus generis, cujus & tu quæris, & res exigit, prope nemi-Sunt enim omnes togati & urbani: rufticorum autem prædiorum administratio poscit durum aliquem & agrestem, cui nec labor ille gravis, nec cura fordida, nec triftis folitudo videatur. Tu de Rufo honestissime cogitas. Fuit enim filio tuo familiaris. Quid tamen nobis ibi præstare possit, ignoro, velle plurimum, credo. Vale.

de vi

ac

OI fe

V

ja

Si

E

tu

in

u

fu

qi

el

di

al

01

CO

q

XXXI. C. PLINIUS CORNELIANO SUO S.

Evocatus in confilium à Cæfare nostro ad Centumcellas (hoc loco nomen) longe maximam cepi voluptatem. Quid enim jucundius quam Principis justitiam, gravitatem, comitatem, in secessu quoque ubi hæc maxime recluduntur, inspicere? Fuerunt variæ cognitiones, & quæ virtutes judicis per plures species experirentur. Dixit causam Claudius Aristo princeps Ephefiorum, homo munificus, & innoxiæ popularitatis: inde invidia, & ab diffimillimis diffimilis delator immissus. Itaque absolutus vindicatusque est. Sequenti die audita est Galitta adulterii rea. Nupta hæc Tribuno militum honores petituro, & fuam & mariti dignitatem centurionis amore maculaverat. Maritus Legato Confulari, ille Cæfari scripferat. Cæfar excussis probationibus, centurionem exauctoravit, atque etiam relegavit. Supererat crimini, quod nisi duorum esse non poterat reliqua pars ultionis, fed maritum non fine aliqua reprehenfione patientiæ, amor uxoris retardabat: quam quidem etiam post delatum adulterium

S.

o ad

axi-

dius

ita-

clu-

nes,

pe-

rin-

xiæ

mis

itus

Ga-

ili-

ni-

tus

æ-

uc-

ri-

lua

re-

it:

ımı

domi habuerat, quafi contentus æmulum removisse. Admonitus, ut perageret accusationem, peregit invitus, fed illam damnari etiam invito accufatore necesse erat: damnata, & Juliæ legis pœnis relicta est. Cæsar & nomen centurionis, & commemorationem disciplinæ militaris fententiæ adjecit, ne omnes ejusmodi causas revocare ad se videretur. Tertio die inducta cognitio est multis sermonibus, & vario rumore jactata Julii Tyronis codicillis, quos ex parte veros esse constabat, ex parte falsi dicebantur. Substituebantur crimini Sempronius Senecio, Eques Romanus, & Eurythmus, Cæfaris libertus, & procurator. Hæredes, cum Cæfar effet in Dacia, communiter epistola scripta petierant ut susciperet cognitionem: susceperat. Reverfus diem dixerat, & cum ex hæredibus quidam quasi reverentia Eurythmi remitterent accusationem, pulcherrime dixerat, Nec ille Polycletus est, nec ego Nero. Indulserat tamen petentibus dilationem, cujus tempore exacto consederat auditurus. A parte hæredum intraverunt duo: omnino postularunt, ut omnes hæredes agere cogerentur, cum detulissent omnes, aut sibi quoque desistere permitteretur. Locutus est Cæsar

S 4

h

E

to

d

p

P

li

h

1

fumma gravitate, fumma moderatione: cumque advocatus Senecionis & Eurythmi dixisset, fuspicionibus relinqui reos, nisi audirentur. Non curo (inquit) an isti suspicionibus relinguantur, ego relinquor. Dein conversus ad nos, 'Ewiςασθε, quid facere debeamus? Ifti enim queri volunt quod sibi licuerit non accusare: tum ex Consulis sententia justit denunciari hæredibus omnibus, aut agerent, aut finguli approbarent causas non agendi, alioqui se vel de calumnia pronunciaturum. Vides quam honesti, quam feveri dies, quos jucundissimæ remissiones fequebantur. Adhibebamur quotidie cœnæ. Erat modica, fi Principem cogites: interdum ακροάματα audiebamus, interdum jucundissimis fermonibus nox ducebatur. Summo die abeuntibus nobis (quam diligens in Cæfare humanitas!) xenia funt missa. Sed mihi ut gravitas cognitionum, confilii honor, fuavitas fimplicitasque convictus, ita locus ipse perjucundus Villa pulcherrima cingitur viridissimis agris: imminet litori, cujus in finu quam maximus portus velut amphitheatrum. Hujus finistrum brachium firmissimo opere munitum est: dextrum elaboratur. In ore portus infula

m-

et,

ır,

in-

os,

im

m

li-

a-

n-

ti,

es

e.

m i-

ie I-

1-

-

S

Ñ

affurgit, quæ illatum vento mare, objacens frangat, tutumque ab utroque latere decurfum navibus præftet. Affurgit autem arte visenda: ingentia saxa latissima navis provehit. Contra, hæc alia super alia dejecta ipso pondere manent, ac sensim quodam velut aggere construuntur. Eminet jam, & apparet saxeum dorsum, impactosque sluctus in immensum elidit, & tollit. Vastus illic fragor, canumque circa mare. Saxis deinde pilæ adjiciuntur, quæ procedente tempore enatam insulam imitentur. Habebit hic portus etiam nomen auctoris, eritque vel maxime salutaris. Nam per longissimum spatium litus importuosum hoc receptaculo utetur. Vale.

XXXII. C. PLINIUS QUINTILIANO SUO S.

QUAMVIS & ipse sis continentissimus, & filiam tuam ita institueris, ut decebat siliam tuam, Tutilii neptem, cum tamen sit nuptura honestissimo viro, Nonio Celeri, cui ratio civilium officiorum necessitatem quandam nitoris imponit, debet secundum conditiones mariti, veste, comitatu (quibus non quidem augetur

dignitas, ornatur tamen) instrui. Te porro animo beatissimum, modicum facultatibus scio. Itaque partem oneris tui mihi vindico, & tanquam parens alter puellæ nostræ confero quinquaginta millia nummûm: plus collaturus, nisi à verecundia tua sola mediocritate munusculi impetrari posse confiderem, ne recusares. Vale.

XXXIII. C. PLINIUS ROMANO SUO S.

Tollite cuncta, inquit, cæptosque auserte labores. Seu scribis aliquid, seu legis, tolli, auserri jube, & accipe orationem meam, ut illi arma divina. Num superbius potui? revera, ut inter meas pulchram. Nam mihi satis est certare mecum. Est hæc pro Accia Variola & dignitate personæ, & exempli raritate, & judicii magnitudine insignis. Nam sæmina splendide nata, nupta prætorio viro, exhæredata ab octogenario patre, intra undecim dies, quam ille novercam ei amore captus induxerat, quadruplici judicio bona paterna repetebat. Sedebant Judices centum & octoginta. (Tot enim quatuor consiliis conscribuntur) ingens

orro cio. aninrus, ıufres. carum. rte lli, ut ra, eft ola 8 na rees, at, at. ot

ns

utrinque advocatio, & numerofa fubsellia: præterea denfa circumstantium corona, latissimum judicium multiplici circulo ambibat. Ad hoc stipatum tribunal, atque etiam ex superiore Bafilicæ parte, qua fœminæ, qua viri, & audiendi, quod difficile, & quod facile visendi studio imminebant. Magna expectatio Patrum, magna filiarum, magna etiam nover-Secutus est varius eventus. duobus confiliis vicimus, totidem victi fumus. Notabilis prorfus res & mira, eadem in caufa, iifdem judicibus, iifdem advocatis, eodem tempore tanta diversitas accidit casu quidem, sed non ut casus videretur. Victa est noverca: Ipfa hæres ex parte fexta, Victus Suburranus, qui exhæredatus à patre, fingulari impudentia alieni patris bona vindicabat, non aufus fui petere. Hæc tibi expofui, primum, ut ex epistola scires, quæ ex oratione non poteras: deinde (nam detegam artes) ut orationem libentius legeres, si non legere tibi, sed interesse judicio videreris, quam fit licet magna, non despero gratiam brevissime impetraturam. Nam & copia rerum, & arguta divisione, & narratiunculis pluribus, & eloquendi varietate renovatur. Sunt multa (non auderem nisi tibi dicere) elata, multa pugnantia, multa subtilia. Intervenit enim acribus illis, & erectis frequens necessitas computandi, ac pene calculos, tabulamque poscendi, ut repente in privati judicii formam Centumvirale vertatur. Dedimus vela indignationi, dedimus iræ, dedimus dolori: & in amplissima causa, quasi magno mari pluribus ventis sumus vecti. In summa, solent quidam ex contubernalibus nostris existimare, hanc orationem (iterum dicam) præcipuam, ut inter meas, ως ὑπὲς ΚτησιΦῶντ cipuam, ut inter meas, ως ὑπὲς ΚτησιΦῶντ cipuam hanc solam legis, possis. Vale.

XXXIV. C. PLINIUS MAXIMO SUO S.

Recte fecisti, quod gladiatorium munus Veronensibus nostris promisisti, à quibus olim amaris, suspiceris, ornaris. Inde etiam uxorem carissimam tibi & probatissimam habuisti: cujus memoriæ aut opus aliquod, aut spectaculum, atque hoc potissimum, quod maxime funeri debeatur. Præterea tanto consensu ro-

tibi

lia.

re-

os,

ju-

di-

nus

no

na, liæm ic,

m)-

e

gabaris, ut negare non constans, sed durum videretur. Illud quoque egregium, quod tam facilis, tam liberalis in edendo fuisti. Nam per hæc etiam magnus animus ostenditur. Vellem Africanæ, quas coëmeras plurimas, ad præfinitum diem occurrissent, sed licet cessaverint illæ tempestate detentæ, tu tamen meruisti ut acceptum tibi sieret, quod quo minus exhiberes, non per te stetit. Vale.

8 re li la

m fa

m qu qu

ti P

C. PLINII CÆCILII

SECUNDI

EPISTOLARUM

LIBER SEPTIMUS.

I. C. PLINIUS SECUNDUS RESTITUTO SUO S.

Terret me hæc tua tam pertinax valetudo, & quanquam te temperatissimum noverim, vereor tamen, ne quid illi etiam in mores tuos liceat. Proinde moneo, patienter resistas. Hoc laudabile, hoc salutare admittit humana natura. Quod suadeo, ipse certe sic agere sanus cum meis soleo. Spero quidem, si forte in adversam valetudinem incidero, nihil me desideraturum vel pudore, vel pænitentia dignum: Si tamen superaverit morbus, denuncio, ne quid mihi detur, nisi permittentibus medicis, sciantque, si dederint, ita vindicaturum, ut solent alii, quæ negantur. Quinetiam cum perustus ardentissima febri, tandem remissus, unctusque acciperem à medico potionem, porrexi manum, ut-

que me tangeret dixi, admotumque jam labris poculum reddidi. Postea cum vicesimo valetudinis die balineo præpararer, mustantesque medicos repente vidissem: causam requisivi: responderunt, posse me tuto lavari, non tamen omnino sine aliqua suspicione. Quid inquam necesse est? atque ita spe balinei, cui jam videbar inferri, placide leniterque dimissa, ad abstinentiam rursus, non secus ac modo ad balineum animum vultumque composui. Quæ tibi scripsi, primum, ut te non sine exemplo monerem: deinde, ut in posterum ipse ad eandem temperantiam astringerer, cum me hac epistola quasi pignore obligavissem. Vale.

r

C

q

2

q

q

lu

Sa

ri Se

m ab

na

qu

II. C. PLINIUS JUSTO SUO S.

QUEMADMODUM congruit, ut simul & affirmes te assiduis occupationibus impediri, & scripta nostra desideres, quæ vix ab otiosis impetrare aliquid perituri temporis possunt? Patiar ergo æstatem inquietam nobis, exercitamque transcurrere: & hyeme demum, cum credibile erit noctibus saltem vacare te posse, quæram quid potissimum ex nugis meis tibi ex-

hibeam. Interim abunde est, si epistolæ non sunt molestæ. Sunt autem, & ideo breviores erunt. Vale.

III. C. PLINIUS PRÆSENTI SUO S.

TANTANE perseverantia tu modo in Lucania, modo in Campania? Ipfe enim, inquis, Lucanus, uxor Campana. Justa causa longioris absentiæ, non perpetuæ tamen. Quin ergo aliquando in urbem redis? ubi dignitas, honor, amicitiæ tam fuperiores quam minores. Quoufque regnabis? quousque vigilabis, cum voles? dormies quamdiu voles? quousque calcei nufquam? toga feriata? liber totos dies? tempus est te revisere molestias nostras, vel ob hoc solum, ne voluptates istæ satietate languescant: Saluta paulisper, quo sit tibi jucundius salutari: terere in hac turba, ut te solitudo delectet. Sed quid imprudens, quem evocare conor, retardo? fortasse enim his ipsis admoneris, ut te magis ac magis otio involvas, quod ego non abrumpi, fed intermitti volo. Ut enim fi cœnam tibi facerem, dulcibus cibis acres acutofque miscerem, ut obtusus illis, & oblitus sto-

T

alefque fivi :

bris

uam viad

men

ad Quæ

eanhac

ffir-& im-

Paumum

ffe, exmachus his excitaretur: ita nunc hortor, ut jucundissimum genus vitæ nonnullis interdum, quasi acoribus, condias. Vale.

IV. C. PLINIUS PONTIO SUO S.

As legisse te Hendecasyllabos meos: requiris etiam quemadmodum cœperim scribere, homo, ut tibi videor, feverus, ut ipfe fateor, non ineptus. Nunquam à poëtice (altius enim repetam) alienus fui: quin etiam quatuordecim natus annos græcam tragædiam feripfi. Qualem? inquis: nefcio, tragœdia vocabatur. Mox cum è militia rediens, in Icaria infula ventis detinerer, latinos elegos in illud ipfum mare, ipfamque infulam feci. Expertus fum me aliquando & heroico, hendecafyllabis nunc primum: quorum hic natalis, hæ caufæ. Legebantur in Laurentino mihi libri Afinii Galli de comparatione patris & Ciceronis: Incidit epigramma Ciceronis in Tyronem fuum, dein cum meridie (erat enim æstas) dormiturus me recepissem, nec obreperet somnus: cœpi reputare maximos oratores, hoc studii genus, & in oblectationibus habuisse, & in laude posuisse.

E

Ti

rite

dei

bay

ma

exe

ut

m,

iris

no, in-

reeim

ua-

lox

de-

ip-

ali-

ori-

ge-

de

pi-

ein .

me

pu-

in

sse.

Intendi animum, contraque opinionem meam post longam desuetudinem, perquam exiguo temporis momento, idipsum quod me ad scribendum solicitaverat, his versibus exaravi,

Cum libros Galli legerem, quibus ille parenti
Ausus de Cicerone dare palmamque decusque,
Lascivum inveni lusum Ciceronis, & illo
Spectandum ingenio, quo seria condidit, & quo
Humanis salibus multo, varioque lepore
Magnorum ostendit mentes gaudere virorum.

Nam queritur, quod fraude mala frustratus amantem

Paucula cænato sibi debita suavia Tyro
Tempore nocturno subtraxerit. His ego lectis,
Cur post hæc, inquam, nostros celamus amores?
Nullumque in medium timidi damus? atque
fatemur

Tyronisque dolos, Tyronis nosse fugaces
Blanditias, & furta novas addentia flammas?
Transii ad elegos, hos quoque non minus celeriter explicui: addidi alios facilitate corruptus: deinde in urbem reversus, sodalibus legi. Probaverunt. Deinde plura metra, si quid otii, maxime in itinere tentavi. Postremo placuit, exemplo multorum unum separatim hendeca-

fyllaborum volumen absolvere, nec pænitet. Legitur, describitur, cantatur etiam, à Græcis quoque, quos Latine hujus libelli amor docuit, nunc cithara, nunc lyra personatur. Sed quid ego tam gloriose? quanquam poëtis furere concessum est, & tamen non de meo, sed de aliorum judicio loquor, qui sive judicant, sive errant, me delectant. Unum precor, ut posteri quoque aut errent similiter, aut judicent. Vale.

V. C. PLINIUS CALPHURNIÆ SUÆ S.

9

P

re

ar

CO

de

vi

gr

in

que

Po

cau

In causa amor primum: deinde, quod non confuevimus abesse. Inde est, quod magnam partem noctium in imagine tua vigil exigo: Inde, quod interdiu, quibus horis te visere solebam, ad diætam tuam ipsi me, ut verissime dicitur, pedes ducunt: quod denique æger metu, & similis excluso à vacuo limine recedo. Unum tempus his tormentis caret, quo in soro, & amicorum litibus conteror. Æstima tu, quæ vita mea sit, cui requies in labore, in miseria curisque solatium est. Vale.

VI. C. PLINIUS MACRINO SUO S.

tet.

ecis uit,

uid

on-

lio-

er-

teri

ale.

3.

ear.

on-

oar-

ide,

am,

tur,

&

um

mi-

vita

iris-

RARA, & notabilis res contigit Vareno, fit licet adhuc dubia. Bithyni accufationem ejus, ut temere inchoatam, omilisse narrantur: de eo adest provinciæ legatus: attulit decretum concilii ad Cæfarem, attulit ad multos principes viros, attulit etiam ad nos Vareni ad-Perstat tamen idem ille Magius, quin etiam Nigrinum optimum virum pertinacissime exercet. Per hunc à Consulibus postulabat, ut Varenus exhibere rationes coge-Assistebam Vareno jam tantum, ut amicus, & tacere decreveram. Nihil enim tam contrarium, quam fi advocatus à Senatu datus defenderem, ut reum, cui opus effet, ne reus videretur. Cum tamen finita postulatione Nigrini, Confules ad me oculos retulissent, Scietis, inquam, constare nobis silentii nostri rationem, cum veros legatos provinciæ audieritis contra Nigrinum, ad quem missi sunt: Ego apud me quoque habeo decretum provinciæ. Rursus ille, Potest tibi liquere. Ad hoc ego, Si tibi ex diverso liquet, potest & mihi, quod est melius, in tausa liquere. Tum legatus Polyænus causas

T 3

abolitæ accufationis exposuit, postulavitque, ne cognitioni Cæfaris præjudicium fieret. Respondit Magius: Iterumque Polyænus: ipfe raro & breviter interlocutus. Multum me intra filentium tenui. Accepi enim, non minus interdum oratorium esse tacere quam dicere: atque adeo repeto, quibusdam me capitis reis vel magis filentio, quam oratione accuratiffima profuisse. Mater amisso filio (quid enim prohibet, quanquam alia ratio fcribendæ epistolæ fuerit, de studiis disputare?) libertos ejus, eofdemque cohæredes fuos, falsi & veneficii reos detulerat ad Principem, judicemque impetraverat Julium Servianum. Defenderam reos ingenti quidem cœtu: erat enim causa notisfima. Præterea utrinque ingenia clarissima. Finem cognitioni quæstio imposuit, quæ secundum reos dedit. Postea mater adiit Principem, affirmavit se novas probationes invenisse. Præceptum est Serviano, ut vacaret finitam causam retractanti, si quid novi afferret. Aderat matri Julius Africanus, nepos Julii Oratoris: quo audito Passienus Crispus dixit, Bene me Hercule, bene: sed quo tam bene? Julius Nepos juvenis ingeniosus, sed parum callidus, cum multa dixisset,

1

ne

on-

raro

ntra

in-

at-

vel

ma

oro-

olæ

eof-

eos

ra-

cos

tifna.

unm,

æ-

am

atri

luo

ile,

inet, adfignatumque tempus implesset, Rogo, inquit, Serviane, permittas unum verbum adjicere. Tum ego, cum omnes me, ut diu responsurum, intuerentur, Respondissem, inquam, si unum illud verbum Africanus adjecisset, in quo non dubito omnia nova fuisse. Non facile me repeto, tantum consecutum adsensum agendo, quantum tunc non agendo. Similiter nunc & probatum & exceptum est, quod pro Vareno hactenus non tacui. Consules, ut Polyænus postulabat, omnia integra Principi servaverunt, cujus cognitionem suspensus expecto. Nam dies ille nobis pro Vareno, aut securitatem & otium dabit, aut intermissum laborem renovata solicitudine injunget. Vale.

VII. C. PLINIUS SATURNINO SUO S.

Er proxime Prisco nostro, & rursus, quia ita jussisti, gratias egi, libentissime quidem. Est enim mihi perjucundum, quod viri optimi mihique amicissimi adeo cohæsistis, ut invicem vos obligari putetis. Nam ille quoque præcipuam se voluptatem ex amicitia tua capere prositetur, certatque tecum honestissimo certa-

cui

fpl

ex

lia

leg

po qu

lu

fit

gr

cu

tif

ha

ter

ce

qu

ra ob tra

bo

ip

m

er

mine mutuæ caritatis, quam ipsum tempus augebit. Te negotiis destineri, ob hoc moleste fero, quod deservire studiis non potes: si tamen alteram litem per judicem, alteram, ut ais, ipse finieris, incipies primum istic otio frui, deinde satiatus ad nos reverti. Vale.

VIII. C. PLINIUS PRISCO SUO S.

Exprimere non possum, quam jucundum sit mihi, quod Saturninus noster summas tibi apud me gratias aliis super alias epistolis agit. Perge, ut cœpisti, virumque optimum quam familiarissime dilige, magnam voluptatem ex amicitia ejus percepturus, nec ad breve tempus. Nam cum omnibus virtutibus abundet, tum hac præcipue, quod habet maximam in amore constantiam. Vale.

IX. C. PLINIUS CORNELIO FUSCO SUO S.

Queris quemadmodum in secessu, quo jamdiu frueris, putem te studere oportere. Utile inprimis, ut multi præcipiunt, vel ex Græco in Latinum, vel ex Latino vertere in Græ-

mpus mos: fi n, ut frui,

ex ous. um

mile

S.

cum: quo genere exercitationis proprietas, folendorque verborum, copia figurarum, vis explicandi, præterea imitatione optimorum fimilia inveniendi facultas paratur. Simul quæ legentem fefellissent, transferentem fugere non poffunt. Intelligentia ex hoc & judicium acquiritur: nihil obfuerit, quæ legeris hactenus, ut rem, argumentumque teneas, quafi æmulum scribere, lectisque conferre, ac sedulo penfitare, quid tu, quid ille commodius. Magna gratulatio, fi nonnulla tu: magnus pudor, fi cuncta ille melius. Licebit interdum & notissima eligere & certare cum electis. Audax hæc, non tamen improba, quia fecreta contentio: quanquam multos videmus ejufmodi certamina fibi cum multa laude fumpfiffe, quofque fubfequi fatis habebant, dum non defperant, antecessisse. Poteris & quæ dixeris, post oblivionem retractare, multa retinere, plura transire, alia interscribere, alia rescribere. Laboriofum istud & tædio plenum, fed difficultate ipfa fructuofum recalefcere ex integro, & refumere impetum fractum, omiffumque: Postremo nova velut membra peracto corpori intexere, nec tamen priora turbare. Scio nunc tibi

It

se.

led

ut

qu

ric

vit

In

ut

or

pa

pli

ar

fer

ris

M

ad

tic

tol

ftu

rir his

esse præcipuum studium orandi: sed non ideo femper pugnacem hunc, & quafi bellatorium stylum suaserim. Ut enim terræ variis mutatisque seminibus, ita ingenia nostra, nunc hac nunc illa meditatione recoluntur. Volo interdum aliquem ex historia locum apprehendas: volo epistolam diligentius scribas, volo carmina: nam fæpe in orationes quoque non hiftorica modo, fed prope poëtica descriptionum necessitas incidit: & pressus sermo purusque ex epistolis petitur. Fas est & carmine remitti, non dico continuo, & longo, (Id enim perfici nisi in otio non potest) sed hoc arguto & brevi, quod apte quantaflibet occupationes curafque distinguit. Lusus vocantur, sed hi lusus non minorem interdum gloriam, quam feria confequuntur: atque adeo, (cur enim te ad versus non verfibus adhorter?)

Ut laus est ceræ, mollis cedensque sequatur Si doctos digitos, jussaque siat opus.

Et nunc informet Martem, castamque Minervam, Nunc Venerem effingat, nunc Veneris puerum: Utque sacri fontes non sola incendia sistunt,

Sæpe etiam flores, vernaque prata lavant;

Sic hominum ingenium flecti, ducique per artes Non rigidas docta mobilitate decet.

Itaque fummi oratores, fummi etiam viri fic se aut exercebant, aut delectabant: immo delectabant, exercebantque. Nam mirum est, ut his opufculis animus intendatur, remittaturque. Recipiunt enim amores, odia, iras, mifericordiam, urbanitatem, omnia denique, quæ in vita atque etiam in foro causisque versantur. Inest his quoque eadem quæ aliis carminibus utilitas, quod metri necessitate devincti soluta oratione lætamur, & quod facilius effe, comparatio oftendit, libentius scribimus. Habes plura etiam fortasse quam requirebas: unum Non enim dixi, quæ legenda tamen omisi. arbitrarer, quanquam dixi, cum dicerem, quæ scribenda. Tu memineris, sui cujusque generis auctores diligenter eligere. Ajunt enim, Multum legendum esse, non multa. Qui fint hi, adeo notum provocatumque est, ut demonstratione non egeat: & alioqui tam immodice epiftola me extendi, ut dum tibi quemadmodum studere debeas, suadeo, studendi tempus abstulerim. Quin ergo pugillares refumis, & aliquid ex his, vel istud ipsum quod cœperas, scribis. Vale.

hac nterdas: car-

ideo

rium

nuta-

hifnum fque

rfici erfici evi, fque

non

rfus

am, um:

d

r

X. C. PLINIUS MACRINO SUO S.

Quia ipse cum prima cognovi, jungere extrema quasi avulsa cupio, te quoque existimo velle de Vareno & Bithynis reliqua cognoscere. Acta causa hinc à Polyæno, inde à Magio. Finitis actionibus, Cæsar, Neutra, inquit, pars de mora queretur. Erit mihi curæ, explorare provinciæ voluntatem. Multum interim Varenus tulit. Etenim quam dubium est, an merito accusetur, qui an omnino accusetur incertum est? Superest, ne rursus provinciæ quod damnasse dicitur, placeat, agatque pænitentiam pænitentiæ suæ. Vale.

XI. C. PLINIUS FABATO SUO S.

MIRARIS, quod Hermes libertus meus hæreditarios agros, quos ego jusseram proscribi, non expectata auctione pro meo quincunce ex septingentis millibus Corelliæ addixerit: adjicis posse eos nongentis millibus vænire, ac tanto magis quæris, an quod gesserit ratum servem. Ego vero servo: quibus ex causis accipe. (Cupio enim & tibi probatum & cohæredibus meis

ex-

mo

ere.

10.

ars

are

re-

ne-

ım

m-

œ-

e-

on

p-

cis

to

n.

u-

is

excufatum esse, quod me ab illis majore officio jubente, fecerno) Corelliam cum fumma reverentia diligo: primum ut fororem Corellii Rufi, cujus mihi memoria facrofancta est: deinde ut matri meæ familiarissimam. Sunt mihi & cum marito ejus Minutio Fusco, optimo viro, vetera jura: fuerunt & cum filio maxima; adeo quidem, ut Prætore me ludis meis præsederit. Hæc cum proxime istic fui, indicavit mihi cupere fe, aliquid circa Larium nostrum possidere: ego illi ex prædiis meis, quod vellet & quanti vellet obtuli, exceptis paternis maternisque: his enim cedere ne Corelliæ quidem possum. Igitur cum obvenisset mihi hæreditas, in qua prædia ista, scripsi ei venalia futura. Has epistolas Hermes tulit, exigentique ut statim portionem meam sibi addiceret, paruit. Vides quam ratum habere debeam, quod libertus meus meis moribus gessit? Superest, ut cohæredes æquo animo ferant separatim me vendidisse, quod mihi licuit omnino vendere: nec vero coguntur imitari meum exemplum. Non enim illis eadem cum Corellia jura funt. Possunt ergo intueri utilitatem suam, pro qua mihi fuit amicitia. Vale.

XII. C. PLINIUS MINUTIO SUO S.

LIBELLUM formatum à me, ficut exegeras, quo amicus tuus, immo noster (quid enim non commune nobis?) fi res posceret, uteretur, Misi tibi ideo tardius, ne tempus emendandi eum, id est disperdendi haberes: habebis tamen: an emendandi, nefcio, utique disperdendi, (υμες γαρ κακόζηλοι) optima quæque fi Quod fi feceris, boni confulam. detraxeris. Postea enim illis ex aliqua occasione, ut meis Et beneficio fastidii tui ipse laudabor, ut in eo, quod adnotatum invenies, & fupra scripto aliter explicitum. Nam cum fuspicarer futurum, ut tibi tumidius videretur, quod est sonantius & elatius, non alienum existimavi, ne te torqueres, addere statim pressius quiddam & exilius, vel potius humilius & pejus, vestro tamen judicio rectius. Cur enim non usquequaque tenuitatem vestram insequar & exagi-Hæc, ut inter istas occupationes aliquid aliquando rideres, illud ferio. Vide, ut mihi viaticum reddas, quod impendi data opera, curfore dimisso. Næ tu, cum hoc legeris, non

po

ne

fig ne en

F

ftu ne: fici

T & 1 agr

illo pul ego

ver rifq nar partes libelli, fed totum libellum improbabis, negabifque ullius pretii esse, cujus pretium reposceris. Vale.

XIII. C. PLINIUS FEROCI SUO S.

EADEM epistola & studere te & non studere significat. Ænigmata loquor, ita plane, donec distinctius quod sentio enunciem. Negat enim te studere: sed est tam polita, quæ nisi à studente non potest scribi: aut es tu super omnes beatus, si talia per desidiam & otium perficis. Vale.

XIV. C. PLINIUS CORELLIÆ SUÆ S.

Tu quidem honestissime, quod tam impense & rogas & exigis, ut accipi jubeam à te pretium agrorum non ex septingentis millibus, quanti illos à liberto meo, sed ex nongentis, quanti à publicanis partem vicesimam emisti. Invicem ego & rogo & exigo, ut non solum quid te, verum etiam quid me deceat aspicias, patianisque me in hoc uno tibi eodem animo repugnare, quo in omnibus obsequi soleo. Vale.

ras, non

tur. andi ta-

e fi am.

neis , ut

ripfufo-

ne 1 & ta-

iueagiali-

ut era,

non

XV. C. PLINIUS SATURNINO SUO S.

li

fu fif

do

fu

tu

pe

VO

fit

in

qu

qu

X

jan

adı

fui

tion

nor

req

me

Requires quid agam? quo nosti, distringor officio, amicis deservio, studeo interdum, quod non interdum, sed solum, semperque facere, non audeo dicere rectius, certe beatius erat: te alia omnia, quam quæ velis agere, moleste ferrem, nisi ea quæ agis, essent honestissima. Nam & Reipublicæ suæ negotia curare, & disceptare inter amicos, laude dignissimum est. Prisci contubernium jucundum tibi futurum sciebam, noveram simplicitatem ejus, noveram comitatem: eundem esse, quod minus noram, gratissimum experior, quod tam jucunde officiorum nostrorum meminisse cum scribas. Vale.

XVI. C. PLINIUS FABATO PROSOCERO SUO S.

CALESTRIUM Tyronem familiarissime diligo, & privatis mihi & publicis necessitudinibus implicitum. Simul militavimus, simul quæstores Cæsaris fuimus. Ille me in Tribunatu liberorum jure præcessit, ego illum in Prætura sum consecutus, cum mihi Cæsar annum remissistet, ego in villas ejus sæpe secessi, ille in domo mea sæpe convaluit. Hic nunc Proconsul provinciam Bæticam per Ticinum est petiturus. Spero, immo consido, facile me impetraturum, ut ex itinere deslectat ad te, si voles vindicta liberare, quos proxime inter amicos manumissiti. Nihil est quod verearis, ne sit hoc illi molestum, cui orbem terrarum circumire non erit longum mea causa. Proinde nimiam istam verecundiam pone, teque quid velis, consule. Illi tam jucundum est quod ego, quam mihi, quod tu jubes. Vale.

XVII. C. PLINIUS NONIO CELERI SUO S.

Sua cuique ratio recitandi: mihi, quod fæpe jam dixi, ut fi quid me fugit, ut certe fugit, admonear. Quo magis miror, quod feribis fuiffe quosdam qui reprehenderent quod orationes omnino recitarem: nisi vero has solas non putant emendandas. A quibus libenter requisierim, cur concedant (si concedant tamen) historiam debere recitari, quæ non osten-

U

s.

quod cere, erat:

ima. difeft.

eram no-

irum

cunferi-

RO

dilinibus uæf-

natu

ti

n

ir

tı

no

qı

ne &

qu

bu

m

to

di

ato

T

cai

qui

gui

me

me

tationi, sed fidei veritatique componitur? cur tragædiam, quæ non auditorium, fed fcenam & actores? cur lyrica, quæ non lectorem, fed chorum & lyram poscunt? At horum recitatio usu jam recepta est: num ergo culpandus est ille qui cœpit? quanquam orationes quoque & nostri quidem, & Græci lectitaverunt. vacuum tamen est recitare, quæ dixeris, etiamsi eadem omnia, si iisdem omnibus, si statim recites: fi vero multa inferas, multa commutes: fi quosdam novos, quosdam eosdem, sed post tempus affumas, cur minus probabilis fit caufa recitandi quæ dixeris, quam edendi? Sed difficile est, ut oratio dum recitatur, satisfaciat. Jam hoc ad laborem recitantis pertinet, non ad rationem non recitandi: nec vero ego dum recito, laudari, fed dum legor, cupio. nullum emendandi genus omitto: ac primum quæ scripsi, mecum ipse pertracto: deinde duobus aut tribus lego, mox aliis trado annotanda, notasque eorum si dubito, cum uno rursus aut altero penfito, novissime pluribus recito, ac si quid mihi credis, tunc acerrime emendo. Nam tanto diligentius, quanto folicitius intendo. Optime autem reverentia, pudor, metus judiCur

m &

fed

cita-

s eft

e &

per-

amfi

re-

tes:

post

aufa

dif-

ciat.

ad ad

eci-

que

um

u0-

ida,

aut

e fi

am

do.

ıdi-

cant. Idque adeo fic habe. Nonne fi locuturus es cum aliquo quamlibet docto uno, tamen minus commovereris, quam fi cum multis vel indoctis? Nonne cum furgis ad agendum, tum maxime tibi ipse diffidis? tum commutata, non dico plurima, fed omnia cupis? utique fi latior scena, & corona diffusior. Nam illos quoque fordidos pullatofque reveremur. Nonne fi prima quæque improbari putes, debilitaris & concidis? Opinor, quia in numero ipfo est quoddam magnum collatumque confilium, quibusque fingulis judicii parum, omnibus plurimum. Itaque Pomponius Secundus, hic fcriptor tragædiarum, fi quid forte familiarior amicus tollendum, ipse retinendum arbitraretur, dicere folebat, AD POPULUM PROVOCO: atque ita ex populi vel filentio, vel affensu, aut fuam, aut amici sententiam sequebatur. Tantum ille populo dabat. Recte, an secus, nihil ad me. Ego enim non populum advocare, fed certos, electofque foleo, quos intuear, quibus credam, quos denique, & tanquam fingulos observem, & tanquam non fingulos timeam. Nam quod M. Cicero de stilo, ego de metu fentio. Timor est emendator acerrimus.

U 2

ma

&

&

per

inv

qu

rin

rit

me

ge

bu

ha

pr

au

vi

tro

m

cr

in

m

Hoc ipsum quod nos recitaturos cogitamus, emendat: quod auditorium ingredimur, emendat: quod pallemus, horrescimus, circumspicimus, emendat. Proinde non pœnitet me consuetudinis meæ, quam utilissimam experior. Adeoque non deterreor sermunculis istorum, ut ultro te rogem, monstres aliquid, quod his addam. Nihil enim curæ meæ satis est. Cogito quam sit magnum dare aliquid in manus hominum, nec persuadere mihi possum, non & cum multis & sæpe tractandum, quod placere, & semper, & omnibus cupias. Vale.

XVIII. C. PLINIUS CANINIO SUO S.

Deliberas mecum quemadmodum pecunia, quam municipibus nostris in epulum obtulisti, post te quoque salva sit. Honesta consultatio, non expedita sententia. Numeres Reipublicæ summam? verendum est ne dilabatur. Des agros? ut publici negligentur. Equidem nihil commodius invenio, quam quod ipse seci. Nam pro quingentis millibus nummûm, quæ in alimenta ingenuorum ingenuarumque promiseram, agrum ex meis longe pluris actori publico

us,

en-

pi-

on-

or.

ut

ad-

ito

ni-

ım

&

u-

u-

a-

b-

r.

m

i.

in

e-

co

mancipavi: eundem vectigali imposito recepi. Tricena millia annua daturus. Per hoc enim & Reipublicæ sors in tuto, nec reditus incertus, & ager ipse propter id, quod vectigali large supercurrit, semper dominum à quo exerceatur, inveniet. Nec ignoro, me plus aliquanto, quam donasse videor, erogavisse, cum pulcherimi agri pretium necessitas vectigalis infregerit. Sed oportet privatis utilitatibus publicas, mortalibus æternas anteserre: multoque diligentius muneri suo consulere, quam facultatibus. Vale.

XIX. C. PLINIUS PRISCO SUO S.

Angir me Fanniæ valetudo. Contraxit hanc dum affidet Juniæ, Virgini Vestali sponte primum: (est enim affinis) deinde etiam ex auctoritate Pontificum. Nam virgines, cum vi morbi atrio Vestæ coguntur excedere, matronarum curæ custodiæque mandantur: quo munere Fannia dum sedulo fungitur, hoc discrimine implicita est. Insident sebres, tussis increscit, summa macies, summa desectio, animus tantum & spiritus viget, Helvidio marito,

U 3

vu ad

n

ac

tr

q

u

F

1

t

Thrasea patre dignissima. Reliqua labuntur, meque non metu tantum, verum etiam dolore conficiunt. Doleo enim maximam fœminam eripi oculis civitatis, nescio an aliquid simile vifuris. Quæ castitas illius? quæ sanctitas? quanta gravitas? quanta constantia? Bis maritum fecuta in exilium est, tertio ipsa propter maritum relegata. Nam cum Senecio reus effet, quod de vita Helvidii libros composuisset, rogatumque se à Fannia in defensione dixisset, quærente minaciter Mettio Caro an rogasset? respondit, rogavi: an commentarios scripturo dedisset, dedi: an sciente matre, nesciente. Postremo nullam vocem cedentem periculo emifit, quin etiam illos ipíos libros, quanquam ex necessitate, & metu temporum abolitos Senatusconfulto, publicatis bonis, fervavit, habuit, tulitque in exilium exilii caufam. Eadem quam jucunda, quam comis, quam denique (quod paucis datum est) non minus amabilis, quam veneranda: erit fane quam postea uxoribus nostris ostentare possimus: erit à qua viri quoque fortitudinis exempla fumamus: quam fic cernentes audientesque miramur, ut illas, quæ leguntur. Ac mihi domus ipfa nutare, conntur.

olore

inam

e vi-

tas ?

ma-

pter

reus

ffet,

ffet.

Tet ?

turo

of-

fit.

ne-

uf-

tu-

am od

us

0-

fic

æ

1-

vulfaque fedibus fuis ruitura fupra videtur, licet adhuc posteros habeat. Quantis enim virtutibus, quantifque factis affequentur, ut hæc non novissima occiderit? Me quidem illud etiam adfligit & torquet, quod matrem ejus, illam (nihil possum illustrius dicere) tantæ sæminæ matrem rurfus videor amittere, quam hæc, ut reddit ac refert nobis, fic auferet fecum, meque & novo pariter, & rescisso vulnere adfi-Utramque colui, utramque dilexi: utram magis, nescio, nec discerni volebant. Habuerunt officia mea in fecundis, habuerunt in adverfis. Ego folatium relegatarum, ego ultor reverfarum. Non feci tamen paria, atque eo magis hanc cupio fervari, ut mihi folvendi tempora fuperfint. In his eram curis, cum scriberem ad te, quas si Deus aliquis in gaudium verterit, de metu non querar. Vale.

XX. C. PLINIUS TACITO SUO S.

LIBRUM tuum legi, & quam diligentissime potui annotavi, quæ commutanda, quæ eximenda arbitrarer. Nam & ego verum dicere assuevi, & tu libenter audire. Neque enim

pa

ut

ho

X

F

10

V

p

b

ta

a

q

fe

d

I

u

n

ulli patientius reprehenduntur, quam qui maxime laudari merentur. Nunc à te librum meum cum annotationibus tuis expecto. O jucundas! ô pulchras vices! quam me delectat, quod fi qua posteris cura nostri, usquequaque narrabitur, qua concordia, fimplicitate, fide vixerimus. Erit rarum & infigne, duos homines ætate propemodum æquales, nonnullius in literis nominis, (Cogor enim de te quoque parcius dicere, quia de me fimul dico) alterum alterius studia fovisse. Equidem adolescentulus, cum jam tu fama, gloriaque floreres, te fequi, tibi longo, fed proximus intervallo, & esse, & haberi concupiscebam. Et erant multa clarissima ingenia, sed tu mihi (ita similitudo naturæ ferebat) maxime imitabilis, maxime imitandus videbaris. Quo magis gaudeo, quod fi quis de studiis fermo, una nominamur, quod de te loquentibus statim occurro: nec desunt, qui uni ut utrique nostrûm præferantur. nihil interest mea, quo loco jungimur. hoc ego primus, quia tu proximus, & ego proximus, quia tu primus: quin etiam in testamentis debes annotaffe, nifi quis forte alterutri nostrûm amicissimus, eadem legata & quidem

X-

m O

ue de

0-

ıs

le

m

te

&

a

0

e

d

d

d

pariter accipimus. Quæ omnia huc fpectant, ut invicem ardentius diligamus, cum tot vinculis nos studia, mores, fama, suprema denique hominum judicia constringant. Vale.

XXI. C. PLINIUS CORNUTO FUSCO SUO S.

Pareo, collega cariffime, & infirmitati oculorum, ut jubes, confulo. Nam & huc tecto vehiculo undique inclufus, quafi in cubiculo perveni, & non stylo modo, verum etiam lectionibus, difficulter, sed abstineo, solisque auribus studeo, cubicula obductis velis opaca, nec tamen obscura facio. Cryptoporticus quoque adopertis inferioribus fenestris, tantum umbræ, quantum luminis habet. Sic paulatim lucem ferre condisco. Balineum assumo, quia prodest: vinum, quia non nocet, parcissime tamen. Ita assumo, & nunc custos adest. Gallinam, ut à te missam libenter accepi, quam satis acribus oculis, quanquam adhuc lippis, pinguissimam vidi. Vale.

XXII. C. PLINIUS FALCONI SUO S.

de

pe tu

m

m

bu

qu

m

pir for

ju

an

&

to

fœ

Minus miraberis, me tam instanter petisse, ut in amicum meum conferres Tribunatum, cum scieris, quis ille, qualisque. Possum autem jam tibi & nomen indicare, & describere ipsum, postquam polliceris. Est Cornelius Minutianus, ornamentum regionis meæ, seu dignitate seu moribus: natus splendide, abundat facultatibus, amat studia, ut solent pauperes. Idem rectissimus judex, fortissimus advocatus, sidelissimus amicus. Accepisse te beneficium credes, cum propius inspexeris hominem omnibus honoribus, omnibus titulis (nihil volo clatius de modestissimo viro dicere) parem. Vale.

XXIII. C. PLINIUS FABATO PROSOCERO SUO S.

Gaudeo quidem esse te tam fortem, ut Mediolani occurrere Tyroni possis. Sed ut perseveres esse tam fortis, rogo, ut tibi contra rationem ætatis tantum laboris injungas. Quinimmo denuncio, ut illum & domi, & intra

domum, atque etiam intra cubiculi limen expectes. Etenim cum à me, ut frater diligatur, non debet ab eo, quem ego parentis loco observo, exigere officium, quod parenti suo remississe. Vale.

Te,

m,

ere

Ii-

glat

es.

ıs,

m

n-

a-

e-

r-

1-

1-

ra

XXIV. C. PLINIUS GEMINIO SUO S.

NUMIDIA Quadratilla paulo minus octogesimo ætatis anno decessit, usque ad novissimam valetudinem viridis, atque etiam ultra matronalem modum compacto corpore & robusto, decessit honestissimo testamento. Reliquit hæredes, ex besse nepotem, ex tertia parte neptem. Neptem parum novi: nepotem familiarissime diligo, adolescentem singularem, nec iis tantum, quos fanguine attingit inter propinquos amandum: ac primum conspicuus forma, omnes fermones malignorum & puer & juvenis evafit: intra quartum & vicefimum annum maritus, & si Deus annuisset, pater. Vixit in contubernio aviæ delicate, severissime, & tamen obsequentissime. Habebat illa pantomimos, fovebatque effusius, quam principi fæminæ conveniret. Hos Quadratus non in

tor

hu

fer

illa

ei

qu

qu

fo

no

m

qu

m

qı

lit

pi

a

m

h

te

q

CI

theatro, non domi spectabat, nec illa exigebat. Audii ipfam cum mihi commendaret nepotis fui studia, solere se ut sœminam in illo otio fexus, laxare animum lufu calculorum, folere spectare pantomimos suos; sed cum factura esset alterutrum, semper se nepoti suo præcepisse abiret, studeretque; quod mihi non amore ejus magis facere, quam reverentia videbatur. Miraberis, & ego miratus fum. Proximis facerdotalibus ludis productis in commissione pantomimis, cum fimul theatro ego & Quadratus egrederemur, ait mihi: Scis me hodie primum vidisse saltantem aviæ meæ libertum? Hoc nepos. At Hercule! alienissimi homines in honorem Quadratillæ (pudet me dixiffe honorem per adulationis officium) in theatrum cursitabant, exultabant, plaudebant, mirabantur: ac deinde fingulos gestus dominæ cum canticis reddebant, qui nunc exiguissima legata theatralis operæ corollarium accipient ab hærede, qui non spectabat. Quorsum hæc? quia foles, fi quid incidit novi, non invitus audire: deinde quia jucundum est mihi, quod ceperim gaudium, scribendo retractare. Gaudeo enim pietate defunctæ, honore optimi juvenis: Læbat.

potis

otio

lere

tura

piffe

nore tur.

faone

ua-

odie

m ?

nes

10-

um

n-

ım

ata

æ-

iia

e:

m

m

e-

tor etiam, quod domus aliquando C. Cassii, hujus, qui Cassianæ scholæ princeps & parens serviet domino non minori. Implebit enim illam Quadratus meus, ut decebit, rursusque ei pristinam dignitatem, celebritatem, gloriamque reddet, cum tantus orator inde procedet, quantus juris ille consultus. Vale.

XXV. C. PLINIUS RUFO SUO S.

O QUANTUM eruditorum aut modestia ipforum, aut quies operit & subtrahit samæ! At nos eos tantum dicturi aliquid, aut lecturi timemus, qui studia sua proferunt: cum illi, qui tacent, hoc amplius præstent, quod maximum opus silentio reverentur. Expertus scribo, quod scribo. Terentius Junior equestribus militiis, atque etiam procuratione Narbonensis provinciæ, integerrime functus, recepit se in agros suos, paratisque honoribus tranquillissimum otium prætulit. Hunc ego invitatus hospitio, ut bonum patrem familiæ, ut diligentem agricolam intuebar: de his locuturus, in quibus illum versari putabam: & cæperam, cum ille me doctissimo sermone revocavit ad

ne

ru

in

er

lu

vi

pe

in

F

oti

ph m

m

da

ne

fp:

ra

A

ru

qu

ftudia. Quam terfa omnia! quam Latina! quam Græca! Nam tantum utraque lingua valet, ut ea magis videatur excellere, quam cum maxime loquitur. Quantum ille legit! quantum tenet! Athenis vivere hominem, non in villa putes. Quid multa? auxit folicitudinem meam, effecitque, ut illis, quos doctiffimos novi, non minus hos feductos, & quafi rufticos verear. Idem fuadeo tibi. Sunt enim ut in castris, sic etiam in literis nostris plures cultu pagano, quos cinctos & armatos, & quidem ardentissimo ingenio, diligentius scrutatus invenies. Vale.

XXVI. C. PLINIUS MAXIMO SUO S.

Nuper me cujusdam amici languor admonuit, optimos esse nos, dum infirmi sumus. Quem enim infirmum aut savaritia, aut libido solicitat? non amoribus servit, non appetit honores, opes negligit, & quantulumcunque, ut relicturus, satis habet: Tunc Deos, tunc hominem esse se meminit, invidet nemini, neminem miratur, neminem despicit, ac ne sermonibus quidem malignis, aut attendit, aut alitur, bali-

ina!

va-

cum

lan-

n in

nem

mos

icos in

altu ar-

ve-

10-

us. ido

ut

ni-

us

li-

nea imaginatur, & fontes. Hæc fumma curarum, fumma votorum, mollemque in posterum, &z pinguem si contingat evadere, hoc est, innoxiam beatamque destinat vitam. Possum ergo, quod pluribus verbis, pluribus etiam voluminibus philosophi docere conantur, ipse breviter tibi, mihique præcipere, ut tales esse sani perseveremus, quales nos suturos prositemur infirmi. Vale.

XXVII. C. PLINIUS SURÆ SUO S.

Er mihi discendi, & tibi docendi facultatem otium præbet. Igitur perquam velim scire, esse phantasmata, & habere propriam siguram, numenque aliquod putes, an inania & vana ex metu nostro imaginem accipere. Ego ut esse credam, inprimis eo ducor, quod audio accidisse Curtio Ruso. Tenuis adhuc & obscurus obtinenti Africam comes hæserat. Inclinato die spatiabatur in porticu: offertur ei mulieris sigura, humana grandior pulchriorque, perterrito Africam se suturorum prænunciam dixit. Iturum enim Romam, honoresque gesturum, atque etiam cum summo imperio in eandem proque etiam cum summo imperio in eandem pro-

ph

pre

nia

gis

fter

lar

din

ma

cra

ubi

vin

ren

but

adv

int

gite

ped

fty!

fon

ent

Ib:

Po

dil:

lia

vinciam reversurum, ibique moriturum. Facta funt omnia. Præterea accedenti Carthaginem. egredientique navem, eandem figura in litore occurrisse narratur. Ipse certe implicitus morbo, futura præteritis, adversa secundis auguratus, spem falutis, nullo suorum desperante, projecit. Jam illud, nonne & magis terribile, & non minus mirum est? quod exponam ut accepi. Erat Athenis spatiofa & capax domus, fed infamis & pestilens: per filentium noctis fonus ferri, &, si attenderes acrius, strepitus vinculorum longius primo, deinde proximo red-Mox apparebat idolon, fenex macie & squalore confectus, promissa barba, horrenti capillo, cruribus compedes, manibus catenas gerebat, quatiebatque: inde inhabitantibus tristes diræque noctes per metum vigilabantur: vigiliam morbus & crefcente formidine, mors Nam interdiu quoque quanquam fequebatur. abscefferat imago, memoria imaginis oculis inerrabat, longiorisque causa timoris timor erat. Deferta inde & damnata folitudine domus, totaque illi monstro relicta: proscribebatur tamen, seu quis emere, seu quis conducere, ignarus tanti mali vellet. Venit Athenas philosoacta

em.

tore

nor-

ura-

nte,

oile,

ut

ius,

ctis

itus

ed-

acie

enti

nas

bus

ur:

ors

am

ulis

rat.

to-

ta-

na-

fo-

phus Athenodorus, legit titulum, auditoque pretio, quia suspecta vilitas, percunctatus, omnia docetur, ac nihilominus, immo tanto magis conducit: ubi cœpit advesperascere, jubet sterni sibi in prima domus parte, poscit pupillares, stylum, lumen: fuos omnes in interiora dimittit, ipfe ad fcribendum, animum, oculos, manum intendit, ne vacua mens audita fimulacra & inanes fibi metus fingeret. Initioque ubique filentium noctis, deinde concuti ferrum, vincula moveri: ille non tollere oculos, non remittere stylum, fed obfirmare animum, auribusque prætendere: tum crebrescere fragor, adventare etiam, ac jam ut in limine, jam ut intra limen audiri: respicit, videt, agnoscitque narratam fibi effigiem. Stabat innuebatque digito fimilis vocanti: hic contra, ut paululum expectaret, manu fignificat, rurfufque ceris & ftylo incumbit: illa scribentis capiti catenis insonabat: respicit rursus idem quod prius innuentem: nec moratus tollit lumen, & sequitur. Ibat illa lento gradu, quafi gravis vinculis. Poftquam deflexit in aream domus, repente dilapfa deferit comitem, defertus herbas & folia concerpta fignum loco ponit. Postero die

X

or

cu

tu

tui

cu

uti

ter

qu

ut

X

an

lau

Qı

fur

Se

err

pra

dei

tia

per

qui

un

adit magistratus, monet, ut illum locum effodi jubeant. Inveniuntur offa inferta catenis & implicita, quæ corpus ævo terraque putrefactum nuda & exefa reliquerat vinculis: collecta publice fepeliuntur: domus postea rite conditis manibus caruit. Et hæc quidem affirmantibus credo: illud affirmare aliis poffum. Est libertus mihi Marcus, non illiteratus, cum hoc minor frater eodem lecto quiescebat. Is visus est fibi cernere quendam in toro refidentem, admoventemque capiti suo cultros, atque etiam ex ipfo vertice amputantem capillos. Ubi illuxit, ipfe circa verticem tonfus, capilli jacentes reperiuntur. Exiguum temporis medium, & rurfus fimile aliud priori fidem fecit. Puer in pædagogio mistus pluribus dormiebat : venerunt per fenestras (ita narrat) in tunicis albis duo, cubantemque detonderunt: & qua venerant, recesse-Hunc quoque tonsum, sparsosque circa capillos dies oftendit. Nihil notabile fecutum, nisi forte, quod non fui reus: futurus, si Domitianus, sub quo hæc acciderunt, diutius vixisset. Nam in scrinio ejus datus à Caro de me libellus inventus est, ex quo conjectari potest, quia reis moris est submittere capillum, recisos meodi

&

ac-

cta

tis

us

er-

ni-

est 10-

ex it,

e-

us la-

er

nle-

ca

n,

ni-

et.

iia

e-

orum capillos, depulfi, quod imminebat, periculi fignum fuisse. Proinde rogo eruditionem tuam intendas. Digna res est quam diu multumque consideres: ne ego quidem indignus, cui copiam scientiæ tuæ facias. Licet etiam utramque in partem, ut soles, disputes: ex altera tamen fortius, ne me suspensum incertumque dimittas, cum mihi consulendi causa fuerit, ut dubitare desinerem. Vale.

XXVIII. C. PLINIUS SEPTITIO SUO S.

Ars quosdam apud te reprehendisse tanquam amicos meos ex omni occasione ultra modum laudem. Agnosco crimen, amplector etiam. Quid enim honestius culpa benignitatis? qui sunt tamen isti, qui amicos meos melius norint? Sed ut norint, quid invident mihi felicissimum errorem? ut enim non sint tales, quales à me prædicantur, ego tamen beatus quod mihi videntur. Igitur ad alios hanc sinistram diligentiam conferant: nec sunt parum multi, qui carpere amicos suos judicium vocant: mihi nunquam persuadebunt, ut meos amari à me nimium putem. Vale.

XXIX. C. PLINIUS MONTANO SUO S.

1

tin

im

nii ne

qu led

arl

rui

loc

inv

pr

ali

fen ani

He

cor hal

bui

RIDEBIS, deinde indignaberis, fi legeris: quod nisi legeris, non potes credere. Est via Tiburtina intra primum lapidem (proxime annotavi) monimentum Pallantis, ita inscriptum, HUIC SENATUS OB FIDEM PIETA-TEMQUE ERGA PATRONOS ORNAMENTA PRÆTORIA DECREVIT, ET SESTERTIUM CENTIES QUINQUAGIES: CUJUS HONORE CONTENTUS FUIT. Equidem nunquam fum miratus, quæ fæpius à fortuna, quam à judicio proficifcerentur. Maxime tamen hic me titulus admonuit, quam effent mimica & inepta, quæ interdum in hoc coenum, in has fordes adjicerentur: quæ denique ille furcifer, & recipere ausus est, & recusare, atque etiam, ut moderationis exemplum, posteris prodere. quid indignor? Ridere fatius est, ne se magnum aliquod adeptos putent, qui huc felicitate perveniunt, ut rideantur. Vale.

XXX. C. PLINIUS GENITORI SUO S.

is:

via

an-

rip-

'A-

TA

UM

RE

um

cio

lus

uæ

ce-

ere

de-

Sed

ag-

ate

TORQUEOR quod discipulum ut scribis, optimæ fpei amififti, cujus & valetudine & morte impedita studia tua quid nesciam, cum sis omnium officiorum observantissimus, cumque omnes quos probas effusifime diligas? quoque urbana negotia persequuntur, non de-Sunt enim, qui me aut judicem, aut arbitrum faciant. Accedunt querelæ rusticorum, qui auribus meis post longum tempus suo jure abutuntur. Instat & necessitas agrorum locandorum perquam molesta. Adeo rarum est invenire idoneos conductores, quibus ex caufis precario studeo: studeo tamen. Nam & scribo aliquid & lego: fed cum lego, ex comparatione sentio quam male scribam; licet tu mihi bonum animum facias, qui libellos meos de ultione Helvidii, orationi Demosthenis ματά Μειδίε confers: quam fane, cum componerem illos, habui in manibus, non ut æmularer (improbum enim, ac pene furiofum) fed tamen imitarer & sequerer, quantum aut diversitas in-

X 3

geniorum, maximi & minimi, aut causæ dissimilitudo pateretur. Vale.

no

ta

CC

fo

Cl

ga

ft

tu

pi

rı

ni pl

al

0

XXXI. C. PLINIUS CORNUTO SUO S.

CLAUDIUS Pollio amari à te cupit. Dignus hoc ipfo quod cupit : deinde, quod ipfe te diligit. (Neque enim fere quisquam exigit istud, nisi qui facit) vir alioqui rectus, integer, quietus, ac pene ultra modum (si quis tamen ultra modum) verecundus. Hunc cum fimul militaremus, non folum ut commilito infpexi: nam præerat alæ militari. Ego jussus à Legato Confulari rationem alarum & cohortium excutere, ut magnam quorundam fædamque avaritiam, & negligentiam parem. Ita hujus fummam integritatem, folicitam diligentiam Postea promotus ad amplissimas procurationes, nulla occasione corruptus, ab infito abstinentiæ amore deflexit; nunquam secundis rebus intumuit, nunquam officiorum varietate continuam laudem humanitatis infregit; eademque firmitate animi laboribus fuffecit, qua nunc otium patitur. Quod quidem paulisper cum magna fua laude intermisit & posuit, à Corelio

liffi-

Dig-

e te

igit

ger,

nen

nul

xi:

e-

um

que

jus

m

ito dis

ite

n-

nc

m io

nostro ex liberalitate Imperatoris Nervæ emendis dividendisque agris adjutor assumptus. Etenim qua gloria dignum est, summo viro in tanta eligendi facultate præcipue placuisse? Idem quam reverenter, quam fideliter amicos colat, multorum fupremis judiciis, in his Mufonii Baffi, graviffimi civis, credere potes, cujus memoriam tam grata prædicatione prorogat & extendit, ut librum de vita ejus (nam studia quoque, ficut alias artes bonas, veneratur) ediderit pulchrum. Istud & raritate ipsa probandum, cum plerique hactenus defunctorum meminerint, ut querantur. Hunc hominem appetentissimum tui, (mihi crede) complectere, apprehende, immo & invita, ac fic ama, tanquam gratiam referas. Neque enim obligandus, fed remunerandus est in amoris officio qui prior cœpit. Vale.

XXXII. C. PLINIUS FABATO PROSOCERO SUO S.

DELECTOR jucundum tibi fuisse Tyronis mei adventum. Quod vero scribis oblata occasione Proconsulis plurimos manumissos, unice lætor.

M

rei

pot

mi

cu

à

qu

T

94

ta

qu

CC

no

in

01

co

U

n

Cupio enim patriam nostram omnibus quidem rebus augeri, maxime tamen civium numero. Id enim oppidis sirmissimum ornamentum. Illud etiam me, non ut ambitiosum, sed tamen juvat, quod adjicis, Me teque & gratiarum actione & laude celebratos. Est enim, ut Xenophon ait, ηδιζον ακεσμα έπαινω, utique si te mereri putes. Vale.

XXXIII. C. PLINIUS TACITO SUO S.

Auguror (nec me fallit augurium) historias tuas immortales futuras, quo magis illis (ingenue fatebor) inseri cupio. Nam si esse nobis curæ solet, ut facies nostra ab optimo quoque artisice exprimatur, nonne debemus optare, ut operibus nostris similis tui scriptor prædicatorque contingat? Demonstro itaque, quanquam diligentiam tuam sugere non possit, cum sit in publicis actis, demonstro tamen, quo magis credas, jucundum mihi suturum, si factum meum, cujus gratia periculo crevit, tuo ingenio, tuo testimonio ornaveris. Dederat me Senatus cum Herennio Senecione advocatum provinciæ Bæticæ contra Bæbium Massam: damnatoque

Massa censuerat, ut bona ejus publice custodirentur. Senecio cum exploraffet Confules postulationibus vacaturos, convenit me: &, qua concordia, inquit, injunctam nobis accufationem executi sumus, hac adeamus Consules, petamusque, ne bona dissipari sinant, quorum esse in custodia debent. Respondi, Cum simus advocati à Senatu dati, dispice, num peractas putes partes nostras Senatus cognitione finita? Et ille, Tu quem voles tibi terminum statues, cui nulla cum provincia necessitudo, nisi ex beneficio tuo, & hoc recenti: ipse & natus ibi, & Quastor in ea fui. Tum ego, Si fixum tibi istud ac deliberatum, sequar te: ut si qua ex hoc invidia erit, non tua tantum sit. Venimus ad Coss. dicit Senecio quæ res ferebat: aliqua fubjungo. Vix dum conticueramus, & Massa, questus Senecionem non advocati fidem, fed inimici amaritudinem implesse, impietatis reum postulat. omnium: ego autem, Vereor, inquam, clariffimi Consules, ne mihi Massa silentio suo prævaricationem objecerit, quod non & me reum postulavit. Quæ vox & statim excepta, & postea multo fermone celebrata est. Divus quidem Nerva (nam privatus quoque attendebat his,

ero.

nen um Ke-

fi

ias gebis ue

ut orim

in en,

uo us iæ

ue

quæ recte in publico fierent) missis ad me gravissimis literis, non mihi solum, verum etiam seculo est gratulatus, cui exemplum (sic enim scripsit) simile antiquis contigisset. Hæc utcunque se habent, notiora, clariora, majora tu sacies: quanquam non exigo, ut excedas actærei modum. Nam nec historia debet egredi veritatem, & honeste sactis veritas sufficit. Vale.

E

ex act ille bus

hoc ex :

aur mit

gen tan

tere

C. PLINII CÆCILII

SECUNDI

EPISTOLARUM

OCTAVUS. LIBER

I. C. PLINIUS SECUNDUS SEPTITIO SUO S.

ITER commode explicui, excepto quod quidam ex meis adversam valetudinem fervescentibus actibus contraxerunt. Encolpus quidem lector, ille feria nostra, ille deliciæ, exasperatis faucibus pulvere fanguinem rejecit. Quam triste hoc ipfi, quam acerbum mihi! fi is, cui omnis ex studiis gratia, inhabilis studiis fuerit. Quis deinde libellos meos fic leget? fic amabit? quem aures meæ fic fequentur? Sed Dii lætiora pro-Stetit fanguis, refedit dolor. mittunt. terea continens ipfe: Nos foliciti, medici diligentes. Ad hoc falubritas cœli, fecessus, quies, tantum falutis quantum otii pollicentur. Vale.

graiam

nim uta tu

ctæ redi

cit.

II. C. PLINIUS CALVISIO SUO S.

Alli in prædia fua proficifeuntur, ut locupletiores revertantur; ego ut pauperior. Vendideram vindemias certatim negotiatoribus ementibus: invitabat pretium, & quod tunc, & quod fore videbatur: fpes fefellit. Erat expeditum, remittere æqualiter, fed non fatis Mihi autem egregium inprimis videtur, ut foris, ita domi: ut in magnis, ita in parvis: ut in alienis, ita in fuis, agitare juftitiam. Nam fi paria peccata, pares etiam laudes. Itaque omnibus quidem, nequis mihi non donatus abiret, partem octavam pretii, quo quis emerat, concessi: deinde iis, qui amplissimas fummas emptionibus occupaverant, separatim Nam & me magis juverant, & maconfului. jus ipfi fecerant damnum. Igitur iis, qui pluris, quam decem millibus emerant, ad illam communem, & quafi publicam octavam, addidi decimam ejus fummæ, quæ decem millia excesserat. Vereor, ne parum expresserim: apertius calculos oftendam. Si qui forte quindecim millibus emerant, hi & quindecim millium oel Pr ali

rep no rep

rai

& gra

cil & ipf

de

nec me

1.2

I nil ea

gis

cu-

ndi-

en-

uod

ım,

atis

vi-

in

ıfti-

les.

do-

uis

nas

tim

nalu-

am lidi

-X5

er-

le-

ım

octavam, & quinque millium decimam tulerunt. Præterea cum reputarem quosdam ex debito aliquantum, quosdam aliquid, quosdam nihil repoluisse: nequaquam verum arbitrabar, quos non æquaffet fides folutionis, hos benignitate remissionis æquari. Rursus ergo iis qui solverant, decimam remisi. Per hoc enim aptissime & in præteritum fingulis pro cujufque merito gratia referri, & in futurum omnes cum ad emendum, tum etiam ad folvendum allici videbantur. Magno mihi feu ratio hæc, feu facilitas stetit: sed fuit tanti. Nam regione tota, & novitas remissionis, & forma laudatur. ipsis etiam, quos non una (ut dicitur) pertica, sed distincte gradatimque tractavi, quanto quis melior & probior, tanto mihi obligatior abit, expertus non esse apud me, E'v d' in Timi n mèv κακός, κδέ και έσθλός. Vale.

III. C. PLINIUS SPARSO SUO S.

LIBRUM, quem novissime tibi misi, ex omnibus meis vel maxime placere significas. Est eadem opinio cujusdam eruditissimi: quo magis adducor, ut neutrum falli putem; quia non

ql

bi

ba

G

qı

tig

V(

he

de

ne & di

ac

er

lu

VE

fic

na

ca

ut

tu

m

tro

ris

ne

est credibile utrumque falli, & quia tantum blandior mihi. Volo enim proxima quæque absolutissima videri: & ideo jam nunc contra istum librum faveo orationi, quam nuper in publicum dedi: communicaturus tecum, ut primum diligentem tabellarium invenero. Erexi expectationem tuam, quam vereor, ne destituat oratio in manus sumpta. Interim tamen tanquam placituram (& fortasse placebit) expecta. Vale.

IV. C. PLINIUS CANINIO SUO S.

OPTIME facis, quod bellum Dacicum scribere paras. Nam quæ tam recens, tam copiosa, tam lata, quæ denique tam poëtica, & (quanquam in verissimis rebus) tam sabulosa materia? dices immissa terris nova slumina, novos pontes sluminibus injectos, insessa castris montium abrupta: pulsum regia, pulsum etiam vita regem nihil desperantem. Super hæc actos bis triumphos: quorum alter ex invicta gente primus, alter novissimus fuit. Una, sed maxima dissicultas, quod hæc æquare dicendo, arduum, immensum, etiam tuo ingenio, quan-

quam altissime adsurgat, & amplissimis operibus increscat. Nonnullus & in illo labor, ut barbara & fera nomina, inprimis regis ipfius, Græcis verfibus non refultent. Sed nihil eft. quod non arte curaque, fi non potest vinci, mitigetur. Præterea, fi datur Homero & mollia vocabula & Græca ad lenitatem versus contrahere, extendere, inflectere: cur tibi fimilis audentia, præfertim non delegata, fed necessaria, negetur? Proinde jure vatum invocatis Diis, & inter Deos, ipío, cujus res, opera, confilia dictaturus es, immitte rudentes, pande vela, ac fi quando alias, toto ingenio vehere. Cur enim non ego quoque poëtice cum poëta? Illud jam nunc pacifcor, prima quæque ut abfolveris, mitte, immo etiam antequam absolvas, fic ut erunt recentia & rudia, & adhuc fimilia nascentibus. Respondebis non posse perinde carptim, ut contexta, perinde inchoata placere, Itaque & à me æstimabunut effecta. Scio.

tur ut cœpta: spectabuntur ut membra, extre-

mamque limam tuam operientur in fcrinio nof-

tro. Patere hoc me fuper cætera habere amo-

ris tui pignus, ut ea quoque norim, quæ nosse

neminem velles. In fumma, potero fortaffe

um que ntra

in ut rexi

an-Ita.

cri-

& ofa na, ris

am ac-Sta

ed lo,

n-

fcripta tua magis probare, laudare, quanto illa tardius cautiufque: fed ipfum te magis amabo, magifque laudabo, quanto celerius & incautius miferis. Vale.

V. C. PLINIUS GEMINIO SUO S.

an ha

PI M

TI

H(

vif

In

biff

vid

dice

fed

pro

bun

an

dece

tam

go,

men cus effet

GRAVE vulnus Macrinus noster accepit. Amisit uxorem singularis exempli, etiamsi olim Vixit cum hac triginta novem annis fine jurgio, fine offensa. Quam illa reverentiam marito fuo præstitit, cum ipsa summam mereretur? quot quantafque virtutes ex diversis ætatibus fumptas collegit & miscuit! Habet quidem Macrinus grande folatium, quod tantum bonum tamdiu tenuit: fed hoc magis exacerbatur, quod amisit. Nam fruendis voluptatibus crescit carendi dolor. Ero ergo fufpenfus pro homine amicissimo, dum admittere avocamenta, & cicatricem pati possit: quam nihil æque, ac necessitas ipsa, & dies longa, & fatietas doloris inducit. Vale.

VI. C. PLINIUS MONTANO SUO S.

Cognovisse jam ex epistola mea debes, annotaffe me nuper monimentum Pallantis fub hac inscriptione: HUIC SENATUS OB FIDEM PIETATEMQUE ERGA PATRONOS, ORNA-MENTA PRÆTORIA DECREVIT, ET SES-TERTIUM CENTIES QUINQUAGIES, CUJUS HONORE CONTENTUS FUIT. Postea mihi visum est pretium curæ, ipsum S. C. quærere. Inveni tam copiofum & effusum, ut ille superbiffimus titulus, modicus atque etiam demiffus Conferant se, misceantque, non videretur. dico illi veteres Africani, Achaici, Numantini: sed hi proximi, Marii, Syllæ, Pompeji, (nolo progredi longius) infra Pallantis laudes jacebunt. Urbanos, qui illa cenfuerunt, putem? an miseros? Dicerem Urbanos, si Senatum Miferos ergo? fed nemo deceret urbanitas. tam miser est, ut ad illa cogatur. Ambitio ergo, & procedendi libido? Sed quis adeo demens, ut aut per fuum, aut per publicum dedecus procedere vellet in ea civitate, in qua hic effet usus potentissimæ dignitatis, ut primus in

Y

illa bo,

pit. lim nnis

ren-

nam erfis abet tan-

exalupfufttere

uam

T

C

C

pr

m

V2

Ta

TI

QI

EU

NA

to

ut

ne

ter

vit obl

fet.

SE

PU

PA

Senatu laudare Pallantem poffet? Omitto. quod Pallanti fervo PRÆTORIA ORNAMENTA OFFERUNTUR; quippe offeruntur à fervis: Mitto quod censent, NON EXHORTANDUM MODO, VERUM ETIAM COMPELLENDUM AD USUM AUREORUM ANNULORUM. Erat enim contra majestatem Senatus, si ferreis Prætorius uteretur. Levia hæc & transeunda. moranda, QUOD NOMINE PALLANTIS SE-NATUS (nec expiata postea curia est?) PALLAN-TIS NOMINE SENATUS GRATIAS AGIT CA-SARI, QUOD ET IPSE CUM SUMMO HONORE MENTIONEM EJUS PROSECUTUS ESSET, ET SENATUI FACULTATEM FECISSET TESTAN-DI ERGA EUM BENEVOLENTIAM SUAM, Quid enim Senatui pulchrius, quam ut erga Pallantem fatis gratus videretur? Additur ur PALLAS, CUI SE OMNES PRO VIRILI PARTE OBLIGATOS FATENTUR, SINGULARIS FIDEI, SINGULARIS INDUSTRIÆ FRUCTUM MERI-TISSIMO FERAT: prolatos Imperii fines, redditos exercitus Reipub. credas. Aftruitur his, CUM SENATUI POPULOQUE ROMANO LIBE-RALITATIS GRATIOR REPRÆSENTARI NUL-LA MATERIA POSSET, QUAM SI ABSTINEN-

to.

rA

s:

JM

AD

im ius

ne-

N-

Æ-

RE ET

N-

M.

rga.

UT

TE

EI,

RIed-

nis,

BE-

IL-

N-

TISSIMI FIDELISSIMIQUE CUSTODIS PRIN-CIPALIUM OPUM FACULTATES ADJUVARE Hoc tune votum Senatus, hoc CONTIGISSET. præcipuum gaudium populi: hæc liberalitatis materia gratissima, si Pallantis facultates adjuvare publicarum opum egestione contingeret. Jam quæ sequuntur, VOLUISSE QUIDEM SE-NATUM CENSERE DANDUM EX ÆRARIO SES-TERTIUM CENTIES QUINQUAGIES, QUANTO AB EJUSMODI CUPIDITATIBUS RE-MOTIOR EJUS ANIMUS ESSET, TANTO IM-PENSIUS PETERE A PUBLICO PARENTE, UT EUM COMPELLERET AD CEDENDUM SE-Id vero deerat, ut cum Pallante auc-NATUI. toritate publica ageretur: Pallas rogaretur, ut Senatui cederet, ut illi fuperbissimæ abstinentiæ Cæfar ipfe patronus advocaretur, ne feftertium centies quinquagies sperneret. Sprevit, quod folum potuit, tantis opibus publice oblatis: arrogantius fecit quam fi accepiffet. Senatus tamen id quoque fimilis querenti, laudibus tulit, his quidem verbis, SED CUM PRINCEPS OPTIMUS, PARENSQUE PUBLICUS, ROGATUS A PALLANTE, EAM PARTEM SENTENTIÆ, QUÆ PERTINEBAT

Y 2

I

R

B

S

L

11

SI

SI

SE

BU

Æ!

D.

eff

cus

pro

faf

que

fiffe

nife

AD DANDUM EI EX ÆRARIO CENTIES QUIN-QUAGIES SESTERTIUM, REMITTI VOLUIS-SET: TESTARI SENATUM, ET SE LIBENTER AC MERITO HANC SUMMAM INTER RELI-QUOS HONORES OB FIDEM DILIGENTIAM-PALLANTIS DECERNERE COEPISSE: VOLUNTATI TAMEN PRINCIPIS SUI, CUI IN NULLA RE FAS PUTARET REPUGNARE, IN HAC QUOQUE RE OBSEQUI. Imaginare Pallantem velut intercedentem Senatufconfulto: moderantemque honores fuos, & festertium centies quinquagies, ut nimium, recufantem: cum prætoria ornamenta, tanquam minus recepisset. Imaginare Cæsarem, liberti precibus, vel potius imperio, coram Senatu obtemperan-Imperat enim libertus patrono, quem in Senatu rogat. Imaginare Senatum, ufquequaque testantem merito libenterque se hanc fummam inter reliquos honores Pallanti cœpisse decernere: & perseveraturum fuisse se, nisi obsequeretur principis voluntati, cui non esset fas in ulla re repugnare. Ita, ne sestertium centies quinquagies Pallas ex ærario referret, verecundia ipfius, obfequio Senatus opus fuit? in hoc præcipue non obsecuturi, si in

IN-

IS-

ER

LI-

M-

SE:

IN

IN

al-

to:

um

m:

re-

us,

an-

em

ue-

anc

ecc-

fe.

non

er-

re-

pus

in

ulla re putaffet fas effe non obsequi? Finem existimas? Mane dum, & majora accipe. UTIQUE CUM SIT UTILE, PRINCIPIS BE-NIGNITATEM PROMPTISSIMAM AD LAU-DEM PRÆMIAQUE MERENTIUM ILLUSTRA-RI UBIQUE, ET MAXIME IIS LOCIS, QUI-BUS INCITARI AD IMITATIONEM PRÆPO-SITI RERUM EJUS CURA POSSENT, ET PAL-LANTIS SPECTATISSIMA FIDES, ATQUE INNOCENTIA EXEMPLO PROVOCARE STU-DIUM TAM HONESTÆ ÆMULATIONIS POS-SET, EA QUÆ QUARTO CALENDAS FEBRU-ARII, QUÆ PROXIME FUISSENT, IN AMPLIS-SIMO ORDINE OPTIMUS PRINCEPS RECITAS-SET, SENATUSQUE CONSULTA DE HIS RE-BUS FACTA IN ÆS INCIDERENTUR, IDQUE AS FIGERETUR AD STATUAM LORICATAM D. JULII. Parum vifum tantorum dedecorum esse curiam testem: Delectus est celeberrimus locus, in quo legenda præsentibus, legenda futuris proderentur. Placuit ære fignari omnes honores fastidiosissimi mancipii: quosque repudiasset, quosque, quantum ad decernentes pertinet, gesfisset. Incifa & insculpta funt publicis æternisque monimentis Prætoria, sic quasi fædera

Y 3

antiqua, fic quafi facræ leges. Tanta principis, tanta Senatus, tanta Pallantis ipfius, (quid dicam nescio) ut vellet in oculis omnium figi Pallas infolentiam fuam, patientiam Cæfar, humilitatem Senatus. Nec puduit rationem turpitudini obtendere. Egregiam quidem, pulchramque rationem, ut exemplo Pallantis præmiorum ad studium æmulationis cæteri provocarentur. Ea honorum utilitas erat, illorum etiam, quos Pallas non dignabatur. Inveniebantur tamen honesto loco nati, qui peterent cuperentque, quod dari liberto, promitti fervis videbant. Quam juvat, quod in tempora illa non incidi, quorum fic me, tanquam illis vixerim, pudet! Non dubito fimiliter affici te. Scio quam fit tibi verus & ingenuus animus: ideoque facilius est, ut me (quanquam indignationem quibusdam in locis fortasse ultra epistolæ modum extulerim) parum doluiffe, quam nimis credas. Vale.

q

ir

e:

bi

m

lo

po pl

VII. C. PLINIUS TACITO SUO S.

NEQUE ut magistro magister, neque ut discipulo discipulus (sic enim scribis) sed ut discipis,

di-

figi

ar,

em

ul-

æ-

ro-

ım

nient

vis lla

X-

te.

s:

g-

if-

m

i-

pulo magister (nam tu magister, ego contra. Atque ideo tu in scholam revocas, ego adhuc Saturnalia extendo) librum misisti. Non potui longius hyperbaton facere, atque hoc ipso probare, eum me esse, qui non modo magister tuus, sed ne discipulus quidem debeam dici. Sumam tamen personam magistri: exeramque in librum tuum jus, quod dedisti: eo liberius, quo nihil ex meis interim missurus sum tibi, in quo te ulciscaris. Vale.

VIII. C. PLINIUS ROMANO SUO S.

VIDISTINE aliquando Clitumnum fontem? fi nondum (& puto nondum: alioqui narraffes mihi) vide: quem ego (pœnitet tarditatis) proxime vidi. Modicus collis affurgit, antiqua cupressu nemorosus & opacus: hunc subter sons exit, & exprimitur pluribus venis, sed imparibus, eluctatusque facit gurgitem, qui lato gremio patescit purus & vitreus, ut numerare jactas stipes & relucentes calculos possis. Inde non loci devexitate, sed ipsa sui copia & quasi pondere impellitur. Fons adhuc, & jam amplissimum sumen atque etiam navium patiens,

Y4

quas obvias quoque & contrario nisu in diversa tendentes, transmittit & perfert: adeo validus ut illa qua properat, ipse tanquam per solum planum remis non adjuvetur: idem ægerrime remis contisque superetur adversus. Jucundum utrumque per jocum ludumque fluitantibus, ut flexerint cursum, laborem otio, otium labore Ripæ fraxino multa, multa populo variare. vestiuntur: quas perspicuus amnis, velut merfas viridi imagine annumerat. Rigor aquæ certaverit nivibus, nec color cedit. Adjacet templum priscum & religiosum. Stat Clitumnus ipse amictus ornatusque prætexta. Præsens numen, atque etiam fatidicum, indicant fortes. Sparfa funt circa facella complura, totidemque Dei fimulacra: fua cuique veneratio, fuum nomen: quibusdam vero etiam fontes. Nam præter illum, quasi parentem cæterorum, sunt minores capite discreti; sed flumini miscentur, quod ponte transmittitur. Is terminus facri profanique. In superiore parte navigare tantum, infra etiam natare concessium. Hispellates, quibus illum locum Divus Aug. dono dedit, publice præbent, & hospitium. Nec defunt villæ, quæ fecutæ fluminis amæni-

ex bis col

> nor hur

fon

fun qui dur me

pat

am

cuf

der

fa

us

m

ne

m.

ut

re lo r-

r-

1-

IS

S

.

e

n

n

t

;

tatem, margini infiftunt. In fumma, nihil erit ex quo non capias voluptatem. Nam studebis quoque, & leges multa multorum omnibus columnis, omnibus parietibus inscripta, quibus sons ille Deusque celebratur. Plura laudabis, nonnulla ridebis, quanquam tu vero, quæ tua humanitas, nulla ridebis. Vale.

IX. C. PLINIUS URSO SUO S.

OLIM non librum in manus, non stylum sumpsi. Olim nescio, quid sit otium, quid quies, quid denique illud iners quidem, jucundum tamen, nihil agere, nihil esse: adeo multa me negotia amicorum nec secedere, nec studere patiuntur. Nulla enim studia tanti sunt, ut amicitiæ officium deseratur: quod religiosissime custodiendum studia ipsa præcipiunt. Vale.

X. C. PLINIUS FABATO PROSOCERO SUO S.

Quo magis cupis ex nobis pronepotes videre, hoc tristior audies, neptem tuam abortum fecisse, dum se prægnantem esse puellariter ne-

on

de

tat

jar

qu

ali

lice

abo

Pro

am

me

tun

mu

fœi

X

H

Tit

deb

præ

ftud

rum

præi

que

feit: ac per hoc quædam custodienda præg. nantibus omittit, facit omittenda: quem errorem magnis detrimentis expiavit, in fummum periculum adducta. Igitur ut necesse est, graviter accipias fenectutem tuam, quafi paratis posteris destitutam, fic debes agere Diis gratias, quod ita tibi in præfentia pronepotes negaverunt, ut servarent neptem, illos reddituri: quorum nobis spem certiorem hæc ipsa, quanquam parum prospere explorata, fœcunditas facit. Iifdem nunc ego te, quibus ipfum me hortor, moneo, confirmo. Neque enim ardentius tu pronepotes, quam ego liberos cupio: quibus videor à meo tuoque latere pronum ad honores iter, & ad audita latius nomina, & non fubitas imagines relicturus. Nafcantur modo, & hunc nostrum dolorem gaudio mutent. Vale.

XI. C. PLINIUS HISPULLÆ SUÆ S.

Cum affectum tuum erga fratris filiam cogito, etiam materna indulgentia molliorem, intelligo prius tibi, quod est posterius, nunciandum, ut præsumpta lætitia solicitudini locum non relinquat: quanquam vereor, ne post gratulati-

onem quoque in metum redeas: atque ita gaudeas periculo liberatam, ut fimul quod periclitata fit, perhorrescas. Jam hilaris, jam fibi, jam mihi reddita, incipit refici, transmissumque discrimen convalescendo remetiri. Fuit alioqui in summo discrimine (impune dixisse liceat) fuit nulla sua culpa, ætatis aliqua; inde abortus, & ignorati uteri triste experimentum. Proinde & si non contigit tibi desiderium fratris amissi, aut nepote ejus, aut nepte solari, memento tamen dilatum magis istud quam negatum, cum salva sit, ex qua sperari potest. Simul excusa patri tuo casum, cui paratior apud seeminas venia est. Vale.

XII. C. PLINIUS MINUTIANO SUO S.

Hunc folum diem excuso. Recitaturus est Titinius Capito, quem ego audire nescio magis debeam an cupiam. Vir est optimus, & inter præcipua sæculi ornamenta numerandus: colit studia, studiosos amat, sovet, provehit, multorumque, qui aliqua componunt, portus, sinus, præmium, omnium exemplum: ipsarum denique literarum jam senescentium reductor ac re-

erro-

grairatis itias,

quouam

acit. rtor, s tu

ores

oitas nunc

gito,

ım, re-

ati-

dif

fin

des

opt

der

cui

lici

tiff

nec

ver

eru

Pri

ma

vio

Qu

cere

Ita

qua

formator. Domum fuam recitantibus præbet, auditoria non apud fe tantum benignitate mira frequentat: mihi certe, fi modo in urbe est, defuit nunquam. Porro tanto turpius gratiam non referre, quanto honestior causa referenda. An si litibus tererer, obstrictum esse me crederem obeunti ad vadimonia mea? nunc quia mihi omne negotium, omnis in studiis cura, minus obligor tanta fedulitate celebranti? in quo obligari ego, ne dicam foleo, certe maxime poffum. Quod fi illi nullam diem, nulla quasi mutua officia deberem, solicitarer tamen vel ingenio hominis pulcherrimo & maximo, & in fumma feveritate dulciffimo, vel honestate materiæ. Scribit exitus illustrium virorum, in iis quorundam mihi cariffimorum. ergo fungi pio munere, quorumque exequias celebrare non licuit, horum quafi funebribus laudationibus, feris quidem, fed tanto magis veris, interesse. Vale.

XIII. C. PLINIUS GENIALI SUO S.

Probo quod libellos meos cum patre legisti. Pertinet ad profectum tuum, à disertissimo viro discere, quid laudandum, quid reprehendendum: simul ita institui, ut verum dicere assuescas. Vides quem sequi, cujus debeas implere vestigia. O te beatum! cui contigit unum atque idem optimum, & conjunctissimum exemplar: qui denique eum potissimum imitandum habes, cui natura esse te simillimum voluit. Vale.

XIV. C. PLINIUS ARISTONI SUO S.

Cum sis peritissimus & privati juris & publici, cujus pars senatorium est, cupio ex te potissimum audire, erraverim in Senatu proxime, necne: non ut in præteritum (serum enim) verum ut in suturum, siquid simile inciderit, erudiar. Dices, Cur quæris quod nosse debeas? Priorum temporum servitus, ut aliarum optimarum artium, sic etiam juris Senatorii oblivionem quandam & ignorationem induxit. Quotus enim quisque tam patiens, ut velit discere quod in usu non sit habiturus? Adde quod difficile est tenere, quæ acceperis, nisi exerceas. Itaque reducta libertas rudes nos & imperitos deprehendit, cujus dulcedine accensi cogimur quædam facere ante quam nosse. Erat autem

xime nulla men imo,

ebet.

mira

, de-

tiam

ndæ.

rede-

quia cura,

? in

state , in

deor juias ibus

agis

gisti.

lid

dan

ricu

tun

nat

lori

ret

cip

quo

ten

lici

bet pri

nia

fui

tiq

At

ma not

fer

exp for

id (

antiquitus institutum, ut à majoribus natu, non auribus modo, verum etiam oculis disceremus. quæ facienda, mox ipfi, ac per vices quafdam tradenda minoribus haberemus. Inde adolescentuli statim castrensibus stipendiis imbuebantur, ut imperare parendo, duces agere, dum fequuntur, affuescerent. Inde honores petituri adfistebant curiæ foribus, & confilii publici fpectatores antequam confortes erant. Suus cuique parens pro magistro, aut cui parens non erat, maximus quifque & vetustissimus pro pa-Quæ potestas referentibus? quod cenfentibus jus? quæ vis magistratibus? quæ cæteris libertas? ubi cedendum? ubi resistendum? quod filentii tempus? quis dicendi modus? quæ distinctio pugnantium sententiarum? quæ executio prioribus aliquid addentium? Omnem denique Senatorium morem, quod fidelissimum præcipiendi genus, exemplis docebantur. At nos juvenes fuimus quidem in castris: sed cum fuspecta virtus, inertia in pretio, cum ducibus auctoritas nulla, nulla militibus verecundia, nufquam imperium, nufquam obsequium, omnia foluta, turbata, atque etiam in contrarium versa, postremo obliviscenda magis quam tenenda.

non

nus.

dam

ole-

oue-

dum

eti-

ub-

uus

non

pa-

en-

cæ-

m?

us?

luæ

em

um

At

um

bus uf-

nia fa,

da.

lidem prospeximus curiam: sed curiam trepidam & elinguem, cum dicere quod velles, periculofum: quod nolles, miferum effet. tunc disci potuit? quid didicisse juvit, cum Senatus aut ad otium fummum, aut ad fummum nefas vocaretur? & modo ludibrio, modo dolori retentus, nunquam feria, triftia fæpe cenferet? eadem mala jam Senatores, jam participes malorum multos per annos vidimus, tulimusque, quibus ingenia nostra in posterum quoque hebetata, fracta, contufa funt. Breve tempus (nam tanto brevius omne, quanto fœlicius tempus) quod libet fcire quid fimus, libet exercere quod fumus. Quo justius peto, primum ut erroris (fiquis est error) tribuas veniam: deinde medearis scientia tua, cui superfuit curæ, fic jura publica ut privata, fic antiqua ut recentia, fic rara ut affidua tractare. Atque ego arbitror illis etiam, quibus plurimarum rerum agitatio frequens, nihil effe ignotum patiebatur, genus quæftionis, quod adfero ad te, aut non fatis tritum, aut etiam inexpertum fuiffe. Hoc & ego excufatior, fi forte fum lapfus, & tu dignior laude, fi potes id quoque docere, quod in obscuro est, an didi-

if

al

g

te

no

fe

qı

ib

ra

ca

oti

in

iffe

fol

no

tar

pot

cui

nu

qua

ide

ex

Nu

qua

igit

Referebatur de libertis Afranii Dextri Confulis, incertum fua, an fuorum manu, fcelere, an obsequio perempti. Hos alius, quis? Ego (fed nihil refert) post quæstionem supplicio liberandos, alius in infulam relegandos, alius morte puniendos arbitrabatur. Quarum fententiarum tanta diversitas erat, ut non possent effe nisi singulæ. Quid enim commune habet occidere, & relegare? non Hercule magis quam relegare & absolvere: quanquam propior aliquanto est sententiæ relegantis, quæ absolverit, quam quæ occiderit. Utraque enim ex illis vitam relinquit, hæc adimit: cum interim & qui morte puniebant, & qui relegabant, una fedebant, & temporaria fimulatione concordiæ discordiam differebant. Ego postulabam, ut tribus sententiis constaret suus numerus, nec se brevibus induciis duæ jungerent. Exigebam ergo, ut qui capitali fupplicio afficiendos putabant, discederent à relegante, nec interim contra absolventes mox dissensuri congregarentur, quia paululum referret, an idem displiceret, quibus non idem placuisset. Illud etiam mihi permirum videbatur, eum quidem, qui libertos relegandos, fervos fupplicio afficiendos cenfutri

e-

s?

cio

us

n-

ent

et

ım

li-

rit,

llis

&

na-

liæ

ut

fe

am

ta-

on-

ur,

ui-

ihi

tos

fu-

isset, coactum esse dividere sententiam: hunc autem, qui libertos morte mulctaret, cum relegante numerari. Nam si oportuisset dividi sententiam unius, quia res duas comprehendebat, non reperiebam, quemadmodum posset jungi sententia duorum tam diversa censentium. que adeo permitte mihi, sic apud te, tanquam ibi: fic peracta re, tanquam adhuc integra, rationem judicii mei reddere; quæque tunc carptim, multis obstrepentibus dixi, nunc per otium jungere. Fingamus tres omnino judices in hanc caufam datos effe: horum uni placuisse perire libertos; alteri, relegari; tertio, absolvi: utrum ne sententiæ duæ collatis viribus novissimam periment, an separatim unaquæque tantundem quantum altera valebit: nec magis poterit cum secunda prima connecti, quam secunda cum tertia? Igitur in Senatu quoque numerari tanquam contrariæ debent, quæ tanquam diversæ dicuntur. Quod si unus atque idem & perdendos cenferet & relegandos, num ex fententia unius & perire possent & relegari? Num denique omnino una fententia putaretur, quæ tam diversa conjungeret? Quemadmodum igitur cum alter puniendos, alter censeat relegandos, videri potest una sententia, quæ dicitur à duobus : quæ non videretur una, si ab uno diceretur? Quid? lex non aperte docet dirimi debere sententias occidentis & relegantis. cum ita discessionem fieri jubet; Qui hæc sentitis, in banc partem: qui alia omnia, in illam partem ite, qua sentitis? Examina singula verba, & expende. Qui hac censetis, hoc est, qui relegandos putatis, in hanc partem, id est, in eam, in qua fedet, qui cenfuit relegandos. Ex quo manifestum est, non posse in eadem parte remanere eos, qui interficiendos arbitrantur. Qui alia omnia: animadvertis, ut non contenta lex dicere alia, addiderit, omnia. Num ergo dubium est, alia omnia sentire eos qui occidunt, quam qui relegant? in illam partem ite, qua sentitis. Nonne videtur ipfa lex eos, qui diffentiunt, in contrariam partem vocare, cogere, impellere? num consulere etiam ubi quisque remanere, quo transgredi debeat, non tantum folennibus verbis, sed manu gestuque demonstrat? At enim futurum est, ut si dividantur sententiæ interficientis & relegantis, prævaleat illa, quæ absolvit. Quid istud ad cenfentes? quos certe non decet omnibus artibus,

F

r

d

CI

li

di

qı

qu

qu

pl

ju

on

fci

qu

ci-

ab

cet

tis,

enlam

erqui

in Ex

arte

tur. enta

rgo

cci-

ite,

qui

CO-

uif-

tan-

de-

lan-

oræ-

cen-

bus,

omni ratione pugnare, ne fiat, quod est mitius: oportet tamen eos qui puniunt, & qui relegant, absolventibus primum, mox inter se comparari, scilicet ut in spectaculis quibusdam fors aliquem seponit ac servat, qui cum victore contendat: fic in Senatu funt aliqua prima, funt fecunda certamina: & ex duabus fententiis eam, quæ fuperior exierit, tertia expectat. Quid quod prima fententia comprobata, cæteræ perimuntur? Qua ergo ratione potest esse non unus atque idem locus fententiarum, quarum nullus est postea? Planius repetam, nifi dicente fententiam eo qui relegat, illi qui puniunt capite, initio statim in alia discedunt, frustra postea in eo dissentient ab eo, cui paulo ante confenferint. Sed quid ego fimilis docenti, cum discere velim, an sententias dividi, an iri in fingulas oportuerit? Obtinui quidem, quod postulabam: nihilominus tamen quæro, an postulare debuerim, an abstinere, quemadmodum abstinuit is, qui ultimum supplicium fumendum esse censebat. Nescio an jure, certe æquitate postulationis meæ victus, omissa sententia sua, accessit releganti: veritus scilicet, ne, si dividerentur sententiæ (quod alioqui fore videbatur) ea, quæ absolvendos esse

Z 2

censebat, numero prævaleret. Etenim longe plures in hac una, quam in duabus singulis erant. Tum illi quoque, qui auctoritate ejus trahebantur, transeunte illo destituti, reliquerunt sententiam ab ipso auctore desertam, secutique sunt quasi transfugam, quem ducem sequebantur. Sic ex tribus sententiis duæ sactæ, tenuitque ex duabus altera, tertia expulsa: quæ cum ambas superare non posset, elegit ab utra vinceretur. Vale.

n

e

ja

q

fu

ef

de

m

id

hu

da

en

ne

aff adi

XV. C. PLINIUS JUNIORI SUO S.

ONERAVI te tot pariter missis voluminibus, sed oneravi, primum, quia exegeras: deinde, quia scripseras tam graciles istic vindemias esse, ut plane scirem tibi vacaturum (quod vulgo dicitur) librum legere. Eadem ex meis agellis nunciantur. Igitur mihi quoque licebit scribere, quæ legas, sit modo unde chartæ emi possint: quæ si scabræ bibulæve sint, aut non scribendum, aut necessario quicquid scripserimus boni malive, delebimus. Vale.

XVI. C. PLINIUS PATERNO SUO S.

lis

us

e-

ue-

æ,

ra

ls,

ſe,

li-

lis

ri-

mi

on

us

CONFECERUNT me infirmitates meorum, mortes etiam, & quidem juvenum. Solatia duo, nequaquam paria tanto dolori, folatia tamen: unum, facilitas manumittendi (videor enim non omnino immaturos perdidiffe, quos jam liberos perdidi) alterum, cum permitto fervis quoque quasi testamenta facere, eaque ut legitima custodio. Mandant rogantque, quod vifum: pareo ocyus. Suis dividunt, donant, relinquunt duntaxat intra domum. Nam fervis Refp. quædam & quafi civitas domus est. Sed quanquam his folatiis acquiescam, debilitor & frangor eadem illa humanitate, quæ me ut hoc ipsum permitterem, induxit. Non ideo tamen velim durior fieri: nec ignoro alios hujufmodi cafus nihil amplius vocare, quam damnum: eoque fibi magnos homines & fapientes videri. Qui an magni fapientesque fint, nescio: homines non sunt. Hominis est enim affici dolore, fentire, refistere tamen, & folatia admittere, non folatiis non egere. Verum de his plura fortaffe quam debui, fed pauciora

 Z_3

quam volui. Est enim quædam etiam dolendi voluptas: præsertim si in amici sinu desleas, apud quem lacrymis tuis vel laus sit parata, vel venia. Vale.

XVII. C. PLINIUS MACRINO SUO S.

Num istic quoque immite & turbidum cœlum? hîc affiduæ tempestates, & crebra dilu-Tiberis alveum excessit, & demissioribus ripis alte fuperfunditur. Quanquam fossa, quam providentissimus Imperator fecit, exhaustus, premit valles, innatat campis: quaque planum folum, pro folo cernitur: inde, quæ folet flumina accipere, & permista devehere, velut obvius retro cogit; atque ita alienis aquis operit agros, quos ipfe non tangit. Anio, delicatissimus amnium, ideoque adjacentibus villis velut invitatus retentusque, magna ex parte nemora, quibus inumbratur, & fregit Subruit montes, & decidentium & rapuit. mole pluribus locis claufus, dum amisfum iter quærit, impulit tecta, ac fe fuper ruinas evexit atque extulit. Viderunt hi, quos excelfioribus terris illa tempestas non deprehendit : alibi di-

1

fi

p

tı

di

ıs,

a,

e-

u-

us

a,

X-

a-

e,

e-

i-

t.

1-

na it m

er

it

1S

vitum apparatus, & gravem fupellectilem, alibi instrumenta ruris: ibi boves, aratra, rectores: hîc foluta & libera armenta: atque inter hæc arborum truncos, aut villarum trabes atque culmina, varie lateque fluitantia. Ac ne illa quidem loca malo vacaverunt, ad quæ non ascendit amnis. Nam pro amne imber assiduus, & dejecti nubibus turbines: prorupta opera, quibus pretiofa rura cinguntur: quaffata atque etiam decussa monimenta. Multi ejufmodi cafibus debilitati, obruti, obtriti, & aucta luctibus damna. Ne quid fimile iftic, pro menfura periculi, vereor: teque rogo, si nihil tale est, quam maturissime solicitudini meæ confulas: fed & fi tale, id quoque nuncies. Nam parvulum differt, patiaris adverfa, an expectes: nisi quod tamen est dolendi modus, non est timendi. Doleas enim quantum scias accidisse: timeas, quantum possit accidere. Vale.

XVIII. C. PLINIUS RUFINO SUO S.

FALSUM est nimirum, quod creditur vulgo, Testamenta hominum speculum esse morum: cum Domitius Tullus longe melior apparuerit

morte, quam vita. Nam cum se captandum præbuisset, reliquit filiam hæredem, quæ illi cum fratre communis, quia genitam fratre adoptaverat. Profecutus est nepotes plurimis jucundiffimisque legatis: prosecutus etiam pronepotem. In fumma, omnia pietate plenissima: ac tanto magis, quoniam inexpectata funt. Ergo varii tota civitate fermones: alii fictum, ingratum, immemorem loquuntur, feque ipsos, dum insectantur illum, turpissimis confessionibus produnt, qui de illo uti de patre, avo, proavo, quafi orbi, querantur: alii contra hoc ipsum laudibus ferunt, quod sit frustratus improbas spes hominum, quos sic decipere, pro moribus temporum, prudentia est. Addunt etiam non fuisse ei liberum, alio testamento mori: neque enim reliquisse opes filiæ, sed reddidisse, quibus auctus per filiam fuerat. Nam Curtius Mantia perofus generum fuum Domitianum Lucanum (frater est Tulli) sub ea conditione filiam ejus neptem fuam, instituerat hæredem, fi effet manu patris emissa. Emiserat pater, adoptaverat patruus: atque ita circumscripto testamento, consors frater in patris potestate emancipatam filiam adoptionis

am fate qui qui tun

fra

bor rita qui in l

ceff Sed frat à q

que

dab pud nita rela acce

enti qua mul

decl

ımı

illi

tre

ri-

ım

le-

ata

lii fe-

nis

a-

lii if-

i-

ſt.

a-

æ,

it.

m

ıb

u-

a.

in '

is

fraude revocaverat, & quidem cum opibus amplissimis. Fuit alioqui fratribus illis quasi fato datum, ut divites fierent, invitissimis à quibus facti funt. Quinetiam Domitius Afer, qui illos in nomen affumpfit, reliquit testamentum ante octo & decem annos nuncupatum: adeoque postea improbatum sibi, ut patris eorum bona profcribenda curaverit. Mira illius afperitas, mira felicitas horum: illius asperitas, qui numero civium excidit, quem focium etiam in liberis habuit: felicitas horum, quibus fuccessit in locum patris, qui patrem abstulerat. Sed hæc quoque hæreditas Afri, ut reliqua cum fratre quæsita, transmittenda erant filiæ fratris: à quo Tullus ex affe hæres institutus, prælatufque filiæ fuerat, ut reconciliaretur. Quo laudabilius testamentum est, quod pietas, fides, pudor, scripsit: in quo denique omnibus affinitatibus, pro cujusque officio, gratia relata est, relata & uxori. Accepit amœnissimas villas, accepit magnam pecuniam uxor optima & patientissima: ac tanto melius de viro merita, quanto magis est reprehensa quod nupsit. Nam mulier natalibus clara, moribus proba, ætate declivis, diu vidua, mater olim, parum decore

fecuta matrimonium videbatur divitis fenis. ita perditi morbo, ut esse tædio posset uxori. quam juvenis fanusque duxisset. Quippe omnibus membris extortus & fractus, tantas opes folis oculis obibat: ac ne in lectulo quidem, nisi ab aliis movebatur. Quinetiam (fædum miserandumque dictu) dentes lavandos fricandosque præbebat. Auditum est frequenter ab ipfo, cum quereretur de contumeliis debilitatis fuæ, fe digitos fervorum fuorum quotidie lingere. Vivebat tamen, & vivere volebat, fustentante maxime uxore, quæ culpam inchoati matrimonii in gloriam perseverantia verterat. Habes omnes fabulas urbis. Nam funt venales tabulæ Tulli; expectatur auctio. Fuit enim tam copiofus, ut ampliffimos hortos, eodem quo emerat die, instruxerit plurimis & antiquissimis statuis: Tantum illi pulcherrimorum operum in horreis, quæ negligebantur. Invicem tu, si quid istic epistola dignum, ne gravare scribere. Nam cum aures hominum novitate lætantur, tum ad rationem vitæ exemplis erudimur. Vale.

E hile triff que

quo cun præ

tier fun cor

ind hac triff

lori toqi um

A

feu

enis, tori,

om-

opes

em, dum

can-

tatis lin-

ten-

ma-

Ha-

ales

quo

mis

um

tu, crilæ-

di-

XIX. C. PLINIUS MAXIMO SUO S.

LT gaudium mihi & folatium in literis: nihilque tam lætum, quod his lætius: nihil tam trifte, quod non per has fit minus trifte. Itaque & infirmitate uxoris, & meorum periculo, quorundam vero etiam morte turbatus, ad unicum doloris levamentum studia confugio, quæ præstant, ut adversa magis intelligam, sed patientius feram. Est autem mihi moris, quod fum daturus in manus hominum, ante amicorum judicio examinare, in primis tuo. Proinde, si quando, nunc intende libro, quem cum hac epistola accipies: quia vereor, ne ipse, ut triftis, parum intenderim. Imperare enim dolori ut fcriberem potui, ut vacuo animo lætoque, non potui. Porro ut ex studiis gaudium, fic studia hilaritate proveniunt. Vale.

XX. C. PLINIUS GALLO SUO S.

AD quæ noscenda iter ingredi, transmittere mare solemus, ea sub oculis posita negligimus: seu quia ita natura comparatum, ut proxi-

morum incuriofi, longinqua fectemur: feu quod omnium rerum cupido languescit, cum facilis occasio est: seu quod differimus, tanquam fæpe vifuri, quod datur videre, quoties velis cernere. Quacunque de caufa, permulta in urbe nostra, juxtaque urbem, non oculis modo, fed ne auribus quidem novimus. Quæ fi tuliffet Achaia, Ægyptus, Afia, aliave quælibet miraculorum ferax commendatrixque terra, audita, perlecta, lustrataque haberemus. Ipfe certe nuper, quod nec audieram ante, nec videram, audii pariter & vidi. Exegerat profocer meus, ut Amerina prædia fua inspicerem. Hæc perambulanti mihi ostenditur subjacens lacus, nomine Vadimonis, fimul quædam incredibilia narrantur. Perveni ad ipfum. Lacus est in similitudinem jacentis rotæ circumscriptus, & undique æqualis, nullus finus, obliquitas nulla, omnia dimenfa, paria, & quasi artificis manu cavata & excisa. Color cæruleo albidior, viridior, & pressior: sulphuris odor, faporque medicatus, vis qua fracta folidantur. Spatium modicum, quod tamen fentiat ventos, & fluctibus intumescat. Nulla in hoc navis (facer enim est) sed innatant insulæ

her que tas cur lito

cier ab fusp que

om

coro dest min

omr pror lacu

cum flat ut i

prius abre undi

tus e

feu

cum

tan-

oties

nulta

culis

Quæ

uæ-

kque

ere-

ram

Ex-

fua

ndi-

mul

lip-

ro-

illus

ria,

olor

hu-

fo-

fen-

a in fulæ

herbidæ, omnes arundine & junco tectæ, quæque alia fœcundior palus, ipfaque illa extremitas lacus effert. Sua cuique figura, ut modus: cunctis margo derasus, quia frequenter vel litori vel fibi illifæ terunt terunturque. omnibus altitudo, par levitas: quippe in fpeciem earinæ humili radice descendunt. ab omni latere perspicitur: eadem aqua pariter suspensa & mersa. Interdum junctæ copulatæque & continenti fimiles funt: interdum difcordantibus ventis digeruntur: nonnunquam destitutæ tranquillitate singulæ fluitant. Sæpe minores majoribus, velut cymbulæ onerariis, adhærescunt: Sæpe inter se majores minoresque quafi curfum certamenque defumunt. Rurfus omnes in eundem locum appulfæ, qua steterunt, promovent terram, & modo hac, modo illac lacum reddunt auferuntque: ac tum demum, cum medium tenuere, non contrahunt. Confat pecora herbas fecuta, fic in infulas illas, ut in extremam ripam procedere folere, nec prius intelligere mobile folum, quam litore abrepta, quasi illata & imposita, circumfusum undique lacum pavent. Mox quo tulerit ventus egressa, non magis se descendisse sentire,

&

tii

m

tai

an

op

in

fu tit da

ni

te

qu A

fe

qu

ni

ig di

ca

tr

no po

quam senserint ascendisse. Idem lacus in flumen egeritur, quod ubi se paulisper oculis dedit, specu mergitur, alteque conditum meat: ac si quid ante, quam subduceretur, accepit, servat & profert. Hæc tibi scripsi, quia nec minus ignota quam mihi, nec minus grata eredebam. Nam te quoque, ut me, nihil æque ac naturæ opera delectant. Vale.

XXI. C. PLINIUS ARRIANO SUO S.

Ut in vita, fic in studiis pulcherrimum & humanissimum existimo, severitatem comitatemque miscere, ne illa in tristitiam, hæc in petulantiam procedat. Qua ratione ductus, graviora opera lusibus jocisque distinguo. Ad hos proferendos & tempus & locum opportunissimum elegi, utque jam nunc adsuescerent, & ab otiosis, & in triclinio audiri, Julio mense, quo maxime lites interquiescunt, positis ante lectos cathedris, amicos collocavi. Forte accidit, ut eo die mane in advocationem subitam rogarer: quod mihi causam præloquendi dedit. Sum enim deprecatus, ne quis ut irreverentem operis argueret, quod recitaturus, quanquam & amicis,

fluedit, e fi rvat inus am. na-

huemetugrahos

ab quo

ut er: um eris

cis,

& paucis, idem iterum amicis, foro & negotiis non abstinuissem. Addidi, hunc ordinem me & in scribendo fequi, ut necessitates voluptatibus, feria jucundis anteferrem, ac primum amicis, tum mihi scriberem. Liber fuit & opufculis varius & metri. Ita folemus, qui ingenio parum fidimus, fatietatis periculum fugere. Recitavi biduo: hoc affenfus audientium exegit. Et tamen ut alii transeunt quædam, imputantque, quod transeant: sic ego nihil prætereo, atque etiam non præterire me testor. Lego enim omnia, ut omnia emendem, quod contingere non potest electa recitantibus. At illud modestius, & fortasse reverentius, fed hoc fimplicius & amantius. Amat enim qui se sic amari putat, ut tædium non pertimescat. Alioqui quid præstant sodales, si conveniunt voluptatis fuæ caufa? delegatus ac fimilis ignoto est, qui amici librum bonum mavult audire, quam facere. Non dubito cupere te pro cætera mei caritate, quam maturissime legere hunc adhuc musteum librum. Leges, sed retractatum, quæ causa recitandi fuit: & tamen nonnulla jam ex eo nosti. Hæc vel emendata postea, vel (quod interdum longiore mora solet)

deteriora facta, quasi nova rursus & rescripta cognosces. Nam plerisque mutatis, ea quoque mutata videntur quæ manent. Vale.

XXII. C. PLINIUS GEMINIO SUO S.

Nostine hos, qui omnium libidinum fervi, fic aliorum vitiis irafcuntur, quafi invideant, & gravissime puniunt, quos maxime imitantur? cum eos etiam, qui non indigent clementia ullius, nihil magis quam lenitas deceat. Atque ego optimum & emendatissimum existimo, qui cæteris ita ignoscit, tanquam ipse quotidie peccet: ita peccatis abstinet, tanquam nemini ignoscat. Proinde hoc domi, hoc foris, hoc in omni vitæ genere teneamus, ut nobis implacabiles fimus, exorabiles istis etiam, qui dare veniam, nisi sibi nesciunt: mandemusque memoriæ, quod vir mitissimus, & ob hoc quoque maximus, Thrasea, crebro dicere solebat; QUI VITIA ODIT, HOMINES ODIT. Fortaffe quæris, quo commotus hæc fcribam. Quidam nuper, fed melius coram. Quanquam ne tunc quidem. Vereor enim ne id, quod improbo, eos fectari, carpere, referre, huic, quod quam

ref

ma

qui pli

Qui La

gio ad for Ra

tuf

mi nia atq cuj

der qu ali

ita vel maxime præcipimus, repugnet. Quisquis ille, qualiscunque, sileatur: quem insignire, exempli nihil, non insignire, humanitatis plurimum refert. Vale.

XXIII. C. PLINIUS MARCELLINO SUO S.

Omnia mihi studia, omnes curas, omnia avocamenta exemit, excussit, eripuit dolor: quem ex morte Junii Aviti gravissimum cepi. Latum clayum in domo mea induerat: fuffragio meo adjutus in petendis honoribus fuerat: ad hoc ita me diligebat, ita verebatur, ut me formatore morum, me quasi magistro uteretur. Rarum hoc adolescentibus nostris. Nam quotusquisque vel ætati alterius, vel auctoritati, ut minor cedit? Statim faplunt, statim sciunt omnia: neminem verentur, imitantur neminem, atque ipfi fibi exempla funt. Sed non Avitus, cujus hæc præcipua prudentia, quod alios prudentiores arbitrabatur: hæc præcipua eruditio, quod discere volebat. Semper ille aut de studiis aliquid, aut de officiis vitæ consulebat: semper ita recedebat, ut melior factus: & erat factus, vel eo quod audierat, vel quod omnino quæfi-

Aa

ipta que

rvi, ant, ur?

qui ecige in

que

veno-

que Lui uænu-

unc bo,

am

erat. Quod ille obsequium Serviano, exactiffimo viro, præstitit? quem Legatum Tribunus ita & intellexit, & cepit, ut ex Germania in Pannoniam transeuntem, non ut commilito. fed ut comes affectatorque sequeretur. Qua industria, qua modestia Quæstor Consulibus fuis (& plures habuit) non minus jucundus & gratus, quam usui fuit? quo discursu, qua vigilantia hanc ipfam ædilitatem, cui præreptus eft, petiit? Quod vel maxime dolorem meum exulcerat: obversantur oculis cassi labores, & infructuosæ preces, & honor, quem meruit. Tantum non redit animo ille latus clavus, in penatibus meis fumptus: redeunt illa prima, illa postrema suffragia mea, illi sermones, illa consultationes. Afficior adolescentia ipsius, afficior necessitudinum casu. Erat illi grandis natu parens, erat uxor, quam ante annum virginem acceperat: erat filia quam paulo ante fustulerat. Tot spes, tot gaudia dies unus in diversa convertit. Modo designatus ædilis, recens maritus, recens pater, intactum honorem, orbam matrem, viduam uxorem, filiam pupillam, ignaram avi, ignaramque patris reliquit. Accedit lacrymis meis, quod absens & impen-

co

de

nu Va

(nei mei mel chaj

dum hom virtu religi

inve

nomi & ha neral hono

fabul

tif-

ıus

in

ito,

)ua

bus & igi-

tus

um

&

uit.

in

ma, illæ

af-

ndis

vir-

ante s in

re-

em,

uit.

pen-

dentis mali nescius, pariter ægrum, pariter decessisse cognovi, ne gravissimo dolori timore consuescerem. In tantis tormentis eram, cum scriberem hæc, scriberem sola. Neque enim nunc aliud aut cogitare, aut loqui possum. Vale.

XXIV. C. PLINIUS MAXIMO SUO S.

Amor in te meus cogit, non ut præcipiam (neque enim præceptore eges) admoneam tamen, ut quæ scis, teneas & observes, aut scias melius. Cogita te missum in provinciam Achajam, illam veram & meram Græciam, in qua primum humanitas, literæ, etiam fruges inventæ effe creduntur: miffum ad ordinandum statum liberarum civitatum, id est, ad homines maxime liberos, qui jus à natura datum virtute, meritis, amicitia: fœdere denique & religione tenuerunt. Reverere conditores Deos, nomina deorum: reverere gloriam veterem, & hanc ipfam fenectutem, quæ in homine venerabilis, in urbibus facra est: Sit apud te honor antiquitatis, sit ingentibus factis, sit sabulis quoque. Nihil ex cujusquam dignitate,

Aa2

ci

tu

cu

Bi

niı

ato

Qu

pro

vie

mi

tus

fuit

dift

qua

quo

præ

Qui

ferin

miu

nihil ex libertate, nihil etiam ex jactatione decerpferis. Habe ante oculos hanc esse terram. quæ nobis miserit jura, quæ leges non victa acceperit, sed petentibus dederit: Athenas esse, quas adeas: Lacedæmonem effe, quam regas: quibus reliquam umbram, & refiduum libertatis nomen eripere durum, ferum, barbarumque est. Vides à medicis, quanquam in adversa valetudine nihil fervi ac liberi differant, mollius tamen liberos clementiusque tractari? Recordare quid quæque civitas fuerit: non ut despicias, quod esse desierit. Absit superbia, asperitas: nec timueris contemptum. An contemnitur, qui imperium, qui fasces habet? nisi qui humilis & fordidus, & qui se primus ipse contemnit. Male vim fuam potestas aliorum contumeliis experitur: male terrore veneratio acquiritur; longeque valentior amor ad obtinendum, quod velis, quam timor. Nam timor abit, fi recedas, manet amor: ac fic, ut ille in odium, hic in reverentiam vertatur. Te vero etiam atque etiam (repetam enim) meminisse oportet officii tui titulum, ac tibi ipfum interpretari, quale quantumque fit ordinare statum liberarum civitatum. Nam quid ordinatione

de-

m, cta

ffe,

as:

rtaque

erfa

nol-

Re-

ut

bia,

on-

nisi

ipfe

rum

atio

bti-

ti-

ille

vero nisse itertum

civilius? quid libertate pretiofius? porro quam turpe, fi ordinatio everfione, libertas fervitute mutetur? Accedit quod tibi certamen est tecum: onerat te Quæsturæ tuæ fama, quam ex Bithynia optimam revexisti: onerat testimonium Principis: onerat Tribunatus, Prætura, atque hæc ipfa legatio, quafi præmium data. Quo magis nitendum est, ne in longinquam provinciam, quam fuburbanam, ne inter fervientes, quam liberos, ne forte quam judicio missus, ne rudis & incognitus, quam exploratus probatusque, humanior, melior, peritior fuisse videaris. Cum sit alioqui, ut sæpe audisti, sæpe legisti, multo deformius amittere, quam non affequi laudem. Hæc velim credas, quod initio dixi, scripsisse me admonentem, non præcipientem, quanquam præcipientem quoque. Quippe non vereor in amore ne modum excef-Neque enim periculum est, ne sit nimium quod effe maximum debet. Vale.

Aa 3

E

Litty in I I I I

Discount of the state with bottom of the order of

port is a section of a service the side of the section of

Carea particular and the control of the control

amore of perally in the late.

Sin enitur eju enime ato

ini feri rata

tab

cor

Où Na

C. PLINII CÆCILII

SECUNDI

EPISTOLARUM

LIBER NONUS.

I. C. PLINIUS SECUNDUS MAXIMO SUO S.

Sæpe te monui, ut libros, quos vel pro te, vel in Blateram (immo & pro te & in illum: ita enim materia cogebat) composuisti, quam maturissime emitteres: quod nunc præcipue morte ejus audita, & hortor & moneo. Quamvis enim legeris multis, legendosque dederis, nolo tamen quenquam opinari defuncto demum inchoatos, quos incolumi eo peregisti. Salva sit tibi constantiæ fama. Erit autem, si notum æquis iniquisque suerit, non post inimici mortem scribendi tibi natam esse fiduciam: sed jam paratam editionem morte præventam. Simul vitabis illud,

Ουχοσιον Φθιμένοισιν ἐπ' ανδράσιν ευχετάασθαι. Nam quod de vivente scriptum, de vivente recitatum est, in defunctum quoque tanquam viventem adhuc editur, si editur statim. Igitur si quid aliud in manibus, disser: interim hoc perfice, quod nobis, qui legimus olim, absolutum videtur, sed jam videatur & tibi, cujus cunctationem nec res ipsa desiderat, & temporis ratio præcedit. Vale.

II. C. PLINIUS SABINO SUO S.

Facis jucunde, quod non folum plurimas epistolas meas, verum etiam longissimas slagitas, in quibus parcior sui, partim quia tuas occupationes verebar, partim quia ipse multum distringebar plerumque frigidis negotiis: quæ simul & avocant animum & comminuunt. Præterea nec materia plura scribendi dabatur: neque enim eadem nostra conditio, quæ M. Tullii, ad cujus exemplum nos vocas. Illi enim & copiosissimum ingenium, & ingenio materiam, quâ varietas rerum, quâ magnitudo largissime suppetebat. Nos quam angustis terminis claudamur, etiam tacente me perspicis: nisi forte volumus scholasticas tibi, atque (ut ita dicam) umbraticas literas mittere. Sed nihil

mi cu rer pu

arr

bit

V

bor tur viv

im tar qui

lab

Et

fir litz que

ties

minus aptum arbitramur, cum arma vestra, cum castra, cum denique cornua, tubas, sudorem, pulverem, soles cogitamus. Habes, ut puto, justam excusationem, quam tamen dubito, an tibi probari velim. Erat enim summi amoris negare veniam brevibus epistolis amicorum, quamvis scias illis constare rationem. Vale.

III. C. PLINIUS PAULINO SUO S.

Altus alium, ego beatissimum existimo, qui bonæ mansuræque samæ præsumptione persruitur, certusque posteritatis cum sutura gloria vivit, ac mihi nisi præmium æternitatis ante oculos, pingue illud, altumque otium placeat. Etenim omnes homines arbitror oportere, aut immortalitatem suam, aut mortalitatem cogitare: & illos quidem contendere, eniti: hos quiescere, remitti, nec brevem vitam caducis laboribus satigare, ut video multos, misera simul, & ingrata imagine industriæ, ad mortalitatem sui pervenire. Hæc ego tecum, quæ quotidie mecum, ut desinam mecum, si dissentices tu: quanquam non dissentices, ut qui semper

nas

am

itur

hoc

ofo-

jus

oris

as, palifuæ

nt. ir: M.

do er-

ita hil præclarum aliquid, & immortale meditaris. Vale.

P

q

if

g

Nefe

m

ru

ra

ar

hi

fa

eq

m

IV. C. PLINIUS MACRINO SUO S.

Vererer ne immodicam orationem putares, quam cum hac epistola accipies, nisi esset generis ejus ut sæpe incipere, sæpe desinere videatur: nam singulis criminibus singulæ velut causæ continentur. Poteris ergo undecunque inceperis, ubicunque desieris, quæ deinceps sequentur, & quasi incipientia legere, & quasi cohærentia: meque in universitate longissimum, brevissimum, in partibus judicare. Vale.

V. C. PLINIUS TYRONI SUO S.

Egregie facis (inquiro enim, & persevero) quod justitiam tuam provincialibus multa humanitate commendas: cujus præcipua pars est honestissimum quemque complecti, atque ita à minoribus amari, ut simul à principibus diligare. Plerique autem dum verentur, ne gratiæ potentium nimium impertiri videantur, sinisteritatis, atque etiam malignitatis famam consequentur,

à quo vitio tu longe recessisti: scio. Sed temperare mihi non possum, quo minus laudem similis monenti, quod eum modum tenes, ut discrimina ordinum dignitatumque custodias: quæ si consusa, turbata, permista sint, nihil est ipsa æqualitate inæqualius. Vale.

VI. C. PLINIUS CALVISIO SUO S.

Omne hoc tempus inter pugillares ac libellos jucundissima quiete transvisi. Quemadmodum, inquis, in urbe potuisti? Circenses erant, quo genere spectaculi ne levissime quidem teneor. Nihil novum, nihil varium, nihil quod non semel spectasse sufficiat. Quo magis miror tot millia virorum tam pueriliter indentidem cupere. Currentes equos, infistentes curribus homines videre. Si tamen aut velocitate equorum, aut hominum arte traherentur, effet ratio nonnulla. Nunc favent panno, pannum amant: etsi in ipso cursu, medioque certamine, hic color illuc, ille huc transferatur, studium favorque transibit, & repente agitatores illos equos, illos quos procul nofcitant, quorum clamitant nomina relinquent. Tanta gratia,

res.

aris.

ene-

ufæ iceen-

næore-

ro)

est à re.

nis, ir, tanta auctoritas in una vilissima tunica. Mitto apud vulgus, quod vilius tunica est, sed
apud quosdam graves homines: quos ego cum
recordor in re inani, frigida, assidua tam insatiabiliter desidere, capio aliquam voluptatem,
quod hac voluptate non capiar. Ac per hos
dies libentissime otium meum in literis colloco,
quos alii otiosissimis occupationibus perdunt.
Vale.

VII. C. PLINIUS ROMANO SUO S.

cations and the appealment propagations

ÆDIFICARE te scribis, bene est: inveni patrocinium. Ædisico enim jam ratione, quia tecum. Nam hoc quoque non dissimile, quod ad mare tu, ego ad Larium lacum. Hujus in litore plures villæ meæ, sed duæ, ut maxime delectant, ita exercent. Altera imposita saxis more Bajano lacum prospicit: altera æque more Bajano lacum tangit. Itaque illam tragædiam, hanc, appellare comædiam soleo: illam, quod, quasi cothurnis: hanc, quod quasi socculis sustinentur. Sua utrique amænitas, & utranque possidenti ipsa diversitate jucundior. Hæc lacu propius, illa latius utitur: hæc unum

finu fim long fim

bic culfun

qui

ono fer fer me

cis

Mit-

fed

cum

nfa-

tem,

hos

oco,

unt.

pa-

luia

uod

s in

me

ixis

que

ra-

: 0:

as, or. finum molli curvamine amplectitur, illa editiffimo dorso duos dirimit: illic recta gestatio
longo limite super litus extenditur, hie spatiosisfimo xysto leviter inflectitur: illa sluctus non
sentit, hæc frangit: ex illa possis despicere piscantes, ex hac ipse piscari, hamumque de cubiculo, ac pene etiam de lectulo, ut è navicula jacere. Hæ mihi causæ utrique, quæ desunt, astruendi: ob ea, quæ supersunt. Etsi
quid ego, rationem tibi, apud quem pro ratione
erit idem facere? Vale.

VIII. C. PLINIUS AUGURINO SUO S.

SI laudatus à te, laudare te cœpero, vereor ne non tam proferre judicium meum, quam referre gratiam videar. Sed licet videar, omnia scripta tua pulcherrima existimo, maxime tamen illa, quæ de nobis. Accidit hoc, una eademque de causa. Nam & tu, quæ de amicis optime scribis, & ego quæ de me, ut optima lego. Vale.

IX. C. PLINIUS COLONI SUO S.

UNICE probo, quod Pompeii Quintiani morte tam dolenter afficeris, ut amissi caritatem defiderio extendas: non ut plerique, qui tantum viventes amant, seu potius amare se simulant, ac ne fimulant quidem, nifi quos florentes vi-Nam miserorum non secus ac defunctorum obliviscuntur. Sed tibi perennis fides, tantaque in amore constantia, ut finiri, nisi tua morte, non possit. Et Hercules, is suit Quintianus, quem diligi deceat exemplo ipfius. Felices amabat, miseros tuebatur, desiderabat Jam illa quanta probitas in ore? quanta in fermone cunctatio? quam pari libra gravitas, comitafque? quod studium literarum? quod judicium? qua pietate cum diffimillimo patre vivebat, cum non obstabat illi, quo minus vir optimus videretur, quod erat optimus filius? Sed quid dolorem tuum exulcero? quanquam fic amasti viventem, ut hoc potius, quam de illo fileri velis, à me præfertim : cujus prædicatione putas vitam ejus ornari, memo

tan ais que

tan

lita ten

put vi,

lup

E

lib

moriam prorogari, ipsamque illam, qua est raptus, ætatem posse restitui. Vale.

X. C. PLINIUS TACITO SUO S.

rte le-

ım

nt,

vi-

IC-

es,

ua

n-

IS.

at

5:

ra

1?

10

iis

? s,

1-

-

Cupio præceptis tuis parere, sed aprorum tanta penuria est, ut Minervæ & Dianæ, quas ais pariter colendas, convenire non possit. Itaque Minervæ tantum serviendum est, delicate tamen, ut in secessu, & æstate. In via plane nonnulla leviora, statimque delenda, ea garrulitate, qua sermones in vehiculo seruntur, extendi. His quædam addidi in villa, cum aliud non liberet. Itaque poëmata quiescunt, quæ tu inter nemora, & lucos commodissime persici putas. Oratiunculam unam & alteram retractavi, quanquam id genus operis inamabile, inamænum, magisque laboribus ruris, quam voluptatibus simile. Vale.

XI. C. PLINIUS GEMINIO SUO S.

Epistolam tuam jucundissimam recepi, eo maxime, quod aliquid ad te scribi volebas, quod libris inseri posset. Obveniat materia, vel hæc

ipfa, quam monstras, vel potior alia. Sunt enim in hac offendicula nonnulla: circumfer oculos, & occurrent. Bibliopolas Lugduni effe non putabam, ac tanto libentius ex literis tuis cognovi venditari libellos meos, quibus peregre manere gratiam, quam in urbe collegerint, delector. Incipio enim fatis absolutum existimare, de quo tanta diversitate regionum discreta hominum judicia consentiunt. Vale.

XII. C. PLINIUS JUNIORI SUO S.

Castigabat quidam filium suum, quod paulo sumptuosius equos, & canes emeret, huic ego, juvene digresso, heus tu, nunquamne secisti, quod à patre corripi posset? fecisti dico. Non interdum facis, quod filius tuus si repente pater ille, tu filius, pari gravitate reprehendat? Non omnes homines aliquo errore ducuntur? non hic in illo sibi, in hoc alius indulget? Hæc tibi admonitus immodicæ severitatis exemplo pro amore mutuo scripsi, ne quando tu quoque filium tuum acerbius duriusque tractares. Cogita & illum puerum esse, & te suisse, atque ita hoc quod es pater, utere, ut me-

mir Val

3

Q quo peni tra

Occ effe noce

Por

ordi

atro tor man Helv

eo, que & F alter

& ex

priva

mineris & te hominem esse, & hominis patrem. Vale.

XIII. C. PLINIUS QUADRATO SUO S.

QUANTO studiosius, intentiusque legisti libros, quos de Helvidii ultione composui, tanto impensius postulas, ut perscribam tibi quæque extra libros, quæque circa libros, totum denique ordinem rei, cui per ætatem non interfuisti. Occifo Domitiano statui mecum ac deliberavi, effe magnam pulchramque materiam infectandi nocentes, miseros vindicandi, se proferendi. Porro inter multa scelera multorum, nullum, atrocius videbatur, quam quod in Senatu Senator Senatori, Prætorius Confulari, reo judex manus intulisset. Fuerat alioqui mihi cum Helvidio amicitia, quanta potuerat effe cum eo, qui metu temporum nomen ingens, parefque virtutes secessu tegebat. Fuerat cum Arria & Fannia, quarum altera Helvidii noverca, altera mater novercæ. Sed non ita me jura privata, ut publicum fas, & indignitas facti, & exempli ratio incitabat. Ac primis quidem diebus redditæ libertatis pro fe quisque inimicos

Bb

nfer esse

unt

tuis egre

deiftidif-

uod nuic fe-

lico. ente dat?

ur ? get ? ex-

racfu-

me-

non

deft

fulti

dice

ubi

huc

mar

dine

reus

dio i

rei l

meti

non

hine

Con

volu

huc !

inter fecre

titer

mon te f

dum

Quie

jicis :

fuos, duntaxat minores incondito turbidoque clamore postulaverat fimul, & oppresserat. Ego & modestius, & constantius arbitratus immanissimum reum non communi temporum invidia, fed proprio crimine urgere. Cum jam fatis ille primus impetus deferbuiffet, & languidior in dies ira ad justitiam redisset, quanquam tum maxime triftis amiffa nuper uxore, mitto ad Antejam (nupta hæc Helvidio fuerat) rogo ut veniat, quia me recens adhuc luctus limine contineret. Ut venit, Destinatum est, inquam mihi, maritum tuum non inultum pati, nuncia Arriæ & Fanniæ (ab exilio enim redierant) consule te, consule illas, an velitis ascribi facto, in quo ego comite non egeo. Sed non ita gloriæ meæ faverim, ut vobis societatem ejus invideam. Perfert Anteja mandata: nec illæ morantur. Opportune Senatus intra diem tertium. Omnia ego femper ad Corellium retuli, quem prudentissimum ætatis nostræ sapientissimumque cognovi: in hoc tamen contentus confilio meo fui, veritus ne vetaret. (Erat enim cunctantior, cautiorque) fed non fustinui inducere in animum, quo minus illi eodem die facturum me indicarem: quod an facerem,

oque

Ego

nma-

invi-

jam

lan-

uan-

xore,

erat)

actus

ı eft,

pati,

edie-Ceribi

n ita

s inillæ

teretuli,

tiffi-

Erat

tinui

n die

rem,

non deliberabam, expertus ufu, de eo, quod destinaveris, non esse confulendos, quibus consultis obsequi debeas. Venio in Senatum, jus dicendi peto, dico paulisper maximo assensu: ubi cœpi crimen attingere, reum destinare, adhuc tamen fine nomine, undique mihi reclamari. Alius, sciamus qui sit, de quo extra ordinem referas. Alius, Quis est ante relationem reus: Alius, salvi simus, qui supersumus. Audio imperturbatus, interritus: tantum fusceptæ rei honestas valet, tantumque ad fiduciam vel metum differt, nolint homines, quod facias, an non probent. Longum est omnia, quæ tunc hinc inde jactata funt recensere. Novissime Conful, Secunde, fententiæ loco dices, fiquid volueris. Permiseris, inquam, quod usque adhuc omnibus permisisti. Resido. Aguntur alia interea. Me quidam ex confularibus amicis fecreto, accuratoque fermone, quafi nimis fortiter incauteque progressum corripit, revocat, monet, ut desistam: adjecit etiam, Notabilem te futuris principibus fecisti. Esto, inquam, dum malis. Vix ille discesserat, rursus alter, Quid audes? cur ruis? quibus te periculis objicis? quid præsentibus confidis incertus futuro-

B b 2

Con

tre

dese

dolo

rum

tent

enta

nife

inur

guo

Pub

ab a

fuis,

qui

fi in

quid

illi,

ad n

refpe

quib

recla

nitat

conf

fpon

obstr

rum? Lacessis hominem jam præfectum ærarii & brevi Consulem. Præterea qua gratia: quibus amicitiis fultum? nominat quendam, qui tunc ad orientem amplissimum & famosissimum exercitum, non fine magnis dubiifque rumo. ribus obtinebat. Ad hæc ego, Omnia percepi, atque animo mecum ante peregi: nec recuso, si ita casus attulerit, luere pænas ob honestissimum factum, dum flagitiofissimum ulciscor. Jam cenfendi tempus. Dicit Domitius Apollinaris, Conful defignatus, dicit Fabritius Vejento, Fabius Posthumius, Vectius Proculus, collega Publicii Certi, de quo agebatur: uxoris autem meæ, quam amiseram, vitricus: post hos Ammius Flaccus, omnes Certum nondum à me nominatum, ut nominatum defendunt: crimenque quafi in medio relictum defensione sufcipiunt. Quæ præterea dixerint, non est neceffe narrare, in libris habes. Sum enim cuncta ipsorum verbis persecutus. Dicunt contra Avidius Quietus, Cornutus Tertullus. Quietus, iniquissimum esse, querelas dolentium excludi: ideoque Arria, & Fannia jus querendi non auferendum: nec interesse cujus ordinis quis sit, sed quam causam habeat. Cornutus, datum se à

Erarii : qui-

, qui

mum

umo-

rcepi,

fo, fi

limum

cen-

naris,

ento,

ollega

utem

Am-

me

crifuf-

ne-

unc-

ontra

uie-

ludi:

ufe-

Sed |

se à

Consulibus tutorem Helvidii filia, petentibus matre ejus, & vitrico: nunc quoque non suftinere deserere officii sui partes, in quo tamen, & suo dolori modum imponere, & optimarum fæminarum perferre modestissimum affectum: quas contentas esse admonere Senatum Publicii Certi cruentæ adulationis: & petere, si pæna flagitii manifestissimi remittatur, nota Certo quasi censoria inuratur. Tum Satrius Rufus medio ambiguoque sermone, Puto, inquit, injuriam factam Publicio Certo, si non absolvitur: nominatus est ab amicis Arriæ, & Fanniæ, nominatus ab amicis suis, nec debemus soliciti esse. Idem enim nos, qui bene sentimus de homine, judicaturi sumus: s innocens est, sicuti & spero, & malo, donec aliquid probetur, credo poteritis absolvere. Hæc illi, quo quifque ordine citabantur. Venitur ad me, confurgo, utor initio, quod in libro est: respondeo fingulis. Mirum, qua intentione, quibus clamoribus omnia exceperint, qui modo reclamabant: tanta conversio, vel negotii dignitatem, vel proventum orationis, vel actoris constantiam subsecuta est. Finito. Incipit respondere Vejento: nemo patitur, obturbatur, obstrepitur: adeo quidem, ut diceret, Rogo,

B b 3

acc

ade

qui

tra

Au

hai

no

vic

COE

im Va

1

fid

cu

ut

po

qu ita

V

Tribunorum. Et statim Murena Tribunus, Permitto tibi vir clarissime Vejento dicere. Tunc quoque reclamatur. Inter moras Consul citatis nominibus, & peracta discessione mittit Senatum, ac pene adhuc stantem, tentantemque dicere Vejentonem relinquit. Multum ille de hac (ita vocitabat) contumelia, questus est Homerico versu,

ΤΩ γέρου, η μάλα δή σε νέοι τέρβσι μαχηλαί. Non fere quisquam in Senatu fuit, qui non me complecteretur, exofcularetur, certatimque laudem cumularet, quod intermiffum jamdiu morem in publicum confulendi, fusceptis propriis fimultatibus, reduxiffem: quod denique Senatum invidia liberaffem, qua flagrabat apud ordines alios, quod feverus in cæteros, Senatoribus folis diffimulatione quafi mutua parceret. Hxc acta sunt absente Certo. Abfuit enim seu tale aliquid fuspicatus, five ut excusabatur, infirmus. Et relationem quidem de eo Cæfar ad Senatum non remisit. Obtinui tamen quod intenderam. Nam collega Certi confulatum, fuccessorem Certus accepit: planeque factum est, quod dixeram in fine, Reddat præmium sub

lium

nus.

unc

cita-

Se-

que

de

Ho-

zí.

me

au-

noriis

naor-

ous

xc

ale

us.

12-

n-

ic-

ub

accessionem meam utcunque potui, recollegi: addidi multa. Accidit fortuitum, sed non tanquam fortuitum, quod editis libris Certus intra paucissimos dies implicitus morbo decessit. Audivi referentes hanc imaginem menti ejus, hanc oculis oberrasse, tanquam videret me sibi cum ferro imminere. Verane hæc, affirmare non ausim: interest tamen exempli, ut vera videantur. Habes epistolam, si modo epistolam cogitas libris, quos legisti non minorem: sed imputabis tibi, qui contentus libris non fuisti. Vale.

XIV. C. PLINIUS TACITO SUO S.

Nec ipse tibi plaudis, & ego nihil magis ex side, quam de te scribo. Posteris an aliqua cura nostri? Nescio: nos certe meremur ut sit aliqua; non dico ingenio, id enim superbum, sed studio, sed labore, & reverentia posterûm: pergamus modo itinere instituto, quod ut paucos in lucem famamque provexit, ita multos è tenebris & silentio protulit. Vale.

XV. C. PLINIUS FALCONI SUO S.

ex

tit

fer

V

ni

er

pe

cii

pr

na qu cir

of

ly

po

qu

pe

V

Refugeram in Thuscos, ut omnia ad arbitrium meum facerem, at hoc ne in Thuscis quidem: tam multis undique rusticorum libellis, & tam querulis inquietor, quos aliquanto magis invitus, quam meos lego. Nam & meos invitus. Retracto enim actiunculas quassdam, quod post intercapedinem temporis & frigidum, & acerbum est. Ratiocinationes, quasi absente me, negliguntur: interdum tamen equum conscendo, & patremfamiliæ hactenus ago, quod aliquam partem prædiorum, sed pro gestatione percurro. Tu consuetudinem serva, nobisque sic rusticis urbana acta perscribe. Vale.

XVI. C. PLINIUS MAMILIANO SUO S.

Summam te voluptatem percepisse ex isto copiosissimo genere venandi non miror, cum historicorum more scribas numerum iniri non potuisse. Nobis venari nec vacat, nec libet: non vacat, quia vindemiæ in manibus: non libet, quia exiguæ. Devehemus tamen pro novo musto, novos versiculos tibi, quos jucundissime exigenti, ut primum videbuntur deferbuisse, mittemus. Vale.

XVII. C. PLINIUS GENITORI SUO S.

RECEPI literas tuas, quibus quereris tædio tibi fuisse quamvis lautissimam cœnam, quia scurræ, cinædi, moriones mensis inerrabant. Vis tu remittere aliquid ex rugis? Equidem nihil tale habeo, habentes tamen fero. Cur ergo non habeo? quia nequaquam me ut inexpectatum, festivumve delectat: si quid molle à cinædo, petulans à scurra, stultum à morione profertur, non rationem, sed stomachum tibi narro. Atque adeo quam multos putas effe, quos æque ea quibus ego & tu, capimur & ducimur, partim ut inepta, partim ut molestissima offendant? Quam multi cum lector, aut lyristes, aut comœdus inductus est, calceos poscunt, aut non minore cum tædio recubant, quam tu ista (sic enim appellas) prodigia perpessus es? Demus igitur alienis oblectationibus veniam, ut nostris impetremus. Vale.

arfcis

elnto

m,

nod

nte

ne ue

0-0u-

n t,

0

r

fi

f

ti

e

16

p

it

91

ig

10

Sc

F

de

m

m

bi

ri

enterior cli pique, pupirature, sibondonque es

Qua intentione, quo studio, qua denique memoria legeris libellos meos, epistola tua ostendit. Ipse igitur exhibes negotium tibi, qui elicis & invitas, ut quamplurima communicare tecum velim. Faciam, per partes tamen, & quasi digesta, ne istam ipsam memoriam, cui gratias ago, assiduitate & copia turbem, oneratamque & quasi oppressam cogam pluribus singula, posterioribus priora dimittere. Vale.

XIX. C. PLINIUS RUFONI SUO S. mi

Significas legisse te in quadam epistola mea, jussisse Virginium Rusum inscribi sepulchro suo,

Hic situs est Rufus, pulso qui Vindice quondam Imperium asseruit, non sibi, sed patriæ.

Reprehendis, quod jusserit, addis etiam, melius, rectiusque Frontinum, quod vetuerit omnino monimentum sibi fieri: meque ad extremum, quid de utroque sentiam, consulis. Utrumque dilexi. Miratus sum magis quem

tu reprehendis, mirarifque, atque ita miratus ut non putarem fatis unquam laudari posse, cujus nunc mihi fubeunda defensio est. Omnes ego, qui magnum aliquod memorandumque fecerunt, non modo venia, verum etiam laude dignissimos judico, si immortalitatem, quam meruêre, sectantur: victurique nominis famam supremis etiam titulis prorogare nituntur. Nec facile quenquam, nifi Virginium invenio, cujus tanta in prædicando verecundia, quanta gloria ex facto. Ipse sum testis familiariter ab eo dilectus probatusque, semel omnino me audiente provectum, ut de rebus fuis hoc unum referret, ita fecum aliquando Cluvium locutum, Scis Virgini quæ historiæ fides debeatur: proinde si quid in historiis meis legis aliter ac velles, rogo ignoscas. Ad hoc fic illum, Cluvine tu ignoras, ideo me fecisse, quod feci, ut esset liberum vobis scribere, quæ libuisset? Agedum hunc ipsum Frontinum in hoc ipfo, in quo tibi parcior videtur & pressior, comparemus. Vetuit extrui monimentum: fed quibus verbis? Impensa monimenti supervacua est, memoria nostri durabit, si vitam meruimus. An restrictius arbitraris per orbem terrarum legendum, dare dura-

que of-

qui are &

cui nebus

e.i

ola hro

m

nem-

relis. em turam memoriam suam, quam uno in loco duobus versiculis signare quod seceris? Quanquam non habeo propositum, illum reprehendendi, sed hunc tuendi, cujusque potest apud te justior esse defensio, quam ex collatione ejus quem prætulisti. Meo quidem judicio neuter culpandus, quorum uterque ad gloriam pari cupiditate, diverso itinere contendit: alter, dum expetit debitos titulos: alter, dum mavult videri contempsisse. Vale.

h

q

pi

te

til

ne

ris

m &

co

ro_t

XX. C. PLINIUS VENATORI SUO S.

Tua vero epistola tanto mihi jucundior suit, quanto longior erat, præsertim cum de libellis meis tota loqueretur: quos tibi voluptati esse non miror, cum omnia nostra, perinde ac nos ames. Ipse cum maxime vindemias graciles quidem, uberiores tamen quam expectaveram, colligo, si colligere est nonnunquam decerpere uvam, torculum invisere, gustare de lacu mustum, obrepere urbanis qui nunc rusticis præsunt, meque notariis & lectoribus reliquerunt. Vale.

XXI. C. PLINIUS SABINIANO SUO S.

LIBERTUS tuus, cui succensere te dixeras, venit ad me, advolutusque pedibus meis tanquam tuis hæsit: flevit multum, multumque rogavit, multum etiam tacuit: in fumma, fecit mihi fidem pænitentiæ. Vere credo emendatum, quia deliquisse sentit. Irasceris, scio, & irasceris merito, id quoque fcio: fed tunc præcipua mansuetudinis laus cum iræ causa justissima eft. Amasti hominem, & spero amabis: interim fufficit ut exorari te finas. Licebit rurfus irasci, si meruerit: quod exoratus excusatius facies. Remitte aliquid adolescentiæ ipfius, remitte lacrymis, remitte indulgentiæ tuæ: ne torseris illum, ne torseris etiam te. Torqueris enim cum tam lenis irafceris. Vereor ne videar non rogare, fed cogere, fi precibus ejus meas junxero. Jungam tamen tanto plenius & effusius, quanto ipsum acrius severiusque corripui, districte minatus nunquam me postea rogaturum. Hoc illi, quem terreri oportebat, tibi non idem. Nam fortasse iterum rogabo,

oco in-

ud us

ter ari er,

alt

it, lis

os es

n, re f-

t.

iterum impetrabo: sit modo tale, ut rogare me, ut præstare te deceat. Vale.

ex

qu

F

tu

ter

qu

Fi

op

ce

ne

fib

va

es,

qu Pi

ju

raj

tu

no

an

cu

mı

XXII. C. PLINIUS SEVERO SUO S.

Magna me solicitudine affecit Passieni Pauli valetudo, & quidem plurimis justissimisque de causis. Vir est optimus, honestissimus, nostri amantissimus. Præterea in literis veteres æmulatur, exprimit, reddit, Propertium in primis, à quo genus ducit, vera foboles: eoque fimillima illi, in quo ille præcipuus. Si elegos ejus in manum fumpferis, leges opus terfum, molle, jucundum & plane in Propertii domo scriptum. Nuper ad lyrica deflexit: in quibus ita Horatium, ut in illis illum alterum effingi putes: fi quid in studiis cognatio valet, & hujus propinquum: magna varietas, magna mobilitas. Amat, ut qui verissime: dolet, ut qui impatientissime: laudat, ut qui benignissime: ludit, ut qui facetissime. Omnia denique tanquam fingula absolvit. Pro hoc ego amico, pro hoc ingenio, non minus æger animo, quam corpore ille. Tandem illum, tandem me recepi. Gratulare mihi, gratulare etiam literis ipsis, quæ

ex periculo ejus tantum discrimen adierunt, quantum ex salute gloriæ consequentur. Vale.

XXIII. C. PLINIUS MAXIMO SUOS.

FREQUENTER agenti mihi evenit, ut Centumviri, cum diu fe intra judicium, auctoritatem, gravitatemque tenuissent, omnes repente quafi victi coactique confurgerent, laudarentque. Frequenter è fenatu famam, qualem maxime optaveram, retuli: nunquam tamen majorem cepi voluptatem, quam nuper ex fermone Cornelii Taciti. Narrabat sedisse secum Circenfibus proximis equitem Romanum. Hunc post varios eruditosque sermones requisisse, Italicus es, an provincialis? se respondisse, Nosti me, & quidem ex studiis. Ad hoc illum, Tacitus es, an Plinius? Exprimere non possum, quam sit jucundum mihi, quod nomina nostra quasi literarum propria, non hominum, literis redduntur: quod uterque nostrum his etiam ex studiis notus, quibus aliter ignotus est. Accidit aliud ante pauculos dies fimile. Recumbebat mecum vir egregius Fabius Rufinus, super eum municeps ipfius, qui illo die primum in urbem

are

uli de stri nu-

iis, niljus le,

m. rafi in-

as. palit,

oc ore

ıæ

venerat: cui Rufinus demonstrans me, Vider hunc? multa deinde de studiis nostris. Et ille, Plinius est, inquit. Verum fatebor, capio magnum laboris mei fructum. An si Demosthenes jure lætatus est, quod illum anus Attica ita demostravit, δτός ἐςι Δημοσθένης, ego celebritate nominis mei gaudere non debeo? Ego vero & gaudeo, & gaudere me dico. Neque enim vereor, ne jactantior videar, cum de me aliorum judicium, non meum profero: præsertim apud te, qui nec ullius invides laudibus, & faves nostris. Vale.

XXIV. C. PLINIUS SABINIANO SUO S.

Bene fecisti, quod libertum aliquando tibi carum, reducentibus epistolis meis, in domum, in animum recepisti. Juvabit hoc te: me certe juvat: primum, quod te talem video, ut in ira regi possis: deinde, quod tantum mihi tribuis, ut vel auctoritati meæ pareas, vel precibus indulgeas. Igitur & laudo & gratias ago. Simul in posterum moneo, ut te erroribus tuorum, & si non fuerit qui deprecetur, placabilem præstes. Vale.

Q run & i

X

Inc lum tere

run fini ben

lis

dab fi t rabi

D quie ut pecc

XXV. C PLINIUS MAMILIANO SUO S.

Quereris de turba castrensium negotiorum, & tanquam summo otio perfruare, lusus & ineptias nostras legis, amas, flagitas, meque ad similia condenda non mediocriter incitas. Incipio enim ex hoc genere studiorum non solum oblectationem, verum etiam gloriam petere, post judicium tuum viri gravissimi, eruditissimi, ac super ista verissimi. Nunc me rerum actus modice, sed tamen distringit, quo sinito aliquid earundem camcenarum in istum benignissimum sinum mittam. Tu passerculis & columbulis nostris inter aquilas vestras dabis pennas, si tamen & sibi & tibi placebunt: si tantum sibi, continendos cavea, nidove curabis. Vale.

XXVI. C. PLINIUS LUPERCO SUO S.

Dixi de quodam oratore seculi nostri, recto quidem & sano, sed parum grandi & ornato, ut opinor, apte. Nihil peccat, nisi quod nihil peccat. Debet enim orator erigi, attolli, inter-

ides ille,

osttica

apio

ce-Ego

que me

ferus,

ibi m,

me ut ihi

vel ias

ır,

dum etiam effervescere, efferri, ac sæpe accedere ad præceps. Nam plerumque altis & excelsis adjacent abrupta: tutius per plana, sed humilius & depressius iter: frequentior currentibus, quam reptantibus lapfus. Sed his non labentibus nulla laus, illis nonnulla laus, etiamfi labantur. Nam ut quasdam artes, ita eloquentiam nihil magis, quam ancipitia commendant. Vides qui per funem in fumma nituntur, quantos foleant excitare clamores, cum jam jamque casuri videntur. Sunt enim maxime mirabilia, quæ maxime infperata, maxime periculofa, utque Græci magis exprimunt παράβολα, ideo nequaquam par gubernatoris est virtus, cum placido & cum turbato mari vehitur: tunc admirante nullo illaudatus, inglorius fubit portum: at cum stridunt funes, curvatur arbor, gubernacula gemunt, tunc ille clarus & diis maris proximus. Cur hæc? quia visus es mihi in fcriptis meis annotaffe quædam, ut tumida, quæ ego fublimia: aut improba, quæ ego audentia: aut nimia, quæ ego plena arbitrabar. Plurimum autem refert reprehendenda annotes, an infignia. Omnis enim advertit, quod eminet, & extat, fed acri intentione di-

jud tur mi

pai

Et

Et

Sed

Ne pofi tell

nec frin alia

aud aml orat mit

μόλι έτει judicandum est, immodicum sit an grande, altum an enorme. Atque ut Homerum potissimum attingam, quem tandem alterutram in partem potest sugere

Βράχε δ' εὐρᾶα χθῶν,

'ΑμΦὶ δ' ἐσάλπιγξε μέγας ἐρανός.

Et

"Ηερι δ' έγχω ἐκέκλιτο.

Et totum illud:

'Ως δ' ότε χείμαζόοι ποταμοί κατ' όρεσΦι ἡέοντες,
'Ες μισγάΓκααν συμβάλλετον όμβριμον ύδως.

Sed opus est examine & libra, incredibilia sint hæc, & immania, an magnifica & cœlestia. Nec nunc ego me his similia aut dixisse, aut posse dicere puto, non ita infanio: sed hoc intelligi volo, laxandos esse eloquentiæ frenos, nec angustissimo gyro ingeniorum impetus restringendos. Etenim alia conditio oratorum, alia poëtarum. Quasi vero M. Tullius minus audeat, quanquam hunc omitto, neque enim ambigi puto. Sed Demosthenes ipse ille norma oratoris, & regula, num se cohibet & comprimit cum dicit illa notissima, ἄνθρωποι μιαροί, καὶ κόλακες, καὶ ἀλάςορες. Et rursus, ε γὰς λίθοις ἐτείχισα τὴν πόλιν ε δὲ πλίνθοις ἐγώ. Et statim,

Cc 2

exfed

non aus,

rtes, pitia

nma cum nax-

ime iunt eft

ehirius

s & es

tuluæ rbi-

nda tit, di-

123

Et

gai

inc

vid

rep

alii

Nu

mo

Speg

TOY

νόμ

XOV

σχι

TWY

Tà

TOC

λέγ

άλα

run

λόΓε

pet:

ENN

48

ταῦτα προύβαλόμην έγω πρό της Ατλικής, όσος ην ανθρωπίνω λογισμώ δυνατόν. Et alibi, έγω δὲ οἶμαι μὲν, ὦ ἄνδρες ᾿Αθηναῖοι, νὴ τὸς Ͽεες ἐκεῖνον μεθύειν τῷ μεγέθα τῷν ωεπραγμένων. quid audentius illo pulcherrimo ac longissimo excessu, νόσημα γάρ. Quid hæc? breviora superioribus, fed audacia paria, τότε έγω μέν τω σύθωνι Βρασυνόμενω, καὶ σολλω ρέοντι καθ' ὑμων. Ex eadem nota: ὅταν δὲ ἐν ωλεονεξίας καὶ ωονκρίας τὶς, ιόσπερ ἔτΟ ἰσχύση, ή πρώτη πρόθασις και μικρον ωλαΐσμα απαντα ανεχαίτισε και διέλυσε. Simile his, απεσχοινισμένο απασι τοῖς έν τὶ σόλα δικαίοις γνώσεσι τριών δικας ηρίων. dem, σὺ τὸν εἰς ταῦτα ἔλεον ωρεδωκας ἀριζογεῖτον, μάλλον δε ανηρημας όλως μη δη πρός ες αυτός έάλωκας λιμένας, και προσδολών ένέπλησας, προς τέτες όρμίζε. Et dixerat, δέδοικα μή δόξητέ τισι τον αξί βελόμενον είναι σονηρον των έν τη σόλα σαιδοτρίθαν· 'Ασθενής μέν γάρ έςι σας ὁ σονηρός ναθ' έαυτόν. Et deinceps, τέτω δ' έδένα όρω των τέτων βάσιμον όντα, αλλά φάντα απόκρημνα, Φάραγίας, βάρατρα. Nec fatis, εδέ γὰρ τες προγόνες ύπολαμβάνω τὰ δικας ήρια ταῦτα οἰκοδομῆσαι, ίνα τες τοιέτες έν αὐτοῖς μοσχεύητε, ἀλλὰ τοὐναντίον, ίν, ανείργητε, και κολάζητε, και μηδείς ζοιλοί,

οσου ἐγωὶ ἐκεῖ-Jam Πίπο α fuμωῦν. σουμδασις λυσε.

τον, ἐάτέ-

ibi-

τισι τόλει ηρός

των Φάόνες

íva íov,

μηδε επιθυμείη κακίας. Adhuc, εὶ δε κάπηλός έςι πουγρίας και παλιγκάπηλΟ, και μεταθολεύς. Et mille talia, ut præteream quæ ab Æschine θαύματα, non ῥήματα, vocantur. In contrarium incidi: dices hunc quoque ab isto culpari. vide quanto major sit qui reprehenditur, ipso reprehendente: & major ob hæc quoque. aliis enim vis, in his granditas ejus elucet. Num autem Æschines ipse iis, quæ in Demosthene carpebat, abstinuit? xpy yap, (a avδρες Αθηναΐοι) τὸ αὐτὸ ΦλέγΓεσθαι τὸν ρήτορα καὶ τὸν νόμον. "Όταν δ' ἐτέραν μὲν Φωνήν ἀΦι, ὁ νόμΟ, ἐτέραν δὲ ὁ ῥήτωρ, τῷ τᾶ νόμε δικαίω χρή διδόναι την ψηφον, ε τη τε λέγονίο άναισχυνία. Alio loco, έπειτα αναΦαίνεται ωερί ωάντων έν τῷ ψηΦίσμαλι, πρὸς τῷ κλέμμαλι γράψας τὰ ωέντε τάλαντα, τες ωρέσθας αξιών τες ώρείτας μή ήμιτν αλλά καλλία διδόναι. "Οτι δέ αληθή λέγω άΦελών τὸν σόμπου, καὶ τὰς τρίηρεις, καὶ τὴν αλαζονίαν έκ τε ψηΦίσματΦ, ανάγνωθι. Iterum alio, και μή έᾶτε αὐτὸν εἰς τες τε παρανόμε λόιες περιίζασθαι. Quod adeo probavit, ut repetat, αλλά είναθήμενοι και ένεδρεύοντες έν το έκκλησία είσελαύνετε αὐτὸν είς τὰς τὰ παρανόμε λόγες, και τὰς ἐκτροπὰς αὐτε τῶν λόγων ἐπι-

Cc3

qui

Et bat

net

nes

par

ope

diff

fim

fer mi

eti

nis par

nu

qu

rei

me

τηρεῖτε. An illa custoditius pressiusque? σὸ δὲ ἐλκοποιεῖς, καὶ μᾶλλόν σοι μέλα τῶν αὐθημέρων λόγων, ἢ τῆς σωτηρίας τῆς πόλεως. Altius illa, οὐκ ἀποπέμψησθε τὸν ἀνθρωπον ὡς κοινὴν τῶν ἑλλήνων συμΦορὰν, ἢ συλλαθόντες ὡς λης ἢν τῶν πραγμάτων δὶα τῆς πολιτείας πλέοντα τιμωρήσασθε, & alia. Expecto quædam ex hac epistola, ut illud gubernacula gemunt, & diis maris proximus, iisdem notis, quibus ea de quibus scribo, confodias. Intelligo enim me dum veniam prioribus peto, in illa ipsa quæ annotaveras, incidisse. Sed confodias licet, dummodo jam nunc destines diem, quo & de illis & de his coram exigere possimus. Aut enim tu me timidum, aut ego te temerarium faciam. Vale.

XXVII. C. PLINIUS LATERANO SUO S.

Quanta potestas, quanta dignitas, quanta majestas, quantum denique numen sit historiæ, cum frequenter alias, tum proxime sensi. Recitaverat quidam verissimum librum, partemque ejus in alium diem reservaverat: ecce amici cujusdam orantes obsecrantesque ne reliqua recitaret. Tantus audiendi quæ secerint pudor,

quibus nullus faciendi, quæ audire erubescunt. Et ille quidem præstitit, quod rogabatur: sinebat sides. Liber tamen, ut sactum ipsum manet, manebitque, legeturque semper tanto magis, quia non statim. Incitantur enim homines ad cognoscenda quæ differuntur. Vale.

XXVIII. C. PLINIUS ROMANO SUO S.

Post longum tempus, epistolas tuas, sed tres pariter recepi, omnes elegantissimas, amantissimas, & quales à te venire præfertim defideratas oportebat: quarum una injungis mihi jucundissimum ministerium, ut ad Plotinam, fanctissimam fæminam, literæ tuæ perferantur: perferentur: eadem commendas Popilium Artemisium, statim præstiti quod petebat. Indicas etiam modicas te vindemias collegisse, communis hæc mihi tecum, quanquam in diversissima parte terrarum, querela est. Altera epistola nuncias multa te nunc dictare, nunc scribere, quibus nos tibi repræfentes. Gratias ago, agerem magis, si me illa ipsa, quæ scribis, aut dictas, legere voluisses. Et erat æquum ut te mea, ita me tua scripta cognoscere, etiamsi ad

Cc4

σὺ δὲ ημέρων s illa, ν τῶν

ν τῶν νρήσαiftola,

prox-

eribo, niam veras,

jam his

ale.

s.

anta

Reque nici

relor, alium quam ad me pertinerent. Polliceris in fine cum certius de vitæ nostræ ordinatione aliquid audieris, suturum te fugitivum rei samiliaris, statimque ad nos evolaturum, qui jam tibi compedes nectimus, quas perfringere nullo modo possis. Tertia epistola continebat, esse tibi redditam orationem pro Clario, eamque visam veriorem quam dicente me, audiente te suerit. Est uberior. Multa enim postea inserui. Adjicis, alias te literas curiosius scriptas missise: an acceperim quæris: non accepi, & accipere gestio. Proinde prima quaque occasione mitte, appositis quidem usuris, quas ego (num parcius possim?) centesimas computabo. Vale.

XXIX. C. PLINIUS RUSTICO SUO S.

Ut fatius est, unum aliquid infigniter, quam facere plurima mediocriter: ita plurima mediocriter, si non possis unum aliquid infigniter. Quod intuens ego, variis me studiorum generibus, nulli satis confisus experior. Proinde cum hoc vel illud legis, ita singulis veniam, ut non singulis dabis. An cæteris artibus excusatio in numero, literis durior lex, in quibus

diffici quafi ma a

fuffic

La nunc ralis in no liber

qui poffu ribus pere nant

ritia tenti fuste etati

quad

s in

one fa-

jam ullo

esse que

e te

ife-

otas ac-

one

le.

ım

10-

er.

de

n, x-

us

difficilior effectus est? quid autem ego de venia quasi ingratus? nam si ea facilitate hæc proxima acceperis, qua priora, laus potius speranda quam venia obsecranda est: mihi tamen venia sufficit. Vale.

XXX. C. PLINIUS GEMINIO SUO S.

LAUDAS mihi, & frequenter præsens, & nunc per epistolas Nonium tuum, quod sit liberalis in quosdam: & ipse laudo, si tamen non in nos folos. Volo enim eum, qui fit vere liberalis tribuere patriæ, propinquis, affinibus, amicis, fed amicis dico pauperibus: non ut isti qui iis potissimum donant qui donare maxime possunt. Hos ego viscatis hamatisque muneribus, non fua promere puto, fed aliena corripere. Sunt ingenio fimili, qui quod huic donant, auferunt illi, famamque liberalitatis avaritia petunt. Primum est autem suo esse contentum: deinde quos præcipue fcias indigere, sustentantem foventemque, orbe quodam societatis ambire. Quæ cuncta si facit iste, usque quaque laudandus est: fi unum aliquod, minus quidem, laudandus tamen. Tam rarum est etiam imperfectæ liberalitatis exemplar: ea invasit homines habendi cupido, ut possideri magis quam possidere videantur.

XXXI. C. PLINIUS SARDO SUO S.

Postquam à te recessi, non minus tecum quam cum apud te sui. Legi enim librum tuum, identidem repetens ea maxime (non enim mentiar) quæ de me scripsisti, in quibus quidem percopiosus suisti: quam multa, quam varia, quam non eadem de eodem, nec tamen diversa, dixisti? Laudem pariter & gratias agam? neutrum satis possum: etsi possem, timerem ne arrogans esset, ob ea laudare, ob quæ gratias agerem. Unum illud addam, omnia mihi tanto laudabiliora visa, quanto jucundiora: tanto jucundiora, quanto laudabiliora erant. Vale.

æ

m

pi te

qu

fin

da

D

nu

XXXII. C. PLINIUS TITIANO SUO S.

Quid acturus es? ipse vitam jucundissimam, id est otiosissimam vivo. Quo sit ut scribere longiores epistolas nolim, velim legere: illud tanquam delicatus, hoc tanquam otiosus. Nihil est enim aut pigrius delicatis, aut curiofius otiofis. Vale.

XXXIII. C. PLINIUS CANINIO SUO S.

NCIDI in materiam veram, fed fimillimam fictæ, dignamque isto lætissimo, altissimo, planeque poëtico ingenio. Incidi autem dum fuper cœnam varia miracula hinc inde referuntur. Magna auctoris fides, tametfi quid poëtæ cum fide? is tamen auctor, cui bene vel historiam scripturus credidisses. Est in Africa Hipponensis Colonia, mari proxima, adjacet ei navigabile stagnum, ex quo in modum fluminis æstuarium emergit, quod vice alterna prout æstus aut repressit, aut impulit, nunc infertur mari, nunc redditur stagno. Omnis hîc ætas piscandi, navigandi, atque etiam natandi studio tenetur: maxime puerorum, quos otium ludufque folicitant. His gloria & virtus, altissime provehi: victor ille, qui longissime ut litus, ita fimul nantes reliquit. Hoc certamine puer quidam audentior cæteris in ulteriora tendebat, Delphinus occurrit, & nunc præcedere puerum, nunc fequi, nunc circuire, postremo subire,

ma-

in-

rum rum nim lem

ria, rfa, eu-

ne tias nihi

anale.

un-

re:

deponere, iterum fubire, trepidantemque perferre, primum in altum, mox flectit ad litus, redditque terræ, & æqualibus. Serpit per Coloniam fama: concurrere omnes, ipsum puerum tanquam miraculum aspicere, interrogare, audire, narrare. Postero die obsident litus, prospectant mare: & si quid est mari simile: natant pueri, inter hos ille, fed cautius. Delphinus rurfus ad tempus, rurfus ad puerum venit. Fugit ille cum cæteris. Delphinus quafi invitet, revocet, exilit, mergitur, variosque orbes implicitat, expeditque. Hoc altero die, hoc tertio, hoc pluribus, donec homines innutritos mari fubiret timendi pudor, accedunt, & alludunt, & appellant, tangunt etiam, pertrectantque præbentem. Crescit audacia experimento. Maxime puer qui primus expertus est, adnatat, natanti infilit tergo: fertur, referturque: agnosci se, amari putat, amat ipse: neuter timet, neuter timetur. Hujus fiducia, manfuetudo illius augetur: necnon alii pueri dextra, lævaque simul eunt hortantes, monentesque. Ibat una (id quoque mirum) Delphinus alius tantum spectator & comes. Nihil enim simile, aut faciebat, aut patiebatur: sed alterum illum

f

0

n

tr

pe

CO

de

op

r-

ıs,

0-

e-

re,

ıs,

e:

e1-

m

la-

ue

ie,

u-

&

ec-

ri-

ft,

ır-

ter

ra, ie.

ius

le,

ım

ducebat, reducebat, ut puerum cæteri pueri, incredibile, tam verum tamen, quam priora, Delphinum gestatorem, collusoremque puerorum in terram quoque extrahi folitum, arenifque ficcatum ubi incaluisset, in mare revolvi. Constat Octavium Avitum, legatum Proconfulis, in litus educto religione prava fuperfudisse unguentum: cujus illum novitatem, odoremque in altum refugisse: nec nisi post multos dies vifum languidum & mæstum, mox redditis viribus, priorem lasciviam, & solita ministeria repetisse. Confluebant ad spectaculum omnes magistratus, quorum adventu & mora, modica Resp. novis sumptibus atterebatur. Postremo locus ipse quietem suam secretumque perdebat. Placuit occulte interfici, ad quod coibatur. Hæc tu qua miseratione, qua copia deflebis, ornabis, attolles? quanquam non est opus affingas aliquid, aut adstruas, fufficit ne ea, quæ funt vera, minuantur. Vale.

XXXIV. C. PLINIUS TRANQUILLO SUO S.

EXPLICA æstum meum. Audio me male legere duntaxat versus. Orationes enim com-

ql

alt

tu

qu

rai

av

no qui dei

vei

pai

cor &

rur

dim

me,

tor ider

modius, sed tanto minus versus. Cogito ergo recitaturus familiaribus amicis, experiri libertum meum. Hoc quoque familiare, quod elegi, non bene, sed melius scio lecturum, si tamen non fuerit perturbatus. Est enim tam novus lector, quam ego poëta. Ipse nescio quid illo legente interim faciam, sedeam desixus & mutus, & similis otioso: an ut quidam, quæ pronunciabit, murmure, oculis, manu prosequar? Sed puto me non minus male saltare, quam legere. Iterum dicam, explica æstum meum, vereque rescribe: num sit melius pessime legere, quam ista vel non facere, vel facere. Vale.

XXXV. C. PLINIUS OPPIO SUO S.

LIBRUM quem missisti recepi, & gratias ago: sum tamen hoc tempore occupatissimus. Ideo nondum eum legi, cum alioqui validissime cupiam: sed eam reverentiam, cum literis ipsis, tum scriptis tuis debeo, ut sumere illa, nisi vacuo animo, irreligiosum putem. Diligentiam tuam in retractandis operibus valde probo. Est tamen aliquis modus: primum, quod nimia cura deterit magis, quam emendat: deinde

quod nos à recentioribus revocat, fimulque nec absolvit priora, & inchoare posteriora non patitur. Vale.

XXXVI. C. PLINIUS FUSCO SUO S.

QUERIS quemadmodum in Thuscis diem æstate disponam: Evigilo, cum libuit, plerumque circa horam primam, fæpe ante, tardius raro, clausæ fenestræ manent. Mire enim filentio, & tenebris animus alitur ab iis quæ avocant, abductus, & liber, & mihi relictus: non oculos animo, fed animum oculis fequor, qui eadem, quæ mens vident, quoties non vident alia. Cogito fi quid in manibus, cogito ad verbum scribenti emendantique fimilis: nunc pauciora, nunc plura, ut vel difficile vel facile componi, tenerive potuerunt. Notarium voco, & die admisso, quæ formaveram dicto, abit, rursusque revocatur, rursusque remittitur. Ubi hora quarta vel quinta: (neque enim certum, dimenfumque tempus,) ut dies fuafit, in xystum me, vel cryptoporticum confero, reliqua meditor & dicto, vehiculum afcendo. Ibi quoque idem, quod ambulans aut jacens, durat inten-

rgo um ion

or,

ate &

uto te-

lue am

0:

leo culis,

nisi am Est

nia de

tio, mutatione ipfa refecta paulum redormio. dein ambulo, mox orationem Græcam Latinamve clare & intente, non tam vocis caufa. quam stomachi lego, pariter tamen & illa firmatur. Iterum ambulo, ungor, exerceor, lavor. Cœnanti mihi fic cum uxore vel paucis, liber legitur: post cœnam, comœdi aut lyristes: mox cum meis ambulo, quorum numero funt eruditi. Ita variis fermonibus vespera extenditur, & quanquam longissimus dies, cito conditur. Nonnunquam ex hoc ordine aliqua mutantur. Nam fi diu tacui, vel ambulavi, post fomnum demum lectionemque, non vehiculo, fed quod brevius, quia velocius, equo gestor. Interveniunt amici ex proximis oppidis, partemque diei ad fe trahunt, interdumque lassato mihi, opportuna interpellatione subveniunt. Venor aliquando, fed non fine pugillaribus, vel quamvis nihil ceperim, non nihil referam. Datur & colonis, ut videtur ipsis, non fatis temporis, quorum mihi agrestes querelæ literas nostras, & isthæc urbana opera commendant. Vale.

d

n

lu

re

cu

pe

na

cei

&

nu

alie

nai

qua

hoc mai vet

XXXVII. C. PLINIUS PAULINO SUO S.

NEC tuæ naturæ est translatitia hæc, & quasi publica officia à familiaribus amicis contra ipforum commodum exigere: & ego te constantius amo, quam ut verear, ne aliter ac velim accipias, nisi te Calendis statim Consulem videro: præfertim cum me necessitas locandorum prædiorum plures annos ordinatura detineat, in qua mihi nova confilia fumenda funt. Nam priore lustro, quanquam post magnas remissiones, reliqua creverunt. Inde plerifque nulla jam cura minuendi æris alieni, quod desperant posse perfolvi. Rapiunt etiam, confumuntque quod natum est, ut qui jam putent se non sibi placere. Occurrendum ergo augescentibus vitiis, & medendum est: & medendi una ratio, si non nummo, fed partibus locem, ac deinde ex meis aliquos exactores operi, custodes fructibus ponam: & alioqui nullum justius genus redditus, quam quod terra, cœlum, annus refert. Ad hoc, magnam fidem, acres oculos, numerofas manus poscit: experiendum tamen, & quasi in veteri morbo quælibet mutationis auxilia ten-

Dd

io, ti-

firor.

ber es: unt

enon-

qua ivi, chi-

quo dis, que

vegilihil

ofis,

om-

tanda funt. Vides quam non delicata me causa obire primum Consulatus tui diem non sinat: quem tamen hîc quoque ut præsens, votis, gaudio, gratulatione celebrabo. Vale.

XXXVIII. C. PLINIUS SATURNINO SUO S.

Ego vero Rufum nostrum laudo: non quia tu, ut ita facerem, petisti, sed quia ille est dignissimus. Legi enim librum omnibus numeris absolutum, cui multum apud me gratiæ amor ipsius adjecit. Judicavi tamen: neque enim soli judicant, qui maligne legunt. Vale.

P

P

q

q

q

XXXIX. C. PLINIUS MUSTIO SUO S.

ARUSPICUM monitu reficienda est mihi ædes Cereris in prædiis in melius & in majus. Vetus sane & angusta, cum sit alioqui stato die frequentissima. Nam Idibus Septembribus magnus è regione tota coit populus, multæ res aguntur, multa vota suscipiuntur, multa redduntur: sed nullum in proximo sussigum, aut imbris aut solis. Videor ergo munissice simul, religioseque sacturus, si ædi quam pulcherri-

ıfa

it:

is,

ia

ſi-

is

or

m

e.

IS

mam extruxero, addidero porticus: illam ad usum Deæ, has ad hominum. Velim ergo emas quatuor marmoreas columnas, cujus tibi videbitur generis: emas marmora, quibus folum, quibus parietes excolantur. Erit etiam vel faciendum, vel emendum ipfius Deæ fignum, quia antiquum illud è ligno quibusdam fui partibus vetustate truncatum est. Quantum ad porticus nihil interim occurrit, quod videatur istinc esse repetendum: nisi tamen, ut formam fecundum rationem loci fcribas: neque enim poffunt circumdari templo. Nam folum templi hinc flumine & abruptissimis ripis, hinc via cingitur. Est ultra viam latissimum pratum, in quo fatis apte contra templum ipfum porticus explicabuntur, nifi quid tu melius inveneris, qui foles locorum difficultates arte superare. Vale.

XL. C. PLINIUS FUSCO SUO S.

Scribis pergratas tibi fuisse literas meas, quibus cognovisti, quemadmodum in Thuscis otium æstatis exegerim: requiris, quid ex hoc in Laurentino hyeme permutem. Nihil, nisi quod meridianus somnus eximitur, multumque

Dd2

de nocte vel ante, vel post diem sumitur: & si agendi necessitas instat, quæ frequens hyeme: non jam comœdo, vel lyristæ post cænam locus: sed illa quæ dictavi, identidem retractantur, ac simul memoriæ frequenti emendatione proficitur. Habes æstate, hyeme consuetudinem: addas huc, licet ver & autumnum, quæ inter hyemem æstatemque media, ut nihil de die perdunt, ita de nocte parvulum acquirunt. Vale.

C. PLINII CÆCILII

SECUNDI

fi

e:

ac ci-

n:

ter

die

EPISTOLARUM

LIBER DECIMUS.

IN QUO EPISTOLÆ PLINII AD TRAJANUM IMPERATOREM; ET TRAJANI AD PLINIUM.

I. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Tua quidem pietas, Imperator fanctissime, optaverat, ut quam tardissime succederes patri: sed dii immortales festinaverunt, virtutes tuas ad gubernacula Reipublicæ, quam susceperas, admovere. Precor ergo, ut tibi, & per te generi humano prospera omnia, id est, digna seculo tuo contingant. Fortem te, & hilarem Imp. optime, & privatim & publice opto.

II. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Exprimere, Domine, verbis non possum, quantum mihi gaudium attuleris, quod me dignum putasti jure trium liberorum: quamvis enim Julii Serviani, optimi, tuique amantissimi,

Dd 3

precibus indulseris, tamen etiam ex rescripto intelligo, libentius hoc ei te præstitisse, quia pro me rogabat. Videor ergo summam voti mei consecutus, cum inter initia selicissimi principatus tui, probaveris me ad peculiarem indulgentiam tuam pertinere: eoque magis liberos concupisco, quos habere etiam illo tristissimo seculo volui, sicut potes duobus matrimoniis meis credere: sed Dii melius, qui omnia integra bonitati tuæ reservarunt. Malui hoc potius tempore me patrem sieri, quo suturus essem & securus & selix.

r

r

fp

ti

u

po

m

in

di

lip

III. C. PLINIUS TR. IMP. S.

INDULGENTIA tua, Imp. optime, quam plenissimam experior, hortatur me ut audeam tibi etiam pro amicis obligari, inter quos sibi vel præcipuum locum vindicat Voconius Romanus, ab ineunte ætate condiscipulus & contubernalis meus, quibus ex causis & à Divo patre tuo petieram, ut illum in amplissimum ordinem promoveret, sed hoc votum meum bonitati tuæ reservatum est, quia mater Romani liberalitatem sessentia quadringenties, quod conferre se

filio codicillis ad patrem tuum scriptis professa fuerat, nondum fatis legitime peregerat: quod postea fecit admonita à nobis. Nam & fundos emancipavit, & cætera quæ in emancipatione implenda folent exigi, confummavit. Cum fit ergo finitum quod spes nostras morabatur, non fine magna fiducia fubfigno. Auget fidem pro moribus Romani mei, quos & liberalia fludia exornant, & eximia pietas, quæ hanc ipfam matris liberalitatem, & statim patris hæreditatem, & adoptionem à vitrico meruit, auget hæc & natalium & paternarum facultatum fplendor, quibus fingulis multum commendationis acceffurum, etiam ex meis precibus indulgentiæ tuæ credo. Rogo ergo, Domine, ut me exoptatissimæ mihi gratulationis compotem facias, & honestis (ut spero) affectibus meis præstes, ut non in me tantum, verum & in amico gloriari judiciis tuis poffim.

0

IV. C. PLINIUS TR. IMP. S.

PROXIMO anno, Domine, gravissima valetudine usque ad periculum vitæ vexatus, Iatralipten adsumpsi, cujus solicitudini & studio, tuæ

tantum indulgentiæ beneficio, referre gratiam parem possum. Quare rogo, des ei civitatem Romanam. Est enim peregrinæ conditionis manumissus à peregrina. Vocatur ipse Harpocras, patronam habuit Thermuthin Theonis, quæ jam pridem defuncta est. Item rogo des jus Quiritium libertis Antoniæ Maximillæ, ornatissimæ sæminæ, Heliæ, & Antoniæ Harmeridi: quod à te, petente patrona, peto.

tia

m

Ro

CI

tor fip

po

tro

&

pat

faci

qui

mo

præ

ad

V. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Exprimere, Domine, verbis non possum, quantum me gaudio adsecerint epistolæ tuæ, ex quibus cognovi, te Harpocrati Iatraliptæ meo etiam Alexandrinam civitatem tribuisse, quamvis secundum institutionem principum non temere eam dare proposuisses. Esse autem Harpocram νόμε μεμΦιτικέ, indico tibi: rogo ergo indulgentissime Imp. ut mihi ad Pompejum Plantam, præfectum Ægypti, amicum tuum, sic ut promissis, epistolam mittas: obviam iturus, quo maturius Domine exoptatissime, adventus tui gaudio frui possim. Rogo permittas mihi quam longissime occurrere tibi.

VI. C. PLINIUS TR. IMP. S.

m

m

0-

S,

es

r-

r-

n,

e,

æ

e, on

m

e-

1-

m

e,

t-

Proxima infirmitas mea, Domine, obligavit me Posthumio Marino medico, cui parem gratiam referre beneficio tuo possum, si precibus meis ex consuetudine bonitatis tuæ indusferis. Rogo ergo ut propinquis ejus des civitatem, Chrysippo Mithridatis, uxorique Chrysippi Stratonicæ Epigoni. Item liberis ejusdem Chrysippi Epigono & Mithridati, ita ut sint in patris potestate, utque iis in libertos servetur jus patronorum. Item rogo indusgeas jus Quiritium L. Satrio Abascantio, & P. Cæsio Phosphoro, & Panchariæ Soteridi, quod à te, volentibus patronis, peto.

VII. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Sc10, Domine, memoriæ tuæ, quæ est benefaciendi tenacissima, preces nostras inhærere, quia tamen in hoc quoque sæpe indulsisti, admoneo simul & impense rogo, ut Actium Suram prætura exornare digneris, cum locus vacet, ad quam spem alioqui quietissimum hortatur & natalium fplendor, & summa integritas in paupertate, & ante omnia felicitas temporum, quæ bonam conscientiam civium tuorum ad usum indulgentiæ tuæ provocat & extollit.

VIII. C PLINIUS TR. IMP. S.

Cum sciam, Domine, ad testimonium laudemque morum meorum pertinere, tam boni principis judicio exornari, rogo, dignitati, ad quam me provexit indulgentia tua, vel auguratum, vel septemviratum, quia vacant, adjicere digneris, ut jure sacerdotii precari deos pro te publice possim, quos nunc precor pietate privata.

1X. C. PLINIUS TR. IMP. S.

VICTORIÆ tuæ, optime Imp. maximæ, pulcherrimæ, antiquissimæ, & tuo nomine, & Reipubl. gratulor: deosque immortales precor, ut omnes cogitationes tuas tam lætus sequatur eventus, ut virtutibus tantis gloria imperii & novetur, & augeatur.

SE Cal.

Rovine Hab

hi po

offici tate credi

mere quod tem,

bus, etian

unur

X. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Servilius Pudens legatus Domine viii. Cal. Decemb. Nicomediam venit, meque longæ expectationis folicitudine liberavit.

XI. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Rosianum Geminum, Domine, arctissimo vinculo mecum tua in me beneficia junxerunt. Habui enim illum quæstorem in consulatu, mei summe observantissimum expertus: tantam mihi post consulatum reverentiam præstat, ut publice necessitudinis pignora, privatis cumulet Rogo ergo ut ipsi apud te pro dignitate ejus, precibus meis faveas: cui, & fiquid credis, indulgentiam tuam dabis, dabit ipse operam, ut in his quæ ei mandaveris, majora mereatur. Parciorem me in laudando facit, quod spero tibi & integritatem ejus, & probitatem, & industriam non folum ex ejus honoribus, quos in urbe fub oculis tuis gessit, verum etiam ex commilitio esse notissimam. Illud unum, quod propter caritatem ejus nondum

auluæ um

auoni

ad raere

te ta.

al-& or,

ur &

tate

ven

opp

tabe

regi pari

R

qua

cau

epif

Nic

lon tav

qua

dei

pro

Ha

mihi videor satis plene secisse, etiam atque etiam facio: teque Domine rogo, gaudere me exornata quæstoris mei dignitate, id est per illum mea, quam maturissime velis.

XII. C. PLINIUS TR. IMP. S.

DIFFICILE est Domine exprimere verbis, quantam perceperim lætitiam, quod & mihi & socrui meæ præstitisti, ut ad sinem consulatus Cælium Clementem in hanc provinciam transferres. Ex illo enim mensuram benesicii tui penitus intelligo, cum tam plenam indulgentiam cum tota domo mea experiar, cui referre gratiam parem nec audeo quidem, quamvis maxime debeam: itaque ad vota consugio, deosque precor, ut iis quæ in me assidue consers, non indignus existimer.

XIII. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Scripsit mihi, Domine, Lycormas libertus tuus, ut si qua legatio à Bosphoro venisset urbem petitura, usque in adventum suum retineretur. Et legatio quidem duntaxat in eam civi-

tatem, in qua ipse sum, nulla adhuc venit: sed venit tabellarius Sauromata, quem ego usus opportunitate, quam mihi casus obtulerat, cum tabellario qui Lycormam ex itinere præcessit, mittendum putavi: ut possis ex Lycormæ & ex regis epistolis pariter cognoscere, quæ fortasse pariter scire debes.

XIV. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Rex Sauromates scripsit mihi, esse quædam quæ deberes quam maturissime scire. Qua ex causa sestinationem tabellarii, quem ad te cum epistolis misit, diplomate adjuvi.

XV. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Legato Sauromatæ regis, cum sua sponte Niceæ, ubi me invenerat, biduo substitisset, longiorem moram faciendam Domine non putavi: primum, quod incertum adhuc erat quando libertus tuus Lycormas venturus esset: deinde, quod ipse proficiscebar in diversam provinciæ partem, ita officii necessitate exigente. Hæc in notitiam tuam perferenda existimavi,

verbis, nihi & ulatus trans-

e etiam Kornata

n mea,

ntiam gramaxi-

cii tui

ofque non

ertus t urtine-

civi-

quia proxime scripseram, petiisse Lycormam, ut legationem, si qua venisset à Bosphoro, usque in adventum suum retinerem, quod diutius saciendi nulla mihi probabilis ratio occurrit, præsertim cum epistolæ Lycormæ, quas detinere, ut ante prædixi, nolui, aliquot diebus hunc legatum antecessuræ viderentur.

XVI. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Apulejus, Domine, miles, qui est in statione Nicomedensi, scripsit mihi quendam nomine Callidromum, cum detineretur à Maximo & Dionysio pistoribus, quibus operas suas locaverat, confugisse ad tuam statuam: perductumque ad magistratus indicasse, servisse aliquando Laberio Maximo, captumque a Susago in Mœsia, & à Decibalo muneri missum Pacoro Parthiæ regi: pluribusque annis in ministerio ejus fuisse, deinde sugisse, atque ita in Nicomediam pervenisse. Quem ego perductum ad me, cum eadem narrasset, mittendum ad te putavi, quod paulo tardius seci, dum requiro gemmam, quam se habentem imaginem Pacori, & quibus insignibus ornatus suisset, subtractam indicabat.

Vol fimi Par ann

> M Do

> pro rei mu

fequ

G Por inte

deb mil gen

gan nitu Volui enim hanc quoque, si inveniri potuisset, simul mittere: sicut glebulam misi, quam se ex Parthico metallo attulisse dicebat. Signata est annulo meo, cujus est aposphragisma quadriga.

XVII. C. PLINIUS TR. IMP. S.

MAXIMUM libertum & procuratorem tuum, Domine, per omne tempus, quo fuimus una, probum & industrium, & diligentem, ac sicut rei tuæ amantissimum, ita disciplinæ tenacissimum expertus, libenter apud te testimonio profequor ea side quam tibi debeo.

XVIII. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Gabium Bassum, Domine, præsectum oræ Ponticæ, integrum, probum, industrium, atque inter ista reverentissimum mei expertus, voto pariter & suffragio prosequor ea side quam tibi debeo: quem abunde conspexi instructum commilitio tuo, cujus disciplinæ debet, quod indulgentia tua dignus est. Apud me & milites & pagani, & à quibus justitia ejus & humanitas penitus inspecta est, certatim ei qua privatim,

tati-

nam,

isque

s fa-

irrit, nere,

nunc

caim-

in oro erio

ndo

nene, ivi,

m, ous at. qua publice testimonium retribuerunt, quod in notitiam tuam profero ea fide, quam tibi debeo.

XIX. C. PLINIUS TR. IMP. S.

NYMPHIDIUM Lupum, Domine, primipilarem, commilitonem habui, cum ipfe tribunus essem, ille præfectus, inde familiariter diligere cœpi. Crevit postea caritas ipsa mutuæ vetustate amicitiæ. Itaque & quieti ejus injeci manum, & exegi ut me in Bithynia confilio instrueret, quod ille amicissime, & otii & senectutis ratione postposita, & jam fecit, & facturus Quibus ex causis necessitudines ejus inter meas numero, & filium inprimis Nymphidium Lupum, juvenem probum, industrium, & egregio patre digniffimum, fuffecturum indulgentia tuæ, ficut primis ejus experimentis cognoscere potes, cum præfectus cohortis plenissimum teftimonium meruerit Julii Ferocis, & Fusci Salinatoris clariffimorum virorum. Meum gaudium Domine, mea gratulatio filii honore continuetur.

pro adv pro dele

cun Ma neri defi

rum tus urna

quil dera nare

conf mea

E_T

XX. C. PLINIUS TRAJANO IMP. S.

Uт primum me, Domine, indulgentia tua promovit ad præfecturam Saturni, omnibus advocationibus, quibus alioqui nunquam eram promiscue functus, renunciavi, ut toto animo delegato mihi officio vacarem. Qua ex causa, cum patronum me provinciales optaffent contra Marium Priscum, & petii veniam hujus muneris, & impetravi. Sed cum postea conful designatus censuisses tacendum nobiscum, quorum erat excufatio recepta, ut effemus in fenatus potestate, pateremurque nomina nostra in urnam conjici: convenientissimum esse tranquillitati feculi tui putavi, præfertim tam moderatæ voluntati ampliffimi ordinis non repugnare. Cui obsequio meo opto ut existimes constare rationem, cum omnia facta dictaque mea probare fanctissimis moribus tuis cupiam.

XXI. TRAJANUS PLINIO S.

ET civis & fenatoris boni partibus functus ts, obsequium amplissimi ordinis quod justissime E e

in eo.

ipinus gere etu-

mainnecurus

nter

ium grentiæ

tef-Salilium etur. exigebat præstando, quas partes impleturum te secundum susceptam sidem consido.

XXII. C. PLÍNIUS TRAJANO IMP. S.

Ago gratias, Domine, quod & jus Quiritium libertis necessariæ mihi fæminæ, & civitatem Romanam Harpocrati Iatraliptæ meo fine mora, indulfisti. Sed cum annos ejus & censum, ficut præceperas, ederem, admonitus fum à peritioribus, debuisse me ei ante Alexandrinam civitatem impetrare, deinde Romanam, quoniam effet Ægyptius. Ego autem, quia inter Ægyptios cæterosque peregrinos nihil interesse credebam, contentus fueram hoc folum scribere tibi, eum scilicet à peregrina manumissum, patronamque ejus jampridem decessisse, de qua ignorantia mea non queror, per quam stetit, ut tibi pro eodem homine sæpius obligarer. Rogo itaque, ut beneficio tuo legitime frui possim, tribuas ei & Alexandrinam civitatem, & Romanam. Annos ejus & cenfum (ne quid rurfus indulgentiam tuam moraretur) libertis tuis, quibus jufferas misi.

tut fed ten

tition non tola Æg

pulcives ab en agris les a nicip que ferat, adfign

mea

XXIII. TRAJANUS PLINIO S.

te

um

tem

ora,

icut

ori-

ritaeffet otios

am,

eum

que

intia

pro

que,

buas

gen-

juf-

CIVITATEM Alexandrinam secundum institutionem principum non temere dare proposui, sed cum Harpocrati Iatraliptæ tuo jam civitatem Romanam impetraveris, huic quoque petitioni tuæ negare non sustineo. Tu ex qua nomo sit, notum mihi sacere debebis, ut epistolam tibi ad Pompejum Plantam præsectum Ægypti amicum meum mittam.

XXIV. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Cum divus pater tuus, Domine, & oratione pulcherrima, & honestissimo exemplo omnes cives ad munificentiam esset cohortatus, petii ab eo ut statuas principum, quas in longinquis agris, per plures successiones traditas mihi, quales acceperam, custodiebam, permitteret in municipium transferre, adjecta sua statua, quodque ille mihi cum plenissimo testimonio indulserat, ego statim decurionibus scripseram, ut adsignarent solum, in quo templum pecunia mea extruerem: illi in honore operis ipsius

E e 2

electionem loci mihi obtulerant. Sed primum mea, deinde patris tui valetudine, postea curis delegati à vobis officii retentus, nunc videor commodissime posse in rem præsentem excurrere. Nam & menstruum meum Calend. Septembris finitur, & fequens mensis complures dies feriatos habet. Rogo ergo ante omnia permittas mihi opus, quod inchoaturus fum, exornare & tua statua: deinde, ut hoc facere, quam maturissime possim, indulgeas commeatum. Non est autem simplicitatis meæ, dissimulare apud bonitatem tuam, obiter te plurimum collaturum utilitatibus rei familiaris mea. Agrorum enim quos in eadem regione possideo, locatio cum alioqui cccc. excedat, adeo non potest differri, ut proximam putationem novus colonus facere debeat. Præterea, continuæ sterilitates cogunt me de remissionibus cogitare, quarum rationem nisi præsens inire non possum. Debeo ergo Domine indulgentiæ tuæ, & pictati meæ celeritatem, & statuarum ordinationem, fi mihi ob utraque hæc dederis commeatum triginta dierum. Neque enim angustius tempus præfinire posfum, cum & municipium,

& agri, de quibus loquor, fint ultra centefimum & quinquagefimum lapidem.

XXV. TR. PLINIO S.

Er privatas multas, & omnes publicas causas petendi commeatus reddidisti: mihi autem vel sola voluntas tua suffecisset. Neque enim dubito, te ut primum potueris, ad tam districtum officium reversurum. Statuam poni mihi à te eo quod desideras loco (quanquam ejusmodi honorum parcissimus) tamen patior, ne impedisse cursum erga me pietatis tuæ videar.

XXVI. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Quia confido, Domine, ad curam tuam pertinere, nuncio tibi me Ephefum cum omnibus meis ὑπὲρ μαλέαν navigasse, quamvis contrariis ventis retentus. Nunc destino partim orariis navibus, partim vehiculis provinciam petere. Nam sicut itineri graves æstus, ita continuæ navigationi Etesiæ reluctantur.

Ee 3

um iris eor

urep-

res nia

ım,

ere,

Mi-

irieæ.

eo,

vus

steire,

ım.

tio-

ea-

ım,

XXVII. TR. PLINIO S.

pr

m

min

m

fa

er

CU

q

Recte renunciasti mi Secunde carissime. Pertinet enim ad animum meum, quali itinere in provinciam pervenias. Prudenter autem constituis, interim navibus, interim vehiculis uti, prout loca suaserint.

XXVIII. C. PLINIUS TR. IMP. S.

SICUT faluberrimam navigationem, Domine, usque Ephesum expertus: ita inde postquam vehiculis iter facere cœpi, gravissimis æstibus, atque etiam febriculis vexatus Pergami substiti. Rursus enim transissem in orarias naviculas, contrariis ventis retentus, aliquanto tardius quam speraveram, id est xv. Cal. Octobris Bithyniam intravi. Non possum tamen de mora queri, cum mihi contigerit, quod erat auspicatissimum, natalem tuum in provincia celebrare. Nunc Reip. Prusensium impendia, redditus, debitores excutio, quod ex ipso tractu magis ac magis necessarium intelligo. Multæ enim pecuniæ variis ex causis à privatis detinentur:

præterea quædam minime legitimis sumptibus erogantur. Hæc tibi Domine in ipso ingressu meo scripsi. Quintodecimo Cal. Octob. Domine provinciam intravi, quam in eo obsequio, in ea erga te fide, quam de genere humano mereris, inveni. Dispice, Domine, an necessarium putes mittere huc mensorem: videntur enim non mediocres pecuniæ posse revocari à curatoribus operum, si mensuræ sideliter agantur: ita certe prospicio ex ratione Prusensium, quam cum Maximo tracto.

me.

ere

on-

uti,

ne,

m Is,

i.

s,

18

i-

a

XXIX. TRAJANUS PLINIO S.

CUPEREM, fine querela corpusculi tui & tuorum, pervenire in Bithyniam potuisses, ac simile tibi iter ab Epheso, ut navigationi fuisset, quam expertus usque illo eras. Quo autem die pervenisses in Bithyniam, cognovi, Secunde carissime, literis tuis. Provinciales credo prospectum sibi à me intelligent. Nam & tu dabis operam ut manisestum sit illis, electum te esse, qui ad eosdem mei loco mittereris. Rationes autem in primis tibi rerum publicarum excutiendæ sunt. Nam & esse eas

Ee 4

vexatas fatis constat. Mensores vix etiam iis operibus, quæ aut Romæ, aut in proximo fiunt, sufficienter habeo, sed in omni provincia inveniuntur, quibus credi possit, & ideo non deerunt tibi, modo velis diligenter excutere.

XXX. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Rogo Domine confilio me regas hæsitantem, utrum per publicos civitatum servos, quod usque adhuc factum, an per milites adservare custodias debeam. Vereor enim ne & per servos publicos parum sideliter custodiantur, & non exiguum militum numerum hæc cura distringat. Interim publicis servis paucos milites addidi. Video tamen periculum esse, ne idipsum utrisque negligentiæ causa sit, dum communem culpam hi in illos, illi in hos regerere posse considunt.

XXXI. TRAJANUS PLINIO S.

NIHIL opus est, mi Secunde carissime, ad continendas custodias plures commilitones converti. Perseveremus in ea consuetudine, quæ

ifti dia tua mi

hæ ave

per

rev ad Qu du

no

VO

fta nu is

t,

nt

e

isti provinciæ est, ut per publicos servos custodiantur. Etenim, ut sideliter hoc faciant, in tua severitate ac diligentia positum est. In primis enim, sicut seribis, verendum est, ne si permisceantur servis publicis milites, mutua inter se siducia negligentiores sint. Sed & illud hæreat nobis, quam paucissimos milites à signis avocandos esse.

XXXII. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Gabius Bassus præsectus oræ Ponticæ, & reverentissime & officiosissime, Domine, venit ad me, & compluribus diebus suit mecum. Quantum perspicere potui, vir egregius, & indulgentia tua dignus, cui ego notum seci præcepisse te, ut ex cohortibus quibus me præsse voluisti, contentus esset beneficiariis decem, equitibus duobus, centurione uno. Respondit, non sufficere sibi hunc numerum, idque se scripturum tibi. Hoc in causa suit, quo minus statim revocandos putarem quos habet supra numerum.

XXXIII. TRAJANUS PLINIO S.

ET ut mihi scripsit Gabius Bassus, non sufficere sibi eum militum numerum, qui ut daretur illi, mandatis meis complexus sum. Quot quæris scripsisse me? ut notum haberes, his literis subjici jussi. Multum interest, res poscat, an homines imperare latius velint. Nobis autem utilitas demum spectanda est, & quantum sieri potest, curandum, ne milites à signis absint.

fer

du

m

ga

N mi

nai

his

reli

me

Qu

add

lis.

XXXIV. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Prusenses, Domine, balineum habent & fordidum & vetus: id itaque indulgentia tua restituere desiderant. Ego tamen æstimans novum sieri deberi: videris mihi desiderio eorum indulgere posse. Erit enim pecunia ex qua siat, primum ea, quam revocare à privatis, & exigere jam cœpi: deinde, quam ipsi erogare in oleum soliti, parati sunt in opus balinei conferre, quod alioqui & dignitas civitatis, & seculi tui nitor postulat.

XXXV. TRAJANUS PLINIO S.

uf-

la-

uot

his

of-

bis in-

nis

&

tua

10-

ım

ua

&

are nei & Si instructio novi balinei oneratura vires Prufensium non est, possumus desiderio eorum indulgere: modo ne quid ideo aut intribuant: aut minus illis in posterum siat ad necessarias erogationes.

XXXVI. C. PLINIUS TRAJANO IMP. S.

Maximus libertus & procurator tuus Domine, præter decem beneficiarios, quos adfignari à me Gemellino, optimo viro, juffisti, sibi quoque confirmat necessarios esse milites. Ex his interim, sicut inveneram in ministerio ejus, relinquendos existimavi, præsertim cum ad frumentum comparandum iret in Paphlagoniam. Quinetiam tutelæ causa, quia ita desiderabat, addidi duos equites. In suturum quid servari velis, rogo rescribas.

XXXVII. TRAJANUS PLINIO S.

Nunc quidem proficiscentem ad comparationem frumentorum, Maximum libertum meum, recte militibus instruxisti: fungebatur enim & ipse extraordinario munere, cum ad pristinum actum reversus fuerit, sufficient illi duo à te dati milites, & totidem à Virdio Gemellino procuratore meo, quem adjuvat.

XXXVIII. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Sempronius Cælianus, egregius juvenis, repertos inter tyrones duos fervos misit ad me: quorum ego supplicium distuli, ut te conditorem disciplinæ militaris, firmatoremque consulerem de modo pænæ. Ipse enim dubito ob hæc maxime, quod, ut jam dixerant, sacramento militari nondum distributi in numeros erant. Quid ergo debeam sequi, rogo Domine seribas, præsertim cum pertineat ad exemplum.

SE Cæ nofe vide leri

con adv

fi fi

but bat

ope fere civi

lia rur

XXXIX. TRAJANUS PLINIO S.

Secundum mandata mea fecit Sempronius Cælianus, mittendo ad te eos, de quibus cognosci oportebat, an capitale supplicium meruisse videantur. Refert autem, voluntarii se obtulerint, an lecti sint, vel etiam vicarii dati. Lecti si sint, inquisitor peccavit: si vicarii dati, penes eos culpa est qui dederunt, si ipsi cum haberent conditionis suæ conscientiam, venerunt, animadvertendum in illos erit. Neque enim multum interest, quod nondum per numeros distributi sunt. Ille enim dies, quo primum probati sunt, veritatem ab his originis suæ exigit.

XL. C. PLINIUS TRAJANO IMP. S.

Salva magnitudine tua, Domine, descendas oportet ad meas curas, cum jus mihi dederis referendi ad te, de quibus dubito. In plerisque civitatibus, maxime Nicomediæ & Niceæ, quidam vel in opus damnati, vel in ludum, similiaque his genera pænarum, publicorum servorum officio ministerioque funguntur, atque etiam

arame-

atur ad illi

Ge-

nis, ne: rem

næc nto nt.

as,

par

ger

no

fur

nif

pro

ne

fua

fer

ille

So

tio

vic

va

qu fur vie

fat

fp

in

ut publici fervi annua accipiunt, quod ego cum audissem, diu multumque hæsitavi, quid facere Nam & reddere pænæ post longum tempus plerosque jam senes, & quantum affirmatur frugaliter, modesteque viventes, nimis feverum arbitrabar, & in publicis officiis retinere damnatos, non fatis honestum putabam: eosdem rursus à Republica pasci otiosos, inutile, non pasci etiam periculosum existimabam. Neceffario ergo rem totam, dum te confulerem in fuspenso reliqui. Quæres fortasse quemadmodum evenerit, ut pœnis, in quas damnati erant, exolverentur: & ego quæfivi, fed nihil comperi. Quod affirmare tibi poffum, ut decreta, quibus damnati erant, proferebantur: ita nulla monumenta, quibus liberati probarentur. Erant tamen qui dicerent, deprecantes, justu proconfulum, legatorumve dimissos. Addebat fidem, quod credibile erat, nemine hoc aufum fine auctore.

XLI. TRAJANUS PLINIO S.

Memineris ideireo, te in istam provinciam missum, quoniam multa in ea emendanda ap-

paruerint: erit autem vel hoc maxime corrigendum, quod qui damnati ad pœnam erant, non modo ea fine auctore, ut scribis, liberati sunt: sed etiam in conditionem proborum ministrorum retrahantur. Qui igitur intra hos proximos decem annos damnati, nec ullo idoneo auctore liberati sunt, hos oportebit pœnæ suæ reddi: si qui vetustiores invenientur, & senes, ante annos decem damnati, distribuamus illos in ea ministeria, quæ non longe à pœna sint. Solent enim ejusmodi ad balineum, ad purgationes cloacarum, item munitiones viarum, & vicorum dari.

XLII. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Cum diversam partem provinciæ circumirem Nicomediæ vastissimum incendium multas privatorum domos, & duo publica opera, quanquam via interjacente, Gerusiam & Isson absumpsit. Est autem latius sparsum: primum, violentia venti, deinde, inertia hominum, quod satis constat, otiosos & immobiles tanti mali spectatores perstitisse, & alioqui nullus usquam in publico sipho, nulla hama, nullum denique

cum cere cum ffir-

mis etim: ile,

Nein nont,

ri. ous

iun,

ne

m

instrumentum ad incendia compescenda, & hæc quidem ut jam præcepi, parabantur. Tu Domine dispice, an instituendum putes collegium fabrorum, duntaxat hominum CL. ego attendam ne quis, nisi faber, recipiatur, neve jure concesso in aliud utatur: nec erit dissicile custodire tam paucos.

XLIII. TRAJANUS PLINIO S.

Tibi quidem fecundum exempla complurium in mentem venit, posse collegium fabrorum apud Nicomedenses constitui. Sed meminerimus, provinciam istam, & præcipue eas civitates, ab ejusmodi factionibus esse vexatas. Quodcunque nomen, ex quacunque causa, dederimus iis, qui in idem contracti fuerint, hetæriæ quamvis breves, sient. Satius itaque est, comparari ea, quæ ad coercendos ignes auxilio esse possent, admonerique dominos prædiorum, ut & ipsi inhibeant, ac si res poposcerit, adcursu populi ad hoc uti.

pu par

fer

mo & cos

In per adli in

reliber

XLIV. C. PLINIUS TR. IMP. S.

ec

0m

n-

re

ıf-

m

m

i-

i-

ee-

ue

es

eit, Solennia vota pro incolumitate tua, qua publica falus continetur, & fuscipimus Domine pariter & folvimus, precati Deos, ut velint ea semper solvi, semperque signari.

XLV. TRAJANUS PLINIO S.

Et folvisse vos cum provincialibus diis immortalibus vota pro mea salute & incolumitate, & nuncupasse, libenter mi Secunde carissime cognovi ex literis tuis.

XLVI. C. PLINIUS TR. IMP. S.

In aquæductum Domine Nicomedenses impenderunt HS. XXX. CCCXXIX. qui impersectus, adhuc relictus ac etiam destructus est: rursus in alium ductum erogata sunt cc. hoc quoque relicto, novo impendio est opus ut aquam habeant, qui tantam pecuniam male perdiderunt. Ipse perveni ad sontem purissimum, ex quo videtur aqua debere perduci, sicut initio tentatum

erat, arcuato opere, ne tantum ad plana civitatis & humilia perveniat. Manent adhuc paucissimi arcus, possunt & erigi quidam lapide quadrato, qui ex superiore opere detractus est. Aliqua pars, ut mihi videtur, testaceo opere agenda erit. Id enim & facilius, & vilius. Et inprimis necessarium est, mitti à te vel aquilegem, vel architectum, ne rursus eveniat quod accidit. Ego illud unum affirmo, & utilitatem operis, & pulchritudinem seculo tuo esse dignissimam.

tií

eff

Ir

ca

gr

tic an

ftr fir

the

del

cav

eo

gyı

me

lax

gar

Incarci arci

XLVII. TRAJANUS PLINIO S.

Curandum est ut aqua in Nicomedensem civitatem perducatur. Vere credo te ea, qua debebis, diligentia, hoc opus aggressurum. Sed medius fidius ad eandem diligentiam tuam pertinet inquirere quorum vitio ad hoc opus tantam pecuniam Nicomedenses perdiderint: ne cum inter se gratificantur, & inchoaverint aquæductus, & reliquerint. Quid itaque compereris, perfer in notitiam meam.

XLVIII. C. PLINIUS TR. IMP. S.

THEATRUM Domine Niceæ maxima jam parte constructum, imperfectum tamen, sestertiûm, ut audio (neque enim ratio plus excuffa eft) amplius centies haufit, vereor ne fruftra. Ingentibus enim rimis descendit & hiat, sive in caufa folum humidum & molle, five lapis ipfe gracilis & putris: dignum est certe deliberatione, fitne faciendum, aut fit relinquendum, an etiam destruendum? Nam fulturæ ac substructiones, quibus subinde suscipitur, non tam firmæ mihi, quam fumptuofæ videntur. Huic theatro ex privatorum pollicitationibus multa debentur, ut basilicæ circa, ut porticus supra caveam, quæ nunc omnia differuntur, cessante eo quod ante peragendum est. Iidem Nicenses gymnafium incendio amiffum, ante adventum meum restituere cœperunt, longe numerosius laxiufque quam fuerat. Etiam aliquantum erogaverunt: periculum est ne parum utiliter. Incompositum enim & sparsum est. Præterea architectus fane æmulus ejus à quo opus inchoatum est, affirmat, parietes (quanquam viginti

Ff2

civipaupide

est.

Et uile-

uod tem

dig-

fem qua

um. uam opus

int: rint

om-

& duos pedes latos) impofita onera fustinere non posse, quia fine cemento medio parti, nec testaceo opere præcincti. Claudiopolitani quoque in depresso loco, imminente etiam monte, ingens balineum defodiunt, magis quam ædificant, & quidem ex ea pecunia, quam buleutæ addunt beneficio tuo, aut jam obtulerunt ob introitum, aut nobis exigentibus conferent. Ergo cum timeam, ne illic publica pecunia: hîc, quod est omni pecunia pretiosius, munus tuum male collocetur: cogor petere à te, non folum ob theatrum, verum etiam ob hæc balinea, mittas architectum dispecturum: utrum sit utilius, post sumptum qui factus est, quoquo modo confummare opera ut inchoata funt: an, quæ videntur emendanda, corrigere: quæ transferenda, transferre, ne dum fervare volumus quod impenfum est, male impendamus quod addendum eft.

e

di

n

pe

G

mo

qua

der

ma

mo

XLIX. TRAJANUS PLINIO S.

Quid oporteat fieri circa theatrum, quod inchoatum apud Nicenses est, in re præsenti optime deliberabis, & constitues: mihi sufficiet,

rc

ec

0-

te.

fi-

tæ

n-

go

ic,

ım

ım

ea,

ti-

do

iæ fe-

od

n-

in-

p-

et,

indicari cui fententiæ accesseris. Tunc autem à privatis exigi opera tibi curæ sit, cum theatrum, propter quod illa promissa sunt, factum erit. Gymnasiis indulgent Græculi, ideo forsitan Nicenses majore animo constructionem ejus aggressi sunt. Sed oportet illos eo contentos esse, quod possit illis sufficere. Quid Claudiopolitanis circa balineum, quod parum, ut scribis, idoneo loco inchoaverunt, suadendum sit, tu constitues. Architecti tibi deesse non possunt. Nulla provincia est, quæ non peritos & ingeniosos homines habeat, modo ne existimes, brevius esse ab urbe mitti, cum ex Græcia etiam ad nos venire soliti sint.

L. C. PLINIUS TR. IMP. S.

INTUENTI mihi & fortunæ tuæ, & animi magnitudinem, convenientissimum videtur, demonstrare opera non minus æternitate tua, quam gloria digna, quantumque pulchritudinis, tantum utilitatis habitura. Est in Nicomedensium sinibus amplissimus lacus, per hunc marmora, fructus, ligna, materiæ, & sumptu modico & labore usque ad viam navibus, inde

Ff3

magno labore, majore impendio vehiculis ad mare develuntur. Sed hoc opus multas manus poscit. At hæ porro non defunt: nam & in agris magna copia est hominum, & maxima in civitate, certaque spes, omnes libentissime aggreffuros opus omnibus fructuofum. Superest ut tu libratorem, vel architectum, si tibi videbitur, mittas, qui diligenter exploret, sit ne lacus altior mari, quem artifices regionis hujus quadraginta cubitis altiorem esse contendunt. Ego per eadem loca invenio fossam à rege percussam, sed incertum, utrum ad colligendum humorem circumjacentium agrorum, an ad committendum flumini lacum. Est enim imperfecta. Hoc quoque dubium, intercepto rege mortalitate, an desperato operis effectu, fed hoc ipfo (feres enim me ambitiofum) pro tua gloria incitor & accendor, ut cupiam peragi à te, quæ tantum cœperant reges.

I

p

tı

to 8

t

n

i

n

LI. TRAJANUS PLINIO S.

Potest nos folicitare lacus iste, ut committere illum mari velimus: sed plane excogitandum est diligenter, ne si immissus in mare su-

ad

na-

&

ma me

ertibi

ne

jus

nt.

ege

en-

an

im

oto

tu,

oro

e-90

itnerit, totus effluat. Certe quantum aquarum, & unde accipiat, poteris à Calphurnio Macro petere. Libratorem & ego hinc aliquem tibi peritum ejufmodi operum mittam.

LII. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Requirenti mihi Byzantiorum Reip. impendia, quæ fecit: indicatum est, Domine, legatum ad te salutandum annis omnibus cum psephismate mitti, eique dari nummorum duodena millia. Memor ergo propositi tui, legatum quidem retinendum, psephisma autem mittendum putavi, ut simul sumptus levaretur, & impleretur publicum officium. Eidem civitati imputata sunt terna millia, quæ viatici nomine annua dabantur legato eunti ad eum, qui Mæsiæ præest, publice salutandum. Hæc ego in posterum circumcidenda existimavi. Te Domine rogo, ut quid sentias, rescribendo, aut consilium meum confirmare, aut errorem emendare digneris.

LIII. TRAJANUS PLINIO S.

OPTIME fecisti Secunde carissime, duodena ista Byzantiis, quæ ad salutandum me in legatum impendebantur, remittendo. Fungetur his partibus etsi solum eorum psephisma per te missum fuerit. Ignoscet illis & Mæsiæ præses, si minus illum sumptuose coluerint.

ta

pr fu ba

vi

qu

pr de

no

ju

qı

qı

al

LIV. C. PLINIUS TR. IMP. S.

DIPLOMATA Domine, quorum dies præterita, an omnino observari, & quam diu velis, rogo scribas, meque hæsitatione liberes. Vereor enim ne in alterutram partem ignorantia lapsus, aut illicita confirmem, aut necessaria impediam.

LV. TRAJANUS PLINIO S.

DIPLOMATA, quorum præteritus est dies, in usu esse non debent, ideo inter prima injungo mihi, ut per omnes provincias ante mittam nova diplomata, quam desiderari possint.

LVI. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Cum vellem Apameæ Domine cognoscere publicos debitores, & reditum, & impendia, responsum est mihi, cupere quidem universos, ut à me rationes Coloniæ legerentur, nunquam tamen esse lectas ab ullo proconsulum, habuisse privilegium, & vetustissimum morem, arbitrio suo Remp. administrare. Exegi, ut quæ dicebant, quæque recitabant, libello complecterentur, quem tibi, qualem acceperam, misi: quamvis intelligerem, pleraque ex illo ad id de quo quæritur, non pertinere. Te rogo ut mihi præcipere digneris, quid me putes observare debere. Vereor enim ne aut excessisse, aut non implesse officii mei partes videar.

LVII. TR. PLINIO S.

LIBELLUS Apameorum, quem epistolæ tuæ junxeras, remisit mihi necessitatem perpendendi qualia essent, propter quæ videri volunt, eos qui proconsulibus hanc provinciam obtinuerunt, abstinuisse inspectatione rationum suarum, cum

na le-

tur

te es,

is, e-

ria

in go

m

der

qua

lex

per

qui

fuf

pre

8

flo

mi

tib

pie

cu

m m

ipsum te ut eas inspiceres, non recusaverint. Remuneranda est igitur probitas eorum, ut jam nunc sciant hoc, quod inspecturus es, ex mea voluntate, salvis quæ habent privilegiis, esse sacturum.

LVIII. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Ante adventum meum, Domine, Nicomedenses priori soro novum adjicere cœperunt, cujus in angulo est ædes vetustissima Matris magnæ, aut reficienda, aut transferenda, ob hoc præcipue, quod est multo depressior opere eo, quod nunc maxime surgit. Ego cum quærerem, num esset aliqua lex dicta templo: cognovi, alium hîc, alium apud nos esse morem dedicationis. Dispice ergo Domine, an putes ædem, cui nulla lex dicta est, salva religione posse transferri, alioqui commodissimum est, si religio non impedit.

LIX. TR. PLINIO S.

Potes mi Secunde carissime, fine solicitudine religionis, si loci positio videtur hoc desi-

rint.
jam
mea
effe

derare, ædem Matris deûm transferre in eam, quæ est accommodatior, nec te moveat, quod lex declinationis nulla reperitur, cum solum peregrinæ civitatis capax non sit dedicationis, quæ sit nostro jure.

LX. C. PLINIUS TR. IMP. S.

DIEM Domine, quo servasti imperium dum suscipis, quanta mereris lætitia celebravimus, precati deos, ut te generi humano (cujus tutela & securitas saluti tuæ innisa est) incolumem slorentemque præstarent. Præivimus & commilitonibus jusjurandum more solenni præstantibus, & provincialibus, qui eadem certarunt pietate, jurantibus.

LXI. TR. PLINIO S.

QUANTA religione ac lætitia commilitones cum provincialibus te præeunte, diem imperii mei celebraverint, libenter mi Secunde carissime cognovi literis tuis.

meunt, itris

ob ere aæ-

ogem

ites

est,

u-

fi-

fu

m

lu

qu

in

cl

vi

tu

a

tu

ir

n

LXII. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Pecuniæ publicæ, Domine, providentia tua, & ministerio nostro etiam exactæ sunt, & exiguntur, quæ vereor ne otiosæ jaceant. Nam & prædiorum comparandorum aut nulla, aut rarissima occasio est, nec inveniuntur qui velint debere Reip. præsertim duodenis assibus quanti à privatis mutuantur. Dispice ergo Domine, numquid minuendam usuram, ac per hoc idoneos debitores invitandos putes, & si ne sic quidem reperiuntur, distribuendam inter decuriones pecuniam, ita ut recte Reip. caveant, quod quanquam invitis & recusantibus minus acerbum erit, leviore usura constituta.

LXIII. TR. PLINIO S.

Er ipse non aliud remedium dispicio mi Secunde carissime, quam ut quantitas usurarum minuatur, quo facilius pecuniæ publicæ collocentur. Modum ejus ex copia eorum qui mutuabuntur, tu constitues. Invitos ad accipiendum compellere, quod fortassis ipsis otiosum

futurum sit, non est ex justitia nostrorum temporum.

LXIV. C. PLINIUS TR. IMP. S.

ia,

m

ut

nt

ıti

e,

)-

i-

es

d

SUMMAS Domine gratias ago, quod inter maximas occupationes, iis de quibus te confului, me quoque regere dignatus es, quod nunc quoque facias, rogo. Adiit enim me quidam, indicavitque, adverfarios fuos à Servilio Calvo clarissimo viro in triennium relegatos, in provincia morari: illi contra, ab eodem fe restitutos affirmaverunt, edictumque recitaverunt. Qua causa necessarium credidi, rem integram ad te referre. Nam ficut mandatis tuis cautum est, ne restituam ab alio, aut à me relegatos: ita de iis quos alius & relegaverit, & restituerit, nihil comprehenfum est. Ideo tu Domine confulendus fuifti, quid observare me velles, tam Hercule de iis, quam de illis qui in perpetuum relegati, nec restituti, in provincia deprehenduntur. Nam hæe quoque species incidit in cognitionem meam. Est enim adductus ad me in perpetuum relegatus à Julio proconfule. Ego, quia sciebam acta Bassi rescissa,

datumque à fenatu jus omnibus, de quibus ille aliquid constituisset, ex integro agendi duntaxat per biennium, interrogavi hunc quem relegaverat, an adiisset, docuisset que proconsulem. Negavit. Per quod essectum est, ut te consulerem, an reddendum eum pœnæ suæ, an gravius aliquid, & quid potissimum, constituendum putares & in hunc, & in eos, si qui forte in simili conditione invenirentur. Decretum Calvi & edictum, item decretum Bassi his literis subjeci.

p

n vi

P

pi

ga

re

a

I

re

di

ta

LXV. TRAJANUS PLINIO S.

Quid in personam eorum statuendum sit, qui à P. Servilio Calvo proconsule in triennium relegati, & mox ejusdem edicto restituti in provincia remanserunt: proxime tibi rescribam, cum causas hujus sacti à Calvo requisiero. Qui à Julio Basso in perpetuum relegatus est, cum per biennium agendi facultatem habuerit, si existimabat se injuria relegatum, neque id secerit, atque in provincia morari perseveraverit, vinctus mitti ad præsectos prætorii mei debet. Neque enim sufficiet, eum pænæ suæ restitui, quam contumacia clusit.

le

at

1,

,

LXVI. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Cum citarem judices, Domine, conventum inchoaturus: Flavius Archippus vacationem petere cœpit, ut philosophus. Fuerunt qui dicerent, non modo liberandum eum judicandi necessitate, sed omnino tollendum de judicum numero, reddendumque pænæ, quam fractis vinculis evafisset. Recitata est sententia Velii Pauli proconfulis, qua probabatur Archippus crimine falsi damnatus in metallum. Ille nihil proferebat quo restitutum se doceret. Adlegabat tamen, pro restitutione & libellum à se Domitiano datum, & epistolas ejus ad honorem fuum pertinentes, & decretum Prusensium. Addebat his & tuas literas scriptas sibi, addebat & patris tui edictum, & epistolam, quibus confirmasset beneficia à Domitiano data. Itaque quamvis eidem talia crimina applicarentur, nihil decernendum putavi, donec te consulerem de eo, quod mihi constitutione tua dignum videbatur. Ea quæ funt utrinque recitata, his literis subjeci.

EPISTOLA DOMITIANI AD TERENTIUM MAXIMUM.

FLAVIUS Archippus philosophus impetravit à me, ut agrum ei DC. circa Prusiadam, patriam suam emi juberem, cujus reditu suos alere posset, quod ei præstari volo: summam expensam liberalitati meæ feres.

EJUSDEM AD L. APPIUM MAXIMUM.

D

M

PI

M

SI

GI

PF

SP

GA

ARCHIPPUM philosophum, bonum virum, & professione sua etiam majoribus respondentem, commendatum habeas velim, mi Maxime, & plenam ei humanitatem tuam præstes in iis, quæ verecunde à te desideraverit.

EDICTUM DIVI NERVÆ.

QUÆDAM SINE DUBIO, QUIRITES, IPSA FELICITAS TEMPORUM EDICIT, NEC SPECTANDUS EST IN IIS BONUS PRINCEPS, QUIBUS ILLUM INTELLIGI SATIS EST, CUM HOC SIBI QUISQUE CIVIUM MEORUM SPON-

DERE POSSIT, ME SECURITATEM OMNIUM QUIETI MEÆ PRÆTULISSE, UT ET LIBEN-TER NOVA BENEFICIA CONFERREM, ET ANTE ME CONCESSA SERVAREM. NE TA-MEN ALIQUAM GAUDIIS PUBLICIS AD-FERAT HÆSITATIONEM, VEL EORUM QUI IMPETRAVERUNT DIFFIDENTIA, VEL EJUS MEMORIA QUI PRÆSTITIT, NECESSARIUM PARITER CREDIDI, AC LÆTUM, OBVIAM DUBITANTIBUS INDULGENTIAM MITTERE. NOLO EXISTIMET QUISQUAM, QUÆ ALIO PRINCIPE VEL PRIVATIM VEL PUBLICE CONSECUTUS, IDEO SALTEM A ME RESCINDI, UT POTIUS MIHI DEBEAT, SI ILLA RATA ET CERTA FECERO. NEC GRATULATIO ULLIUS INSTAURATIS EGET PRECIBUS, ET QUI NON HABENT, ME QUEM FORTUNA IMPERII VULTU MELIORE RE-SPEXIT, NOVIS BENEFICIIS VACARE PA-TIANTUR, ET EA DEMUM SCIANT RO-GANDA ESSE, QUÆ NON HABENT.

í

EPISTOLA EJUSDEM AD TULLIUM JUSTUM.

Cum rerum omnium ordinatio, quæ prioribus temporibus inchoatæ consummatæque sunt, observanda sit, tum epistolis etiam Domitiani standum est.

LXVII. C. PLINIUS TR. IMP. S.

FLAVIUS Archippus per falutem tuam æternitatemque petiit à me, ut libellum quem mihi dedit, mitterem tibi. Quod ego fic roganti præstandum putavi, ita tamen, ut missurum me, notum accusatrici ejus facerem: à qua & ipsa acceptum libellum his epistolis junxi, quo facilius velut audita utraque parte dispiceres, quid statuendum putares.

qu

m fee

fac

jac

me

no

LXVIII. TRAJANUS PLINIO S.

Potuit quidem ignoraffe Domitianus, in quo statu esset Archippus, cum tam multa ad honorem ejus pertinentia scriberet, sed meæ naturæ accommodatius est, credere etiam statui

ejus subventum interventu principis, præsertim cum etiam statuarum ei honor toties decretus sit ab iis, qui ignorabant quid de illo Paulus procons. pronunciasset. Quæ tamen mi Secunde carissime, non eo pertinent, ut si quid illi novi criminis objicitur, minus de eo audiendum putes. Libellos Furiæ Primæ accusatricis, item ipsius Archippi, quos alteri epistolæ tuæ junxeras, legi.

LXIX. C. PLINIUS TR. IMP. S.

ti

d

n

ld

1-

ui

Tu quidem Domine providentissime, vereris ne commissus slumini, atque ita mari lacus essuat, sed ego in re præsenti invenisse videor, quemadmodum huic cuniculo occurrerem. Potest enim lacus fossa usque ad slumen adduci, nec tamen in slumen emitti, sed relicto quasi margine contineri pariter & dirimi. Sic consequemur, ut nec vicino videatur slumini mistus, & sit perinde ac si misceatur. Erit enim facile per illam brevissimam terram, quæ interjacebit, advecta sossa onera transponere in slumen, quod ita siet, si necessitas coget, & spero non coget. Est enim & lacus ipse satis altus,

& nunc in contrariam partem flumen emittit, quod interclufum inde, & quo volumus averfum, fine ullo detrimento lacus tantum aqua, quantum nunc portat, effundet. Præterea per id spatium, per quod fossa facienda est, incidunt rivi, qui fi diligenter colligantur, augebunt illud quod lacus dederit. Enimyero fi placeat fossam longius ducere, & arctius pressam mari æquare, nec in flumen, fed in ipfum mare emittere, repercussus maris servabit, & reprimet quicquid è lacu veniet; quorum fi nihil nobis loci natura præstaret, expeditum tamen erat, cataractis aquæ curfum temperare. Verum & hæc & alia multo fagacius conquiret explorabitque librator, quem plane Domine debes mittere, ut polliceris. Est enim res digna & magnitudine tua, & cura. Ego interim Calphurnio Macro, clarissimo viro, auctore te scripsi, ut libratorem quam maxime idoneum mitteret.

LXX. TR. PLINIO S.

Manifestum est, mi Secunde carissime, nec prudentiam nec diligentiam tibi defuisse circa istum lacum: cum tam multa provisa habeas, per quæ non periclitetur exhauriri, & magis in usus nobis futurus sit. Elice igitur id quod præcipue res ipsa suaserit. Calphurnium Macrum credo facturum ut te libratore instruat: neque enim provinciæ istæ his artisicibus carent.

LXXI. C. PLINIUS TR. IMP. S.

t

t

MAGNA, Domine, & ad totam provinciam pertinens quæstio est, de conditione & alimentis eorum, quos vocant βρεπίες: in qua ego auditis constitutionibus principum, quia nihil inveniebam aut proprium, aut universale, quod ad Bithynos ferretur, confulendum te existimavi, quid observari velles. Neque enim putavi, posse me in eo, quod auctoritatem tuam posceret, exemplis esse contentum. Recitabatur autem apud me edictum, quod dicebatur divi Augusti ad Anniam pertinens, recitatæ & epistolæ divi Vespasiani ad Lacedæmonios, & divi Titi ad eofdem, dein ad Achæos, & Domitiani ad Avidium Nigrinum & Armenium Brocchum proconfules: item ad Lacedæmonios, quæ ideo tibi non misi, quia & parum emendata, & quædam non certæ fidei videbantur,

fe

e

p

& quia vera & emendata in scriniis tuis esse credebam.

LXXII. TR. PLINIO S.

Quæstio ista quæ pertinet ad eos, qui liberi nati expositi, deinde sublati à quibusdam, & in servitute educati sunt, sæpe tractata est: nec quicquam invenitur in commentariis eorum principum qui ante me suerunt, quod ad omnes provincias sit constitutum. Epistolæ sane sunt Domitiani ad Avidium Nigrinum, & Armenium Brocchum, quæ sortasse debebant observari: sed inter eas provincias, de quibus rescripsit, non est Bithynia. Et ideo nec assertionem denegandam iis, qui ex ejusmodi causa in libertatem vindicabuntur, puto, neque ipsam libertatem redimendam pretio alimentorum.

LXXIII. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Petentibus quibusdam ut sibi reliquias suorum, aut propter injuriam vetustatis, aut propter fluminis incursum, aliaque his similia quæcunque secundum exemplum proconsulum transferre permitterem: quia sciebam in urbe nostra ex ejusmodi causis collegium pontificum adiri solere, te, Domine, maximum Pontificem confulendum putavi, quid observare me velis.

LXXIV. TR. PLINIO S.

Durum est injungere necessitatem provincialibus pontificum adeundorum, si reliquias suorum propter aliquas justas causas transferre ex loco in alium locum velint. Sequenda ergo potius tibi exempla sunt eorum, qui isti provinciæ præfuerunt, & ex causa cuique ita aut permittendum, aut negandum.

LXXV. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Quærenti mihi Domine, Prusæ ubi posfet balineum, quod indulsisti, fieri: placuit locus in quo fuit aliquando domus, ut audio pulchra, nunc deformis ruinis. Per hoc enim consequemur, ut sædissima facies civitatis ornetur, atque etiam ut ipsa civitas amplietur, nec ulla ædiscia tollantur, sed quæ sunt vetustate sublapsa, reparentur in melius. Est autem hu-

fif

lig

CI

C

jus domus conditio talis. Legaverat eam Claudius Polyænus Claudio Cæfari, jufferatque in peristylio templum ei fieri, reliqua ex domo locari, ex quo reditum aliquandiu civitas percepit: deinde paulatim partim spoliata, partim neglecta, cum periftylio domus tota collapfa est, ac jam pene nihil ex ea nisi folum superest. Quod tu Domine, sive donaveris civitati, five venire jusferis propter opportunitatem loci, pro fummo munere accipiet. Ego, fi permiferis, cogito in area vacua balineum collocare. Eum autem locum in quo ædificia fuerunt, exedra & porticibus amplecti, atque tibi confecrare, cujus beneficio elegans opus, dignumque nomine tuo fiet. Exemplar testamenti, quanquam mendofum, misi tibi: ex quo cognosces, multa Polyænum in ejusdem domus ornatum reliquisse, quæ ut domus ipsa perierunt: à me tamen in quantum potuerit, requirentur.

LXXVI. TR. PLINTO S.

Possumus apud Prusenses area ista cum domu collapsa, quam vacare scribis, ad extructionem balinei uti. Illud tamen parum expres-

sisti, an ædes in peristylio Claudio sacta esset. Nam si sacta ædes esset, licet collapsa sit, religio ejus occupavit solum.

1-

n

0

n

,

LXXVII. C. PLIN. TR. IMP. S.

Postulantibus quibusdam, ut de agnoscendis liberis restituendisque natalibus, & secundum epistolam Domitiani scriptam Minutio Ruso, & secundum exempla proconsulum, ipse cognoscerem. Respexi ad senatusconsultum, pertinens ad eadem genera causarum. Quod de his tantum provinciis loquitur, quibus proconsules præsunt: ideoque rem integram distuli, dum tu Domine præceperis, quid observare me velis.

LXXVIII. TR. PLINIO S.

Si mihi fenatusconsultum miseris, quod hæsitationem tibi fecit, æstimabo an debeas cognoscere de agnoscendis liberis, & natalibus suis restituendis.

LXXIX. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Julius, Domine, Largus ex Ponto nondum mihi visus, ac ne auditus quidem, sed judicio tuo credens, dispensationem quandam mihi erga te pietatis suæ, ministeriumque mandavit. Rogavit enim testamento, ut hæreditatem suam adirem, cerneremque, ac deinde perceptis quinquaginta millibus nummûm, reliquum omne Heracleotarum & Tianorum civitatibus redderem: ita ut esset arbitrii mei utrum opera facienda, quæ honori tuo consecrarentur putarem, an instituendos quinquennales agonas, qui Trajani appellarentur. Quod in notitiam tuam perferendum existimavi, ob hoc maxime, ut dispiceres quid eligere debeam.

a

0

li

0

n

LXXX. TRAJANUS PLINIO S.

Julius Largus fidem tuam, quasi te bene nosset, elegit. Quid ergo potissimum ad perpetuitatem memoriæ ejus faciat, secundum cujusque loci conditionem ipse dispice, & quod optimum existimaveris, insequere.

LXXXI. C. PLINIUS TR. IMP. S.

m

io

ga

0-

m

1-

ne

a

-

n,

Providentissime Domine fecisti, quod præcepisti Calphurnio Macro clarissimo viro, ut legionarium centurionem Byzantium mitteret: dispice an etiam Juliopolitanis simili ratione consulendum putes, quorum civitas cum sit perexigua, onera maxima sustinet, tantoque graviores injurias, quanto est infirmior, patitur. Quicquid autem Juliopolitanis præstiteris, id etiam toti provinciæ proderit. Sunt enim in capite Bithyniæ, plurimisque per eam commeantibus transitum præbent.

LXXXII. TR. PLINIO S.

Ea conditio est civitatis Byzantiorum confluente undique in eam commeantium turba, ut secundum consuetudinem præcedentium temporum honoribus ejus præsidio centurionis legionarii consulendum habuerimus. Si Juliopolitanis succurrendum eodem modo putaverimus, onerabimus nos exemplo: plures enim tanto magis eadem requirent, quanto infirmiores

erunt. Tibi eam fiduciam diligentiæ habeo, ut credam te omni ratione id acturum, ne fint obnoxii injuriis. Si qui autem se contra disciplinam meam gesserint, statim coërceantur: aut si plus admiserint, quam ut in re præsenti sit satis, puniantur. Si milites erunt, legatis corum quæ deprehenderis notum sacies: aut si in urbem versus venturi erunt, mihi scribes.

LXXXIII. C. PLINIUS TR. IMP. S.

ti

r

tı

V

li

V

CAUTUM est Domine Pompeja lege, quæ Bithynis data est, ne quis capiat magistratum, neve sit in senatu minor annorum xxx. Eadem lege comprehensum est, ut qui ceperint magistratum, sint in senatu. Secutum est dein edictum divi Augusti, quo permisit minores magistratus ab annis duobus & viginti capere. Quæritur ergo, an qui minor xxx. annorum gessit magistratus, possit à censoribus in senatum legi, & si possum, an ex iis quoque qui non gesserit, possit quis per eandem interpretationem ab ea ætate senator legi, à quo illis magistratum gerere permissum est: quod alioqui factitatum, & adhuc esse necessarium dicitur, quia sit ali-

0,

nt

i-

r:

ıti

is

ut

æ

1,

1-

nt n

n

n

b

n

quanto melius, honestorum hominum liberos, quam è plebe in curiam admitti. Ego à destinatis censoribus, quid sentirem interrogatus, eos quidem, qui minores xxx. annis gessissent magistratum, putabam posse in senatum, & secundum edictum Augusti, & secundum legem Pompejam legi, quoniam Augustus gerere magistratus minoribus annis xxx. permisisset, lex senatorem esse voluisset, qui gessisset magistratum. De his autem qui non gessissent, quamvis essent ætatis ejustem, cujus illi quibus gerere permissum est hæsitabam. Per quod essectum est, ut te Domine consulerem, quid observari velles. Capita legis, tum edictum Augusti literis subjeci.

LXXXIV. TR. PLINIO S.

INTERPRETATIONI tuæ mi Secunde carissime, idem existimo, hactenus edicto divi Augusti novatam esse legem Pompejam, ut magistratum quidem capere possent ii, qui non minores duorum & viginti annorum essent, & qui accepissent, in senatum cujusque civitatis pervenirent. Cæterum non capto magistratu,

eos qui minores xxx. annorum fint, quia magistratum capere possint, in curiam etiam loci cujusque non existimo legi posse.

cl

ui da

V

re

pi

PF

cl di

n

a

q

fit

ėj

po

in

ne

ne &

LXXXV. C. PLINIUS TR. IMP. S.

CUM Prusæ ad Olympum Domine publicis negotiis intra hospitium, eodem die exiturus vacarem, Asclepiades magistratus indicavit, appellatum me à Claudio Eumolpo: cum Coccejanus Dion in Bule adfignari civitati opus, cujus curam egerat, vellet. Tum Eumolpus adfistens Flavio Archippo dixit, exigendam esse à Dione rationem operis ante quam Reip. traderetur, quod aliter fecisset ac debuisset. Adjecit etiam, esse in eodem opere positam tuam statuam, & corpora sepultorum uxoris Dionis, & filiorum, postulavitque ut cognoscerem pro tribunali. Quod cum ego me protinus facturum, dilaturumque profectionem dixissem, ut longiorem diem ad instruendam causam darem, utque in alia civitate cognoscerem, petiit. Ego me auditurum Niceæ respondi. Ubi cum sediffem cogniturus, idem Eumolpus, tanquam adhuc parum instructus, dilationem petere

a-

oci

cis

a-

1-

e-

ud-

à

a-

d-

m

8

i-

n,

1-

1,

n

e

Contra Dion, ut audiretur exigere. Dicta funt utrinque multa, etiam de caufa. Ego cum dandam dilationem, & confulendum existimarem in re ad exemplum pertinenti, dixi utrique parti, ut postulationum suarum libellos Volebam enim te ipforum potissimum verbis, ea quæ erant propofita, recognoscere. Et Dion quidem se daturum dixit, & Eumolpus respondit, complexurum se libello, quæ Reipublicæ peteret. Cæterum quod ad fepultos pertinet, non accufatorem fe, fed advocatum Flavii Archippi, cujus mandata pertulisset Archippus. Cui Eumolpus ficut Prufiæ adfistebat, dixit, se libellum daturum. Ita nec Eumolpus, nec Archippus, quamplurimis diebus expectati, adhuc mihi libellos dederunt. Dion dedit, quem huic epistolæ junxi. Ipse in re præsenti fui, & vidi quoque statuam in bibliotheca pofitam. Id autem, in quo dicuntur fepulti filii ėjus, & uxor Dionis, in area collocatum, quæ porticibus includitur. Te Domine rogo, ut me in hoc præcipue genere cognitionis regere digneris, cum alioquin magna fit expectatio: ut necesse sit, in ea re, quæ & in confessum venit, & exemplis defenditur, deliberare.

LXXXVI. TRAJANUS PLINIO S.

Potuisti non hærere, mi Secunde carissime circa id, de quo me consulendum existimasti, cum propositum meum optime nosses, non ex metu, nec terrore hominum, aut criminibus majestatis reverentiam nomini meo adquiri. Omissa ergo ea quæstione, quam non admitterem, etiamsi exemplis adjuvaretur, ratio totius operis essesti sub cura tua Cocceiano Dioni excutiatur: cum & utilitas civitatis exigat, nec aut recuset Dion, aut debeat recusare.

LXXXVII. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Rogatus Domine à Nicensibus publice, per ea quæ mihi & sunt & debent esse sanctissima, id est, per æternitatem tuam salutemque, ut preces suas ad te perferrem, sas non putavi negare, acceptumque ab his libellum, huic epistolæ junxi.

LXXXVIII. TRAJANUS PLINIO S.

ne

ti.

ex

us

ri.

t-

0-

ni

ec

er

a,

ut vi

ic

NICENSIBUS, qui intestatorum civium suorum concessam vindicationem bonorum à Divo Augusto adfirmant, debebis vacare, contractis omnibus personis ad idem negotium pertinentibus, adhibitis Virdio Gemellino, & Epimacho liberto meo procuratoribus, ut æstimatis etiam iis quæ contradicuntur, quod optimum credideritis, statuatis.

LXXXIX. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Opto Domine, & hunc natalem, & plurimos alios quam felicissimos agas, æternaque laude slorentem virtutis tuæ gloriam, & incolumis, & fortis aliis super alia operibus augeas.

XC. TR. PLINIO S.

Agnosco vota tua mi Secunde carissime, quibus precaris, ut plurimos, & felicissimos natales slorente statu reipublicæ nostræ agam.

Hh

XCI. C. PLINIUS TRAJANO IMP. S.

Sinopenses Domine aqua deficiuntur, quæ videtur & bona & copiosa ab sextodecimo milliario posse perduci: est tamen statim ab capite paulo amplius mille passibus locus suspectus & mollis, quem ego interim explorare modico impendio jussi, an recipere & sustinere opus possit. Pecunia curantibus nobis contracta non deerit, si tu Domine hoc genus operis, & salubritati & amœnitati valde sitientis coloniæ, indulseris.

XCII. TRAJANUS PLINIO S.

Ut cœpisti Secunde carissime, explora diligenter, an locus ille, quem suspectum habes, sustinere opus aquæductus possit. Neque enim dubitandum puto, quin aqua perducenda sit in coloniam Sinopensem, si modo & viribus suis ipsa id assequi potest, cum plurimum ea res & salubritati & voluptati ejus conlatura sit.

XCIII. C. PLINIUS TRAJANO IMP. S.

AMISENORUM civitas & libera & fœderata beneficio indulgentiæ tuæ legibus fuis utitur. In hac datum mihi publice libellum ad Eranos pertinentem, his literis fubjeci, ut tu Domine dispiceres, quid, & quatenus, aut permittendum, aut prohibendum putares.

te

ŝ

1-

t.

t, ti

i-

a-

ıe

da

us

es

XCIV. TRAJANUS PLINIO S.

Amisenos, quorum libellum epistolæ tuæ subjunxeras, si legibus istorum, quibus de officio seederis utuntur, concessum est Eranos habere, possumus quo minus habeant non impedire: eo facilius, si tali collatione non ad turbas & illicitos cœtus, sed ad sustinendam tenuiorum inopiam utuntur. In cæteris civitatibus, quæ nostro jure obstrictæ sunt, res hujusmodi prohibenda est.

XCV. C. PLINIUS TRAJANO IMP. S.

Suetonium Tranquillum, probissimum, honestissimum, eruditissimum virum, & mores ejus secutus & studia, jampridem Domine in contubernium adsumpsi, tantoque magis diligere cœpi, quanto hunc propius inspexi: huic jus trium liberorum necessarium faciunt causa. Nam & judicia amicorum promeretur, & parum felix matrimonium expertus est, impetrandumque à bonitate tua per nos habet, quod illi fortunæ malignitas denegavit. Scio Domine, quantum beneficium petam: quod peto à te, cujus in omnibus desideriis meis plenissimam indulgentiam experior. Potes autem colligere, quantopere cupiam, quod non rogarem absens, si mediocriter cuperem.

KCVI. TRAJANUS PLINIO S.

QUAM parce hæc beneficia tribuam, utique mi Secunde carissime, hæret tibi: cum etiam in senatu adsirmare soleam, non excessisse me numerum, quem apud amplissimum ordinem

fuffecturum mihi professus sum: tuo tamen desiderio subscripsi, & ut scias dedisse me jus trium liberorum Suetonio Tranquillo, ea conditione qua assuevi, referri in commentarios meos jussi.

XCVII. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Solenne est mihi Domine, omnia, de quibus dubito, ad te referre. Quis enim potest melius vel cunctationem meam regere, vel ignorantiam instruere? Cognitionibus de Christianis interfui nunquam: ideo nescio, quid, & quatenus, aut puniri foleat, aut quæri. Nec mediocriter hæsitavi, sit ne aliquod discrimen ætatum, an quamlibet teneri nihil à robustioribus differant. Deturne pœnitentiæ venia: an ei, qui omnino Christianus fuit, desisse non profit; nomen ipsum etiam si flagitiis careat, an flagitia cohærentia nomini puniantur. Interim in iis, qui ad me tanquam Christiani deferebantur, hunc fum fecutus modum. Interrogavi ipfos an effent Christiani: confitentes iterum ac tertio interrogavi, fupplicium minatus: perseverantes duci jussi. Neque enim

dubitabam, qualecunque effet quod faterentur, pervicaciam certe & inflexibilem obstinationem debere puniri. Fuerunt alii similis amentia: quos, quia cives Romani erant, adnotavi in urbem remittendos: mox ipfo tractu, ut fieri folet, diffundente se crimine, plures species inciderunt. Propositus est libellus fine auctore, multorum nomina continens, qui negant se esse Christianos, aut fuisse; cum præeunte me Deos appellarent, & imagini tuæ (quam propter hoc jusseram cum simulacris numinum afferri) thure, ac vino supplicarent: præterea maledicerent Christo; quorum nihil cogi posse dicuntur, qui funt re vera Christiani. Ergo dimittendos putavi. Alii ab indice nominati, esse se Christianos dixerunt: & mox negaverunt, fuisse quidem, sed desiisse: quidam ante triennium, quidam ante plures annos, non nemo etiam ante viginti quoque. Omnes & imaginem tuam, Deorumque fimulacra venerati funt: ii & Christo maledixerunt. Adfirmabant autem, hanc fuisse summam vel culpæ suæ, vel erroris, quod effent foliti stato die ante lucem convenire, carmenque Christo quasi Deo dicere secum invicem; seque sacramento non in scelus aliquod

obstringere, sed ne furta, ne latrocinia, ne adulteria committerent, ne fidem fallerent, ne depositum appellati abnegarent: quibus peractis morem fibi discedendi fuisse, rursusque coëundi ad capiendum cibum, promiscuum tamen, & innoxium: quod ipfum facere defiisse post edictum meum, quo secundum mandata tua hetærias esse vetueram. Quo magis necessarium credidi, ex duabus ancillis quæ ministræ dicebantur, quid effet veri & per tormenta quærere. Sed nihil aliud inveni, quam superstitionem pravam, & immodicam, ideoque dilata cognitione ad consulendum te decucurri. Visa est enim mihi res digna consultatione, maxime propter periclitantium numerum. Multi enim omnis ætatis, omnis ordinis, utriufque fexus etiam vocantur in periculum, & vocabuntur. Neque enim civitates tantum, fed vicos etiam atque agros fuperstitionis istius contagio pervagata est: quæ videtur sisti & corrigi posse. Certe fatis constat, prope jam desolata templa cœpisse celebrari, & facra folennia diu intermissa repeti: passimque venire victimas, quarum adhuc rarissimus emptor inveniebatur. Ex quo facile

est opinari, quæ turba hominum emendari posfit, si fiat pænitentiæ locus.

XCVIII. TRAIANUS PLINIO S.

Actum, quem debuisti mi Secunde in excutiendis causis eorum, qui Christiani ad te delati fuerant, secutus es. Neque enim in universum aliquid, quod quasi certam formam habeat, constitui potest. Conquirendi non sunt, si deserantur & arguantur, puniendi sunt. Ita tamen, ut qui negaverit se Christianum esse, idque re ipsa manifestum secerit, id est supplicando diis nostris, quamvis suspectus in præteritum suerit, veniam ex pænitentia impetret. Sine auctore vero propositi libelli nullo crimine locum habere debent. Nam & pessimi exempli, nec nostri seculi est.

XCIX. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Amastrianorum civitas, Domine, & elegans & ornata, habet inter præcipua opera pulcherrimam, eandemque longissimam plateam, cujus à latere per spatium omne porrigitur nomine quidem flumen, re vero cloaca fœdissima, quæ sicut turpis & immundissima aspectu, ita pestilens est odore teterrimo. Quibus ex causis non minus salubritatis quam decoris interest, eam contegi. Quod siet, si permiseris, curantibus nobis ne desit quoque pecunia operi tam magno, quam necessario.

C. TRAJANUS PLINIO S.

RATIONIS est mi Secunde carissime, contegiaquam istam, quæ per civitatem Amastrianorum sluit, si detecta salubritati obest. Pecunia ne huic operi desit curaturum te secundum diligentiam tuam certum habeo.

CI. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Vota Domine priorum annorum nuncupata, alacres lætique persolvimus: novaque rursus curante commilitonum, & provincialium pietate suscepimus: precati Deos, ut te, remque publicam florentem & incolumem, ea benignitate servarent, quam super magnas, plurimasque vir-

tutes præcipua fanctitate consequi Deorum honore meruisti.

CII. TR. PLINIO S.

Solvisse vota Diis immortalibus te præeunte pro mea incolumitate commilitones cum provincialibus lætissimo consensu, in suturumque nuncupasse: libenter mi Secunde carissime cognovi literis tuis.

CIII. C. PLINIUS TR. IMP. S.

DIEM, in quem tutela generis humani feliciffima fuccessione translata est, debita religione, celebravimus, commendantes diis imperii tui auctoribus & vota publica, & gaudia.

CIV. TR. PLINIO S.

DIEM imperii mei debita lætitia & religione à commilitonibus, & provincialibus præeunte te celebratum, libenter mi Secunde carissime cognovi literis tuis.

CV. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Valerius, Domine, Paulinus, excepto uno, jus Latinorum fuorum mihi reliquit: ex quibus rogo tribus interim jus Quiritium des. Vereor enim ne fit immodicum pro omnibus pariter invocare indulgentiam tuam, qua debeo tanto modestius uti, quanto pleniorem experior. Sunt autem pro quibus peto, C. Valerius Æstizus, C. Valerius Dionysius, C. Valerius Aper.

CVI. TRAJANUS PLINIO S.

Cum honestissime iis, qui apud sidem tuam à Valerio Paulino depositi sunt, consultum velis mature per me, iis interim, quibus nunc petisti, ut scias dedisse me jus Quiritium, referri in commentarios meos jussi: idem facturus in cæteris, pro quibus petieris.

CVII. C. PLINIUS TR. IMP. S.

ROGATUS Domine à P. Accio Aquila, centurione cohortis sextæ equestris, ut mitterem

tibi libellum, per quem indulgentiam pro statu filiæ suæ implorat: durum putavi negare: cum scirem quantam soleres militum precibus patientiam humanitatemque præstare.

CVIII. TRAJANUS PLINIO S.

LIBELLUM P. Accii Aquilæ centurionis cohortis fextæ equestris, quem mihi misisti, legi: cujus precibus motus dedi filiæ ejus civitatem Romanam. Libellum rescripti, quem illi redderes, misi tibi.

CIX. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Quid habere juris velis & Bithynas & Ponticas civitates in exigendis pecuniis, quæ illis vel ex locationibus vel ex venditionibus, aliifve caufis debeantur, rogo Domine referibas. Ego inveni, à plerisque proconsulibus concessam eis protopraxian, eamque pro lege valuisse. Existimo tamen tua providentia constituendum aliquid, & sanciendum, per quod utilitatibus eorum in perpetuum consulatur. Nam quæ sunt ab aliis instituta, sint licet sapienter indulta, bre-

via tamen & infirma funt, nisi illis tua contingat auctoritas.

CX. TRAJANUS PLINIO S.

Quo jure uti debeant Bithynæ vel Ponticæ civitates in lis pecunils, quæ ex quaque causa reipublicæ debebuntur, ex lege cujusque animadvertendum est. Nam si habent privilegium, quo cæteris creditoribus anteponantur, custodiendum est; si vero non habent, in injuriam privatorum id dari à me non oportebit.

CXI. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Ecdicus Domine Amisenorum civitatis petebat apud me à Julio Pisone denariorum circiter xl. millia donata ei publice ante xx. annos, & Bule, & ecclesia consentiente: nitebaturque mandatis tuis, quibus ejusmodi donationes vetantur. Piso contra, plurima se in Remp. contulisse, ac prope totas facultates erogasse dicebat. Addebat etiam temporis spatium, postulabatque, ne id quod pro multis & olim accepisse, cum eversione reliquæ dignitatis reddere

cogeretur. Quibus ex causis integram cognitionem differendam existimavi, ut te Domine consulerem, quid sequendum putares.

CXII. TRAJANUS PLINIO S.

Sicut largitiones ex publico fieri mandata prohibent: ita ne multorum fecuritas fubruatur, factas ante aliquantum temporis retractari, atque in irritum vindicari non oportet. Quicquid ergo ex hac causa actum ante viginti annos erit, omittamus. Non minus enim hominibus cujusque loci, quam pecuniæ publicæ consultum volo.

CXIII. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Lex Pompeja Domine qua Bithyni & Pontici utuntur, eos qui in Bulen à censoribus leguntur, dare pecuniam non jubet, sed ii quos indulgentia tua quibusdam civitatibus super legitimum numerum adjicere permisit, & singula millia denariorum & bina intulerunt. Anicius deinde Maximus proconsul, eos etiam qui à censoribus legerentur, duntaxat in paucissimis

civitatibus aliud aliis jussit inferre. Superest ergo ut ipse dispicias, an in omnibus civitatibus certum aliquid omnes, qui deinde buleutæ leguntur, debeant pro introitu dare. Nam quod in perpetuum mansurum est, à te constitui decet, cujus factis dictisque debetur æternitas.

CXIV. TRAJANUS PLINIO S.

Honorarium decurionatus omnes, qui in quaque civitate Bithyniæ decuriones fiunt, inferre debeant necne, in universum à me non potest statui. Id ergo, quod semper tutissimum est, sequendam cujusque civitatis legem puto: scilicet adversus eos, qui inviti fiunt decuriones, existimo id acturos, ut erogatio cæteris præferatur.

CXV. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Lege Domine Pompeja permissum Bithynicis civitatibus, adscribere sibi quos vellent cives, dum civitatis non sint alienæ, sed suarum quisque civitatum, quæ sunt in Bithynia. Eadem lege sancitur, quibus de causis è senatu à censo-

ribus ejiciantur, inter quas nihil de cive alieno cavetur. Inde me quidam ex censoribus consulendum putaverunt, an ejicere deberent eum qui esset alterius civitatis. Ego, quia lex sicut adscribi civem alienum vetabat, ita ejici è senatu ob hanc causam non jubebat: præterea quia aliquibus affirmabatur mihi, in omni civitate plurimos esse buleutas ex aliis civitatibus, suturumque ut multi homines, multæque civitates concuterentur ea parte legis, quæ jampridem consensu quodam exolevisset: necessarium existimavi consulere te, quid servandum putares. Capita legis his literis subjeci.

CXVI. TRAJANUS PLINIO S.

Merito hæsisti Secunde carissime, quid à te responderi oporteret censoribus consulentibus, an legerent in senatum aliarum civitatum, ejus-dem tamen provinciæ cives. Nam & legis auctoritas, & longa consuetudo usurpata contra legem, in diversum movere te potuit. Mihi hoc temperamentum ejus placuit, ut ex præterito nihil novaremus: sed manerent, quamvis contra legem adsciti quarumcunque civitatum

cives: in futurum autem lex Pompeja observaretur, cujus vim si retro quoque velimus custodire, multa necesse est perturbari.

CXVII. C. PLINIUS TR. IMP. S.

Qui virilem togam fumunt, vel nuptias faciunt, vel ineunt magistratum, vel opus publicum dedicant, solent totam bulen, atque etiam è plebe non exiguum numerum vocare, binosque denarios vel singulos dare, quod an celebrandum, & quatenus putes, rogo scribas. Ipse enim sicut arbitror, non imprudenter, præsertim ex solennibus causis, concedendum justi invitationi: ita vereor ne ii qui mille homines, interdum etiam plures vocant, modum excedere, & in speciem diamœries incidere videantur.

CXVIII. TR. PLINIO S.

Merito vereris ne in speciem diamœries incidat invitatio, quæ & in numero modum excedit: & quasi per corpora non viritim singulos ex notitia ad solennes sportulas contrahit. Sed

ego ideo prudentiam tuam elegi, ut formandis istius provinciæ moribus ipse moderareris, & ea constituas, quæ ad perpetuam ejus provinciæ quietem essent profutura.

CXIX. C. PLINIUS TR. IMP. S.

ATHLETA, Domine, ea quæ pro Iselasticis certaminibus constituisti, deberi sibi putant statim ex eo die quo funt coronati. Nihil enim referre, quando fint patriam invecti: fed quando certamine vicerint, ex quo invehi possint. Ego contra feribo Iselasticorum nomine. Itaque eorum vehementer addubitem, an fit potius id tempus, quo εἰσέλασαν intuendum. Iidem obsonia petunt pro eo agone, qui à te Iselasticus factus est, quamvis vicerint antequam Ajunt enim, congruens effe, ficut non datur fibi pro his certaminibus, quæ esse Iselastica postquam vicerunt, desierunt: ita pro iis dari, quæ effe cœperunt. Hîc quoque non mediocriter hæreo, ne cujufquam retro habeatur ratio: dandumque quod tunc cum vincerent, non debebatur. Rogo ergo ut dubitationem

meam regere, id est, beneficia tua interpretari ipse digneris.

CXX. TRAJANUS PLINIO S.

ISELASTICUM tunc primum mihi videtur incipere deberi: cum quis in civitatem fuam ipfe ἐσέλασεν. Obfonia eorum certaminum, quæ Iselastica esse placuit mihi, si ante Iselastica non fuerunt, retro non debentur. Nec proficere pro desiderio athletarum potest, tam eorum quæ postea Iselastica lege constitui: quam quæ, cum vincerent, esse desierunt. Mutata enim conditione certaminum, nihilominus quæ ante perceperant, non revocantur.

CXXI. C. PLINIUS TR, IMP. S.

Usque in hoc tempus, Domine, neque cuiquam diplomata commodavi, neque in rem ullam nifi tuam mifi, quam perpetuam fervationem meam quædam necessitas rupit. Uxori enim meæ audita morte avi, volenti ad amitam suam excurrere, usum eorum negare durum putavi, cum talis officii gratia in celeritate con-

fisteret, sciremque te rationem itineris probaturum, cujus causa erat pietas. Hæc scripsi, quia mihi parum gratus tibi sore videbar, si dissimulassem inter alia beneficia hoc unum, quod me debere sciebam indulgentiæ tuæ: quod siducia ejus, quasi consulto te, non dubitavi sacere, quæ si consuluissem, sero secissem.

CXXII. TR. PLINIO S.

Merito habuisti Secunde carissime siduciam animi mei: nec dubitandum suisset, si expectasses donec me consuleres an iter uxoris tuæ diplomatibus, quæ officio tuo dedi, adjuvandum esset, usum eorum intentioni non prosuisse: cum apud amitam suam uxor tua deberet etiam celeritate gratiam adventus sui augere.

FINIS

TYPIS EDMUNDI FRY.

ERRATA.

Pag. 33.	lin. 17 &	18. lege, ostentat
123.		5. lege, uterque
128.		ult. lege, ornare
135.		10. lege, incredibili
173-		2. lege, and
213.		14. post verbum materiam,
		bone periodum

K A 3 5 AW

BRITATION

